กฎแห่งกรรม

ท.เลียงพิบูลย์ • เล่ม ๒

หนังสือชุดกฎแห่งกรรมมี ๒๗ เล่ม

ท่านที่มีความต้องการหนังสือ "กฎแห่งกรรม"

หรือประสงค์ช่วยสมทบพิมพ์หนังสือ "กฎแห่งกรรม"

โดย ท.เลียงพิบูลย์

สามารถติดต่อหรือส่งธนาณัติได้ที่

นางสุรีย์ กิรานนท์

เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ท.เลียงพิบูลย์

ภายในสถานีวิทยุทหารอากาศ ๐๑ มีนบุรี

เขตมีนบุรี กทม. ๑๐๕๑๐

ธนาณัติสั่งจ่าย ป.ณ.มีนบุรี

โทร ๐๒-๙๑๔๖๕๑๗

๐๘๖-๙๐๕๓๑๗๑

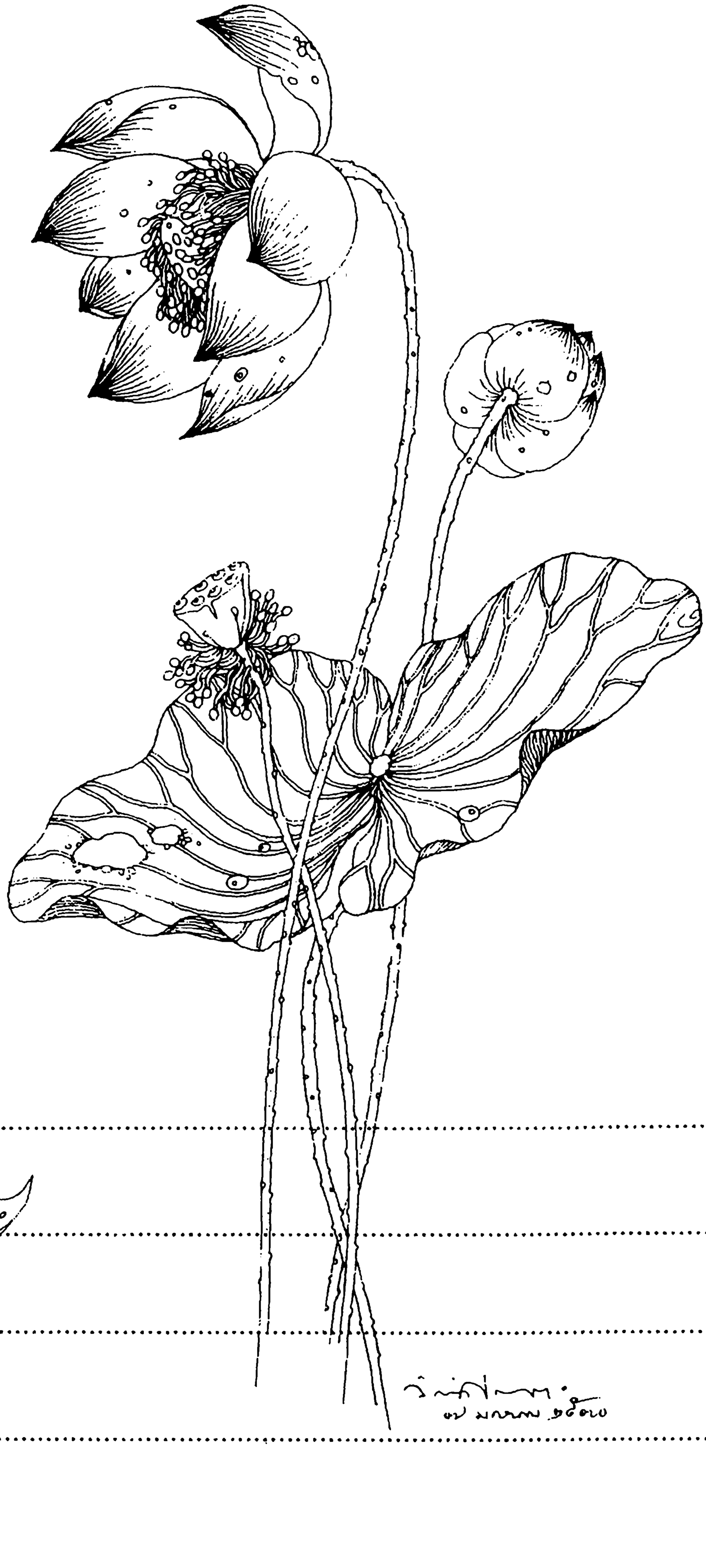

แด่.....

.....

จาก.....

กฎแห่งกรรม

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ท.เลียงพิบูลย์ ● เล่ม ๒

ISBN ๙๗๘-๘๙๐๑๓-๓-๕

ธันวาคม ๒๕๕๑ จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

เอื้อเฟื้อภาพปกโดย : อาจารย์จักรพันธุ์ โปษยกฤต

เอื้อเพื้อพิสูจน์อักษร : อมรดารา แจ่มสว่าง

สุรีย์ กิรานนท์

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด อักษรสยามการพิมพ์

๑๖ ซอยบางแวก ๒ แยก ๔ สน.บางเสาธง จรัญสนิทวงศ์ ๑๓ ถนนบางแวก แขวงคูหาสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ โทร.๐๒-๔๑๐๘๗๙๕-๖

โทรสาร ๐๒-๔๑๐๗๘๑๓ นายอรุณ รุ่งรุจิโรจน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๕๑

Email : Aksornsiam@yahoo.co.th

ท.เลียงพิบูลย์

สิทธิการพิมพ์หนังสือ "กฎแห่งกรรม" นี้
ได้รับอนุญาตจาก พลเรือเอก ทวีชัย เลียงพิบูลย์
ทายาท คุณ ท.เลียงพิบูลย์ เมื่อกรกฎาคม ๒๕๔๖

รายรับจากการสนับสนุนค่าพิมพ์หนังสือนี้ จะใช้
เพื่อสมทบพิมพ์หนังสือ “กฎแห่งกรรม”
เล่มต่อๆไป และแบ่งไปช่วยเหลือการศึกษา
โรงเรียนที่ขาดแคลน ตามสมควร

คำนำ

หนังสือชุด “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” หรือ “กฎแห่งกรรม” นี้ ข้าพเจ้าได้เริ่มเขียนขึ้นพิมพ์แจกการกุศลครั้งแรกในงานทอดกฐินที่วัดประสบสข ในจังหวัดสพรรณบรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้รับจดหมายชมเชยสนับสนุนฉบับแรกของท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวันรัต วัดพระเชตุพน (ในเวลานั้นท่านยังมีสมณศักดิ์เป็นพระธรรมวโรดม) ท่านให้เป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้ามาก และ ฯพณฯ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ก็ได้ให้ความสนใจให้ความสนับสนุนหนังสือชุดนี้ ได้กรุณาช่วยตรวจแก้บทละครที่ข้าพเจ้าไม่มีความรู้ให้สมบรณ์ขึ้นตามแบบ นับว่าเป็นพระคณแก่ข้าพเจ้าอย่างสง ทางครสภาท่านอาจารย์เจริญ ไชยชนะ ได้มาขออนุญาตจัดพิมพ์ตามที่คณะกรรมการตกลงขอพิมพ์ เวลานั้นมีรวมทั้งหมด ๒๑ เรื่อง ข้าพเจ้ามองเห็นประโยชน์ว่า หนังสือชุดนี้จะเผยแพร่กว้างออกไปสู่ประชาชนก็ยินดี

ต่อมาในต้นเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ท่านอาจารย์เจริญ ไชยชนะ ได้มาแจ้งว่าทางคณะกรรมการดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ซึ่งมี ฯพณฯ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน มีความประสงค์ มีผู้สนใจกันมากจดหมายมาถามถึงที่ร้านจำหน่ายพอจะหาซื้อได้ และบอกว่าได้พยายามหาหนังสือชุดนี้ทั้งหมดแต่หาไม่ได้ นอกจากจะได้รับแจกในงานกุศล และงานมงคลเป็นปลีกย่อยเท่านั้น ยังไม่มีผู้ใดรวบรวมทั้งหมด เพราะหนังสือชุดนี้ข้าพเจ้าไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการกุศล แต่สงวนลิขสิทธิ์

ท.เลียงพิบูลย์

ในการค้า เมื่อท่านอาจารย์เจริญ ไชยชนะ ท่านเป็นผู้ที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือผู้หนึ่งได้เป็นผู้แทนครสภามาขอจัดพิมพ์ ข้าพเจ้าก็ได้อนุญาตให้จัดพิมพ์ได้ตามความประสงค์ ข้าพเจ้าขอบพระคุณที่ท่านได้ให้เกียรติอันสูง และสนใจให้ความสนับสนุนในหนังสือชุดนี้ตลอดมา ทำให้เป็นที่สนใจแก่ผู้อ่านอย่างกว้างขวาง คิดว่าคงเป็นประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังไม่มากก็น้อย หากหนังสือชุดนี้เกิดเป็นบุญกุศล ข้าพเจ้าก็ขอแผ่ให้ท่านที่ได้กรุณาช่วยเผยแพร่ทั่วทุกท่านเทอญ

ท. เลียงพิบูลย์

(ท.เลียงพิบูลย์)

สารบัญ

เรื่องที่ ๑๑ ความดีที่ไม่สูญ.....๑
เรื่องที่ ๑๒ คนมีบาป.....๙
เรื่องที่ ๑๓ ความดีที่เป็นมงคล.....๕๕
เรื่องที่ ๑๔ นอกฝัน.....๖๐
เรื่องที่ ๑๕ สร้างทุกข์.....๘๓
เรื่องที่ ๑๖ สร้างกรรม.....๙๑
เรื่องที่ ๑๗ เหตุเมื่อฝนตก.....๙๙
เรื่องที่ ๑๘ เรื่องเวร.....๑๐๗
เรื่องที่ ๑๙ วัยรุ่น.....๑๒๓
เรื่องที่ ๒๐ เสียสัตย์.....๑๓๐
เรื่องที่ ๒๑ คนบ้านนอก.....๑๓๔

ท.เลียงพิบูลย์

เรื่องที่ ๑๑

ความดีที่ไม่สูญ

เทศกาลตรุษจีนตรงกับวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นวันถือ เป็นประเพณีเดิมซึ่งถือกันตลอดมา เป็นวันหยุดของห้างร้านทั้งจีนและชาวต่างประเทศที่เกี่ยวกับกิจการค้า แม้แต่ธนาคารพาณิชย์ซึ่งปีก่อนไม่เคยหยุด แต่ปีนี้หยุดไปตามกัน

ข้าพเจ้าถือโอกาสในวันหยุดนัดหมายกันไว้ว่า จะไปพักผ่อนที่ชายหาดทะเลพัทยาพร้อมทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ฉะนั้น ย่ำรุ่งวันที่ ๑๕ ข้าพเจ้าก็ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ มุ่งตรงไปจุดหมายปลายทางคือพัทยา แต่วันนี้รู้สึกว่าโชคไม่ส้จะดี ฝนโปรยมาแต่เช้า ท้องฟ้ามืดครึ้ม เมื่อรถแล่นผ่านด่านเก็บค่าทางบางปูไปได้ไม่ไกลนัก รถก็หยุดลง เครื่องยนต์ไม่ยอมทำงานต่อไป

ข้าพเจ้านำรถเข้าข้างทางแล้วก็ลงมือตรวจแก้ เครื่องมือก็มีไขควงเพียงอันเดียว นี่ก็เป็นความบกพร่องอันหนึ่งที่ข้าพเจ้านึกตำหนิตัวเอง ที่ไม่ได้ตรวจดูเครื่องมือให้เรียบร้อยก่อนออกเดินทางไกล และข้าพเจ้ายังหย่อนความชำนาญในทางเครื่องยนต์ ฉะนั้น หลังจากแก้ไขไปพักหนึ่งอย่างงูๆ ปลาๆ ก็หมดปัญญา และก็นึกขำแต่ในใจว่า รถเจ้ากรรมแต่ไหนแต่ไรไม่เคยเสีย เมื่อจะเสียก็เสียเอาวันสำคัญ คือวันตรุษจีน ทุกหนทุกแห่งเขาหยุดงานหมด จะไปตามช่างที่ไหนมาแก้ ซ้ำมาเสียห่างจากกรุงเทพฯ เกือบ ๔๐ กิโลเมตร คิดแล้วก็ไม่เห็นมีทาง

อื่นจะดีเท่าโดยสารรถเข้ากรุงเทพฯ แล้วก็เที่ยวหาช่าง แต่ก็นึกท้อใจ เพราะอู่และช่างที่เคยใช้เป็นประจำก็เคยบอกว่า ตรุษจีนปีนี้จะไปเที่ยวพระพุทธบาท ฉะนั้น ช่างที่ประจำก็หมดหวังแน่ ช่างอื่นๆ มองไม่เห็นเลย ในวันตรุษเทศกาลสำคัญเช่นนี้ เขาหยุดกันหมด แม้จะพบก็คงบ่ายเบี่ยงไม่ยอมมาเป็นแน่ นี่เป็นข้อที่หนักใจมาก แต่ถึงอย่างไรก็ดี ก่อนอื่นจำเป็นต้องเข้ากรุงเทพฯ แล้วไปขบปัญหาเอาข้างหน้า ข้อแรกก็หารถโดยสาร ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงสั่งคนในรถว่า ข้าพเจ้าจะเข้าไปกรุงเทพฯ และกว่าจะกลับมาก็เห็นจะหลายชั่วโมง บางทีอาจค่ำก็ได้ เพราะยังนึกไม่ออกว่าจะตามช่างได้ที่ไหน เคราะห์ดีหน่อยที่ยังมีอาหารและน้ำอยู่ในรถ พอจะแบ่งกันรับประทาน กันหิวไปได้

ครั้นเห็นรถบัสโดยสารกำลังผ่านมา ข้าพเจ้าก็ออกมายืนโบกมือเป็นสัญญาณให้หยุดและจะขอโดยสารไปด้วย ครั้นแล้วรถที่ผ่านมาก็ผ่านไป โดยไม่เบาเครื่องและบอกสาเหตุที่ไม่ยอมรับ ข้าพเจ้าบอกตัวเองว่า รถคันนี้คนคงเต็ม จึงไม่หยุดรับ และก็มองไม่เห็นคนในรถ เพราะเอาผ้าใบลงกันฝนทั้งสองข้าง แต่แล้วคันหลังๆ ก็เหมือนคันแรก โดยผ่านมาแล้วก็ผ่านไปไม่ยอมเบาเครื่อง และข้าพเจ้าก็บอกตัวเองว่าเราคงจะขึ้นผิดที่เสียแล้ว เห็นจะเป็นเพราะไม่มีป้ายบอกหยุดรับส่งผู้โดยสาร รถส่วนบุคคลที่ผ่านเข้ากรุงเทพฯ ก็มีคนนั่งเต็ม บางคันก็เป็นรถรับจ้าง ซึ่งมีผู้เช่าเดินทางไกลก็มีคนนั่งเต็มเหมือนกัน รถส่วนบุคคลบางคันที่ผ่านมาจะเข้ากรุงเทพฯ พอที่จะอาศัยนั่งได้บ้าง ก็ไม่ยอมหยุด หันมาหัวเราะเหมือนข้าพเจ้าเป็นตัวตลกเต้นอยู่กลางฝนเช่นนั้น แต่แล้วฝนก็ลงหนาเม็ดขึ้น ข้าพเจ้าจึงต้องรีบขึ้นไปนั่งหลบฝนอยู่บนรถ นั่งมองดูน้ำฝนไหลตามกระจก นึกขันตัวเอง ที่รถบัสโดยสารไม่ยอมรับข้าพเจ้าก็ดี รถส่วนบุคคลที่ไม่ยอมรับและหันมาหัวเราะเหมือนข้าพเจ้าเป็นตัวตลกก็ดี ข้าพเจ้าไม่ได้โกรธ และไม่เคยนึกโกรธ เพราะความโกรธคือความทุกข์ ธุระอะไรข้าพเจ้าจะเอาความทุกข์มาใส่

ตัว ข้าพเจ้าได้แต่ขำตัวเอง บัดนี้ ฝนหนาเม็ดขึ้นได้แต่นั่งจับเจ่าอยู่ในรถไปไหนไม่ได้ แล้วก็หวนนึกถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศไทยกำลังขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ราคาน้ำมันเบนซินแพงต้องปันส่วน ตลาดมืดมีขายก็ราคาสูง รถยนต์วิ่งตามท้องถนนน้อยลงอย่างผิดตา ค่าโดยสารและค่าขนส่งสูงขึ้นหลายเท่าตัว ผ่านคลองด่านมาได้ไม่กี่กิโลเมตร ก็เห็นผู้คนพลุกพล่านผิดปรกติ ข้าพเจ้าเป็นคนอยากรู้อยากเห็นจึงได้หยุดรถที่หน้าบ้านครูเที่ยง ซึ่งเป็นครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลแถวนั้น เมื่อถามดูก็ได้ความว่า เมื่อบ่ายโมงมีรถยนต์โดยสารจากศรีราชาจะเข้ากรุงเทพฯ ได้มาหยุดลงที่หน้าบ้านครูเที่ยง ครูนแล้วกมคนพยุงหญิงสาวผู้หนึ่งลงจากรถ ผู้หญิงนั้นแสดงความเจ็บปวดมาก ไม่สามารถจะเดินทางต่อไปได้ คนรถจึงนำมาลง ทั้งๆ ที่หญิงผู้นี้ไม่รู้จักใครในตำบลนี้เลย การเดินทางก็มาคนเดียว ครูเที่ยงกับภรรยาเป็นผู้มีใจดีได้จัดการให้เข้าพักในบ้าน ปรากฏว่าครรภ์แก่ คงจะคลอดบุตร ครูเที่ยงจัดการกั้นม่านให้ลับตาคน แต่แล้วก็ไม่คลอด ความเจ็บปวดทวีมากขึ้น ฉะนั้น ชาวบ้านจึงวิ่งวุ่นหายากลางบ้านมาช่วยตามมีตามเกิด ส่วนมากเป็นยาแผนโบราณ แต่ไม่ได้ผลหรือทำให้ดีขึ้น ครูเที่ยงแสดงความวิตกทุกข์ร้อน จะหาหมอแผนใหม่หรือแผนโบราณก็ไม่มีในตำบลนี้หรือใกล้เคียง จะถามถึงชื่อเสียงและญาติพี่น้องของหญิงผู้นั้นว่าอยู่ที่ไหน ก็ไม่รู้เรื่อง เพราะแกเจ็บปวดจนไม่ได้สติ ข้าพเจ้าสงสารและเห็นอกเห็นใจครูเที่ยง ซึ่งเป็นผู้ที่มีมนุษยธรรมดี สงเคราะห์ผู้ที่อยู่ในยามเจ็บไข้ได้ทุกข์ และตนเองก็ต้องหนักอกเป็นทุกข์เป็นร้อน เพราะผู้ป่วยมีอาการหนักขึ้น และชาวบ้านแถวนั้นก็มีจิตใจสูง ที่ได้ช่วยเพื่อนมนุษย์ตาดำๆ ด้วยกันอย่างเต็มอกเต็มใจ ข้าพเจ้าเองก็มีทางที่จะช่วยได้บ้าง และสงสารเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ข้าพเจ้าจึงบอกครูเที่ยงว่าข้าพเจ้าจะเข้ากรุงเทพฯ รีบไปรับหมอมาโดยเร็ว แม้จะเสียเวลานานหน่อยแต่ก็แน่นอน ครูเที่ยงแสดง

ความดีใจและมีความหวังขึ้นมา ข้าพเจ้ามิได้รอช้า รีบขึ้นรถเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ทันที ตรงไปที่นเรศพยาบาล ถนนนเรศ สี่พระยา ซึ่งนายแพทย์ประวัติ เป็นผู้อำนวยการ พอจอดรถที่หน้าตึก ข้าพเจ้ารีบลงไปด่วนและร้องเรียกหมอตั้งแต่ขั้นบันได ซึ่งบังเอิญวันนั้นหมอไม่ได้ไปไหน ข้าพเจ้าโล่งใจเพราะกลัวว่าจะไม่พบหมอ ข้าพเจ้าบอกว่า เร็วด่วนหมอ มีคนป่วยจะคลอดบุตร กำลังเจ็บปวดมาก หมอรีบเก็บเครื่องมือและยาใส่กระเป๋า แล้วถามถึงตำบลที่จะไป ข้าพเจ้าบอกให้ทราบแล้วรีบฉวยกระเป๋า รีบออกมาขึ้นรถ ซึ่งมีหมอตามติดมาด้วย ข้าพเจ้าเร่งน้ำมันเต็มที่ เพราะเวลานั้นถนนไม่ค่อยจะมีรถมากนักจราจรก็ไม่มี ข้าพเจ้าจึงทำเวลาได้เร็วพอใช้ พอถึง ข้าพเจ้าก็มองเห็นครูเที่ยงได้คอยเราอยู่แล้ว พอเห็นเรากลับมาถึงก็แสดงความยินดีบอกว่าไปมาได้เร็วมาก ข้าพเจ้าทราบจากครูเที่ยงว่า คนไข้ไม่มีอาการอะไรดีขึ้นเลย หมอได้รีบตรวจอาการด่วน ให้ยาและฉีดยา

ข้าพเจ้านั่งสนทนากับชาวบ้านอยู่ข้างนอก ครู่ใหญ่ ข้าพเจ้าก็ได้ยินเสียงทารกร้อง พวกเราพากันดีใจ เข้าใจว่าคนไข้คงปลอดภัยแล้ว สักครู่ หมอก็ออกมาบอกว่า “พ้นอันตรายแล้ว” หมอได้มอบยาไว้ให้ และบอกวิธีปฏิบัติ จากนั้น ข้าพเจ้าก็พาหมอกลับกรุงเทพฯ บุตรที่คลอดทราบว่าเป็นหญิง แล้วก็ลืมเหตุการณ์ครั้งนั้นเสียสิ้น และเป็นเหตุบังเอิญเมื่อ ๒ ปีก่อน ข้าพเจ้าได้พบเพื่อนผู้หนึ่งซึ่งเรามิได้พบกันประมาณยี่สิบกว่าปี เพราะต่างแยกย้ายกันไปไม่ได้พบกันเลย เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปนั่งในบ้าน เพื่อนผู้นี้ได้เรียกภรรยาออกมาให้รู้จัก และข้าพเจ้าเองก็ไม่เคยพบเห็นภรรยาของเพื่อนผู้นี้มาก่อน แต่ภรรยาของเพื่อนผู้นี้บอกว่าเคยรู้จักข้าพเจ้ามาก่อนแล้ว แต่ยังไม่รู้จักตัว ข้าพเจ้าก็งง นึกไม่ออก แต่แล้วภรรยาเพื่อนก็เรียกหญิงรุ่นสาวออกมาทำความเคารพข้าพเจ้า แล้วก็เล่าเรื่องที่บุตรสาวคนนี้คลอดที่บ้านครูเที่ยง เมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าจึงนึกได้ นี่เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าเคย

ช่วยเหลือด้วยความสงสาร ในถนนสายเดียวกันกับที่ข้าพเจ้ากำลังนั่งมองดูน้ำฝนไหลผ่านกระจก โดยไม่รู้ว่าจะทำอะไรดีกว่านี้

อีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าจำได้ว่าเป็นเวลาเย็น ข้าพเจ้าได้เดินทางมาที่สมุทรปราการ และกำลังจะกลับบ้าน มีชายคนหนึ่งเข้ามาถามข้าพเจ้าว่าจะไปไหน ข้าพเจ้าบอกว่าจะกลับกรุงเทพฯ ชายผู้นั้นก็แสดงความหมดหวัง ข้าพเจ้าถามว่าจะไปไหน ก็ได้ทราบว่ารถยางแตกอยู่ที่คลองด่าน ทางที่จะแยกไปประตูน้ำ โดยต้องอาศัยรถผ่านนำยางที่แตกมาปะ ปะเสร็จแล้วจะหารถนำยางที่ปะแล้วไปใส่ ก็หารถโดยสารไปไม่ได้ รถก็ทิ้งอยู่กลางทาง ความจริงข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักท่านผู้นี้มาก่อนเลย แต่มาหวนนึกถึงว่า ถ้าข้าพเจ้าไปยางแตกเช่นนี้บ้าง และก็กำลังมองหาผู้เห็นอกเห็นใจเช่นนี้ คิดแล้วข้าพเจ้าก็ตกลงใจไปส่งถึงที่รถยางแตก ก็พอดีค่ำ ข้าพเจ้ามาทราบภายหลังว่า ท่านผู้นี้มาหลบภัย และบ้านอยู่ซอยโรงหนังบางกะปิ เมื่อออกจากทางแยกคลองด่านเวลาค่ำแล้วจะกลับบ้าน เมื่อผ่านมาถึงแถวบางปู ไฟหน้าฉายเห็นมีรถยนต์อยู่ข้างทางคันหนึ่ง และมีผู้ยืนอยู่กลางถนนโบกมือให้ข้าพเจ้าหยุดรถ ก็ทราบว่ารถของท่านผู้นั้นน้ำมันหมด จะขอโดยสารรถไปซื้อน้ำมันที่ปากน้ำ ครั้นถึงปากน้ำแล้ว ขอร้องให้ข้าพเจ้าไปส่งที่บางปู ข้าพเจ้าก็เห็นใจเพราะไม่มีรถไป ภายหลังข้าพเจ้าจึงทราบว่า ท่านผู้นั้นเป็นนายตำรวจ

ข้าพเจ้าคิดถึงเรื่องเหล่านี้แล้ว ทำให้จิตใจสบายขึ้นอย่างประหลาด เพราะข้าพเจ้าทำไปด้วยความเห็นอกเห็นใจ ไม่เคยหวังอะไรตอบแทน เกิดมั่นใจว่าทุกคราวที่คับขันมองไม่เห็นทางออก แต่แล้วเมื่อถึงนาทีสุดท้ายก็มีทางออกอย่างงดงามเสมอ ข้าพเจ้าคิดว่าเราสร้างความดีคงไม่สูญเป็นแน่ คิดไปแล้วหลายเรื่อง ฝนก็ยังไม่หายบัดนี้ หวนไปนึกถึงเรื่องเก่าแก่ เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับถนนสายนี้ และจิตใจของคนในครั้งนั้น ข้าพเจ้าจำได้ทุกวันนี้ คือเมื่อครั้งเปิดถนนสาย

กรุงเทพฯ–สมุทรปราการใหม่ๆ ทางสมุทรปราการมีงานต้อนรับชาวกรุง มีทั้งตลาดนัดเช้าและโยนห่วง ปาเป้า ข้าพเจ้าเวลานั้นก็นัดเพื่อนฝูงไว้ หลายคนจะออกจากกรุงเทพฯ ก่อนย่ำรุ่ง โดยข้าพเจ้าจะนำรถออก ตะเวนรับเพื่อนๆ ตามบ้าน เมื่อถึงเวลากำหนดและรับเพื่อนครบตาม จำนวนแล้ว ข้าพเจ้าก็ขับรถมุ่งหน้าตรงไปสมุทรปราการทันที เช้าวันนั้น เราเที่ยวเตร่กันจนเป็นที่จุใจแล้ว พอสายหน่อยเราก็ชวนกันกลับ การกลับคราวนี้ เราต่างก็สรวลเสเฮฮากันมาอย่างสนุกสนานเบิกบาน ล้อเลียนตามภาษาเพื่อนๆ ที่สนิท พอรถเลี้ยวโค้งที่จะเข้าเขตสำโรง กึ่งกลางระหว่างโค้งกับสะพานสำโรงก็เกิดเหตุขึ้น คือคุณตุ๊ วัชราธร ชะโงกหน้าออกมาชี้มือให้ข้าพเจ้าดู แล้วตะโกนว่า “เฮ้ย! นั่นล้ออะไรวะ มันวิ่งแข่งกับล้อรถลื้อ” ข้าพเจ้ามองตามมือชี้ก็เห็นล้อรถกำลังวิ่งออก นำหน้ารถข้าพเจ้าไป จากนั้นเพื่อนที่นั่งข้างหลังอีกสามคนก็ชะโงกออกมาดู ต่างแปลกใจ ถ้าเป็นกลางคืนก็คิดว่าผีหลอก แต่เพื่อนนั่งข้างหลังไม่ทันเห็น รถก็เอียงตะแคงวูบลงไป บังโคลนครูดกับถนนเป็นทางยาว ข้าพเจ้าร้องออกมาได้แต่เพียง “จบกัน ล้อรถอั๊ว” แม้รถเราจะตะแคงหยุดลงแล้ว เจ้าล้อมันวิ่ง ปเรง! ปเรง! อย่างอิสระโดยไม่ยอมหยุด แล้วมันก็กระดอนออกไปนอกทาง ลงไปอยู่ในคูคลอง ร้อนถึงเด็กเลี้ยงควายโดดลงไปเอาขึ้นมาให้ ฝรั่งคนหนึ่งขับตามหลังเห็นเหตุการณ์รถของเราตลอดมา ฝรั่งผู้นั้นหัวเราะจนตัวงอ หน้ารถคันนั้นส่ายไปส่ายมา

เมื่อเราหายตะลึงแล้วพากันออกมายืนดูรถเพลาหลัง และก็พากันหัวเราะจนน้ำตาไหล เมื่อข้าพเจ้าตรวจดูแล้วก็หมดหนทางที่จะนำรถกลับได้ เพราะน็อตหัวเพลาแตก ลิ่มเพลาท้ายตกกระเด็นหายไปหาไม่พบ ไม่มีทาง หมดทาง ข้าพเจ้าบอกเพื่อนๆ แต่แล้วรถตามหลังมาก็พากันหยุดและลงมาถามว่าเป็นอะไร จะให้ช่วยอะไรได้บ้าง ข้าพเจ้ารู้สึกตื้นตันในน้ำใจของท่านเหล่านั้น ที่ได้หลั่งความเห็นอกเห็นใจ

บัดเดี๋ยวใจ ข้างถนนก็มีรถจอดกันเป็นทิวแถว ทุกคนต่างลงจากรถมาถาม พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ข้าพเจ้าบอกขอบคุณทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ ที่มีจิตใจเมตตากรุณา บอกว่าน็อตหัวเพลาแตกลิ่มเพลาตกหาย ล้อจึงออกมา และแม่แรงในรถก็ไม่มี แต่แล้วคุณพระมาตลี (ผิว) บอกว่าไม่ต้องแม่แรง ช่วยกันยกแล้วเอาหินข้างทางมารองแล้วในไม่ช้ารถของข้าพเจ้าก็ถูกยกขึ้นด้วยกำลังคน มีก้อนหินข้างทางรองอยู่เบื้องล่าง ข้าพเจ้าจำได้ว่าคุณพระฯ ได้กลับไปที่รถของท่าน ค้นอะไรอยู่พักหนึ่งทางท้าย แล้วก็หยิบเอาลิ่มออกมา แล้วมาเทียบเข้ากับเพลารถของข้าพเจ้าก็เข้ากันได้พอดี แล้วข้าพเจ้าก็เห็นคุณหมอทองอยู่ห้างขายยาปราสาททองก็ไปค้นหีบเครื่องมือที่รถ ไม่ช้าก็ได้น็อตหัวเพลามาอันหนึ่ง เมื่อมาใส่แล้วขันเกลียวเข้าไปก็เข้ากันพอดี มันเป็นเรื่องที่ประหลาดและเหมาะเจาะอะไรเช่นนั้น จากนั้น ข้าพเจ้าก็ได้รับความกรุณาจากคุณพระมาตลีจัดการจนเรียบร้อย ข้าพเจ้าอดที่จะระลึกถึงเหตุการณ์เหล่านี้เสียมิได้ และยังนึกขอบคุณท่านที่ได้ช่วยเหลือให้รถของข้าพเจ้ากลับถึงกรุงเทพฯ โดยเรียบร้อย ข้าพเจ้านึกถึงเรื่องเก่าๆ เพลิน ฝนซาลง จำเป็นที่จะรีบด่วนเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหาช่างมาแก้รถให้เรียบร้อย แม้มีความหวังน้อยแต่ก็ต้องลองดู พอดีข้าพเจ้ามองเห็นรถจี๊ปคันหนึ่งวิ่งมาแต่ไกล กำลังจะผ่าน มองเห็นในรถมีแต่คนขับเพียงคนเดียว ข้าพเจ้ารีบออกไปโบกมือให้รถหยุด เมื่อรถหยุดข้าพเจ้าก็ขอโดยสารเข้ากรุงเทพฯ ผู้ขับนั้นเป็นชายหนุ่มแสดงความยินดีที่จะให้ข้าพเจ้าโดยสารไปด้วย ข้าพเจ้าโล่งใจที่ปัญหาข้อแรกได้ผ่านพ้นไปแล้ว ยังหนักใจเมื่อถึงกรงเทพฯ แล้ว จะไปตามช่างที่ไหนทันใดนั้น ชายหนุ่มถามถึงจุดประสงค์ ข้าพเจ้าบอกว่ารถเสีย ไฟไม่เข้าหัวเทียน ตั้งใจจะไปตามช่างที่กรุงเทพฯ ชายหนุ่มผู้นั้นแสดงความหนักใจแทนข้าพเจ้า บอกว่าไปตามช่างวันนี้เห็นจะไม่สำเร็จแน่ เพราะเป็นวันหยุดทุกแห่ง แต่แล้วก็บอกว่า ผมอยากจะลองช่วยคุณแก้ดู ถ้า

กฎแห่งกรรม

เกี่ยวกับเรื่องไฟคงมีทาง หากผมแก้ไม่ตก ผมคิดว่าอย่าเสียเวลาเข้ากรุงเทพฯ เลย เพราะเวลานี้บ่ายแล้ว ไปมาก็จะค่ำคงไม่ทัน และช่างคงหาไม่ได้ ผมมีเชือกอยู่ท้ายรถพอจะลากกลับกรงเทพฯ พอข้าพเจ้าได้ฟังคำของชายหนุ่มผู้มีจิตใจสูงผู้นี้ ตัวร้อนวูบขึ้นมาทันที ความหวังก็เกิดขึ้นในนาทีสุดท้าย

แม้ชายผู้นี้จะแก้รถของข้าพเจ้าไม่ตก ก็ยังมีหวังที่จะลากจูงเข้ากรุงเทพฯ ได้ โดยมิต้องทิ้งค้างแรมอยู่กลางทาง ทันใด ชายหนุ่มผู้นั้นได้กลับรถถอยหลังมาจอดชิดกับรถของข้าพเจ้า แล้วจึงหยิบเครื่องมือออกมาจากรถ ข้าพเจ้าเกรงใจฝนยังไม่หาย แม้จะตกไม่มากนักก็ทำให้เปียกได้ ขอให้รอฝนหายเสียก่อนค่อยลงมือ แต่ชายหนุ่มผู้นั้นบอกว่าไม่เป็นไร สมกับคำ “อันความกรุณาปรานี จะมีใครบังคับก็หาไม่ฯ” รู้สึกว่าชายผู้นี้มีความชำนาญในเครื่องยนต์ไม่น้อย ใช้เวลาแก้ไขไม่นานนัก รถก็มีชีวิตชีวาขึ้นพร้อมที่จะรับใช้ต่อไป นับว่าเป็นโชคดีอย่างประหลาดที่มาพบชายผู้นี้ ได้แก้ปัญหาหนักอกสุดสิ้นไป และยังนึกขอบใจรถที่ผ่านๆ มานั้น ไม่ยอมรับข้าพเจ้าเข้ากรุงเทพฯ มิฉะนั้นข้าพเจ้ามัวตามหาช่างที่ไม่แน่นอนและไม่รู้สิ้นสุดเมื่อใด ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็ออกเดินทางต่อไปจนถึงจุดหมายปลายทาง และกลับถึงกรุงเทพฯ โดยเรียบร้อย ทั้งนี้ก็เพราะความกรุณาปรานีซึ่งไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย แม้ชายผู้นี้จะอ่อนวัยกว่าข้าพเจ้ามาก แต่ความดีที่มีเมตตากรุณาทำให้ข้าพเจ้าเคารพนับถือด้วยความจริงใจ ชายผู้นั้นคือ คุณธีระ..... อยู่จังหวัดชลบุรี

เรื่องที่ ๑๒

คนมีบาป

เมื่อต้นสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ข้าพเจ้าได้รู้จักชายพิการหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวผู้หนึ่ง ใบหน้าเต็มไปด้วยริ้วรอยของแผลเป็น นัยน์ตาข้างหนึ่งแหกหลบลงต่ำกว่าอีกข้างหนึ่ง แขนซ้ายคอก ขาข้างหนึ่งลีบ ตามตัวเต็มไปด้วยแผลเป็น เห็นแล้วขยะแขยง น่าเกลียด และน่าสังเวช เวลาจะเดินต้องใช้ไม้ยันรักแร้สองข้าง จะเดินแต่ละก้าวก็ต้องโยกตัวด้วยความลำบาก

ตามปรกติ แกจะชอบมานั่งที่ห้องแถว ร้านปากซอยติดถนนเจริญกรุงเสมอ ห้องแถวนี้หลังคามุงด้วยจาก เดิมมีผู้เช่าทำการค้า แต่ได้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ต่อจากนั้นก็ไม่มีผู้มาเช่า ต้องทิ้งร้างจนหลังคาจากบางส่วนที่มุงผุพัง ไม่สามารถจะกันฝนได้ เจ้าของก็ไม่ยอมซ่อมเพราะคิดว่าซ่อมแล้วก็ไม่มีใครเช่า จะเป็นด้วยตรงกันข้ามฟากถนนมีตรอกซอยเล็กๆ ตรงพอดีกับห้องแถวนี้ ชาวจีนที่ถือลางไม่กล้ามาเช่าอยู่หรือทำการค้า เพราะพากันเข้าใจว่าไม่เป็นมงคล และไม่ทำให้เกิดความเจริญกับผู้เช่าอยู่ ทั้งๆ ที่ผู้เช่าเดิมก็เป็นคนจีนได้แขวนรูปหัวสิงห์คาบกั้นหยั่นจีน ทำด้วยไม้ทาสีตัดขอบเป็นแปดมุม แขวนไว้หน้าห้องแถวให้ตรงกับปากตรอก ใช้เป็นเครื่องรางป้องกันอัปมงคล เพื่อให้อยู่เย็นเป็นสุข แต่ก็ต้องย้ายไป เมื่อย้ายก็มิได้แกะรูปหัวสิงห์ไปด้วย เห็นจะเป็นเหตุนี้เองจึงไม่มีใครกล้ามาเช่า จึงต้องร้าง ต่อมา หน้าห้องแถว

หลังนี้ยกพื้นเป็นม้าสูงสำหรับตั้งขวดโหลวางของขาย และยังมีลังไม้เก่าๆ ที่แข็งแรงพอที่จะนั่งเล่นได้อย่างสบายอีกลังหนึ่ง ซึ่งผู้เช่าเดิมทิ้งไว้ คงตั้งใจทิ้งไว้ให้ผู้เดินทางใช้เป็นที่นั่งพักแดดพักฝนก็ได้

ชายพิการอัปลักษณ์ผู้นี้ได้มาอาศัยนั่งที่ห้องแถวร้านนี้ตามเคย แกนั่งดูคนสัญจรไปมา จนถึงเวลาเย็น แกก็กลับไปวัด ซึ่งเป็นที่พักอาศัย ชายผู้นี้ข้าพเจ้าเรียกแกว่า “ลุงตาล” เด็กๆ แถวนั้นชอบเรียกแกว่า “ตาตาลผีดิบ” เพราะรูปร่างแกเหมือนครึ่งผีครึ่งคน มีเด็กแก่นๆ ชอบล้อเลียนเอาก้อนดินขว้างปาแกเล่นเป็นการสนุก ทำให้ลุงตาลมีอารมณ์ขุ่นเคืองและโกรธแค้น บางครั้งแกก็ใช้คำที่ไม่สุภาพกับเด็กๆ เหล่านั้นไปบ้าง เพื่อคลายอารมณ์โกรธ เห็นแล้วก็อดสงสารแกไม่ได้ ข้าพเจ้าพยายามทำความสนิทสนมกับเด็กเหล่านั้น แล้วก็ขอร้องให้เลิกการล้อเลียนขว้างปาลุงตาล และชี้ให้เห็นเคราะห์กรรมที่แกได้รับอยู่นี้มันก็หนักมากอยู่แล้ว อย่าไปซ้ำเติมแกเลย เท่าที่ร่างกายแกพิกลพิการน่าเกลียด ต้องใช้ไม้ยันเวลาเดิน บ้านช่องไม่มีจะอยู่ ต้องอาศัยศาลาวัดอาศัยข้าวพระเลี้ยงท้องเพื่อยังชีวิต การที่พวกเราล้อเลียนแกมากบางครั้งทำให้แกน้ำตาตก และเราก็ขว้างปาแกเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น โดยที่แกไม่มีความผิด ไม่มีทางจะหลบหรือต่อสู้เลย เพราะแขนขาพิการ บาปกรรมอันนี้มันจะตามมาทันเรา เราอาจจะต้องเป็นอย่างแกบ้าง ถ้าแขนขาเราพิการเดินก็ลำบาก วิ่งก็ไม่ได้ เมื่อมีคนมาขว้างปาเราบ้าง จะทำอย่างไร

คำขอร้องของข้าพเจ้าที่ประกอบไปด้วยเหตุผลนั้น ได้ผลสำหรับเด็กหัวอ่อนที่เห็นจริง พลอยเห็นใจและสงสารไปด้วย แต่เด็กหัวแข็งดื้อด้านบางคนก็ไม่ยอมเชื่อ กลับหัวเราะเยาะความคิดของข้าพเจ้า แต่กระนั้นการล้อเลียนขว้างปาก็สงบลงไปมาก ทำให้ลุงตาลมีอารมณ์ดีขึ้น สายตาของแกที่มองข้าพเจ้านั้นก็เป็นมิตรและรู้คุณ ความสนิทสนมของข้าพเจ้ากับลุงตาลก็เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ที่จริงก่อนนี้ ข้าพเจ้าเห็นลุง

ตาลก็เพียงแต่รู้สึกสมเพชแกเท่านั้น ไม่เคยคิดว่าจะไปสนิทสนมด้วย ต่อมามีผู้ใหญ่บางคนบอกข้าพเจ้าว่า ลุงตาลคนนี้ เดิมก่อนจะพิการนั้น แกเคยมั่งมีและมีชื่อเสียงมาก่อน พอแกพิการฐานะของแกก็กลับหน้ามือเป็นหลังมือ ไม่มีใครรู้เบื้องหลังชีวิตอันแท้จริงของแกเลย เหตุนี้เองทำให้ข้าพเจ้าเพิ่มความสนใจในตัวแกขึ้นมา เพราะความอยากรู้ คิดว่าต้องมีเรื่องที่น่าศึกษามาก ข้าพเจ้าจึงพยายามให้ความสนิทสนมกับแก ซึ่งไม่เคยมีใครกล้าสนิทสนมกับแกมาก่อนเลย เพราะหน้าตาแกน่าเกลียดน่ากลัว

เมื่อได้สนทนาปราศรัยใกล้ชิดกันแล้ว ข้าพเจ้าจึงรู้สึกว่า ลุงตาลเป็นคนมีความรู้ดีคนหนึ่งในสมัยนั้นในเรื่องหนังสือไทย และยังอ่านหนังสือขอมได้ไม่แพ้หนังสือไทยอีกด้วย นอกจากนั้นก็สามารถแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ได้ดี แกเคยว่าแหล่เทศน์ให้ข้าพเจ้าฟังปากเปล่าเสมอ และที่ข้าพเจ้าชอบมากก็คือ แหล่เรื่องเรือรบฝรั่งเศสบุกมาทางสมุทรปราการ และเกิดต่อสู้กับทหารไทยที่รักษาป้อม ทางด้านความรู้ทางประวัติศาสตร์ก็มีความรู้อย่างดี แกเล่าเรื่องกรุงศรีอยุธยาล่มถูกพม่าเผาเมือง และเรื่องพระเจ้าตากสินสู้รบพม่ากู้ชาติ จนถึงตอนทรงพระสติฟั่นเฟือนและถูกสำเร็จโทษ ลุงตาลเล่าได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง บางครั้งข้าพเจ้าติดขัดในวิชาที่เรียน เคยไปถามลุงตาล แกก็อธิบายให้ความเห็นและเหตุผลอย่างน่าฟัง เช่นครั้งหนึ่งข้าพเจ้าเคยถามแกว่า ก่อนนี้ที่พวกเรานิยมเรียนหนังสือขอมนั้นเพราะเหตุใด หนังสือไทยเราก็มีอยู่แล้ว และเป็นหนังสือที่เรียนง่าย เป็นหนังสือประจำชาติอีกด้วย ลุงตาลยิ้มนิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่ง แล้วก็ให้ความเห็นว่า

"ลุงคิดว่า เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าตีแตกและเข้าเมืองได้นั้น ได้เผาตำรับตำราเก่าแก่จนแทบไม่มีอะไรเหลือ จะมีบ้างก็เป็นเมืองที่พม่าไม่ได้ผ่าน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเหลือเกิน ฉะนั้น เมื่อมาสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นใหม่ จำเป็นต้องหาตำรับตำราเมื่อครั้งก่อนเสียกรุงศรี-

อยุธยา จะไปหาที่ไหนก็คงไม่ได้เหมือนตำราหนังสือขอม หรือประเทศเขมรเพื่อนบ้านของเรา ซึ่งเมื่อครั้งก่อนเราเคยแลกเปลี่ยนวิชาความรู้ซึ่งกันและกันเสมอ ตำราต่างๆ ของไทยที่แปลเป็นภาษาขอมก็มาก ฉะนั้น เมื่อของเราถูกเผาก็จำเป็นต้องไปขอลอกมาจากขอม มาแปลเป็นไทยอีกครั้งหนึ่ง ตำราที่เอามาจากเขมรนั้นเป็นตำราหนังสือขอมมีมากมาย แต่คนที่รู้หนังสือขอมมีเพียงไม่กี่คน ฉะนั้น เราจึงต้องเรียนหนังสือขอม ซึ่งเรียนไม่ค่อยยาก เพราะมันคล้ายหนังสือไทย ฉะนั้น คนไทยจึงอ่านหนังสือขอมออกเสียงเป็นภาษาไทยเข้าใจกันดี แต่พูดภาษาเขมรไม่ได้ เพราะไม่ได้อ่านเป็นภาษาเขมร"

ข้าพเจ้าได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากลุงตาลมิใช่น้อย ทำให้ข้าพเจ้าเพิ่มความเคารพนับถือในวิชาความรู้ของชายพิการผู้นี้ยิ่งขึ้น แต่นั้นมาข้าพเจ้ากับลุงตาลก็สนิทสนมกันยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าไม่มีความรังเกียจว่าลุงตาลจะมีร่างกายพิกลพิการอย่างใด เพื่อนบางคนหัวเราะเยาะและบอกว่า คุยกับคนบ้าอย่างลุงตาลจะได้ประโยชน์อะไร ข้าพเจ้าอธิบายให้เขาฟังว่า ลุงตาลไม่ใช่คนบ้า แกเป็นคนมีความรู้ดีอย่างจะหาคนร่นเดียวกันในละแวกบ้านนี้เหมือนแกยาก แต่ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่าถ้าข้าพเจ้าไม่ได้มาสนิทสนมกับลุงตาล ข้าพเจ้าก็คงคิดเหมือนคนอื่นว่าลุงตาลคนพิการนี้คงไม่มีความรู้ความสามารถอะไร แม้ว่าลุงตาลจะพิการถึงเพียงนี้ แกก็ยังทะนงตัวไม่ขอทานใคร ซึ่งตามธรรมดาคนพิการที่มีสภาพเช่นนี้แล้ว ไม่มีปัญญาจะทำงานอะไร นอกจากขอทาน แม้หน้าตาแกจะเป็นที่น่าเกลียดน่ากลัว แต่แกก็พยายามจะแต่งกายสะอาดเท่าที่คนพิการอย่างแกสามารถจะทำได้ ลุงตาลมีรายได้จากการรับจ้างจารหนังสือ โดยใช้เหล็กปลายแหลมขีดไปบนใบลาน ใช้เวลาทำงานในเวลากลางคืน ถึงแขนจะคอกไปข้างหนึ่ง แต่ตัวหนังสือที่แกจารออกมานั้นสวยและเรียบร้อยสม่ำเสมอกัน ราวกับอักษรที่พิมพ์ออกมาจากแท่นพิมพ์ แกรับจ้างจารทั้งหนังสือไทยและขอม ชาวบ้านและพระสงฆ์ต่าง

นิยมในฝีมือแกมาก บ้างก็ให้ลอกตำรา บ้างก็เอาตำราขอมมาแปลเป็นไทย บ้างก็ให้ลอกแหล่เทศน์ สุดแต่ใครจะจ้าง แกรับทั้งนั้น ค่าจ้างนั้นผูกหนึ่งหรือมัดหนึ่งก็ไม่แพง ด้วยงานนี้ทำให้ลุงตาลพอจะมีเงินใช้จ่ายซื้อหมากพลูไปวันหนึ่งๆ โดยไม่ต้องพึ่งพระเสียทุกอย่าง

ข้าพเจ้าเคยบอกกับแกว่า “ถ้าลุงจะไปรับจ้างสอนหนังสือเด็กตามบ้าน หรือทำอะไรๆ เกี่ยวกับหนังสือ คงจะมีคนต้องการ และลุงก็คงให้ความรู้แก่ศิษย์ได้ดี”

แกตอบว่า “หลานเอ๋ย ลุงเป็นคนมีกรรม แม้แต่ลุงจารหนังสือก็เพียงได้เงินมาพอซื้อหมากพลูเท่านั้น ถ้าทำเกินกว่านั้นมันก็ให้มีอันเป็นไปทุกคราว มือไม้สั่นบ้างละ ปวดหัวมัวตามองไม่เห็นบ้าง นี่เป็นกรรมอันหนึ่งซึ่งลุงรู้ตัว หลานจะให้ลุงไปสอนหนังสือตามบ้าน ใครที่ไหนเขาจะจ้างลุง แล้วเด็กที่ไหนจะยอมเรียน ยอมเป็นศิษย์ของลุงที่ร่างกายไม่สมประกอบอย่างนี้ ขึ้นบ้านใครเจ้าของบ้านก็ถือว่าเป็นอัปมงคล” แกพูดด้วยสีหน้าเศร้าๆ ข้าพเจ้าเห็นจริงกับแก เลยหยุดพูดเรื่องนี้ เพื่อไม่ให้แกต้องสะเทือนใจอีกต่อไป

วันหนึ่ง หลังจากผ่านพ้นวันออกพรรษามาไม่กี่วัน ข้าพเจ้าได้ไปสนทนากับลุงตาลที่ห้องแถวร้างตามเคย บังเอิญ วันนั้นมีกฐินพระราชทานเป็นขบวนรถม้าผ่านมา ท่านเจ้าของกฐินหรือผู้ที่ได้รับพระราชทาน ซึ่งเป็นข้าราชการหรือขุนนางเจ้ากระทรวงได้นำขบวนมาด้วย มีเครื่องอัฐบริขารสงฆ์แต่เพียงน้อย ขบวนเป็นรถม้าคู่ดูสง่างามน่าดู ไม่มีการแห่แหนอึกทึกเหมือนกฐินชาวบ้านหรือกฐินเรี่ยไร

ตั้งแต่รู้จักสนิทสนมกันมา ข้าพเจ้าพึ่งเห็นลุงตาลตื่นเต้นมากในวันนั้นเอง แกจ้องดูข้าราชการผู้นำขบวนจนขบวนผ่านไปจนหมด ส่วนข้าราชการผู้นั้นหันมามองเพียงแวบเดียว แต่เมื่อเห็นร่างกายลุงตาลเข้าก็รีบเบือนหน้าไปทางอื่น ข้าพเจ้าเห็นลุงตาลน้ำตาไหล คิดว่าแกคงน้อยใจในวาสนาตัวเอง เมื่อเทียบกับข้าราชการผู้นั้น แต่แล้วก็ได้ยิน

เสียงแกพึมพำกับตัวเองว่า

"พี่ใหญ่ซึ่งทำแต่คุณงามความดี ชาตินี้เราคงไม่มีโอกาสพบกันอีกแล้ว อ้ายตาลเป็นคนมีบาป เพราะทำแต่กรรมชั่วอันเลวร้าย"

ข้าพเจ้าจึงถามแกว่า "ลุงจ้องดูข้าราชการคนนั้นแล้วร้องไห้ทำไมจ๊ะ? แล้วใครคือพี่ใหญ่ ท่านเป็นพี่ของลุงหรือ"

แกไม่ได้ตอบข้าพเจ้าทันที เพราะมัวหยิบชายผ้าขาวม้าที่คาดเอวไว้ ขึ้นมาเช็ดน้ำตาจนแห้ง แล้วก็พูดด้วยเสียงสั่นเครือปนสะอื้นว่า

"ท่านข้าราชการคนนั้นกับลุง เคยเป็นเพื่อนรักกันมาแต่ก่อน" เสียงของแกต่ำและเบากว่าธรรมดา "ลุงเรียกตามทุกๆ คนที่พากันเรียกว่า พี่ใหญ่ เราเคยเรียนหนังสือร่วมสำนักอาจารย์เดียวกัน" แกหยุดเว้นระยะนิดหนึ่ง แล้วก็พูดต่อไปว่า "ที่ลุงร้องไห้นั้น เพราะลุงเห็นท่านผู้นั้นแล้วอดหวนระลึกถึงพระภิกษุผู้เป็นอาจารย์ ซึ่งได้เคยถ่ายทอดความรู้ให้เป็นวิทยาทาน ท่านเป็นผู้ทรงศีลบริสุทธิ์ผุดผ่องจิตใจของท่านเต็มไปด้วยความเมตตากรุณา สมกับที่ท่านได้สละแล้วทุกสิ่งทางโลก บรรดาศิษย์ของท่านมีทั้งบุตรขุนนาง บุตรเศรษฐี บุตรคนยากจนเข็ญใจ ท่านมิได้มีใจลำเอียงต่อศิษย์ผู้ใดเลย ได้ถ่ายทอดวิชาให้เหมือนกันหมด สุดแต่ว่าใครจะมีความขยันหมั่นเพียร และมีสติปัญญารับไปได้แค่ไหน ท่านไม่เคยเรียกร้องสิ่งตอบแทนเลย หากมีผู้ศรัทธานำปัจจัยไปถวายท่าน ท่านก็นำไปบำรุงวัดและพระศาสนา กับศิษย์ที่ยากจนไม่สามารถหาเครื่องเรียนได้ ท่านก็ช่วยหาให้เท่าที่ปัจจัยที่เขาถวายท่าน ไม่เคยนำไปทำประโยชน์ส่วนตัว ทุกวันโกนท่านอบรมให้โอวาทแก่ศิษย์ให้มีศีลธรรม มีจิตใจเมตตา กรุณา ละอายต่อการทำบาป และให้ศิษย์ทุกคนถือศีล ๕ เป็นประจำตลอดไป เพื่อความเจริญเป็นมงคลต่อตัวเอง ในเวลานั้นลุงไม่เคยเอาใจใส่ในโอวาทของท่านเลย ยังนึกติท่านว่าไม่ควรเอาเรื่องศีลธรรมมาสอนแก่พวกเด็กๆ รุ่นหนุ่มสาว และไม่เห็นจะมีอะไรน่าสนใจ และควรจะเป็นเรื่องของคน

เฒ่าคนแก่ ลุงคิดว่าเมื่อแก่เฒ่าเข้าวัดวาคงจะรู้ไปเอง เพราะฉะนั้น เรื่องเกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรมจึงไม่เคยซึมซาบไปถึงจิตใจของลุง เห็นเขาใส่บาตรก็ใส่บ้าง เห็นเขาไหว้พระก็ไหว้บ้าง รู้แต่ว่าได้บุญไม่รู้อะไรมากไปกว่านั้น ประเพณีทำมาอย่างไรก็ทำไปอย่างนั้น ฉะนั้น เมื่อถึงวันโกนซึ่งเป็นวันอบรมให้โอวาท ลุงจึงหาโอกาสคอยหลบเลี่ยงหนีกลับบ้านหรือไปเที่ยวเสีย ครั้นถึงวันพระซึ่งเป็นวันหยุดเรียนเพื่อให้ศิษย์ได้ฟังเทศน์ ลุงก็ไม่เคยไป" แกหยุดครู่หนึ่งแล้วกล่าวต่อไปว่า

"นี่แหละหลานเอ๋ย ที่ลุงน้อยใจและเสียใจมาจนบัดนี้ว่า ลุงมันโง่เซ่อไม่รู้ซึ้งถึงรสพระธรรม เพราะคิดผิด"

ข้าพเจ้านิ่งฟังแกด้วยความเห็นใจ เมื่อเห็นแกหยุดนิ่งไป ข้าพเจ้าจึงถามขึ้นว่า "ท่านข้าราชการคนนั้นคงจะเรียนเก่งมากนะลุง" แกถอนใจแล้วพูดว่า "เมื่อพูดถึงการเล่าเรียนแล้ว พูดไปก็เหมือนกับยกตัวเอง แต่ก็เป็นความจริง ลุงเป็นเยี่ยมในบรรดาศิษย์รุ่นเดียวกัน ถ้าพูดถึงทางศาสนาและศีลธรรมแล้ว ท่านผู้นั้นเป็นเยี่ยมกว่าศิษย์อื่นๆ ท่านปฏิบัติและจดจำคำสั่งสอนของพระผู้เป็นอาจารย์ และถือศีล ๕ อยู่เป็นประจำ ท่านเป็นคนดี มีเมตตาจิตรักเพื่อนฝูง ช่วยเหลือเพื่อนที่ตกทุกข์ได้ยากที่เข้าไปหา มีความกตัญญูกตเวทีต่ออาจารย์อย่างน่าสรรเสริญ บัดนี้ ลุงรู้แล้วว่า วิชาความรู้นั้นต้องควบคู่ไปกับศีลธรรม เมื่อก่อนลุงเคยทะนงตัวว่า เป็นผู้มีความเจนจัดทั้งหนังสือไทยและขอม แต่แล้วจิตใจชั่วมันก็เข้ามาแทรกแซง เพราะว่าลุงไม่มีศีลธรรมเป็นหลักที่จะเตือนให้เกรงกลัวละอายต่อบาป ตกที่นั่งคำโบราณที่ว่า "ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด" แกพูดแล้วน้ำตาก็ซึมออกมา

ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นคนแก่ร้องไห้มาก่อน วันนี้ได้เห็นถึง ๒ ครั้ง ทำให้จิตใจพลอยสลดหดหู่ไปด้วย น้ำตาก็พาลไหลออกมาด้วยความสงสาร ข้าพเจ้าจึงบอกแกว่า

"ถ้าลุงจะไปหาท่านข้าราชการคนนั้น แล้วแสดงตัวชี้แจงให้ท่าน

ทราบว่า ลุงคือใคร ได้รับเคราะห์กรรมอย่างไรจึงพิการอย่างนี้ หลานเชื่อว่าถ้าท่านเป็นคนดีจริง คงให้ความเมตตาบ้างไม่มากก็น้อย”

ลุงตาลสั่นศีรษะช้าๆ อย่างอ่อนใจ แล้วพูดว่า

“โบราณว่า มีเงินเขาก็เรียกว่าน้อง มีทองก็นับเป็นพี่ เดี๋ยวนี้ลุงไม่มีอะไรเหลือแล้ว ต้องอาศัยวัดเป็นที่นอน อาศัยข้าวพระเลี้ยงชีวิต ทุกๆ สิ่งลุงได้สูญสิ้นไปหมด มันสมควรแล้วที่จะได้รับเคราะห์กรรมที่ลุงก่อมันขึ้นเอง จนพิการอย่างนี้ ไม่มีใครจำลุงได้แม้เพื่อนสนิท ถ้าหากลุงไปแสดงตัวและขอความช่วยเหลือจากท่านผู้นั้น ลุงเชื่อว่าท่านต้องช่วยเหลือ เพราะน้ำใจท่านนั้นประเสริฐสุดจริงๆ แต่ลุงรู้ตัวดีว่า ลุงเป็นคนเลว เป็นคนผิด เป็นคนมีบาปติดตัว ลุงจะไม่ยอมให้ใครรู้ว่าลุงเป็นเพื่อนกับท่านผู้นั้น และจะไม่ยอมให้ท่านผู้นั้นรู้ว่าลุงคือใคร ท่านผู้นั้นเปรียบเหมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ไม่มีจุดด่างดำ ลุงเหมือนผ้าที่สกปรกเต็มไปด้วยสิ่งโสโครก แม้เข้าไปใกล้ผ้าขาวก็จะทำให้ผ้าขาวนั้นต้องมัวหมองไปด้วย ศิษย์ทุกคนของอาจารย์ล้วนแล้วแต่ประกอบกรรมดีกันทั้งสิ้น เขาเหล่านั้นจึงเจริญและพบแต่ความสุข ส่วนลุงสิ ลุงคนเดียวที่ทำให้อาจารย์ต้องผิดหวัง เพราะลุงประกอบแต่กรรมชั่ว ความพิการได้เปลี่ยนแปลงรูปเดิมของลุงหมด แต่เป็นการดีจะได้ไม่มีใครจำลุงได้ ท่านผู้นี้ผิดกับลุงเหมือนฟ้ากับดิน ท่านเหมือนอยู่ในสวรรค์ แต่ลุงสร้างแต่ความชั่ว ได้รับผลสนองจนต้องทนทุกข์ทรมานเหมือนอยู่ในนรก แม้ว่าลุงจะยังมีชีวิตอยู่ในโลก ระหว่างท่านกับลุงก็เหมือนตายจากกันแล้วในชาตินี้ ไม่มีโอกาสพบและเป็นเพื่อนกันอีก”

วันนั้น ข้าพเจ้าสนทนากับลุงตาลด้วยความสลดใจ และเป็นวันที่ลุงตาลต้องสะเทือนใจมากที่สุด นับแต่ข้าพเจ้าได้รู้จักกับแกมา ข้าพเจ้าพยายามปลอบโยนแกตามที่เด็กอย่างข้าพเจ้าจะทำได้ ข้าพเจ้าออกความเห็นว่า

“ลุงน่าจะไปหาพระภิกษุซึ่งเคยเป็นอาจารย์ของลุง บางทีท่าน

อาจจะแนะนำทางที่เป็นมงคลให้ลุงได้บ้าง”

ข้าพเจ้าพูดแล้วก็มองดูหน้าแก หน้าที่เศร้าสลดอยู่แล้วยิ่งดูหมองเศร้าน่าสมเพชยิ่งขึ้น น้ำตาไหลพราก แกพูดออกมาด้วยเสียงอันสั่นเครือ

“ท่านอาจารย์ได้มรณภาพไปแล้ว และท่านข้าราชการผู้นั้นเป็นเจ้าภาพจัดงานฌาปนกิจศพท่านอย่างสมเกียรติ ทุกคนที่เป็นศิษย์ และผู้ที่คุ้นเคย ต่างก็เศร้าโศกเสียดายในการมรณภาพของท่าน แม้ว่าตัวของท่านจะจากไป แต่ความดีของท่านยังฝังแน่นอยู่ในจิตใจของศิษย์ทุกคน ไม่รู้ลืม” แกหันมามองข้าพเจ้าแวบหนึ่ง แล้วจึงพูดต่อ

“หลานจำไว้นะ ถ้าเติบโตไปภายภาคหน้า แม้จะมีวิชาความรู้เพียงใดก็ขอให้จิตใจมีศีลธรรม เกรงกลัวต่อบาปกรรม รู้จักเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์กันบ้าง จงมีความเมตตากรุณา และข้อสำคัญคือถือศีล ๕ ไว้ให้ดี หลานจะมีแต่ความสุขความเจริญตลอดไป เหมือนกับที่อาจารย์เคยสอนลุงไว้แล้วในอดีต แต่ลุงไม่เคยเอาใจใส่เอง คนที่เชื่อฟังเอาใจใส่ก็ได้ดิบได้ดีไปหมด หลานเอ๋ย การสร้างความดีนั้นกว่าจะเห็นผล มันกินเวลานานนัก แต่การทำความชั่วเพียงครั้งเดียว มันก็สามารถลบล้างความดีที่เราอุตส่าห์ทำมาเป็นสิบๆ ปีได้ เปรียบเหมือนการสร้างโบสถ์สร้างวัด จะต้องใช้เวลาอดทน ขนหิน ขนปูน ใช้เวลาแรมปีกว่าจะสำเร็จงดงามขึ้นมาได้ แต่การทำลายลงให้พินาศนั้น ใช้เวลาไม่นานนักก็จะทำลายได้”

ข้าพเจ้ารับคำแก รู้สึกสงสารและเห็นใจแกมาก เพราะแม้ว่าแกจะเป็นอะไรก็ตาม แกก็ยังให้คติธรรมที่น่าฟังแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอยากทราบเรื่องราวหนหลังของแก จึงตัดสินใจขอร้องแกว่า

“ลุงจ๋า หลานอยากรู้เรื่องในอดีตของลุง ถ้าลุงไม่รังเกียจว่าเป็นการรบกวน”

ข้าพเจ้าเห็นแกนิ่งเงียบไป ข้าพเจ้าก็ไม่สบายใจ คิดว่าแกคง

โกรธ และไม่อยากเปิดเผยชีวิตของแกก็เป็นได้ ยิ่งเห็นแกนั่งนิ่งนานเท่าใด ข้าพเจ้าก็ไม่สบายใจเท่านั้น แต่แล้วแกก็หยิบกล่องบุหรี่ซึ่งแนบอยู่ที่เอวมาเปิด หยิบเอายาตั้งกับใบจากมามวนเป็นบุหรี่ แล้วก็ยกขึ้นจุดสูบอย่างช้าๆ ท่าทางครุ่นคิด สายตาเหม่อมองออกไปข้างหน้าอย่างไม่มีจุดหมาย แกอมควันบุหรี่แล้วพ่นออกมาสองสามครั้ง พอไฟลามบุหรี่ใบจากครึ่งมวนแกก็ขว้างทิ้ง หันมาทางข้าพเจ้า แล้วพูดขึ้นช้าๆ เต็มไปด้วยความตรึกตรองว่า

"ลุงตกลงใจแล้วว่า จะเปิดเผยเรื่องราวชีวิตแต่หนหลังให้หลานทราบ แต่หลานต้องให้สัญญากับลุงก่อนที่จะทราบเรื่องราวของลุง"

ข้าพเจ้าดีใจมากที่แกจะเล่าเรื่องของแกให้ฟัง เพราะข้าพเจ้ารอคอยมานานด้วยความอยากรู้ จึงรีบรับปากกับแกทันที

"หลานจำไว้ว่า เรื่องราวต่างๆ ที่ได้ฟังเวลานี้ก็ดี และในโอกาสต่อไปที่ลุงจะเปิดเผยให้ฟังก็ดี เมื่อหลานทราบแล้วต้องไม่เอาไปเล่าให้ใครฟังอีกเป็นอันขาด ในเมื่อเวลาที่ลุงยังมีชีวิตอยู่ หากลุงหาชีวิตไม่แล้ว หลานจะนำไปเล่าให้ใครฟังก็ได้ นับว่าหมดข้อผูกพันตามที่ตกลงกันไว้ หลานจะรับคำสัญญาได้ไหม?"

ข้าพเจ้ารีบตกลงทันที แล้วบอกแกว่า

"หลานขอรับรอง จะรักษาความลับของลุงไว้ตลอดเวลาที่ลุงยังอยู่"

ข้าพเจ้าสังเกตเห็นหน้าของลุงตาลค่อยแจ่มใสขึ้นบ้าง แกถอนหายใจแล้วพูดว่า

"ลุงรู้ตัวดีว่า ลุงได้ทำผิดอย่างไม่น่าให้อภัยเลย สมแล้วที่ได้รับกรรมเช่นนี้ ลุงยินดีรับกรรมต่อไป แม้ว่าการเปิดเผยเรื่องราวของลุงจะทำให้ได้รับการสาปแช่งเพียงไร ก็ไม่สมกับความผิดที่ลุงก่อขึ้น"

ข้าพเจ้ายิ่งกระหายอยากทราบเรื่องราวของแกมากขึ้น รีบขอร้องให้แกเล่าให้ฟังโดยเร็ว แกจึงบอกว่า

"เรื่องของลุงนั้นมันยืดยาว ถ้าจะให้ละเอียดต้องกินเวลานาน

เพราะจะต้องรื้อฟื้นความทรงจำเก่าๆ ลุงอยากจะบันทึกไว้เป็นหนังสือ ข้อความที่บันทึกนี้ถ้าหลานข้องใจตอนใด ก็ถามได้ ลุงได้ตั้งใจแน่แล้วว่าจะเล่าให้หลานฟังทั้งหมด”

ข้าพเจ้ายินดีมาก รีบบอกแกว่าจะหากระดาษและดินสอมาให้ แต่ลุงตาลปฏิเสธว่า กระดาษดินสอนั้นแกไม่ได้เขียนมานานแล้ว ตั้งแต่แขนพิการ เริ่มเขียนใหม่ก็คงไม่สะดวกเหมือนจารหนังสือลงบนใบลาน ซึ่งแกชำนาญ และขอให้ข้าพเจ้าหาใบลานที่เขาทำไว้เป็นผูกๆ อย่างคัมภีร์พระเทศน์มาให้แก ต่อมา ข้าพเจ้าก็หามาให้ตามความประสงค์ของแก ไม่นานนัก ลงตาลก็เริ่มเรื่องราวของแกจนเสร็จเรียบร้อย หลังจากนั้นแกบอกกับข้าพเจ้าว่า แกประหลาดใจว่า เหตุใดแกจารประวัติชีวิตของแกเองคราวนี้ จึงไม่ปวดหัวมัวตามือไม้สั่น เหมือนกับที่รับจ้างจารใบลานให้คนอื่น

ต่อไปนี้ เป็นประวัติชีวิตของลุงตาลที่ได้บันทึกไว้บนใบลาน ซึ่งข้าพเจ้าได้เรียบเรียงเพื่อให้เข้าใจง่าย และเปลี่ยนแปลงคำพูดเพื่อให้เหมาะสมกับเวลาและสมัย แต่เนื้อเรื่องหลักใหญ่ใจความยังคงเดิมทุกประการ

“เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระพุทธเจ้าหลวง) ทรงเสวยราชสมบัติได้ประมาณ ๒๓ ปี ลุงยังเด็กได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาเพียงผู้เดียว บิดาของลุงเสียชีวิตก่อนที่อายุของลุงจะถึงขวบ เมื่อบิดาของลุงสิ้นชีวิตลงนั้น ไม่ได้เหลือทรัพย์สมบัติไว้ให้มากนัก เพราะครอบครัวของลุงก็ไม่ใช่จะร่ำรวย เพียงพอมีพอกินเหมือนชาวบ้านทั้งหลาย ทั้งมารดาของลุงและลุงต้องได้รับความลำบากมาก เราต้องไปอาศัยอยู่กับเพื่อนของแม่ในสวนใกล้ติดถนนใหญ่ เวลานั้นถนนเจริญกรุงบางแห่งข้างทางยังเป็นสวนและป่า แม่ต้องทำงานโดยการสานกระบุง ตะกร้า กระจาดขาย ถึงหน้าผลไม้ก็รับจ้างสานชะลอมใส่ผลไม้ ตามแต่ชาวสวนจะว่าจ้าง เพื่อนำเงินที่หามาได้มาเลี้ยงดูลูก

คนเดียวคือลุง แม่คิดการณ์ไกล ไม่อยากให้ลูกลำบากหากินโดยต้องใช้กำลังกายอย่างชาวบ้านทั่วๆ ไป ในสมัยนั้น มีขึ้นหมาก ขึ้นมะพร้าว ขดดินท้องร่องสวน ทำนา เป็นงานที่ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำเพื่อเลี้ยงชีพ คืออยากให้ลุงรู้หนังสือ คนที่รู้หนังสือในสมัยนั้นมีน้อยคน ยิ่งเป็นผู้หญิงชาวบ้านธรรมดายิ่งหาไม่พบ คนรู้หนังสือมักเป็นขุนนางและทำงานเบา แม่ของลุงจึงพยายามหาทางให้ลุงมีความรู้

วันแรกที่แม่พาลุงไปฝากเรียนหนังสือกับอาจารย์นั้น เป็นวันครูและเป็นวันข้างขึ้น แม่บอก โบราณว่า “เรียนอะไรเรียนให้รู้เป็นครูเขา” แม่จึงเลือกวันพฤหัสซึ่งเป็นวันครู เลือกวันข้างขึ้นเพื่อให้ชีวิตจะได้แจ่มใส ลุงจำได้ว่า ก่อนรุ่งขึ้นจะถึงวันพฤหัส ลุงตื่นเต้นที่จะได้ไปเรียนหนังสือ ลุงตื่นแต่เช้าเพราะนอนไม่ค่อยหลับ เห็นแม่กำลังหุงข้าวเพื่อใส่บาตร แม้ว่าเราจะยากจนเพียงไรแต่แม่ไม่เคยเว้น แม่ใส่บาตรเช้าเป็นประจำวันละ ๑ องค์ แม่บอกว่าเป็นน้ำพักน้ำแรงของแม่ จะได้อุทิศส่วนกุศลให้พ่อและตากับยาย เมื่ออาบน้ำให้ลุงทาแป้งทาขมิ้นเกล้าจุกให้เรียบร้อย ก่อนจะพาไปหาอาจารย์ แม่ได้หาดอกไม้ธูปเทียนให้ลุงไปบูชาครู พอแต่งตัวกินข้าวเสร็จเรียบร้อย แม่ก็พาออกเดินทางสู่ถนนใหญ่ แล้วเดินต่อไปอีกเป็นเวลานานกว่าจะถึงที่หมาย เมื่อเข้าเขตวัดเดินผ่านลานทราย ก็พบต้นพิกุลเป็นจำนวนมากเรียงรายอยู่ข้างลาน ดอกตกเกลื่อนอยู่ใต้ต้นส่งกลิ่นหอมเมื่อเราเดินผ่าน ลุงยังไม่เคยเข้าวัดนี้มาก่อน จึงดูแปลกตาเดินเหลียวหน้ามองหลัง แม่มาเห็นเข้าก็จูงมือเดินให้เร็วเข้า แต่ลุงถ่วงให้ช้าลงเพราะชักจะกลัวอาจารย์เมื่อใกล้ถึงวัด ลุงมองดูใต้ถุนกุฏิพระสูงโปร่ง เห็นโลงศพเปล่าเก่าๆ ๒-๓ ใบ วางอยู่ใต้นั้นระเกะระกะ ลุงรีบเดินตามแม่ติดหลังขึ้นกระไดกุฏิใหญ่หลังหนึ่ง เมื่อขึ้นไปถึงก็เห็นเป็นทางเดินยาว สองข้างทางเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ แม่จูงลุงเดินผ่านไปจนถึงหอมีกลองใหญ่แขวนอยู่ ๑ ใบ ถัดไปเป็นห้องกว้างใหญ่มีฝา รู้ภายหลังว่าเป็นหอฉัน ที่หอฉันนี้มีเด็กหลายคนนั่งพับ

เพียบอยู่กับพื้น ต่างคนต่างก็กำลังก้มหน้าก้มตาเขียนหนังสืออยู่ จึงไม่ค่อยได้ยินเสียงดัง เห็นสามเณรองค์หนึ่งกำลังจับมือเด็ก ซึ่งตัวเล็กที่สุดในจำนวนนั้นให้เขียนหนังสือ เมื่อลองนับดูเด็กที่นั่งนับได้ ๑๕ คน พอดี เด็กเหล่านี้มีทั้งผมจุก ผมแกละ ซึ่งมีทั้ง ๒ แกละ และ ๓ แกละ ทั้งหางเปียยาวคล้ายชาวจีนผู้ใหญ่ เมื่อแม่พาลุงเดินเข้าไป เด็กพวกนั้นก็หันมามองเป็นตาเดียวกัน

แม่เดินเข้าไปหาพระภิกษุรูปหนึ่ง ซึ่งนั่งห่างจากเด็กพวกนี้ไปพอสมควร ลุงเดินตามแม่ไปติดๆ ไม่ยอมห่างเพราะแปลกที่ พอไปถึงตรงหน้าท่านอาจารย์ แม่ก็ลงนั่งพับเพียบกราบลงตรงหน้าท่าน ๓ ครั้ง ท่านยิ้มอย่างใจดีถามว่า

“สีกามีธุระอะไรกับอาตมาหรือ?” แม่ยกมือพนมแค่อก แล้วเรียนกับท่านว่า

“อีฉันอยากจะมาขอฝากบุตรชายให้เป็นศิษย์ของท่านสักคนเจ้าค่ะ อีฉันเคยกราบเรียนไว้แล้วครั้งหนึ่ง มันกำพร้าพ่อมาแต่เล็กๆ อีฉันคิดว่า ถ้าไม่ได้เรียนหนังสือโตขึ้นก็ต้องทำงานหนัก นาหรือสวนก็ไม่มีเป็นของตัวเอง จึงอยากจะขอความกรุณาท่านเป็นที่พึ่งเจ้าค่ะ” แม่พูดแล้วก็เรียกลุง ซึ่งนั่งอยู่ข้างหลังแม่ให้เข้าไปกราบท่าน ลุงก็เข้าไปกราบท่านเหมือนกับที่แม่ของลุงทำเมื่อครู่นี้ ท่านบอกว่า “สีกาคิดถูกแล้ว ชื่ออะไรล่ะ”

แม่รีบตอบเพราะเห็นลุงนั่งนิ่ง

“ชื่อตาลเจ้าค่ะ”

“อายุเท่าไหร่แล้ว” ท่านถามอีก แม่นั่งนับนิ้วแล้วก็บอกท่านว่า

“ย่างเข้า ๑๑ ขวบปีนี้เจ้าค่ะ”

ขณะที่แม่กำลังพูดกับท่านอาจารย์ ลุงก็คลานออกมานั่งข้างหลังแม่ มองดูพวกเด็กๆ ซึ่งขนาดเท่าลุงนั่งเขียนหนังสือกัน ลุงมองไปเจอเด็กสองแกละคนหนึ่ง ซึ่งกำลังจ้องมองดูลุงอยู่ก่อนแล้ว เพราะมัน

ไม่ได้ดูหนังสือเหมือนเด็กอื่นๆ พอลุงหันไปพบเข้า เด็กคนนั้นก็แหกตาแลบลิ้นหลอก ลุงนึกโกรธอยู่ในใจ สะบัดหน้าไปทางอื่น พอเผลอหันไปดูอีก ก็เห็นมันแลบลิ้นหลอกอีก ลุงคิดว่าอ้ายสองแกละนี้ต้องเป็นหัวโจกในพวกเด็กๆ ภายหลังลุงทราบชื่อเด็กคนนั้นว่า ชื่อเจ้าแกละตามหัวของมัน เพราะพ่อแม่ยังไม่ได้ตั้งชื่อให้ดีกว่านี้

ท่านอาจารย์จึงได้รับลุงไว้เป็นศิษย์อีกคนหนึ่ง รวมทั้งหมดเป็น ๑๖ คน การเรียนของลุงอยู่ในขั้นดี เพราะลุงขยันเรียนทั้งหนังสือไทยและขอม ทั้งนี้เนื่องจากแม่เคยบอกว่า คนที่ไม่มีความรู้นั้นโตขึ้นจะต้องลำบาก ต้องทำงานหนักโดยใช้กำลังกายเหมือนควาย ในเพื่อนๆ รุ่นเดียวกันนี้ ลุงสนิทสนมกับสาย ซึ่งอายุไล่เลี่ยกันกับลุง เรารักกันมาก และอีกคนหนึ่งลุงรักและนับถือมากเพราะเป็นคนดี คอยเอาใจใส่ช่วยเหลือพวกเราเสมอเหมือนพี่ช่วยน้อง เราจึงพากันเรียก “พี่ใหญ่”

วันหนึ่ง ลุงเกิดเรื่องกับเจ้าแกละ ลุงจำวันนั้นได้ไม่ลืมเลย เมื่อถึงเวลาหยุดพักเรียน พวกเด็กๆ ก็วิ่งลงไปเล่นที่ลานวัด เพื่อให้พระท่านได้ฉันเพล ลุงกับสายก็ลงมาเล่นทอยกองกันที่ใต้ต้นพิกุล ขณะที่ลงกำลังโน้มตัวลงกำลังจะทอยกอง อ้ายแกละแกล้งวิ่งตรงมาที่ลง แล้วเอาขาปัดขาลุง ลุงไม่ทันรู้ตัวจึงล้มอย่างไม่มีท่าที่กลางลานใต้ต้นพิกุลนั่นเอง พอลุกขึ้นได้ด้วยความโกรธจัด ลุงโดดเข้ามาชกหน้าอ้ายแกละซึ่งไม่ทันระวังตัวเพราะมันกำลังหัวเราะชอบใจที่แกล้งลุงได้ เจ้าแกละก็เลยล้มไม่เป็นท่าเหมือนกัน เจ้าแดงเพื่อนคู่หูของเจ้าแกละก็โดดเข้าชกลุงเพื่อช่วยเจ้าแกละ สายเลยเข้าขวางไว้ สายบอกเจ้าแดงว่าให้เขาสู้กันตัวต่อตัวดีกว่า พอดีเจ้าแกละหายงงลุกขึ้นได้ ก็ร้องห้ามว่า

“อย่า ไอ้แดง ปล่อยข้าคนเดียว เอ็งเข้ามาช่วยมันไม่ยุติธรรม” ลุงเตรียมระวังตัวจ้องดูเจ้าแกละว่ามันจะเล่นงานท่าไหน แต่เมื่อได้ยินเจ้าแกละมันห้ามเจ้าแดง ก็นึกชมมันอยู่ในใจว่า ถึงมันจะทะลึ่งก็จริง แต่มันยังมีน้ำใจเป็นลูกผู้ชาย ยังไม่ทันปะทะกันเป็นครั้งที่ ๒ พี่ใหญ่

เข้ามาห้าม ถามว่าเรื่องอะไรกัน ไม่ทันจะเล่าเรื่องให้พี่ใหญ่ฟัง สามเณรก็ลงมาบอกว่าอาจารย์เรียกทั้ง ๔ คน ลุงมีความเกรงกลัวอาจารย์มาก เพราะเป็นครั้งแรกที่ท่านให้ไปหา เพราะทำความผิด เราทั้ง ๔ คนต่างก็มองหน้ากัน ฉิวเจ้าแกละที่มันเป็นคนก่อเรื่องขึ้น แต่เจ้าแกละไม่ได้โกรธลุงเลย ซ้ำเมื่อเห็นลุงกลัวมาก กลับเข้ามาปลอบว่า

"ทำใจดีๆ ไว้ อาจารย์ท่านไม่เคยสั่งสอนด้วยการเฆี่ยนตีหรอก" ลุงยังหมั่นไส้มันไม่หาย เพราะอ้ายแกละทีเดียวเป็นต้นเหตุ ยังมีหน้ามาพูดกับลุงอีก เรา ๔ คนเดินตามเณรมาด้วยความไม่สบายใจ พี่ใหญ่สงสารและเป็นห่วงเดินตามมาบอกว่า

"ท่านอาจารย์ชอบคนพูดความจริง ถ้าสิ่งใดเป็นความจริงแล้วพูดไปเถิดไม่ต้องกลัว"

เมื่อมาถึงกุฏิ ท่านอาจารย์นั่งคอยอยู่แล้ว หน้าตาของท่านไม่บ่งบอกความโกรธเลย ยังคงยิ้มแย้มเหมือนว่าเราขึ้นไปหาท่านตามธรรมดา ทำให้ลุงคลายความกลัวลงบ้าง เราทั้ง ๔ คนตรงเข้าไปนั่งกราบท่าน แล้วก็ถอยมานั่งนิ่งด้วยหัวใจที่เต้นระทึก คอยดูท่านจะว่าอะไร แล้วท่านก็เอ่ยขึ้นด้วยเสียงธรรมดา

"พวกเธอทั้ง ๔ คน มีเรื่องอะไรถึงได้ชกต่อยกัน ขอให้พูดความจริงนะ" ยังไม่ทันจะมีใครพูดขึ้น เจ้าแกละซึ่งดูเหมือนจะคอยสารภาพอยู่แล้ว ก็ตรงเข้าไปกราบอาจารย์แล้วก็พูดขึ้นทันที

"ผมเป็นคนผิดเองครับหลวงพ่อ ผมตั้งใจจะแกล้งยั่วนายตาลเล่น จึงวิ่งไปขัดขาเขาล้มลง พอนายตาลลุกขึ้นได้ก็โกรธผม จึงชกปากผมจนหงายล้มลงไป นายแดงจะเข้ามาช่วยผมแต่นายสายห้ามไว้ก็พอดีสามเณรไปบอกว่าหลวงพ่อให้มาหา พวกผมก็พากันมานี่แหละครับ"

ท่านนิ่งฟังด้วยความสนใจ เมื่อเจ้าแกละพูดจบ ท่านก็ถามขึ้น

"เธอทั้ง ๔ ร่วมเรียนมาด้วยกัน แต่ไม่มีความสามัคคีกลับแกล้ง

กันเอง นอกจากหนังสือที่ฉันสอนให้พวกเธอแล้ว ยังสอนให้พวกเธอมีความสามัคคีกัน ให้รักกันเหมือนพี่เหมือนน้อง ความสามัคคีเป็นสิ่งหนึ่งที่นำมาซึ่งความสำเร็จ ถ้าเราร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมความคิดความเห็นกัน มันจะนำมาซึ่งความเจริญ บ้านใดประเทศใดมีความสามัคคีกัน ก็จะมีแต่ความสุขความเจริญก้าวหน้า และฉันยังได้สอนให้พวกเธอมีความเมตตากรุณา ไม่เห็นแก่ตัว และซื่อสัตย์สุจริตต่อตัวเองและคนทั่วไป ขอให้ถือศีลห้าเป็นประจำ”

ขณะที่ท่านกำลังให้โอวาทสั่งสอนพวกเราอยู่นั้น ก็มีชายคนหนึ่งท่าทางเป็นชาวสวน เดินค้อมตัวไปนั่งกราบตรงหน้าท่าน ทำให้ท่านงดการให้โอวาทพวกเรา หันไปสนใจกับชายคนนั้น เมื่อกราบแล้วชายผู้มาใหม่นั้นก็พูดว่า

“กระผมได้ทราบว่า สงกรานต์ปีนี้ ทางวัดจะมีงานและตั้งโรงทานเลี้ยงอาหารทั่วไป กระผมอยากจะช่วยด้วยน้ำพักน้ำแรงของตัวเอง กระผมทำน้ำตาลมะพร้าวไว้ และนำมาถวาย ๔ ปีบ เผื่อท่านจะได้นำเอาไปใช้ประโยชน์ในงานด้วย ท่านจะให้กระผมขนไปไว้ที่ไหน กระผมจะจัดการให้เรียบร้อย” ท่านตอบชายผู้นั้นอย่างยิ้มแย้ม ด้วยความยินดีในการทำบุญของเขา

“ขอบใจโยมมาก ที่อุตส่าห์ทำน้ำตาลมาช่วยงาน อาตมารู้สึกดีใจมาก งานเช่นนี้ตามปรกติต้องใช้น้ำตาลมาก เพื่อประกอบอาหารหวานคาว พอดีโยมนำมา ถูกใจอาตมาจริง ขออนุโมทนาส่วนกุศลนี้ด้วยนะโยม ไม่ต้องขนไปไว้ที่ไหนหรอกโยม เอาขึ้นไว้ที่ศาลาท่าน้ำที่เรือจอดก็แล้วกัน แล้วอาตมาจะสั่งให้เขาจัดการภายหลัง”

ชายผู้นั้นนึกสงสัยแต่ไม่กล้าถามท่าน รีบกราบท่านแล้วลงไปที่เรือจอดและจัดการตามที่ท่านสั่ง

เมื่อชาวสวนผู้นั้นลงไปแล้ว ท่านอาจารย์ก็หันมาทางเราทั้ง ๔ คน แล้วกล่าวว่า

"พวกเธอทั้ง ๔ คน จะได้รู้คุณค่าของความสามัคคีที่ฉันพูดมาแล้ว เพื่อจะได้ไถ่โทษที่พวกเธอทำผิด ฉันขอร้องให้พวกเธอไปยกน้ำตาลปับที่ศาลาท่าน้ำมาคนละปับ เอาไปไว้ที่ห้องเก็บของข้างหอระฆัง อย่าลืมว่าเฉพาะเธอทั้ง ๔ คนเท่านั้นนะ จะให้ใครช่วยไม่ได้ ถ้ายกคนละปับไม่สำเร็จก็ให้ปรึกษากันได้ แต่น้ำตาลทั้ง ๔ ปับต้องมาอยู่ในห้องเก็บของก็แล้วกัน"

เราสี่คนมองตากัน ลุงนึกชังน้ำหน้าไอ้แกละขึ้นมาอีก นึกอยู่ในใจว่าเพราะไอ้แกละคนเดียว ทำให้พวกเราพลอยลำบากไปด้วย เมื่อพากันกราบท่าน ลุกออกมาแล้วก็ไปที่ท่าน้ำ มองเห็นปับน้ำตาลตั้งเรียงกัน ๔ ปับ ต่างคนก็พยายามยกกันคนละปับ แต่มันหนักมาก เด็กๆ อย่างเราคนเดียวไม่มีทางจะยกขึ้นเลย แม้แต่ผู้ใหญ่เองก็ยากที่จะยกขึ้น เมื่อพยายามกันอยู่นานก็ไม่มีทางจะยกไหว เจ้าแกละหัวโจกจึงพูดขึ้นว่า

"หลวงพ่อบอกว่า ถ้ายกคนเดียวไม่ไหวก็ต้องใช้ความสามัคคี ลองช่วยกันยกปับละ ๒ คน ๒ เที่ยวก็หมด" ว่าแล้วเจ้าแกละกับเจ้าแดงก็ช่วยกันยก เพียงแต่ยกขึ้นเท่านั้นจะยกเดินก็ไม่ไหวเพราะมันหนักต่อเมื่อลงกับสายช่วยกันอีก ๒ คน รวมเป็น ๔ แรง จึงค่อยยกสบายหน่อย แต่ถ้าเดินไปไกลคงจะได้แต่ทนเจ็บมือไม่ไหว เพราะต้องใช้มือหนึ่งช้อนก้นปับ อีกมือหนึ่งจับบนปับซึ่งไม่ถนัด เราจึงปรึกษากันว่าทำอย่างไรเราจึงจะขนน้ำตาล ๔ ปับขึ้นไปบนห้องเก็บของข้างหอระฆังบนกุฏิได้ เผอิญเจ้าแกละตาไวเหลือบไปเห็นสาแหรกคู่หนึ่งอยู่ในเรือประทุน พอดีในเรือนั้นไม่มีคน เจ้าแกละออกความเห็นว่า ควรเอาปับน้ำตาลใส่สาแหรกแล้วใช้ไม้คานหาม โดยเรา ๔ คนช่วยกันหามคงจะสำเร็จแน่ พวกเราเห็นดีด้วย เจ้าแกละจึงถือโอกาสหยิบสาแหรกออกมาข้างหนึ่ง แล้วช่วยกันยกปับน้ำตาลวางบนสาแหรกซึ่งก็วางได้พอดี ส่วนไม้คานนั้นใช้แต่หาบถ้าใช้หามคงไม่ได้ เจ้าแดงเหลือบไปเห็นไม้พลองที่เจ๊กใช้หาบอิฐหาบปูน ทิ้งไว้ใต้ถุนกุฏิอันหนึ่ง ตกลงจึงใช้

ไม้พลองสอดหูสาแหรก แล้วพวกเราก็ช่วยกันหามข้างละ ๒ คน แม้จะยกขึ้นเหนือพื้นดินเพียงเล็กน้อย เพราะพวกเราตัวสูงกว่าสาแหรกไม่เท่าไหร่ แต่ก็เดินสบายกว่าคราวแรกมาก จะเจ็บบ่าบ้างก็ไม่หนักหนาอะไร ไม่ช้าน้ำตาลทั้ง ๔ ปีบก็ขึ้นไปอยู่บนห้องเก็บของโดยเรียบร้อย ท่านอาจารย์ยืนมองดูและยิ้มด้วยความพอใจ มันเป็นเหตุการณ์ครั้งแรกที่ประทับใจลุงอย่างลืมไม่ได้เลย ความโกรธเคืองที่ลุงมีต่อเจ้าแกละหายไปหมด ต่อมา เราก็รักใคร่กันและเป็นเพื่อนสนิทสนมกัน การทะเลาะชกต่อยกันนับแต่วันนั้นมา ก็ไม่เกิดขึ้นอีกเลยในพวกศิษย์ของท่านอาจารย์

เมื่อเราอายุได้พอสมควรที่จะตัดจุกได้แล้ว ศิษย์ที่พ่อแม่เป็นคนร่ำรวยหรือเป็นพวกขุนนาง ก็มีพิธีโกนจุกเป็นงานใหญ่โต มีการเชิญแขกมาลงขัน มีการฉลองเลี้ยงดูกันอย่างสนุกสนาน การโกนจุกนั้นถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง สำหรับเด็กที่ไว้จุกในสมัยนั้น สำหรับลุงนั้นแม่บอกว่าเป็นคนจน จะโกนจุกที่บ้านก็ไม่มีเงิน ฉะนั้น แม่จึงพาไปโกนจุกหมู่ที่โบสถ์พราหมณ์เสาชิงช้า ส่วนพวกที่ไว้แกละนั้นไม่สู้จะสำคัญนัก จะโกนทิ้งเมื่อไหร่ก็ได้ไม่ต้องมีพิธี แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ไปโกนที่โบสถ์พราหมณ์ ส่วนเจ้าพวกไว้เปียนั้นคงไว้ตลอดมาจนโต เพราะมีเชื้อสายเป็นจีน เด็กและผู้ใหญ่ไว้อย่างเดียวกันหมด เมื่อหลังจากโกนจุกแล้วร่างกายก็เติบโตย่างเข้าสู่วัยหนุ่ม การเรียนของลุงนั้นอยู่ในขั้นดีกว่าศิษย์ในรุ่นเดียวกัน ส่วนเพื่อนของลุงคือสายนั้น ตรงกันข้ามกับลุง การเรียนของพี่ใหญ่อยู่ในขั้นดีพอใช้

ที่กุฏิท่านอาจารย์ของเรานั้น มีห้องสมุดใหญ่ห้องหนึ่ง เมื่อโตขึ้นมีความรู้มากขึ้น ลุงก็ได้เข้าไปค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดนี้ ซึ่งได้ความรู้เพิ่มขึ้นอีกมาก สิ่งใดสงสัยก็ถามอาจารย์ ท่านก็ยินดีบอกและอธิบายให้เข้าใจแจ่มแจ้ง รู้สึกว่าท่านพออกพอใจที่เห็นศิษย์ของท่านเอาใจใส่ค้นคว้าในการเล่าเรียน ในห้องสมุดนั้นมีหนังสือตำรับตำราต่างๆ

ส่วนมากเป็นสมุดข่อยทั้งดำและขาว สมุดดำเขียนด้วยตัวรงค์สีเหลือง เช่น ตำราว่าด้วยสมุนไพร ตำราหมอและอื่นๆ อีกจำนวนมาก มีทั้งหนังสือไทย ขอม และหนังสือฝรั่ง ท่านอาจารย์มีความรู้มาก จนลุงคิดว่าถ้าท่านเป็นข้าราชการแล้ว ตำแหน่งขุนนางชั้นพานทองคงไม่พ้นท่านแน่ แต่นี่ท่านได้สละแล้วซึ่ง ลาภ ยศ หันมาทรงศีลอันบริสุทธิ์เที่ยงธรรม สร้างคุณธรรมความดีที่ให้วิทยาทานแก่เด็กๆ และอบรมให้เด็กเหล่านั้นเป็นคนดีมาแต่เยาว์วัย แต่สำหรับจิตใจของลุงเวลานั้น นึกแต่เพียงว่าการถือศีลกินเพลนั้นไม่ใช่เรื่องของเด็ก จึงไม่ได้เอาใจใส่ ดังนั้นรสพระธรรมอันสูงส่งของท่านอาจารย์ จึงไม่ได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของลุงเลย

หลังจากเราต่างก็ย่างเข้าสู่วัยหนุ่มด้วยกันแล้ว การเรียนก็สิ้นสุดลง พวกเราต่างก็แยกย้ายกันไปด้วยความอาลัยรัก พี่ใหญ่ได้กล่าวขึ้นในวันสุดท้ายว่า

“พวกลูกศิษย์ร่วมอาจารย์เดียวกัน ถ้าต่อไปในอนาคต แม้นใครตกทุกข์ได้ยากอย่างใด ก็ขออย่าให้ทอดทิ้งกัน ใครได้ดีมั่งมีศรีสุขก็ขอให้ช่วยเพื่อนที่ตกทกข์ได้ยาก และควรจะพบกันอย่างน้อยปีละครั้งคือในงานไหว้ครูของอาจารย์ ขอให้พวกเราทุกคนจงมาชุมนุมไหว้ครูและพบปะกันที่สำนักของท่านอาจารย์ หากใครมีทุกข์มีสุขอย่างไร และอยู่ที่ใดจะได้รู้ทั่วกัน”

วันนั้น ลุงจำได้ว่า พวกเราต้องจากกันด้วยความอาลัยอย่างสุดแสน ต่างพากันเข้าไปกราบลาท่านอาจารย์ด้วยน้ำตานองหน้าแทบทุกคน ท่านอาจารย์ก็ให้ศีลให้พร และให้โอวาทด้วยความตื้นตันใจในความสำเร็จของพวกลูกศิษย์ แล้วเราก็อำลาสำนักซึ่งเคยให้การศึกษาให้ความร่มเย็นมาตั้งแต่น้อยจนใหญ่ ด้วยความจำใจ ต่อมาลุงก็เริ่มต้นชีวิตใหม่ แต่ยังไม่ทันไรลุงก็ได้รับความทุกข์อย่างหนัก แม่ของลุงซึ่งยังไม่ทันจะได้ชื่นชมผลสำเร็จที่แม่ตั้งใจสร้างไว้ ก็มาด่วนถึงแก่กรรมลง

ก่อน มันทำให้ลุงโศกเศร้ามาก เพราะเราอยู่ด้วยกันเพียงสองคนแม่ลูกเท่านั้น เมื่อแม่จากไป ได้ทิ้งแต่ความว้าเหว่เศร้าโศกอาลัยไว้ให้กับลูก

ในเวลานั้น คนที่มีความรู้ก็มุ่งหวังที่จะเป็นข้าราชการ เพราะเมื่อเป็นขุนนางจะได้เบี้ยหวัดเงินปี ดูเหมือนจะมีสุภาษิตบทหนึ่งว่า “สิบพ่อค้าไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ยง” สำหรับลุงมีความคิดแปลกไปกว่าคนอื่น คืออยากจะเป็นพ่อค้า แต่ไม่มีทุน เพราะการเป็นพ่อค้านั้นย่อมจำเป็นจะต้องใช้ทุน ลุงนึกถึง “สาย” ขึ้นมาได้ สายซึ่งเคยเป็นเพื่อนรักร่วมสำนักศึกษาเดียวกัน ก็พอดีได้ทราบข่าวมาว่า พ่อแม่ของสายได้ถึงแก่กรรมลงหมดแล้ว สายเองก็ไม่มีพี่น้องและญาติที่ไหน ดังนั้นมรดกจำนวนมากมายจึงตกอยู่กับสายคนเดียว ลุงตกลงใจจะไปหาสายเพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องเงิน

เมื่อไปพบสาย สายก็ยังเป็นเพื่อนสนิทของลุงเหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ลุงได้เล่าถึงความตั้งใจอยากมีอาชีพเป็นพ่อค้า บอกว่ากำลังต้องการเงินก้อนหนึ่งไปทำทุน สายได้ฟังก็หัวเราะเสียงดังลั่นแล้วพูดขึ้นว่า

“เฮ้ย! ตาล กันเห็นแต่ใครๆ เขาปรารถนาจะทำงานเป็นขุนนางกันทั้งนั้น แต่แกมีความคิดแปลกดี ดันจะไปเป็นพ่อค้า เออ! เรามากินเหล้ากันก่อนดีกว่า” ว่าแล้วสายก็สั่งให้คนใช้ไปหาเหล้ายากับแกล้มมาทันที ลุงชักกระสับกระส่าย เพราะไม่แน่ใจว่าจะได้เงินจากสายหรือไม่ สายสังเกตเห็นกิริยาของลุง คงจะรู้ว่าลุงไม่สบายใจในเรื่องเงิน จึงหัวเราะแล้วพูดว่า

“ตาล แกอย่านึกว่ากันไม่ช่วย กันช่วยแกเต็มที่เลยเพื่อน เอาไป ๕๐ ชั่ง พอไหม?” ลุงได้ยินแทบไม่เชื่อหูว่าสายจะออกปากให้ยืม ๕๐ ชั่ง ไม่น่าจะเป็นไปได้ หัวใจแทบหยุดเต้น แล้วลุงก็พูดตะกุกตะกักอ้อมแอ้ม ขอบใจสายอยู่ในลำคอเพราะความตื่นเต้น เนื่องจากลุงเป็นคนจนเงินชั่งสองชั่งก็ยังไม่เคยมี แต่บัดนี้ลุงมีเงิน ๕๐ ชั่ง อาหารข้าว

ปลาที่คนใช้ยกมาวางตรงหน้า ดูลานตาไปหมด หูได้ยินแต่ “๕๐ ชั่ง.....๕๐ ชั่ง.....๕๐ ชั่ง” เท่านั้น ไม่รู้ว่ารสอาหารมันเปรี้ยว หวาน มันเค็มอย่างไร ความจริงลุงอยากจะเตือนสายว่า พอออกจากสำนักเรียนก็กินเหล้าเมายาทีเดียว เพราะเมื่ออยู่ในสำนักเรียนนั้น ท่านอาจารย์ได้สั่งสอนให้ละเว้นจากการเสพสุรายาเมา แต่แล้วก็ไม่ได้พูด มัวตื่นเต้นเรื่องเงินเสีย พลอยดื่มสุราไปด้วย อยู่จนเวลาพอสมควรแล้วลุงก็ลากลับ สายบอกให้เอาเงินไปด้วย แล้วเรียกเจ้าหมัดคนขับรถม้า ซึ่งเป็นแขกเข้าไปในบ้านกับคนใช้ สักครู่ก็ยกปีบใบหนึ่งมาขึ้นรถม้า สายเข้ามากระซิบบอกลุงว่า ในปีบนั้นบรรจุเงินเหรียญบาท ๕๐ ชั่งพอดี สายไม่ให้ลุงทำสัญญาใดๆ ทั้งสิ้น

กลับมาถึงบ้าน เจ้าหมัดก็ช่วยยกปีบเข้าไปในบ้าน รู้สึกว่าหนักมาก แต่ลุงกับเจ้าหมัดกำลังหนุ่มและแข็งแรงจึงยกได้ไม่ยากนัก เมื่ออยู่คนเดียวลุงก็เปิดฝาปีบออก เห็นเงินเหรียญบาท ห่อละ ๑๐ บาท นับดูก็ครบ ๕๐ ชั่งพอดี พอเห็นจำนวนเงินแล้วก็คิดว่ายังไม่ควรจะนำมานับ แต่แม่ได้จากไปแล้ว ลุงก็อยู่คนเดียว เพื่อนของแม่ก็ไม่มีความรังเกียจที่จะให้ลุงอาศัยอยู่ด้วย ลุงจึงซ่อนเงินจำนวนนี้ไว้ในบ้านก่อน ตอนแรกก็รู้สึกเป็นห่วง แต่มาคิดว่าคนทุกบ้านช่องก็ล้วนแต่มีศีลธรรม ไม่เคยมีการลักขโมย แม้ว่าจะเปิดประตูทิ้งไว้ ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีของหาย จึงค่อยเบาใจ ต่อจากนั้นลุงก็หาบ้านได้หลังหนึ่งอยู่ติดถนนใหญ่ จึงซื้อไว้ด้วยราคาพอสมควร ที่ดินยังคงเป็นที่ดินของวัด ต้องเช่าที่ดินเป็นรายปี เงินค่าเช่าก็ไม่แพงนัก

เมื่อซื้อบ้านแล้ว ก็จัดแจงเปลี่ยนแปลงตกแต่งให้เหมาะที่จะเป็นเรือนร้านสำหรับค้าขาย แล้วลุงก็ย้ายมาอยู่ในบ้านใหม่ พร้อมกับจ้างคนใช้มาไว้ประจำเพื่อขายสินค้า

ลุงได้ไปติดต่อกับพวกจีนประจำเรือเดินทะเล ซึ่งเดินทางค้าขายไปมาตามเมืองท่าใหญ่ๆ ในเอเชีย มีบริษัทใหญ่แห่งหนึ่งเป็น

ของฝรั่ง มีเรือเดินทะเลเป็นจำนวนมาก เรือทุกลำใช้ชื่อเป็นภาษาจีน โดยมากเป็นชื่อขุนนางและชื่อนายทหารในเรื่องแผ่นดินสามก๊ก เช่น ชื่อโจโฉ ม้าเฉียว สุมาอี้ ฮั่นตง เป็นต้น นับว่าเป็นความฉลาดของฝรั่ง เพราะชาวจีนชอบลงเรือที่มีชื่อเป็นจีนมากกว่าจะลงเรือที่มีชื่อฝรั่ง เพราะชื่อเป็นฝรั่งเรียกยาก คนจีนจำไม่ค่อยได้ ลุงได้ทำการตกลงกับจีนซึ่งเป็นหัวหน้าประจำเรือเหล่านั้นแต่ละลำ ขอให้ช่วยติดต่อสินค้าแปลกๆ ใหม่ๆ ตามประเทศที่ผ่านมา ก็ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากจีนเหล่านั้นเป็นอย่างดี ส่วนลุงก็ตกลงส่งสินค้าที่มีอยู่ในเมืองไทยไปขายต่างประเทศ สิ่งที่ส่งไปขายมากก็คือ ผลไม้ของเมืองไทย เช่น ส้มโอ กล้วยหอม ฯลฯ เพราะผลไม้นี้มีอยู่ตลอดปี จึงสะดวกในการส่ง ส่วนสินค้าตกเข้ามาก็มีเครื่องปั้นดินเผา ตลอดจนเครื่องกังไสลายคราม ทั้งของเก่าและของใหม่ และสิ่งใดแปลกๆ ใหม่ๆ ก็สั่งมา ร้านค้าของลุงก็เต็มไปด้วยสินค้านานาชนิด คนงานก็เพิ่มขึ้นทั้งไทยและจีน

ต่อมา ก็มีพวกขุนนาง ข้าราชการผู้ใหญ่และคนทั่วไปเข้าร้านลุงคับคั่ง บางท่านก็ให้ติดต่อสั่งเครื่องลายครามชนิดเก่าๆ สมัยแผ่นดินซ้อง แผ่นดินเหม็งและหงวน ลุงก็ได้ติดต่อคนเรือให้ทางเมืองจีนส่งมาให้ เป็นที่ชื่นชอบของพวกขุนนางและข้าราชการมาก

จากทุนที่ยืมจากสาย ๕๐ ชั่ง รวมทั้งโรงค้าด้วย ต่อมาก็เพิ่มเป็นร้อยชั่งและร้อยห้าสิบชั่งตามลำดับ ลุงจึงเริ่มเรียนภาษาจีนและลูกคิด เพื่อสะดวกในการติดต่อค้าขาย

สำหรับสายนั้น เมื่อได้รับมรดกแล้วก็ไม่ได้ทำการงานอะไรให้เป็นล่ำสัน เพราะถือว่ามีเงิน คบเพื่อนฝูงที่เป็นนักเลงการพนันและนักเลงสุรา ลืมโอวาทของท่านอาจารย์ที่ให้ถือศีลห้า และละเว้นสิ่งที่ชั่ว สายเพลิดเพลินอยู่กับสุราและการพนัน บางครั้งมาชวนลุงไปด้วย ถ้าว่างตอนค่ำๆ ลุงก็ไปด้วยกับสายเพราะเกรงใจ เมื่อไปถึงบ่อนก็ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากเจ้าของบ่อน ไม่ต้องไปเล่นปะปนกับคนอื่น มี

คนมารับใช้ จะแทงตัวไหนมีคนจัดการให้ เห็นจะเป็นด้วยสายเป็นขาประจำกระเป๋าหนัก ขุนพัฒฯ เจ้าของบ่อนจึงจัดที่รับรองให้เป็นพิเศษ มีการเลี้ยงเหล้า อาหารต่างๆ เพื่อผูกใจไว้เป็นขาประจำต่อไป ลุงไม่ค่อยชอบการพนันจึงถือโอกาสเลี่ยงออกมาดูงิ้วบ้าง ละครบ้าง ซึ่งจะอยู่ใกล้ๆ กับโรงบ่อน เคยติดตามสายไปหลายครั้ง จนไปพบสาวสวยเข้าคนหนึ่ง เธอตั้งโต๊ะขายหมากพลูบุหรี่อยู่ที่หน้าโรงงิ้วข้างบ่อนนั่นเอง หล่อนชื่ออำแดงจำปี รูปร่างขาวสมส่วน ตัดผมทรงกระทุ่มเรียบร้อย งามเด่นกว่าแม่ค้าใดๆ ในแถบนั้น

เมื่อลุงได้ไปพบอำแดงจำปี ก็รู้สึกต้องตาต้องใจมาก คราวนี้หากว่าวันไหนสายไม่มาชวน ลุงก็ไปเองเพราะทนความคิดถึงอำแดงจำปีไม่ไหว ทำเป็นซื้อหมากกินแก้เขิน ทั้งๆ ที่ลุงไม่เคยกินหมากมาก่อน พอกินเข้าไปก็เกิดยันหมากเวียนหัว หูแดง หน้าร้อนผ่าวไปหมด อำแดงจำปีมองเห็นเข้าก็หัวเราะชอบใจ และคงจะเกิดความสงสารลุงบ้าง ต่อมาก็สนิทกันมากขึ้น ทำให้พวกหนุ่มๆ ที่เคยมาติดเนื้อต้องใจเกิดอิจฉาลุง หากวันไหนไม่ได้ไปที่หน้าโรงบ่อน อำแดงจำปีก็บ่นถึงและเป็นห่วง ลุงรู้ว่าหล่อนก็ชอบลุงเหมือนกัน เมื่อรู้ว่าเรามีหัวใจตรงกันเช่นนี้ ก็มีความสุขมากเหลือล้น

ต่อมา ลุงก็จัดการส่งผู้ใหญ่ไปสู่ขออำแดงจำปี ป้าของหล่อนซึ่งเป็นญาติผู้เดียวก็ไม่ขัดข้อง หล่อนอยู่ด้วยกันกับป้าสองคนที่หลังโรงบ่อน ป้าของหล่อนทำข้าวแกงขายที่หน้าโรงบ่อนนั้น เมื่อลุงได้จัดการแต่งงานแล้ว ก็ให้หล่อนและป้ามาอยู่บ้านที่โรงค้ากับลุง เลิกขายหมากพลูและข้าวแกง พอลุงได้หญิงที่ลุงรักมาร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย ลุงรู้สึกว่าชีวิตในระยะนั้นมีความสุขที่สุด

วันหนึ่ง อำแดงจำปีและป้าของหล่อนไม่อยู่ ไปทำธุระทางสำเพ็ง สายได้ขึ้นรถม้ามาหาลุง ให้เจ้าหมัดคนขับรถม้าถือห่อตามมาด้วย ลุงดีใจที่เห็นเพื่อนมา เราไปนั่งคุยกันทางหลังบ้านซึ่งเป็นที่ส่วนตัวและ

เงียบดี เมื่อนายหมัดคนขับรถนำเอาห่อผ้าตามสายไปวางไว้หลังบ้านแล้วก็เดินออกไป สายนั่งเรียบร้อยแล้วถามลุงว่า เมียของลุงกับป้าของหล่อนไปไหน ลุงบอกว่าไปธุระทางสำเพ็ง สายทำท่ากิริยาโล่งใจ แล้วบอกว่า

"ตาล กันเอาของมาฝากแกให้ช่วยรักษาไว้ด้วย เพราะแกมีลูกเมียเป็นหลักฐานแล้ว ส่วนกันยังโสดมีแต่พวกบ่าวไพร แม้ว่าเขาจะจงรักภักดีต่อกันก็จริง แต่กันยังไม่ไว้ใจเท่าแก"

ลุงจึงถามว่า มีอะไรบ้างที่สายเอามาฝาก สายยกห่อขึ้นเอาวางไว้บนโต๊ะ แล้วเปิดห่อออก มันเป็นห่อทองคำที่เป็นแท่งๆ มีจำนวนมาก ลุงตกตะลึง เพราะนับเป็นของที่มีราคาไม่น้อย จึงถามสายว่า

"นี่แกบอกให้ใครรู้หรือเปล่า ที่เอาของมาฝากกันนี่น่ะ"

สายสั่นศีรษะ แล้วบอกว่า

"ไม่มีใครรู้หรอก กันไม่ได้บอกใครเลย" ลุงถามต่อไปอีกว่า

"แล้วเจ้าหมัดล่ะ มันคงรู้ซิ" สายบอกว่า

"เจ้าหมัดเป็นคนซื่อ มันก็ไม่รู้เรื่องเหมือนกัน กันไม่ได้บอกมัน"

ลุงพูดขึ้นว่า "อย่างนั้นก็ค่อยยังชั่วหน่อย"

สายถามว่า "ทำไมถึงว่าค่อยยังชั่วล่ะ" ลุงให้เหตุผลว่า

"ถ้ามีคนรู้ว่าแกเอาของมีค่าฝากกันไว้ มันก็ไม่ปลอดภัยสำหรับกัน เพราะอาจมีคนโลภพาพรรคพวกมาบีบคอกันตายก็ได้" สายเห็นด้วยแล้วพูดว่า

"กันเองก็คบพวกนักเลงหลายคน ยังไม่รู้ว่าใครจะซื่อต่อเราจริง ถ้าพบคนที่ไม่ซื่อ กันก็ลำบาก เพราะคนพวกนี้เข้าออกบ้านกันได้ตลอดเวลา แม้สมบัติของกันจะซ่อนไว้มิดชิดก็จริง แต่มันก็ไม่ค่อยปลอดภัยนัก เพราะวันหนึ่งเจ้าพวกนี้อาจจะรู้ก็ได้ กันเบาใจที่เอามาฝากแกไว้"

วันนั้น ลุงได้จัดอาหารและเหล้ามาเลี้ยงสายด้วย และได้นำเอา

ทองคำแท่งของสายไปเก็บไว้ที่ปลอดภัย โดยไม่มีใครรู้แม้แต่เมียของลุง

ต่อจากนั้นมา สายก็มาเยี่ยมเยียนเสมอ เพราะลุงไม่ค่อยได้มีเวลาไปไหน นอกจากติดต่อเรื่องการค้า ความสนิทสนมของสายกับจำปีเมียลุงก็มากขึ้น มีการหยอกเย้าล้อเลียนกันอย่างสนิทสนม ครั้งแรกก็ดีใจที่เพื่อนกับเมียสนิทสนมกันดี ยิ่งนานความสนิทสนมก็มากขึ้น มีการล้อเลียนจับมือถือแขน ทั้งๆ ที่ต่อหน้าต่อตาลุง ดูเหมือนเมียลุงก็เป็นใจยั่วด้วย เมื่อไม่คิดก็ไม่มีอะไร แต่ความรักเมียมากก็ยิ่งทำให้คิดมาก คิดว่าต่อหน้าลุงก็ยังยั่วถึงเพียงนี้แล้ว ถ้าลับหลังแล้วจะเพียงไหน ยิ่งคิดมาก ความหึงหวงก็เกิดขึ้นมาก ยิ่งรักเมียมากก็ยิ่งโกรธมาก ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและความเป็นเพื่อนค่อยๆ จางลง ยิ่งคิดยิ่งโกรธ บางเวลาลุงกัดฟันบริภาษด้วยความโกรธสุดขีด

“อ้ายสายมันทรยศ จะเป็นชู้กับเมียข้า”

ยิ่งคิดไป ความโลภ ความหลง ความโกรธ ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น จิตใจเหี้ยมเกรียมขึ้น คิดว่าถ้ากำจัดสายเสียแล้ว นอกจากจะสบายใจขึ้น ยังจะได้ทรัพย์สมบัติของสายที่นำมาฝากไว้ และลบล้างหนี้สิน ๕๐ ชั่งด้วย ความหึงหวงบวกกับความโลภ เหมือนกองไฟราดด้วยน้ำมันกรุ่นอยู่ในใจของลุงตลอดเวลา ลุงแสดงกิริยาภายนอกกับสายและเมียของลุงอย่างปรกติ แต่ในใจของลุงนั้นคิดจะพิฆาตอยู่ทุกเวลา การค้าเวลานั้นเจริญมาก ผลไม้ก็ต้องเพิ่มจำนวนส่งออกเพราะขายดี กล้วยหอมและส้มโอมีผู้ต้องการมาก จนต้องเพิ่มจำนวนส่งมากขึ้นทุกเที่ยวเรือ บางครั้งไม่พอส่ง ต้องไปซื้อตามสวนใกล้เคียงพระนคร ได้ไปติดต่อกับเจ้าของสวนแห่งหนึ่งทางฝั่งธนบุรี ซึ่งส้มโอมีชื่อชั้นดี เจ้าของสวนนี้มีบุตรสาวคนหนึ่งชื่ออำแดงสำลี อายุเพิ่งได้รุ่นสาว ร่างท้วมขาวสวย พูดจาไพเราะ ลุงก็นึกถึงสายขึ้นมาได้ ก็พาสายมาเที่ยวสวนส้มโอของอำแดงสำลีด้วย สังเกตดูสายมีความพอใจในรูปโฉมของสำลีมาก

เมื่อไปถึงคราวใด เราก็มักไปพักที่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง ซึ่งมีสวน

ติดต่อกับสวนของอำแดงสำลี และเพื่อนคนนั้นก็มักจะเลี้ยงอาหารและเหล้ายาปลาปิ้งทุกครั้งไป และสายก็มักเมาทุกครั้งเหมือนกัน ลุงสังเกตดูรู้สึกว่าอำแดงสำลีก็ไม่รังเกียจสาย แต่สำหรับผู้ใหญ่ทางฝ่ายสำลีรู้สึกจะไม่พอใจ ที่สายเป็นพวกขี้เหล้าเมายาและเป็นนักเลงการพนัน แต่ฐานะของสายก็เป็นคนร่ำรวยมาก จึงยังตัดสินใจไม่ถูก

วันที่เกิดเหตุใหญ่นั้น สาเหตุเกิดจากความหึงหวง และความโลภ ความอิจฉาริษยา ของลุงเป็นเหตุ ความจริงถ้าลุงจะมีสติ มีความคิดบังคับใจของตนเองไม่ให้มีความโลภเข้าเป็นเจ้าหัวใจแล้ว คงคิดได้ว่าถ้าอำแดงสำลีแต่งงานกับสายแล้ว หนามยอกอกที่เข้าใจว่าสายเป็นชู้กับเมียลุงก็หายไปเอง แต่นี่เพราะความโลภอยากได้สมบัติของสายมาเป็นของตัว ทำให้ลุงไม่ยอมคิดอะไรทั้งสิ้น แผนการที่จะทรยศต่อเพื่อนผู้มีพระคุณทำให้ลืมทุกสิ่งทุกอย่าง ลืมโอวาท ลืมศีลธรรม ลืมบาปกรรมทั้งสิ้น มีแต่จิตใจที่จะคอยสังหารเพื่อนรักให้ได้อย่างเดียว เพื่อให้ได้มาซึ่งสมบัติและบ่งหนามที่ยอกอกให้หลุดพ้น

ในวันนั้นเองเวลาจวนบ่าย สายได้มาชวนลุงไปสวนฝั่งธนบุรีเพื่อจะไปหาอำแดงสำลีคนรัก ลุงตกลงไปด้วย เราทั้งสองจึงขึ้นรถม้าคู่ที่เจ้าหมัดเป็นคนขับไป และให้ไปจอดรออยู่ข้างโรงสีไฟของฝรั่งแห่งหนึ่ง แล้วเราก็ลงเรือจ้างขาประจำ คนแจวเรือชื่อตาหนูขี้ยา แจวข้ามฟากเข้าคลองไปถึงบ้านเพื่อน ซึ่งสวนอยู่ติดกับสวนของอำแดงสำลี เพื่อนคนนี้ชอบพอกับสายและลุงมาก เขาก็อยากจะช่วยเหลือให้สายกับอำแดงสำลีได้แต่งงานกัน ทุกครั้งเรามักจะแวะบ้านเขาหลังจากไปบ้านอำแดงสำลีคนรักของสายแล้ว วันนี้ก็เช่นกัน เมื่อไปหาอำแดงสำลีแล้วเราก็มาแวะที่บ้านเพื่อนผู้นี้อีก และเขาก็จัดการรับรองด้วยเหล้าและอาหารตามเคย

ลุงพยายามกินแต่เพียงน้อยเพื่อไม่ให้เมา แต่สายนั้นคงเมามากตามเคย เมื่อจะลาเจ้าของบ้านกลับ สายก็เดินไม่ตรงเสียแล้ว ลุง

พยายามจะช่วยพยุง แต่สายเป็นคนที่มีทิฐิความถือดี แม้จะเมาเพียงไร ถึงหกล้มหกลุก ก็ไม่ยอมรับว่าตัวเองเมา เพื่อนคนนั้นเห็นสายเมามาก ก็ขอร้องให้นอนพักที่บ้านเขาก่อน เมื่อส่างดีแล้วค่อยไป สายก็ไม่ยอม ลุงเข้าไปพยุงก็สะบัดมือไม่ยอมให้พยุง บอกว่าไม่เมา พอมาถึงท่าน้ำ ซึ่งเรือจ้างจอดรออยู่นั้น กว่าจะลงเรือได้แสนจะลำบาก เกือบจะตกน้ำ เสียหลายครั้ง แต่ก็ยังดีที่ลงได้โดยปลอดภัย เมื่อนั่งในเรือเรียบร้อย แล้ว ตาหนูคนแจวเรือก็ถ่อเรือออกจากท่ามาตามลำคลอง เพราะใช้ แจวไม่ได้ เนื่องจากน้ำแห้งขอดมาก ถ่อมาจนถึงปากคลอง ออกแม่น้ำ เจ้าพระยาจึงได้ใส่หูแจว แล้วแจวทวนน้ำขึ้นไปทางเหนือก่อนที่จะข้าม ฟาก เวลานั้นเป็นเดือน ๑๑–๑๒ น้ำเหนือไหลลงมาเชี่ยวมาก จะแจว ตัดตรงเหมือนเวลาธรรมดาไม่ได้ น้ำจะพัดเรือไปไกลจากที่หมาย ลุง นึกในใจว่า แผนการที่คิดไว้คงสำเร็จคราวนี้แน่ อีกใจหนึ่งก็อยากเลิก ล้มแผนการอุบาทว์นี้เสีย แต่เหมือนมีมารร้ายมากระซิบเตือนอยู่เสมอ ว่า

"ถ้าไม่ทำคราวนี้คงจะไม่มีโอกาสอีกแล้ว ลงมือวันนี้ เดี๋ยวนี้ ทรัพย์สมบัติก็จะเป็นของแกหมด"

ทุกครั้งที่ลุงตัดสินใจ ก็มีเสียงกระซิบเตือนให้ลงมือเสมอ ลุงคิด ว่า เพราะไม่ได้ปฏิบัติตามอาจารย์สั่งสอน ละทิ้งการประพฤติรักษาศีล ๕ ผีร้ายจึงดลใจให้คิดชั่วอยู่เสมอ เพราะตัวเองก็มีความชั่วอยู่แล้ว มัน จึงถือโอกาสซ้ำเติมให้ขาดสติ ขาดความยั้งคิดไปในทางที่ดี มีแต่ความ ชั่ว มารแห่งความชั่วมันได้มาสิงในกายของลุงเสียแล้ว

ลุงเริ่มลงมือยั่วสายทันที "เฮ้ย! เมามากก็นั่งให้มันดีๆ หน่อย เดี๋ยวจะตกน้ำตกท่าไป" ลุงรู้นิสัยดีว่า ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ สายพยายาม ลุกขึ้นยืนเก้ๆ กังๆ อยู่กลางลำเรือ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาไม่เมา ลุงก็ ตะโกนไปอีก

"อย่า! สายอย่ายืน!"

แต่ในใจคิดว่ามันยืนได้นานเท่าไรก็ยิ่งดี หรือถ้าจะตกน้ำลงไปก็ยิ่งดีใหญ่ ลุงจะได้ไม่ต้องลงมือฆ่าสายเอง สายหลงกลเสียแล้ว เพราะเขาไม่คิดว่าเพื่อนรักอย่างลุงจะกล้าทรยศ พอตาหนูแจวขึ้นไปทางเหนือกะระยะข้ามไป จึงเบนหัวเรือตัดเฉียงขึ้นเหนือ เมื่อออกมาเกือบถึงกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ก็พอดีมีเรือกลไฟของบริษัทป่าไม้ฝรั่งลำหนึ่งแล่นมาด้วยความเร็วสูง บ่ายหน้าขึ้นมาทางเหนือ ตาหนูเห็นสายยืน ดังนั้น ก็ร้องเตือนว่า

"คุณครับ นั่งลงเถอะ เดี๋ยวคลื่นซัดเรือจะเปียกหมด แล้วจะตกน้ำลงไป"

สายก็ยังคงไม่ยอมนั่งด้วยความอวดดี ลุงชำเลืองดูเห็นตาหนูซึ่งเมื่อบอกสายไม่เชื่อแล้ว ก็คอยระวังคัดหัวเรือออกรับคลื่น มันเป็นโอกาสที่ดีครั้งสุดท้ายของลุงที่ควรจะลงมือทำได้แล้ว ลุงจึงรีบลุกขึ้นยืนทำเป็นว่ากลัวลูกคลื่นจะซัดเข้ามาเปียก พอดีคลื่นมากระทบแคมเรือ ลุงรีบฉวยโอกาสนี้แสร้งทำเซเสียหลัก กระแทกไหล่ขวาของสายซึ่งกำลังยืนอยู่อย่างเต็มแรง สายเสียหลักตกใจร้องออกมาว่า

"เฮ้ย! อ้าย..."

ยังไม่ทันจะเอ่ยคำใดออกมาอีก ศีรษะของเขาก็ทิ่มตกลงไปในแม่น้ำและจมหายไปทันที แม้ว่าเป็นแผนการที่กำหนดขึ้นเองก็อดที่จะตื่นเต้นไม่ได้ ทันใดนั้นเรือเอียงวูบลง น้ำเข้ามาทางกาบเรือ ลุงรีบนั่งลงจับแคมเรือไว้ ขณะเดียวกันตาหนูกำลังคัดแจวอย่างเต็มกำลัง พอเรือเอียง แจวที่แกออกแรงงัดก็พ้นน้ำขึ้นมา ตาหนูเสียหลักเลยหกล้มลงที่ท้ายเรือนั่นเอง แต่แกไม่ทันตกน้ำเพราะแกรีบคว้าหลักแจวไว้ทัน เรือก็ทรงตัวได้ไม่ล่ม พอแกรู้ว่าสายตกน้ำหายไป แกตกใจมากปากคอสั่น

"แย่แล้ว คุณสายตกน้ำไป น้ำมันเชี่ยวเหลือเกินจะทำอย่างไรดีล่ะ เจ้าพ่อเจ้าแม่ประจำคุ้งน้ำนี้ช่วยคุ้มครองด้วยเถอะ อย่าให้คุณสายเป็นอะไรเลย"

แกพูดเสียงสั่น น้ำตาคลอ ยกมือขึ้นไหว้ ๔ ทิศ ราแจว ตาก็จ้องบนพื้นน้ำเผื่อจะเห็นสายโผล่ขึ้นมาบ้าง แล้วรำพันต่อไปว่า

"โธ่! คนดีๆ อย่างคุณสายไม่ควรจะอายุสั้นอย่างนี้เลย ต่อไปนี้อ้ายหนูจะไปพึ่งใคร ใครจะใจดีเหมือนคุณสาย เจ้าประคุณ ขออย่าให้เป็นอันตรายเลย หัวหมู บายศรี เป็ดไก่ อ้ายหนูยอมแก้บนทุกอย่าง ขอชีวิตคุณสายกลับมาเถิด"

เมื่อลุงได้ยินตาหนูรำพันความดีของสาย ความรู้สึกผิดชอบก็กลับคืนมา ระลึกถึงการเคยเป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือ พอได้คิดแล้วก็ใจหายน้ำตาร่วงลงโดยไม่รู้สึกตัว เพราะจิตใจปั่นป่วนเหมือนคนบ้า จะดีใจหรือเสียใจก็พูดไม่ถูก ลุงรีบตะโกนด้วยเสียงดังว่า

"ช่วยด้วยคนตกน้ำ! ช่วยด้วยคนตกน้ำ!"

ไม่ช้านัก ตามสองข้างลำน้ำซึ่งส่วนมากเป็นเรือกสวน ก็มีเรือสำปั้น เรือมาด และเรืออีแปะ ค่อยๆ โผล่ออกมาทีละลำสองลำ สุดแต่ใครจะมีเรืออะไร นำออกมาทั้งหญิงและชาย ลำละสองคนสามคน จนในที่สุดก็เต็มลำน้ำ บางลำพยายามมาเกาะเรือของลุง ถามถึงว่าเพราะเหตุใดเพื่อนถึงตกน้ำลงไป ลุงอธิบายให้เขาฟังว่า สายเมาและลุกขึ้นยืนเก้ๆ กังๆ ห้ามก็ไม่ฟัง พอดีคลื่นเรือกลไฟซัดมากระทบแคมเรือเสียหลักหัวทิ่มตกลงไปในน้ำ คว้าตัวไว้ไม่ทัน เพราะลุงก็เกือบๆ จะตกลงไปเหมือนกัน ต้องรีบยึดแคมเรือไว้ ตาหนูคนแจวเรือก็ว่าตามอย่างลุง เพราะแกไม่ทันเห็นลุงกระแทกไหล่สาย แกมัวแต่คอยคัดท้ายเรือระวังรับคลื่น

เมื่อชาวบ้านได้ทราบเรื่อง ก็ตะโกนกันต่อๆ ไปว่าคนเมาตกน้ำว่ายน้ำไม่เป็นด้วย เสียงร้องบอกก้องไปทั่วท้องน้ำ เพราะคนทางฝั่งก็ตะโกนถามมาเพราะอยากรู้เรื่องเหมือนกัน แม้จะรู้ว่ามีหวังน้อยเหลือเกิน แต่พวกชาวบ้านหมู่นั้นเป็นผู้มีจิตใจสูงหวังเอาบุญ ก็ช่วยกระจายเรือเป็นหน้ากระดานมองดูว่าจะโผล่ขึ้นที่ใดบ้าง จนพลบค่ำเข้า

ไต้เข้าไฟจึงพากันกลับด้วยความเศร้าใจ

หลังจากนั้น ลุงก็ได้ขึ้นจากเรือที่ท่าโรงสีไฟของฝรั่ง ลุงรีบอธิบายให้เจ้าหมัดซึ่งยังรออยู่ ให้รู้ว่าสายเมาเหล้าตกน้ำหายไป ลุงช่วยไม่ทัน เจ้าหมัดทั้งตกใจและตกตะลึง แล้วก็ร้องไห้อาลัยรักนายของมัน ต่อจากนั้นลุงก็ได้จัดคนเที่ยวตามหาศพ สามวันต่อมาโปลิศน้ำได้พบศพของสาย ลอยขึ้นแถววัดบางกระสอบ ใกล้ท่าหิน ปากลัดใต้เมืองนครเขื่อนขัณฑ์ เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วลุงก็จัดการเผาศพสายจนเป็นที่เรียบร้อย เพราะโบราณถือว่าการตายชนิดนี้ไม่ดี ศพเอาไว้นานไม่ได้ ต่อจากนั้นก็มีคนอ้างเป็นญาติของสายเพื่อขอรับมรดก แต่ลุงก็ไม่ได้ใส่ใจ เพราะสายซึ่งมีแต่ที่ดินและบ้านซึ่งมีตราจอง ทรัพย์สินอื่นคงหมดไปมาก เพราะใช้เติบและใจใหญ่ เหตุการณ์ล่วงเลยมาโดยไม่มีใครทราบและสงสัยว่า การตายของสายจะเป็นการฆาตกรรม ทรัพย์สมบัติของสายที่ฝากไว้และเงินที่สายให้ลุงยืม ก็ไม่มีใครล่วงรู้เลย

เมียของลุงเมื่อได้ทราบข่าวการตายของสาย ก็โศกเศร้ามาก มันทำให้ลุงแสลงใจยิ่งนัก คิดว่าสายคงมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับเมียเป็นแน่ ทำให้นึกชังน้ำหน้าเมียไปด้วย

ครั้งหนึ่ง เมียของลุงได้พรรณนาถึงความดีของสาย หล่อนบอกว่า เมื่อสายยังมีชีวิตอยู่นี้ ได้แกล้งเย้าหยอกหล่อนต่อหน้าลุง ก็เพราะอยากรู้ใจเพื่อนว่า รักเมียหรือรักเพื่อนมากกว่ากัน ตามปรกติแล้วสายไม่เคยยั่วเย้าลับหลังเลย บางครั้งเมื่อลุงไม่อยู่บ้าน อยู่แต่เมีย เมื่อสายมาหาทราบว่าลุงไม่อยู่ เขาจะลากลับทันที ไม่ยอมอยู่ลำพังสองต่อสองกับหล่อน ลุงทราบเรื่องนี้เข้า ก็ตกใจและเสียใจมากน้ำตาไหลออกมาทันที เพราะหลงเข้าใจผิดในตัวสาย แท้ที่จริงสายต้องการเพียงจะลองใจลุงเท่านั้นเอง เมียของลุงมีความสงสัยในการตกน้ำตายของสาย เพราะว่ามันไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะตามธรรมดาตามสัญชาตญาณเมื่อมีคลื่นมาก็ควรจะย่อเข่าลงจับแคมเรือ จะตกน้ำอย่างไม่เป็นท่าแบบ

นั้นไม่ได้ ครั้นมาเห็นกิริยาของลุงก็ยิ่งสงสัยมากขึ้น ลุงได้พยายามอธิบายให้เข้าใจว่าสายเมามาก ตาหนูคนแจวเรือจ้างก็ยังเห็นและเป็นพยานได้ แต่เมียของลุงก็ยังไม่หายสงสัย ลุงเคยคิดว่าถ้าสายตายทรัพย์สมบัติของสายที่ฝากไว้จะทำให้ลุงมีความสุข เพราะจะนึกอะไรทำอะไรก็ได้ตามประสงค์ แต่บัดนี้รู้ตัวว่าคิดผิดถนัด แม้จะได้สมบัติไว้มากมายเท่าใดก็ตาม แต่มันไม่ทำให้จิตใจเป็นปรกติได้ มันไม่ทำให้มีความสุขความสบายใจแม้แต่น้อย ลุงหลอกคนอื่นได้แต่ไม่สามารถจะหลอกตัวเองได้ ความรู้สึกผิดชอบเตือนอยู่เสมอว่า ลุงเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย และคนตายนั้นเป็นเพื่อนรักที่มีบุญคุณอย่างล้นเหลือต่อลุง จิตใจก็คอยหวาดสะดุ้งกลัว คล้ายกับมีวิญญาณของสายมาคอยติดตามจ้องดูลุงอยู่เสมอ แต่ลุงพยายามแสดงกิริยาภายนอกให้เป็นไปตามธรรมดา ไม่ยอมให้ใครล่วงรู้ความผิดปรกติในจิตใจ เมียของลุงสังเกตเห็น จึงได้เตือนให้ลุงไปรดน้ำมนต์และรักษาตัว เพราะรู้สึกว่าจะมีทุกข์หนักอยู่ในใจ ลุงปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นอะไรเลย และแก้ตัวว่าบางครั้งการค้าขายก็ต้องใช้ความคิดมาก จนทำให้นอนไม่หลับก็เป็นได้

ยิ่งนานวันเข้า ความสำนึกผิดก็ยิ่งทรมานจิตใจอย่างหนัก ทำให้เกือบๆ จะกลายเป็นบ้าทีเดียว แม้จะมีเสียงอะไรตกหรือเสียงอะไรดังก็สะดุ้งตกใจ คิดว่าโปลิศกำลังจะมาจับตัวลุง มันเป็นการทรมานจิตใจอย่างที่สุด จิตใจไม่เป็นของตัวเอง คอยสะดุ้งหวาดกลัวอยู่เสมอ เงินทองไม่ได้ช่วยอะไรเลย ลุงมองดูเพื่อนบ้านบางคน แม้เขาจะยากจนเข็ญใจแต่หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาหัวเราะกันอย่างมีความสุข เพราะเขามีใจบริสุทธิ์ไม่ต้องคอยหวาดกลัวอะไรเหมือนเรา ลุงอิจฉาความสุขเหล่านั้น เมื่อไม่มีอะไรดับทุกข์ก็หันเข้าหาเหล้า ดื่มมันเพื่อให้เมา เพื่อให้ลืมความทุกข์ ดื่มจนหลับไป การงานก็ปล่อยปละละเลยให้เป็นหน้าที่ของคนงาน

ต่อมา เมียของลุงตั้งครรภ์ ลุงดีใจมาก คิดว่าบางทีอาจจะทำให้

จิตใจของลุงดีขึ้น ลุงพยายามทะนุถนอมเมีย บอกให้เขารักษาตัวให้ดี จนกว่าจะถึงกำหนดคลอด เวลาผ่านมาหลายเดือน จวนจะครบกำหนดคลอดอยู่แล้ว วันหนึ่ง ลุงจำได้ว่าใจคอไม่ดีเลย นึกแต่เรื่องที่ได้ก่อกรรมทำชั่วเอาไว้ ลุงรู้ตัวว่าร่างกายผ่ายผอมทรุดโทรมลงมาก เมื่อส่องกระจกดูก็ตกใจ เพราะเมื่อก่อนรูปร่างของลุง หน้าตาอิ่มเอิบล่ำสันสมเป็นชายอกสามศอก เป็นที่ต้องตาของหญิง

บัดนี้ ผิดรูปผิดร่าง ตาลึกแก้มตอบ ผิวกร้านดำคล้ำดูแก่กว่าวัย เห็นแล้วก็เสียใจ เพราะดื่มแต่เหล้า วันนั้นก็เช่นกัน ตอนเย็นนั่งดื่มเหล้าไม่ยอมกินข้าวเย็น ดื่มจนเมาฟุบหลับไปบนชานหลังบ้านนั่นเอง

ขณะที่ฟุบหลับไปนั้น ลุงมองเห็นสายเดินตรงเข้ามาหา เขานุ่งผ้าม่วงสีน้ำเงินเหมือนกับวันที่ตกน้ำตาย หน้าตาถมึงกิริยาบอกว่าโกรธจัด สายมายืนอยู่ตรงหน้าลุง แล้วก็ชี้หน้าด่าลุงว่า

“ไอ้ตาล ไอ้คนทรยศ ใจมึงเลวยิ่งกว่าสัตว์ มึงแทนคุณกูด้วยการผลักกูตกน้ำ เสียดายที่กูหลงคิดว่ามึงเป็นเพื่อนตาย หลงรักและไว้ใจมึง ความโลภเปลี่ยนจิตใจของมึงให้กลายเป็นสัตว์ป่า มึงฆ่ากูเพื่อหวังจะได้สมบัติของกูใช่ไหม อย่าหวังเลยว่าจะครอบครองสมบัติของกูไปได้ตลอดรอดฝั่ง กูจะไม่ให้มึง จำไว้นะไอ้ตาล ไอ้เพื่อนทรยศ กูจะเอาสมบัติของกูคืน”

ลุงตกใจมาก ร้องอ้อนวอนต่อสายปากคอสั่น เพื่อจะขอลุแก่โทษ

“สายเอ๋ย ยกโทษให้กันเถิด กันผิดไปแล้ว กันได้ทรยศต่อเพื่อน กันฆ่าเพื่อน ยกโทษให้กันเถิดสาย ถึงอย่างไรแกก็ตายไปแล้ว อย่าจองเวรจองกรรมกันเลย เท่าที่อยู่มาทุกวันนี้ กันก็ทุกข์ทรมานจิตใจมากแล้ว”

เสียงผีสางของสายหัวเราะดังลั่น

“น่าขำมาก ไอ้ตาล มึงฆ่ากูเพื่อหวังสมบัติของกู แล้วมึงไม่ให้กูจองเวร ยังมีหน้ามาอ้อนวอนกูอีก กูจะไม่ยอมยกโทษให้มึง ไอ้เพื่อน

ทรยศ ไอ้คนใจสัตว์ หมามันยังมีความกตัญญูดีกว่ามึงเสียอีก มึงมันฉลาดมาก แต่จงคอยรับกรรมของมึงให้ดี จำไว้นะไอ้ตาล ไอ้เนรคุณ”

พูดแล้วสายก็เดินตรงเข้าไปในห้อง ซึ่งเมียของลุงนอนอยู่ ลุงกลัวสายจะเข้าไปทำร้ายเมีย จึงรีบตะโกนเสียงหลงว่า

“อย่า! สาย อย่าไปทำอันตรายเมียข้า เขาไม่รู้เรื่องอะไร ข้าเองข้าทำคนเดียวเท่านั้น” แล้วลุงก็สะดุ้งตกใจตื่น เหงื่อโซมตัวด้วยความหวาดกลัว ก็พอดีได้ยินเสียงเมียของลุงครวญครางอยู่ในห้อง ลุงยิ่งตกใจรีบวิ่งเข้าไปดู คิดว่าสายจะบีบคอหรือทำร้ายหล่อน แต่เมื่อเข้าไปในห้องก็ทราบว่า หล่อนกำลังเจ็บท้องจะคลอดลูก จึงรีบให้คนไปตามหมอตำแยมาทันที เห็นเมียลุงทำหน้านิวคิ้วขมวดด้วยความเจ็บปวด เพราะเป็นท้องสาว ลุงได้ช่วยเหลือปลอบโยนเอาใจ เพื่อให้คลายความเจ็บปวดลงบ้าง ไม่ช้าหมอตำแยก็มาถึง รีบจัดการช่วยเหลือตามวิธีของแก ลุงก็ออกมานั่งคอยอยู่นอกห้องด้วยความเป็นห่วง

ในไม่ช้าก็คลอดบุตรออกมาเป็นชาย ลุงดีใจมากที่ได้ลูกชายหัวปี แต่แปลกเด็กที่คลอดออกมานี้ ไม่ร้องเหมือนคนอื่นๆ เดือนหนึ่งผ่านไปก็แล้ว ๒ เดือนก็แล้ว ไม่เคยร้องเลย กินนมแล้วก็นอนหลับ เมียของลุงสงสารและเป็นทุกข์ว่าโตขึ้นจะเป็นใบ้ เที่ยวถามคนรู้จักว่าทำอย่างไรดีจึงจะให้ลูกร้องได้เหมือนเด็กอื่นๆ บางคนแนะให้เอาใบพลูมาลนไฟ แล้วเอาไปตบที่ปากเด็กบ้าง และวิธีอื่นๆ บ้าง แต่ก็ไม่เป็นผล เด็กคงไม่ร้องไม่พูดอย่างเดิม

วันหนึ่ง ลุงจำได้ว่าเมียของลุงจะไปอาบน้ำ และฝากลูกยังแบเบาะให้ดูแล ลุงก็นั่งเล่นกับเด็ก แต่ขณะที่เล่นเย้าหยอกอยู่นั้นเอง อดนึกไม่ได้ว่า เด็กคนนี้อาจจะเป็นสายมาเกิดเพื่อมาทวงสมบัติของเขาคืน ยิ่งคิดก็ยิ่งกลัว มองดูหน้าเด็กยิ่งเหมือนหน้าของสาย จะเป็นด้วยตาลุงฝาดหรือเป็นเพราะอะไรก็เหลือเดา

ตาลุงจ้องหน้าเด็ก ยิ่งมองก็ดูคล้ายจะกลายเป็นหน้าสายขึ้นมา

ทันที หน้านั้นแสยะยิ้มเยาะๆ ลุงตกใจกลัวสุดขีดจะเป็นบ้า คว้าคอลูกได้ก็จะบีบให้ตายคามือ ก็พอดีแม่เด็กโผล่เข้ามา เมื่อเห็นลุงแสดงกิริยาเช่นนั้นก็ตกใจ ร้องตวาดว่า

“หยุดนะ! นั่นคุณจะทำอะไรลูก คุณทำไมใจร้ายอย่างนี้” หล่อนพูดพลางก็ร้องไห้พลาง ผลักลุงให้ออกห่างจากเด็กทันที ลุงเองก็ตกตะลึงไม่นึกว่าเขาจะกลับมาเร็วเช่นนี้ ทราบภายหลังว่าลืมของไว้ในห้องเมื่อได้สติจึงพูดแก้ตัวว่า

“โธ่! หล่อนนึกว่าฉันจะฆ่าลูกของตัวเองได้ลงคอหรือ ฉันอยากจะทำให้มันร้องไห้จะได้หายใบ้ เชื่อฉันเถิด ฉันไม่ใจร้ายพอที่จะฆ่าลูกได้หรอก”

เมียของลุงไม่ยอมเชื่อ วันนั้นหล่อนโกรธมาก ชี้หน้าว่าลุงอย่างหมดความเกรงกลัวว่า

“คุณเป็นคนใจคอโหดเหี้ยม ฉันไม่นึกเลยว่า คุณจะเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่เคยมีใจเมตตากรุณาต่อคนยากคนจน ถ้าฉันไม่เห็นกับตาแล้วฉันจะไม่ยอมเชื่อว่าคุณใจร้าย คุณใจร้ายกับคนอื่นยังไม่พอ ไม่นึกว่าจะมาใจร้ายกับลูกของตัวเอง เพื่อนบ้านที่ยากจนตกทุกข์บากหน้ามาหาคุณ ก็ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากคุณ คุณต้องการจะคบแต่คนรวย คบคนที่จะทำประโยชน์ให้กับคุณได้เท่านั้น คนไหนที่ไม่ได้ให้ประโยชน์กับคุณ คุณก็ไม่คบเขา ฉันจะทำบุญทำทานก็ห้าม อ้างว่าเสียเงินเสียทองไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทน วันนี้ฉันเหลืออดทนแล้ว คุณใจร้ายแก่คนอื่นยังไม่พอ ยังจะฆ่าลูกให้ฉันเห็นตำตาอย่างนี้ ฉันทนอยู่กับคุณไม่ไหวแล้ว” หล่อนพูดว่าพลางร้องไห้พลาง หล่อนไม่เคยโกรธมากเหมือนวันนี้เลย ตั้งแต่อยู่ด้วยกันมา ลุงเองก็พูดไม่ออก จะเถียงก็ไม่ได้ เพราะที่หล่อนพูดมานั้นเป็นความจริงทั้งสิ้น ลุงไม่กล้าจะบอกว่า อ้ายเด็กลูกเราคนนี้ มันคือสายที่มาเกิดเพื่อทวงหนี้ของมัน จะยอมให้หล่อนรู้ความเลวของลุงไม่ได้เป็นอันขาด วันนั้นป้าของหล่อน

เข้ามาห้าม หล่อนจึงยอมนิ่ง

ตั้งแต่วันนั้นมา หล่อนไม่ยอมให้เด็กคนนั้นพ้นสายตาหล่อนเป็นอันขาด คอยระวังอย่างใกล้ชิด ฉะนั้น การระหองระแหงระหว่างเราทั้งสองก็เกิดขึ้นเสมอๆ ลุงรู้สึกว่าไม่มีความสุขเลยตั้งแต่ลูกเกิดมา จนเดินได้แล้วแต่ก็ไม่ยอมพูด ไม่เคยเรียกพ่อและแม่ให้เป็นที่ชื่นใจสักคำ

วันสำคัญที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของลุงก็มาถึง วันนั้นลุงจำไม่ผิดว่าเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ปกครองไพร่ฟ้าประชาชนด้วยความร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ต่างมีความจงรักภักดีต่อพระองค์มาก เมื่อถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษาก็มีโอกาสที่จะแสดงจิตใจที่จงรักภักดีออกมาได้ปีละครั้ง ต่างก็ชื่นชมยินดีร่วมกันจัดงานเฉลิมฉลองเป็นงานใหญ่ ด้วยความร่วมมือร่วมใจของข้าราชการ พ่อค้าและประชาชนทั่วประเทศ ไม่มีงานใดที่จะยิ่งใหญ่และร่วมมือร่วมใจกันเท่างานนี้ ก่อนจะถึงวันงานหลายวัน ประชาชนต่างก็ตกแต่งซุ้มติดคำขวัญถวายพระพร ประดับด้วยประทีปโคมไฟและธงช้างเผือก แลงดงามน่าดูทั่วทุกหนทุกแห่ง ต่างก็ประกวดประขันกัน แม้แต่ฝรั่งต่างก็ตกแต่งบ้านเรือนร้านค้า เขียนคำขวัญเป็นภาษาฝรั่ง ประดับธงชาติของตัวคู่กับธงช้างเผือก จุดประทีปโคมไฟดูสวยงามยิ่งนัก วัดทุกๆ วัด ไม่ว่าจะเป็นวัดไทย วัดพวกเข้ารีต หรือสุเหร่าแขก ต่างก็ตั้งซุ้มขึ้นที่หน้าวัดประดับโคมไฟสีต่างๆ เพื่อแสดงความจงรักภักดี ส่วนรถไอซึ่งฝรั่งเป็นผู้จัดการก็มีการตบแต่งรถเพื่อประกวดประขัน มีรางวัลพิเศษสำหรับรถที่ตบแต่งได้สวยงามที่สุดหรือตบแต่งได้ขบขันกว่าคันอื่นๆ ฉะนั้น พอรุ่งเช้าของวันเฉลิมพระชนมพรรษา พวกเด็กๆ พากันตื่นเต้นมาก พอตื่นเช้าขึ้นจะมานั่งข้างถนนคอยดูรถไอแล่นผ่านไปมา แต่ละคันก็ตบแต่งกันแปลกๆ บางคันทำเป็นรูปพระฤาษีพาหนุมานไปถวายเจ้าลงกา บางคันก็ทำเป็นรูป

วันทองห้ามทัพ มีพระไวยกำลังนั่งกราบเปรตวันทองซึ่งมีไฟจุดที่หัว ส่วนมากมักตบแต่งตุ๊กตาเหล่านี้ไว้ที่ตะแกรงหน้ารถหรือบนหลังคา ส่วนที่ตัวรถก็ประดับด้วยอุบะดอกไม้สด ได้แก่พวกดอกมะลิ ดอกจำปา และกุหลาบ ส่งกลิ่นหอมตลบและสวยงามมาก การประกวดกันนี้เป็นที่สนุกสนานทั้งคนโดยสารและคนขับ พวกชาวบ้านนอกก็อุ้มลูกจูงหลานแต่งตัวฉูดฉาด เข้ามาดูการประกวดประขัน และมหรสพการละเล่นต่างๆ ที่มีทั่วกรุง แม้แต่ชาวอินเดียซึ่งส่วนมากรับจ้างเฝ้ายาม รับจ้างเป็นโปลิศ ก็มีความจงรักภักดีร่วมกันจัดละครแขกเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งหาดูยากในยามปรกติ ตามสุเหร่าต่างๆ ก็พากันประกอบพิธีทางศาสนาอิสลาม เพื่อให้องค์พระมหากษัตริย์เจริญพระชนมายุยืนนาน เอกชนบางแห่งก็ตั้งโรงทานแจกอาหารแก่คนทั่วไป อาหารส่วนมากเป็นพวกขนมจีนแกงเผ็ดต่างๆ ลอดช่องน้ำกะทิ บางแห่งก็แจกอัฐเงินคนละ ๑ เฟื้อง บางแห่งก็แจกคนละหนึ่งสลึง แล้วแต่ผู้ศรัทธาที่จะร่วมการกุศลในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ส่วนทางน้ำนั้นสองฟากฝั่งริมลำน้ำเจ้าพระยาในตอนกลางคืน ระยิบระยับไปด้วยแสงไฟ ตามโรงสีที่อยู่ริมน้ำก็มีการละเล่นแทบทุกแห่ง เรือเดินทะเลที่จอดอยู่ในลำน้ำก็จัดธงทิว และตบแต่งโคมไฟสว่างไปทั่วท้องน้ำ ในเรือใหญ่มีการเลี้ยงดู เต้นรำอย่างสนุกสนาน พวกประชาชนนอกจากจะมีความสนุกสนานแล้ว ยังมีความชื่นอกชื่นใจที่ได้ร่วมกันจัดงานเฉลิมพระชนมพรรษาแด่พระมหากษัตริย์ที่รักยิ่ง

อันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ ท่านทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างเยี่ยมยอดพระองค์หนึ่ง พระองค์ได้ทรงนำสยามรัฐนาวาฝ่ามรสุมของบรรดานักล่าเมืองขึ้นของชาติมหาอำนาจในสมัยนั้น นักล่าเมืองขึ้นเหล่านั้น ทำให้ประเทศเล็กประเทศน้อยเพื่อนบ้านใกล้เคียงตกเป็นเมืองขึ้น เว้นแต่สยามประเทศเดียวเป็นจุดสุดท้าย ที่นักล่าเมืองขึ้นพยายามจะแผ่อำนาจเข้ามา

ครอบครอง เช่น นำเรือมารุกรานทางอ่าวสยาม นำความโกรธแค้นมาสู่ประชาชนพลเมืองและทหารเป็นอันมาก ต่างก็จะขออาสาเอาชีวิตเข้าป้องกันบ้านเกิดเมืองมารดร แม้กระทั่งพระภิกษุสงฆ์ก็จะขอลาสิขาอาสาป้องกันประเทศชาติและพระมหากษัตริย์ แต่ด้วยพระปรีชาญาณอันสุขุมรอบคอบของพระองค์ ทรงเล็งเห็นว่า การต่อสู้นั้นนอกจากจะเสียเลือดเนื้อ และชีวิตของไพร่บ้านพลเมืองแล้ว ก็ไม่มีประโยชน์อะไรนอกจากจะเสียเปรียบทุกด้าน เพราะสยามยังไม่พร้อมที่จะทำสงคราม พระองค์จึงทรงห้ามไว้ และให้ความเห็นอกเห็นใจในความภักดีของพลเมือง ทั้งๆ ที่โกรธแค้นกันทั่วประเทศ อยากจะประหารผู้รุกรานให้สมแค้น เมื่อพระองค์ห้ามก็มิได้มีผู้ใดฝ่าฝืน พระองค์สู้เสียสละแผ่นดินบางส่วน เพื่อแลกกับประเทศทั้งประเทศ จากนั้นพระองค์ก็มิได้ทรงนิ่งนอนพระทัย อุตสาหะ วิริยะ สละความสุขส่วนพระองค์ เสด็จฝ่าคลื่นลมและทางทุรกันดารจากประเทศสยามไปสู่ทวีปยุโรป ทรงพบปะกับประมุขของประเทศชาติต่างๆ เพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรี ด้วยพระอัธยาศัยละมุนละไมของพระองค์ ทำให้ทรงเป็นที่รักใคร่ และเป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจในบรรดาประมุขของประเทศ และเจ้านายชั้นสูงในยุโรปอย่างไม่เคยมีพระมหากษัตราธิราชประเทศในเอเชียเคยได้รับเกียรติอันสูงยิ่งเช่นนี้มาก่อน เมื่อพระองค์เสด็จกลับสยาม ต่างก็พากันอาลัยรักอย่างสุดซึ้งเหมือนญาติสนิท ประเทศไทยดินแดนแห่งช้างเผือกก็เป็นที่รู้จักของนานาประเทศตลอดมา ทำให้พวกนักล่าเมืองขึ้นที่หมายมั่นประเทศสยามเป็นจุดหนึ่ง ก็สงบไม่กล้าจะรุกรานต่อไป เป็นเพราะพระองค์ทรงสขมและปรีชาสามารถ ประเทศสยามจึงได้อยู่อย่างเป็นสุขพระเกียรติคุณและพระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงทำเพื่อประโยชน์ของประเทศนั้นยิ่งใหญ่ และได้ปรากฏแก่ประชาชนและชาวโลกมาแล้ว

ฉะนั้น ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศซึ่งได้มาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร จึงพากันขนานพระนามว่า “สมเด็จพระปิยมหาราช”

คุณธรรมความดีของพระองค์สมัยนั้นเป็นที่เคารพรักใคร่ฝังใจ เป็นนิสัยสันดานประจำตัวของชาวไทยทั่วไป หากมีใครไม่ชอบหน้าใคร หรือมีการโกรธเคืองส่วนตัวเล็กๆ น้อยๆ ด้วยเหตุอันใดก็ตาม เมื่อจับกลุ่มพูดถึงคุณงามความดีของในหลวง ต่างก็ยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากัน จนลืมความโกรธเคือง ไม่ชอบหน้าชอบตาก็หายสิ้น จนพูดกันติดปากในสมัยนั้นว่า “ถ้าได้พบพระพักตร์ในหลวงเพียงครั้งเดียว เป็นสิริมงคลแก่ผู้พบพระองค์ท่านไป ๗ วัน”

ส่วนลุงนั้นแม้จะเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่มีความเอื้อเฟื้อต่อคนอื่น เป็นคนใจร้ายก็จริง แต่ลุงก็ไม่ได้ขาดความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ลุงได้ตบแต่งบ้านด้วยประทีปโคมไฟเหมือนกัน แล้วแจกอัฐเงินให้คนในบ้าน อนุญาตให้ออกไปเที่ยวชมงานได้ ในคืนวันนั้นพวกคนใช้ในบ้าน และพวกคนงานได้ออกไปเที่ยวงานกันหมด คงเหลือแต่ลุง เมียและลูก เมียของลุงไม่ได้ไปเที่ยวงาน เพราะเจ้าลูกใบ้ไม่ค่อยสบายจึงนอนแต่หัวค่ำ ส่วนป้าของเมียลุงก็ไปดูละครแขกซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ้าน ลุงไปกินเลี้ยงมา กลับแต่หัวค่ำ รู้สึกตัวว่าออกจะเมามากสักหน่อย จึงตั้งใจจะเข้านอน ห้องนอนของลุงอยู่คนละห้องกับเมียตั้งแต่เกิดระหองระแหงกัน เมียและลูกนอนอยู่อีกห้องหนึ่ง ลุงเดินผ่านห้องนอนของเมียและลูก เห็นปิดไฟ เข้าใจว่าคงจะหลับกันแล้ว ลุงจึงเข้านอน แต่ไม่ได้ปิดประตูห้อง พอใกล้จะหลับก็ได้ยินเสียงหนึ่งซึ่งทำให้ลุงสะดุ้งตกใจกลัว พยายามจะลุกขึ้นหนีแต่ไม่สำเร็จ เพราะรู้สึกเหมือนเนื้อตัวมันหนัก หมดกำลังแรงกระดุกกระดิกไม่ไหว แม้แต่พลิกตัวก็ทำไม่ได้ ลุงขอสารภาพว่ากลัวจนสุดขีด เพราะเสียงนั้นคือเสียงของเจ้าสายนั่นเอง ลุงลืมตาไม่ขึ้น มองอะไรไม่เห็น เสียงหัวเราะใกล้เข้ามา

“ฮ่ะ! ฮ่ะ! ฮ่ะ! ไอ้ตาล ถึงเวลาของมึงแล้ว ถึงเวลาของมึงแล้ว ถึงเวลาที่มึงจะต้องใช้เวรใช้กรรมที่มึงสร้างไว้ จงเตรียมตัวเถิด ไอ้ตาล

ไอ้เพื่อนทรยศ”

พอลุงได้ยินเสียงนั้น มันหนาวสั่นเข้าไปในหัวใจ กลัวแทบจะเป็นบ้า ลุงพยายามตั้งสติแข็งใจอ้อนวอนว่า

“สาย ข้ากลัวแล้ว อย่าฆ่าข้าเลย ข้ากลัวตาย สงสารข้าเถิดไหนๆ ข้าก็ผิดไปแล้ว”

เสียงหัวเราะดังก้องขึ้นอีกครั้ง แล้วสายก็กล่าวขึ้นด้วยความเคียดแค้นว่า

“มึงเคยฆ่ากูด้วยน้ำมืออย่างเลือดเย็น มึงไม่เคยคิดสงสารกูเลย ถึงคราวมึงบ้าง มึงกลับกลัวตาย มึงไม่เคยนึกถึงตอนที่มึงฆ่ากู มึงมีแต่ความโลภ ตาล กูเคยรักมึงมาก แต่มึงสิกลับไม่รักกู ทรยศต่อกู กูจะฆ่ามึงด้วยไฟ กูจะเผามึงทั้งเป็น”

ลุงตกใจกลัว ลืมตาก็ไม่ขึ้น ไม่รู้ว่าสายกำลังจะทำอะไรกับลุง ได้ยินเสียงพูดอีกว่า

“เอ้า! ไอ้ตาล มึงจงลืมตาขึ้นดูโลกเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่มึงจะตายไป”

เมื่อลงลืมตาขึ้นก็ต้องตกใจสุดขีดจนขนลุกชัน เพราะผู้ที่แลเห็นคือไอ้ไบ้ลูกของลุง ยืนถือตะเกียงลานลุกโพลง ตามธรรมดาตะเกียงดวงนี้ตั้งอยู่บนโต๊ะข้างเตียงนอน ลุงกระดิกตัวไม่ไหว ได้แต่นอนทำตาปริบๆ รอความตายเท่านั้น อ้ายไบ้เด็กอายุเพียง ๓ ขวบ สามารถยกตะเกียงลานซึ่งหนักเกินกำลังได้อย่างว่องไว ทำท่าจะขว้างมาที่มุ้งที่ซึ่งลุงนอนอยู่ ลุงหลับตากลัวร้องเสียงหลงว่า

“อย่า! ไอ้หนอย่าขว้างมา! ประเดี๋ยวไฟจะไหม้หมด โอ๊ย! กลัวแล้ว อย่า! อย่า!”

ทันใดนั้น ตะเกียงลานในมือของไอ้ลูกไบ้ก็ถูกขว้างมายังข้างที่นอนของลุงทันที ลุงตกใจนอนตัวแข็งหลับตาสั่นหน้า แล้วร้องตะโกนว่า

กฎแห่งกรรม

"โอ๊ย! ไฟไหม้แล้ว ชาวบ้านชาวช่องฉิบหายหมดแน่" แม้ลุงจะตะโกนสุดเสียงเพียงไร แต่ก็รู้ว่าเสียงอยู่ในลำคอเท่านั้น แต่สายก็สามารถได้ยินและเข้าใจดีทุกๆ คำที่ออกจากคอของลุง

เสียงหัวเราะ "ฮ่ะ! ฮ่ะ! ฮ่ะ!" ดังขึ้นก้องห้อง

"มึงไม่ต้องห่วงชาวบ้านหรอก ชาวบ้านเขาไม่ได้ทำบาปอย่างมึง เขาจึงไม่เดือดร้อนจากไฟคราวนี้"

ลุงตะโกนขอชีวิตอีก "โอ๊ย! สาย เอ็งไม่เห็นกับข้า ก็เห็นกับท่านอาจารย์ของเราเถิด อย่าฆ่าข้าเลย ข้ากลัวแล้ว" ลุงคิดว่าคงหมดหวังแล้ว คงจะต้องตายเป็นตอตะโกอยู่ในกองไฟในไม่ช้า ไฟได้ลามไหม้มุ้งหมอนและผม กลิ่นเหม็นคลุ้ง ลุงนึกถึงท่านอาจารย์ขึ้นมาได้ จึงตะโกนออกไปว่า

"หลวงพ่อครับ ช่วยผมด้วย ผมจะตายอยู่แล้ว"

เสียงหัวเราะอีก

"ฮ่ะ! ฮ่ะ! เวลามึงจะตาย มึงจึงจะนึกถึงอาจารย์ เวลามึงร่ำรวยมึงไม่เคยนึกถึงท่านเลย เอาละ เพื่อเห็นแก่ท่านอาจารย์ ซึ่งเป็นที่เคารพของกู และเมื่อมึงกลัวตาย จำไว้นะมึงจะยังไม่ตาย ฮ่ะ! ฮ่ะ! ฮ่ะ! กูก็จะไม่ให้มึงตาย มึงยังไม่ตาย แต่มึงจะมีเงินเกิน ๔ สลึงไม่ได้ จำไว้นะไอ้ตาล"

ทันใดนั้นเอง กำลังของลุงก็กลับมีขึ้นเหมือนเดิมอย่างประหลาด ลุงตาลีตาลานลุกขึ้น ไฟกำลังไหม้อยู่รอบตัวติดเสื้อผ้าที่ลุงใส่ ลุงรวบรวมกำลังพุ่งตัวออกจากห้องแล้วก็หมดสติไป ด้วยความหวาดกลัวระคนกับความปวดแสบปวดร้อน

จะนานเท่าใดไม่รู้ พอลืมตาขึ้นอีกครั้งหนึ่งก็มองเห็นพระสงฆ์สามเณรและลูกศิษย์วัดล้อมรอบตัวลุง พระสงฆ์อาวุโสองค์หนึ่งท่าทางใจดี ดวงหน้าและสายตาแสดงว่ามีความเมตตากรุณา ถือถ้วยมีช้อนเงินเล็กๆ ตักน้ำในถ้วยนั้นมาหยดที่ปากลุง รู้สึกว่าจะเป็นยาชนิดหนึ่ง

ชุ่มในลำคอ มองเห็นพระท่านเงยหน้าขึ้นมองดูตากัน แล้วต่างยิ้มด้วยความพอใจที่เห็นลุงฟื้น สามเณรองค์หนึ่งถือชามมีขนไก่ค่อยๆ ทาตามแขนขาของลุง รู้สึกตัวว่านอนอยู่บนเตียงแขกฮินดู ตัวของลุงรองไว้ด้วยใบตองอีกชั้นหนึ่ง เพราะตามตัวเต็มไปด้วยบาดแผลและน้ำเหลือง เมื่อสามเณรองค์นั้นเอาขนไก่จุ่มลงในชามแล้วค่อยๆ ทาตามตัว รู้สึกว่าความปวดแสบปวดร้อนค่อยคลายลง เย็นวาบและสบายขึ้น ยังพูดอะไรไม่ได้นอกจากมองไปทางซ้ายทีขวาที มองดูใบหน้าพระภิกษุสงฆ์องคเจ้าซึ่งเต็มไปด้วยความเมตตากรุณา เรียกลูกศิษย์ให้ไปต้มข้าวเพื่อเอาน้ำข้าวมาให้กิน ลุงคิดทบทวนเหตุการณ์ที่ผ่านมา แต่นึกไม่ออกว่าเข้ามาอยู่ในวัดนี้ได้อย่างไร

ต่อมาพระท่านเล่าให้ฟังว่า ย่ำรุ่งวันนั้นท่านกำลังจะลงจากกุฏิไปบิณฑบาต มองไปตามศาลาวัดเห็นมีเตียงมาตั้งอยู่ แต่ไม่เห็นมีคนอยู่ในบริเวณนั้น จึงเดินเข้าไปดู เห็นลุงนอนสลบอยู่บนเตียง คิดว่าคงตายแล้วและญาติเอามาทิ้ง เพื่อให้ทางวัดจัดการศพให้ แต่เมื่อท่านพิจารณาดูเห็นว่ายังไม่ตาย เพียงสลบไปเท่านั้น พอดีกับท่านเป็นพระหมอรักษาคนทั่วไปเป็นทาน ท่านมียาพร้อมจึงเอาใจใส่รักษาพยาบาลลุงจนฟื้น และประคับประคองจนค่อยหายวันหายคืน ชีวิตของลุงก็รอดมาดูโลกอีกครั้งหนึ่ง ในฐานะคนพิการ หมดตัว ต้องอาศัยข้าวพระและนอนศาลาอย่างที่หลานเห็นอยู่ทุกวันนี้

ต่อมา เมื่อค่อยหายเป็นปรกติ ลุงจึงขอร้องพวกลูกศิษย์วัดให้ช่วยไปหาบ้านที่เกิดไฟไหม้ขึ้นเมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา และให้ช่วยสืบด้วยว่าคนในบ้านเป็นอย่างไรบ้าง ลุงไม่มีเงินจะจ้างเขา จึงได้แต่อาศัยไหว้วานเขาเท่านั้น คนที่ไปสืบมาบอกว่า เมื่อคืนนั้นเกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่ร้านค้าเครื่องปั้นลายคราม บ้านที่อยู่ใกล้เคียงที่เกิดเหตุไม่มีใครเสียหายเลย เจ้าของบ้านถูกไฟคลอกอาการปางตาย ส่วนร้านค้าถูกไฟไหม้หมดทั้งหลัง คืนวันนั้นถ้ามีลูกจ้างอยู่ในบ้านพร้อมเพรียงกัน

เหตุการณ์ก็คงจะไม่ร้ายแรงถึงเพียงนี้ แต่บังเอิญคนในบ้านพากันไปเที่ยวดูงานกันหมด และยังได้ทราบจากชาวบ้านอีกว่า เจ้าของบ้านที่ถูกไฟคลอกนั้นเป็นคนเห็นแก่ตัว โหดร้าย ชาวบ้านแถบนั้นไม่มีใครชอบ เมื่อวันไฟไหม้นั้น เมียเจ้าของบ้านหนีรอดออกมาพร้อมทั้งลูกใบ้ ได้ขอความช่วยเหลือจากชาวบ้าน ให้ช่วยผัวซึ่งนอนสลบอยู่ในบ้านออกมา ก่อนที่ไฟจะไหม้หมดหลัง หลังจากไฟสงบแล้ว เมียเจ้าของบ้านก็เข้าไปคุ้ยเขี่ยเถ้าถ่านของที่ไหม้ ได้ทองก้อนใหญ่ซึ่งละลายอยู่ในกองเถ้าถ่าน และได้เงินที่ละลายเป็นก้อน หล่อนได้ย้ายไปเช่าบ้านหลังหนึ่งอยู่ ฝ่ายสามีนั้นสลบไสลไม่ได้สติ ไม่มีทางรอด และบังเอิญบตรซึ่งเป็นใบ้ก็เกิดเจ็บหนักขึ้นมาอีก พอดีมีญาติผู้ชายทางฝ่ายภรรยามาเยี่ยม จึงได้แนะนำว่าในบ้านเดียวกันมีคนเจ็บหนักสองคนไม่ดี โบราณถือ ควรจะแยกเอาสามีซึ่งอาการหนักใกล้จะตายไปไว้ที่วัด เพราะมีทางรอดน้อยมาก เมื่อตายทางวัดก็จะได้จัดการศพให้ อำแดงจำปีก็เลยจ้างคนแอบนำสามีไปไว้ที่วัดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีหมอพระและคิดว่าบางทีเป็นกุศล พระท่านอาจช่วยให้รอดได้บ้าง ต่อมาภายหลังลูกใบ้ก็ตาย ฝ่ายอำแดงจำปีเศร้าโศกมาก จึงอพยพจากบางกอกไปหัวเมือง พร้อมทั้งญาติคนนั้นและป้าของหล่อน ชาวบ้านเองก็ไม่ทราบว่าหล่อนอพยพไปอยู่ไหน เพราะไปทางเรือ ส่วนสามีของหล่อนก็เข้าใจกันว่าคงจะตายไปแล้ว เมื่อลุงรู้เรื่องราวก็สลดใจมาก เพราะลุงคนเดียวที่ทำกรรมชั่วจึงได้รับกรรมสนองเช่นนี้ เมียของลุงเขาคงนึกว่า ถึงจะหายร่างกายก็ไม่สมประกอบ คงจะอายชาวบ้านที่สามีของตัวรูปร่างผิดคน จึงได้หนีไปหัวเมือง เรื่องราวของลุงต่อมาก็อย่างที่หลานเห็นอยู่เวลานี้" เรื่องราวของลุงตาลที่จารลงในใบลานก็จบลงเท่านั้น

เมื่อข้าพเจ้าทราบเรื่องราวของลุงตาลจบแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นใจในเคราะห์กรรมของแกอยู่อย่างเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

วันหนึ่งหลังจากนั้น ข้าพเจ้าได้ไปหาลุงตาลที่ห้องแถวร้างนั้น

ข้าพเจ้าเห็นชายผู้หนึ่งแต่งตัวภูมิฐาน กำลังพูดกับลุงตาลอยู่ ข้าพเจ้าได้ยินเสียงลุงตาลว่า

"ผมบอกว่า ผมไม่เคยรู้จักคุณมาก่อนเลยจริงๆ นะครับ ที่คุณว่าพี่ใหญ่นั้น เขาเป็นใคร ผมก็ไม่รู้ไม่เคยรู้จัก" เสียงชายผู้นั้นพูดอย่างอ่อนใจว่า

"โธ่! ตาล แกควรจะดีใจที่มาพบเพื่อนเก่า จำกันไม่ได้หรือ ไอ้แกละไงเล่า ไม่น่าเลยที่แกทำเป็นไม่รู้จัก อย่าปิดบังเลยเพื่อน กันไปบอกพี่ใหญ่ว่าแกอยู่ที่นี่ วันนี้พี่ใหญ่ติดราชการมาไม่ได้ พรุ่งนี้คงมาหาแก พี่ใหญ่คิดถึงแกได้สืบหาแกมานานแล้ว พี่ใหญ่ไปทำราชการอยู่ที่หัวเมืองนานปี ย้ายเข้ามาในกรุงก็ถามถึงพวกเราทุกคน พี่ใหญ่เศร้าโศกมาก เมื่อทราบเรื่องของแกกับสาย ไม่คิดว่าสายจะตายเร็วและแกจะต้องมาทนทุกข์อย่างนี้"

ผู้พูดเว้นระยะเพื่อฟังคำตอบของลุงตาล แต่ลุงตาลสั่นหัว แล้วยืนยันคำเดิมว่าไม่เคยรู้จักใครเลย ข้าพเจ้าเองก็มองดูด้วยความสมเพช แม้ข้าพเจ้าจะรู้เรื่องอะไรดีก็พูดไม่ได้ เพราะได้รับปากลุงตาลไว้ว่าจะไม่เปิดเผยให้ใครทราบ การสนทนาเริ่มต้นอย่างไรข้าพเจ้าก็ไม่ทราบ มาทราบเมื่อตอนปลายแล้ว จับเค้าได้ว่าลุงตาลไม่ยอมรับความช่วยเหลือใดๆ จากเพื่อนเก่าของแกเลย ข้าพเจ้าเห็นชายคนนั้นมีสีหน้าสลดและท่าทางอ่อนใจ เมื่อลุงตาลไม่ยอมรับว่าเป็นเพื่อนเก่า ข้าพเจ้าเห็นใจทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งรักเพื่อน ต้องการจะช่วยเหลือเพื่อนยามตกยาก อีกฝ่ายหนึ่งแม้จะเคยสร้างกรรมและเห็นแก่ตัวมาแล้วก็ดี แต่บัดนี้ไม่ยอมเห็นแก่ตัว ไม่ยอมรับความช่วยเหลือใดๆ จากเพื่อนเก่าเลย เพราะรู้ว่าตนมีบาป แล้วก็ก้มหน้ารับกรรมจนกว่าจะสิ้นเวร

เมื่อฝ่ายหนึ่งอ้อนวอนไม่ได้ผลแล้ว ก็ล้วงเงินมาจากกระเป๋าวางไว้ที่มือของลุงตาล แล้วพูดว่า

"นี่ อ้ายแกละเพื่อนเก่าของแกให้ไว้ใช้ก่อน เมื่อแกไม่ยอมรับว่า

เป็นเพื่อนของกัน พรุ่งนี้พี่ใหญ่คงจะมาหาแก คงจะรู้เรื่องดีกว่านี้ กันไปละ”

ว่าแล้วชายคนนั้นก็รีบเดินไป ทิ้งให้ลุงตาลแกตกตะลึงไม่ทันได้พูดโต้แย้งอย่างไร เมื่อชายผู้นั้นเดินไปไกลแล้ว น้ำตาของแกก็ไหลออกมาอาบแก้ม ข้าพเจ้าเข้าไปปลอบโยน และถามว่า

“ทำไมลุงถึงไม่ยอมรับว่าเป็นเพื่อนกับเขาล่ะ” แกสะอื้นและกำเงินในมือแน่น พูดค่อยๆ ว่า

“หลานเอ๋ย ชาตินี้เราตายจากกันแล้ว เพราะลุงชั่วก็ต้องไปตามทางของคนชั่ว ชีวิตของลุงคงอยู่ไม่นาน คงหมดกรรมหมดเวรเสียที” ข้าพเจ้าจึงถามแกว่า

“ทำไมจึงพูดแต่สิ่งที่ไม่เป็นมงคลเช่นนี้ ลุงรู้ได้อย่างไร”

ลุงตาลไม่ได้พูดอะไร แบมือให้ข้าพเจ้าเห็นเงินสี่บาทที่ชายผู้นั้นให้ไว้ เมื่อนิ่งไปสักครู่แกจึงพูดกับข้าพเจ้าว่า “นี่แหละหลานเอ๋ย หลานก็รู้เรื่องราวของลุงหมดแล้ว จำคำของลุงไว้นะ วิชาความรู้นั้นต้องคู่ไปกับศีลธรรม จึงจะมีความเจริญแก่ตัว สำหรับลุงมารู้ตัวก็เมื่อมันสายไปเสียแล้ว” ข้าพเจ้ารับคำแก ต่อมา แกก็สนทนากับข้าพเจ้าด้วยท่าทางรื่นเริงขึ้น ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจ และในเย็นวันนั้นเองหลังจากข้าพเจ้ากลับจากคุยกับลุงตาล สักพักใหญ่ๆ ก็มีคนมาบอกกับข้าพเจ้าว่า ลุงตาลอุตส่าห์พาร่างอัปลักษณ์เข้าไปดื่มเหล้าในร้านซึ่งอยู่ใกล้ปากซอยนั้น ครั้งแรกจีนเจ้าของร้านไม่ยอมขายให้ เพราะกลัวว่าไม่มีเงินจ่าย แต่ลุงตาลเอาเงินสี่บาทที่ชายแปลกหน้าให้ไว้วางบนโต๊ะ จีนเจ้าของร้านจึงยอมขายให้ แกดื่มติดๆ กันหลายแก้ว จนเมาฟุบลงในร้านเหล้านั้นเอง น่าแปลกใจเพราะว่าไม่มีใครเคยเห็นลุงตาลดื่มเหล้ามาก่อนเลย นับตั้งแต่แกพิการมา ข้าพเจ้าตกใจเมื่อรู้ว่าแกเมา จึงรีบไปดูแกที่ร้านเหล้าซึ่งไม่ไกลจากบ้านข้าพเจ้านัก ก็เห็นลุงตาลเมามาก ข้าพเจ้าได้เข้าไปอ้อนวอนให้หยุดดื่ม รู้สึกว่าแกยังมีสติอยู่ และพูด

ออกมาว่า

"ไอ้หลานชาย ลุงขอดื่มเป็นครั้งสุดท้าย อย่าลืมคำของลุงนะ จงดูลุงเป็นตัวอย่าง" แล้วแกก็ฟุบไปกับโต๊ะอีก

จีนเจ้าของร้านไม่มีความสบายใจ คิดเงินค่าเหล้าแล้วทอนสตางค์ให้แกเสร็จ เงินที่เหลือคงมีจำนวนสามบาทกว่า เจ้าของร้านได้จัดการห่อเรียบร้อย แล้วขอดใส่ผ้าขาวม้าที่เอวลุงตาลไว้อย่างแน่นหนา เพื่อกันตกหาย และบอกให้ข้าพเจ้าเป็นพยานให้ด้วย เพราะกลัวว่าเมื่อเวลาส่างเมาแล้ว ลุงตาลจะมาทวงอีก

ข้าพเจ้าเห็นลุงตาลเมามาก ก็คิดว่าควรจะไปส่งถึงที่พัก จึงได้จัดการเรียกรถลากมาเพื่อจะนำไปส่ง เมื่อข้าพเจ้าเรียกรถลากมาแล้วและจะเข้าไปพยุง ลุงตาลก็ลุกขึ้นมาแล้วบอกว่า

"ขอบใจมากหลานชาย ไม่ต้องไปส่ง ลุงไปเองได้ ลุงไม่เมา" พูดพลางก็หยิบไม้สอดเข้าใต้รักแร้ แล้วจัดแจงพยุงตัวออกจากร้านเหล้าไป ทำให้ผู้ที่เห็นเหตุการณ์หลายคนในร้านเหล้า รวมทั้งข้าพเจ้าแปลกใจมาก เพราะทุกคนเห็นแกหมดสติไปแล้ว แต่ชั่วระยะบัดเดี๋ยวใจก็หายเมาเป็นปรกติ นับเป็นเรื่องแปลกมาก

ต่อจากวันนั้น ลุงตาลก็ไม่มีโอกาสได้ออกมานั่งที่ปากซอยอีก เพราะแกได้ถึงแก่กรรมลงในคืนวันนั้นเอง ท่ามกลางความอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว ปราศจากพี่น้องญาติมิตรสหายจะมาเห็นใจแกเป็นครั้งสุดท้าย นอกจากพระภิกษุสามเณรที่ในวัดนั้น ได้เฝ้าดูแกอยู่จนถึงวาระสุดท้าย

ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวด้วยความเศร้าสลดใจเป็นที่สุด แม้ว่าข้าพเจ้าไม่ใช่ญาติของแกก็ตาม ก็อดจะเสียน้ำตาเพราะความรักและสงสารลุงตาลไม่ได้ ถึงแกจะเคยชั่วมาแล้วก็ตาม แต่ในบั้นปลายของชีวิตก็รู้สึกผิดชอบในสิ่งที่ทำลงไป แสดงน้ำใจอันเป็นลูกผู้ชายที่แท้จริง ยอมรับว่าตนเองผิดได้อย่างหน้าชื่น ข้าพเจ้ายังเคารพรักแก เมื่อแกตายลงก็คล้ายกับได้สูญเสียญาติผู้ใหญ่ไปแล้ว อย่างไม่มีวันกลับมาพบ

กันได้อีก

พอรุ่งขึ้นจากวันที่แกตาย ข้าพเจ้าก็ได้ทราบว่า คนที่เคยอ้างกับลุงตาลว่าชื่อแกละเมื่อเล็กๆ พร้อมกับชายท่าทางสง่าหรือท่านข้าราชการที่ข้าพเจ้าเคยเห็น เมื่อขบวนกฐินพระราชทานผ่านไปวันนั้นได้ไปที่วัดสอบถามหาลุงตาลกับพระภิกษุสงฆ์ แต่น่าเสียดาย! ที่ท่านทั้งสองนั้นต้องผิดหวัง เพราะได้พบเพียงร่างที่ปราศจากวิญญาณของลุงตาล ที่คลุมไว้ด้วยผ้าขาวอยู่กลางศาลาวัดเท่านั้น เพราะยังไม่ทันจะใส่โลง รู้สึกว่าท่านทั้งสองจะมีความอาลัย และสลดใจในชะตากรรมของลุงตาลมิใช่น้อย จากนั้นศพของลุงตาลซึ่งเดิมจะต้องเป็นศพผีไม่มีญาติก็กลายเป็นศพที่มีเจ้าภาพเป็นผู้มีเกียรติในรอบปีของวัดนั้น

เรื่องอันน่าเศร้าสลดใจของชีวิตแต่หนหลังของลุงตาล **“คนมีบาป”** ก็อวสานลงเพียงเท่านี้

ท.เลียงพิบูลย์

เรื่องที่ ๑๓

ความดีที่เป็นมงคล

วันหนึ่ง ข้าพเจ้ากำลังนั่งทำงาน ถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิดดูเหมือนจะเป็นเดือนเมษายน มองดูนาฬิกาก็เห็นว่าใกล้เพลเข้าไปแล้ว จึงอยากจะเร่งมือให้งานเสร็จเรียบร้อยก่อนเที่ยง เวลาบ่ายจะได้มีเวลาพักผ่อน

ทันใดนั้น ข้าพเจ้าก็มองเห็นเพื่อนผู้หนึ่งกำลังเดินเข้ามาหา แต่งกายไม่ค่อยจะเรียบร้อยและดูยับเยิน เหมือนว่าเกิดการต่อสู้ ล้มลุกคลุกคลานมาเช่นนั้น แต่ใจนั้นคิดว่าคงจะไม่มีเหตุเช่นนั้นเกิดขึ้นแน่ เพราะเพื่อนผู้นี้เป็นคนรักสงบและมีนิสัยดี ตั้งแต่คบกันมาข้าพเจ้าก็มองเห็นแต่ความสุภาพเรียบร้อย จิตใจก็มีแต่ความเมตตากรุณา คงจะมีอะไรสักอย่างหนึ่งจึงทำให้มีสภาพเช่นนี้ เรื่องการชกต่อยทะเลาะวิวาทรับรองได้ว่าคงไม่มีแน่ เมื่อข้าพเจ้าเชิญให้นั่งแล้วก็เรียกเด็กเอาน้ำอัดลมมาให้ดื่ม แทนที่ข้าพเจ้าจะเป็นฝ่ายถาม แกกลับถามข้าพเจ้าว่า

"คุณรู้ไหมว่า ผมทำไมมีสภาพเช่นนี้"

ข้าพเจ้าบอกว่า "สงสัยเหมือนกัน กำลังจะถามอยู่แล้ว" แต่แทนที่แกจะตอบ แกกลับบอกว่า

"ประเดี๋ยว ขอให้ผมเข้าไปทำความสะอาดในห้องน้ำก่อน แล้วจะเล่าให้ฟัง"

ข้าพเจ้าจึงนั่งทำงานต่อไป จนแกออกจากห้องน้ำมานั่งดื่มน้ำอัดลม ข้าพเจ้าจึงเงยหน้าขึ้นพูดว่า

"ไง เป็นอย่างไรมาอย่างไร ถึงมีสภาพเหมือนหนุมานคลุกฝุ่นเช่นนี้ ลองเล่าให้ฟังซิ" แกก็เริ่มเล่าว่า

"คืออย่างนี้ ผมได้มีโอกาสพักร้อน ๒ อาทิตย์ แต่ไม่ได้ไปไหน หมายถึงไปตากอากาศ เมื่อตอนสายวันนี้ ตั้งใจจะมาสนทนากับคุณเพราะคิดถึง ก็ขึ้นรถประจำทางที่หน้าบ้านซึ่งเป็นต้นทาง พอจะมีที่ว่างนั่ง ระหว่างทางรถแวะส่งคนลงบ้าง รับคนขึ้นบ้าง แต่คนลงน้อยกว่าคนขึ้น คนก็ออกจะมากขึ้นเป็นลำดับ ไม่ช้าคนที่ขึ้นมาภายหลังไม่มีที่นั่ง

ในจำนวนผู้โดยสารมีแม่ชีสูงอายุผู้หนึ่ง ต้องยืนเพราะคนแน่นไม่มีใครจะสละที่นั่งให้ ผมก็รู้สึกสงสารและเห็นใจผู้ที่มีอายุทั้งยังเป็นผู้ทรงศีล จึงลุกขึ้นเพื่อจะเชิญให้นั่ง แต่พอผมลุกขึ้นไม่ทันสุดตัว ไม่ทันเชิญให้แม่ชีนั่ง ก็มีเถ้าแก่ผู้หนึ่งแกรีบเบียดตัวลงไปนั่งทันที ทีนี้ผมจะทำอย่างไร นึกว่าจะโกรธเถ้าแก่คนนั้นก็ไม่ถูก และผมเองก็ไม่ชอบโกรธใคร เพราะความโกรธย่อมจะเกิดเรื่องไม่ดีไม่งามตามมาทีหลัง เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็อาจจะเป็นเรื่องใหญ่โตได้ มาคิดดูว่ามันเป็นความผิดของผมเอง ที่ไม่บอกเชิญให้แม่ชีทราบก่อน แล้วจึงลุกขึ้นให้นั่งภายหลัง ถ้าทำเช่นนี้ก็คงเรียบร้อย ไม่มีเรื่องอะไรที่จะต้องไปคิดอีก แต่ผมลุกขึ้นแล้วจะเชิญให้แกนั่งทีหลังนั้น เป็นความผิดของผมเองจะโทษใครไม่ได้ เพราะเถ้าแก่คนนั้นอยู่ใกล้กว่า คงนึกว่าถึงจุดหมายปลายทางที่ผมจะลง ฉะนั้น พอผมลุกยังไม่ทันสุดตัว แกก็เอาก้นหย่อนไปเบียดแทนที่ผม เพราะแกกลัวคนอื่นจะแย่งนั่งเสียก่อน ตกลงผมก็ต้องมายืนเอามือเกาะราวแทนเถ้าแก่ผู้นั้นต่อไป หันไปมองก็เห็นแกนั่งอย่างสบายใจอย่างไม่รู้ไม่ชี้ ผมไม่รู้จะทำอย่างไรก็ได้แต่นึกตำหนิตัวเองอยู่ในใจว่าเรามันเซ่อ จะทำอะไรต่อไปควรจะรอบคอบและละเอียดกว่านี้ อดคิดไม่ได้ว่าคนอื่นเขาจะหันมามองเห็นผมเป็นตัวตลก ชอบห้อยโหน

มากกว่าชอบนั่ง จึงอุตส่าห์สละที่นั่งให้เถ้าแก่ผู้ที่ยังแข็งแรงผู้นี้นั่ง ผมนึกแล้วชักจะอายอยากจะลงจากรถเดินไปดีกว่า แต่มาคิดดูทางมันยังอีกไกลมาก และปลอบตัวเองว่า เรามันคิดมากไปเอง ไม่มีใครสนใจเรา ถ้าจะคิดคงเป็นความเวทนามากกว่าที่จะยิ้มเยาะ สู้ยืนบนรถประจำทางดีกว่าเดินไปตามถนน เพราะมันถึงเร็วกว่าแน่ และไหนๆ ก็เสียสตางค์แล้ว คิดได้ก็ใจสงบ หันไปเห็นแม่ชีแกยิ้มให้เหมือนจะเป็นความหมายของคำพูดที่ว่า “ขอบใจที่อุตส่าห์สละที่ให้ยายนั่ง แม้ยายจะไม่ได้นั่ง แต่ก็ขอขอบใจที่มีน้ำใจดีด้วย” แล้วผมก็ไม่ได้คิดอะไรอีก รถได้แล่นไปตามเส้นทางตลอดมา พอมาถึงสี่แยกแห่งหนึ่ง ผมและผู้ที่ยืนเกาะราวต่างเซมือหลุดจากที่เกาะ ต่างล้มไม่เป็นท่า เพราะรถได้ห้ามล้ออย่างกะทันหัน เสียงยางเสียดครูดไปกับถนน คนที่ยืนเกาะราวอยู่เพลินๆ บางคนก็หงายไปข้างหลัง บางคนก็คะมำไปข้างหน้า แล้วแต่ผู้ยืนจะหันหน้าไปข้างไหน ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียง **“โครม”** ใหญ่ รู้สึกรถสั่นสะเทือนและกำลังตะแคงจะล้มมิล้มแหล่ แต่แล้วก็กลับทรงตัวอยู่ได้ ปรากฏว่าได้ถูกรถประจำทางอีกคันหนึ่งชนเอากลางคัน ต่างคนต่างก็เหยียบห้ามล้อไว้ ฉะนั้น พอหัวอีกคันหนึ่งวิ่งชนเข้ากลางคัน รถที่ผมโดยสารมาก็หยุดพอดี ถ้าแรงอีกหน่อยคงจะชนคว่ำ คงจะบาดเจ็บสาหัสไปตามๆ กันเป็นแน่ พวกเราล้มครั้งที่สอง เพราะล้มครั้งแรกยังไม่ทันลุกขึ้นตั้งตัวได้เรียบร้อย ต่างก็กลิ้งลงไปนอนระเกะระกะซ้อนกันอยู่ในรถ ผมเองอยู่ข้างล่างแย่สักหน่อย กว่าผู้ล้มอยู่ข้างบนจะลุกขึ้นหมด ผมก็ขัดยอกไปทั้งตัว รีบลุกขึ้น ปัดฝุ่นที่เสื้อผ้าให้เรียบร้อยหายอ่ยี่บ้างพอสมควร แล้วก็รีบลงจากรถมายืนดอย่ข้างถนน และยังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี เพราะยังตื่นเต้นอยู่ แล้วก็เห็นตำรวจจราจรหลายนาย บางนายก็คุมตัวคนขับไว้ และประชาชนเข้ามามุงดู ต่างพูดกันเซ็งแซ่และเถียงกันว่าใครผิดใครถูก เกือบจะเอาศัพท์อะไรไม่ได้ ทันใดนั้น ผมก็ได้ยินเสียงเด็กกระเป๋าร้องบอกว่า

กฎแห่งกรรม

"ยังมีคนอยู่บนรถอีกคนหนึ่ง ลุกไม่ได้"

เสียงครางอยู่บนรถด้วยความเจ็บปวด ผมชะโงกไปดูบนรถเห็นคนนอนมือกุมศีรษะอยู่ ทันใดเด็กกระเป๋ากับตำรวจก็ขึ้นไป สักครู่ก็เห็นครึ่งหามครึ่งพยุงคนป่วยลงมา แกเดินไม่ไหว ตำรวจกับเด็กกระเป๋าต้องใช้บ่าแบกใต้รักแร้คนละข้าง แล้วมีผู้ชายผู้หนึ่งตรงไปยกเท้าทั้งสองข้างไม่ให้ลาก ตำรวจอีกผู้หนึ่งเข้าช่วยพยุงคอไว้ พอผมเห็นหน้าคนป่วยก็ตกตะลึง"

พอแกเล่ามาถึงตอนนี้ก็หยุด แสดงว่าแกเกิดตื่นเต้นขึ้นมาอีกในสิ่งที่เพิ่งผ่านมาสดๆ ข้าพเจ้าอยากรู้จึงถามว่า "เป็นญาติหรือคนรู้จักใช่ไหม" แกทำหน้าเศร้าแล้วบอกว่า

"ไม่ใช่หรอกครับ แกคือเถ้าแก่ที่นั่งแทนที่ผมนั่นเอง รู้สึกว่ามีอาการสาหัสมาก หลับตาไม่ได้สติ เลือดออกทางศีรษะมาก ผมเห็นตำรวจกับเด็กกระเป๋าและชายอีกผู้หนึ่งช่วยกันพยุงหาม และประคองศีรษะไว้ ขึ้นรถรับจ้างพาไปส่งโรงพยาบาลทันที ผมเห็นแม่ชีแกเดินเข้ามาใกล้ผม ยิ้มแล้วพูดว่า

"คุณหมดเคราะห์หมดโศกแล้ว เพราะความดีของคุณจึงเป็นมงคลแก่ตัวเอง"

ผมไม่รู้จะพูดอะไรเพราะยังตื่นเต้นอยู่ เพียงแต่ยกมือขึ้นไหว้รับคำ พร้อมกับพูดเพียงว่า "ขอบคุณครับ" แล้วผมก็รีบหลบขึ้นรถสามล้อมาหาคุณนี่แหละครับ"

ข้าพเจ้าได้ฟังแกเล่า ข้าพเจ้าพลอยดีใจไปด้วย ความดีของเพื่อนแท้ๆ จึงได้พ้นเคราะห์มาได้ ทำให้คนอื่นที่เห็นแก่ตัวต้องไปรับเคราะห์แทน แต่ก็อดนึกตำหนิตัวเองไม่ได้ที่ดีใจที่เพื่อนพ้นเคราะห์ ส่วนคนอื่นๆ จะเป็นอย่างไร ช่างหัวมัน ไม่ต้องนึกถึง เพราะเราไม่รู้จักมาก่อน แต่หากว่าคนเจ็บนั้นเป็นคนรู้จักหรือญาติ จิตใจก็คงเปลี่ยนแปลงไปอีกอย่าง คนเราส่วนมากก็เป็นเช่นนี้แทบทุกคน แต่

เพื่อนผู้นี้รู้สึกจะแปลกสักหน่อย แกบอกว่าเห็นอกเห็นใจเถ้าแก่คนนั้นที่ต้องมารับเคราะห์แทนแก และบอกว่าป่านนี้พ่อแม่ ลูกเมีย พี่น้องรู้เรื่อง คงจะร้องไห้เสียใจในเคราะห์กรรมอันนี้ไปตามๆ กันเป็นแน่ แกพูดแล้วก็แสดงความเศร้ากับข้าพเจ้าว่า

“ผมคิดว่าควรไปเยี่ยมเยียนแกบ้าง เพราะแกต้องรับเคราะห์แทนผม เวลานี้คงนอนอยู่โรงพยาบาลกลางเป็นแน่ วันหลังผมจึงจะมารับประทานอาหารด้วย วันนี้ขอตัว”

ว่าแล้วแกก็รีบลาไปทันที ทำให้ข้าพเจ้าต้องงงเพราะความหุนหันของแก เนื่องจากข้าพเจ้าตั้งใจจะเลี้ยงอาหารเที่ยงเพื่อรับขวัญแต่เพื่อนออกไปก่อนก็จนใจ นี่ก็เป็นเรื่องน่าคิดเหมือนกัน

เรื่องที่ ๑๔

นอกฝัน

"ความฝัน" เป็นหัวข้อที่มีผู้ได้กล่าวถึงกันมามากแล้ว ทั้งว่าด้วยมูลเหตุและผลแห่งความฝันนั้น แต่ข้อเขียนของข้าพเจ้านี้ ไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะแสดงถึงมูลเหตุ และผลที่เกิดจากการฝันของข้าพเจ้าบังเอิญมีความเกี่ยวข้องถึงความหมายตามวัตถุประสงค์ ที่จะกล่าวในหนังสือนี้ประการหนึ่ง กับความประหลาดมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นทั้งในขณะฝัน และขณะที่ตื่นอยู่ของข้าพเจ้าอีกประการหนึ่ง เป็นที่น่าพิศวงอย่างยิ่ง สมควรแก่การนำมาเล่าสู่ท่านที่เคารพรักทั้งหลาย..

เมื่อข้าพเจ้ายังเด็กอยู่ในวัยรุ่น บ้านข้าพเจ้าอยู่ทางอำเภอบ้านทะวาย (เดี๋ยวนี้เป็นอำเภอยานนาวา) ในหมู่บ้านทะวายนั้น ชาวบ้านส่วนมากเป็นชาวทะวาย และพูดภาษาทะวายซึ่งฟังคล้ายพม่า หมู่บ้านทะวายดังกล่าว ในสมัยนั้นจะมีชาวไทยปะปนอยู่บ้างก็เป็นส่วนน้อย มีวัดอยู่ในพุทธศาสนาวัดหนึ่ง เจ้าวัดเป็นชาวทะวาย ผู้คนเคารพนับถือท่านมากทั้งชาวไทย ชาวจีน ชาวพม่า และผู้ซึ่งนับถือศาสนาทั่วไป ชาวบ้านมักจะเรียกท่านว่า "ท่านใหญ่" ท่านมีรปร่างที่สงสง่า มีหยาวอารมณ์ดีเยือกเย็นเต็มไปด้วยความเมตตากรุณา และเป็นภิกษุที่ถือวินัยเคร่ง มีอิริยาบถสำรวม นอกจากนั้นยังเชี่ยวชาญทางวิปัสสนากรรมฐาน เป็นที่เคารพนับถือกันทั่วไป

บรรดาชาวบ้านที่เลื่อมใสศรัทธาท่าน เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย

แม้มีอาการหนักถึงขนาดหมอไม่รับ ก็มักไปหาให้ท่านช่วยเหลือ ท่านจะเข้าสมาธิดูทางกระแสจิตให้ในตอนกลางคืน พอตอนเช้า เมื่อเจ้าของไข้ไปหา ท่านจะแจ้งให้ทราบถึงวิธีการรักษา หรือบอกอาการของโรคให้ทราบ และแนะนำให้ไปหาหมอที่มีรูปร่างลักษณะดังที่ท่านบอก หรือไม่ก็บอกทิศทางที่จะไปตามหมอที่จะมารักษา เท่าที่ข้าพเจ้าทราบส่วนมากผู้ที่ได้รับการรักษาตามคำของท่าน มักหายเป็นปรกติ ท่านไม่เคยเรียกร้องสิ่งตอบแทนจากผู้ใด และช่วยเหลือทุกคนที่ไปหาท่านเหมือนกันหมด

เมื่อเด็กๆ ข้าพเจ้ามีเพื่อนเป็นลูกศิษย์ของท่านใหญ่ เมื่อคราวโรงเรียนหยุด ข้าพเจ้าเคยเข้าไปคลุกคลีอยู่ในวัดเสมอ มีบางครั้งที่พระบางองค์เกิดอาพาธไปบิณฑบาตไม่ได้ ข้าพเจ้าก็รับอาสาไปรับบาตรตามชาวบ้านแทน (ในสมัยนั้น ศิษย์วัดไปรับบาตรแทนพระที่อาพาธได้) การทำบุญรู้สึกว่ามีชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธามาก ตามบ้านเรือนของชาวบ้าน ทั้งชาวไทยและชาวทะวาย จะสร้างม้าไว้หน้าบ้านทุกบ้านสำหรับตั้งขันข้าวและถาดอาหารคาวหวาน เพื่อรอใส่บาตรพระที่วัดนี้พระออกบิณฑบาตเข้าแถวเป็นระเบียบเรียบร้อยตามลำดับ คือท่านใหญ่เจ้าอาวาสเป็นผู้เดินนำหน้า และรองลงไปตามอาวุโสของพระที่มีพรรษามากน้อย ตลอดไปถึงหางแถวคือเณร รวมทั้งสิ้นประมาณ ๔๐-๕๐ องค์ พอได้เวลาย่ำรุ่งก็เดินออกจากวัดเข้าไปยังหมู่บ้าน ออกถนนใหญ่แล้วเดินอ้อมกลับวัดระยะทางไม่ไกลนัก และเป็นทางเดินประจำทุกวัน พระทุกองค์ได้ข้าวเต็มบาตร ถึงกับบางครั้งต้องมีศิษย์ไปคอยนำกระบุงถ่ายในระหว่างครึ่งทาง ซึ่งนับว่าบริบูรณ์ในเรื่องอาหาร

ที่วัดนี้มีประเพณีอย่างหนึ่ง คือ ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ ก่อนออกพรรษาในตอนเย็นวันนั้น จะมีชาวบ้านนำขันใส่ข้าวสาร ผลไม้อื่นๆ ไปไว้ที่ศาลาวัดแต่ยังไม่ถวายพระ พอตกเวลา ๑.๐๐ น. หรือ ๒.๐๐ น. หลังเที่ยงคืน ทางวัดจะจัดการหุงข้าวที่ชาวบ้านนำไปนั้นเป็นกระทะ

ใหญ่ๆ หลายกระทะ แล้วให้เด็กศิษย์วัดและชาวบ้านที่อาสาเที่ยวตะโกนป่าวร้องชาวบ้านให้ไปปั้นข้าว ซึ่งเรียกกันว่า “ปั้นข้าวคาถาพัน” ที่วัด เด็กๆ ก็จะไปร้องบอกตามบ้านจนทั่วถึงกัน ให้รีบมาปั้นข้าวคาถาพัน ทางวัดจะจัดหากระด้งไว้พร้อมสรรพ เมื่อชาวบ้านมาถึงพร้อมเพรียงกันแล้ว ศิษย์วัดก็จัดการนำข้าวที่ชาวบ้านหุงเตรียมไว้ มาเทลงในกระด้ง พวกชาวบ้านก็จะลงมือปั้นข้าวขนาดเท่าฟองไข่เป็ดหรือส้มเขียวหวาน หรืออุตริปั้นโตกว่านั้นก็สุดแล้วแต่ศรัทธา แต่บางคนก็หุงและปั้นมาจากบ้าน นำมาสมทบที่วัด เมื่อครบจำนวน ๑,๐๐๐ ก้อน ผลไม้ต่างๆ ดอกไม้และธูปเทียน เครื่องไทยธรรมเหล่านั้นครบสิ่งละ ๑,๐๐๐ ทุกอย่าง

พอได้อรุณแสงเงินแสงทองขึ้น “ท่านใหญ่” กับพระลูกวัดก็ลงจากกุฏิไปทางท้ายโบสถ์ซึ่งชักปะรำไว้ เมื่อให้ศีลเสร็จแล้ว พวกชาวบ้านก็ถวายอาหารและถวายข้าวคาถาพัน แล้วพระก็เริ่มเทศน์มหาชาติเรื่อง “เวสสันดรชาดก” รวดเดียวติดต่อกันไปตลอดทั้ง ๑๓ กัณฑ์ เริ่มตั้งแต่รุ่งเช้าวันก่อนออกพรรษาถึงเช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งพอดีเป็นวันออกพรรษาแรม ๑ ค่ำ

อาศัยเหตุดังนี้ ทำให้ข้าพเจ้ามีความจำแม่นยำขึ้น เพราะก่อนออกพรรษาเป็นวันสำคัญดังกล่าว ข้าพเจ้าได้นัดกับเพื่อนๆ ไว้ว่า จะชวนกันไปช่วยที่วัดทำบุญในคืนวันปั้นข้าวคาถาพัน เพื่อนจะไปปลุกข้าพเจ้าที่บ้านในคืนนั้น

ตามธรรมดา เมื่อข้าพเจ้ารับประทานอาหารเสร็จในตอนค่ำแล้ว มักออกเดินเล่นเป็นประจำเสมอ เริ่มเดินจากถนนสาทรฝั่งใต้ ผ่านโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ถึงโรงสีคุณชม แล้วจึงกลับบ้าน ในสมัยนั้นถนนสาทรฝั่งใต้ ริมทางมีแต่นาข้าวเป็นส่วนมาก มีบ้านเรือนราษฎรเล็กน้อยห่างๆ กัน ส่วนทางฝั่งเหนือก็มีป่าต้นกระถิน ฉะนั้น หลังโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ออกไป เมื่อพ้นฤดูทำนาจึงกลายเป็นทุ่งกว้าง

จะมีบ้างเล็กน้อยที่เป็นไร่ผักของชาวจีน ซึ่งเช่าที่ของชาวบ้านยกร่องปลูกผัก เมื่อก่อนถ้าเรียกว่าถนนสาทร ไม่ใคร่มีใครรู้จักแม้กระทั่งจีนลากรถ เพราะส่วนมากเรียกกันว่า “คลองเจ้าสัวยม”

ค่ำวันนั้น ข้าพเจ้าได้ออกไปเดินเล่นตามปรกติ แต่ใจยังมุ่งและเป็นห่วงถึงการจะไปทำบุญที่วัด และกำหนดที่นัดเพื่อนไว้ว่าให้ไปตามที่บ้าน จึงได้รีบกลับเข้านอนแต่หัวค่ำ ครั้นแล้วในความรู้สึกของข้าพเจ้าก็เลื่อนลอยเต็มไปด้วยความฉงนสนเท่ห์ เพราะปรากฏว่าสถานที่ที่ข้าพเจ้ากำลังยืนอยู่ ณ ที่ใด ตำบลใด ทั้งที่แสงเดือนในคืนขึ้น ๑๔ ค่ำ แจ่มจำรัสอยู่กลางฟ้า ข้าพเจ้าพยายามเหลียวมองสังเกตไปรอบๆ บริเวณ ก็ยังนึกไม่ออกอยู่นั่นเองว่าตนเองอยู่ที่ไหน จะว่าเป็นทุ่งหลังโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ก็ไม่ใช่ ขณะนั้นอากาศค่อนข้างเย็น ภูมิประเทศเบื้องหน้าเป็นทุ่งไกลสุดลูกหูลูกตา ข้าพเจ้ากำลังเดินเลาะอยู่ชายทุ่งด้านหนึ่ง นึกเท่าไรก็นึกไม่ออกว่าหลงเข้าไปอยู่ที่ตำบลใด เป็นแต่รู้สึกตัวว่าได้หลงทางเสียแล้ว ครั้นจะเที่ยวถามใครก็ไม่เห็นมีผู้คนเดินผ่านมาเลย จึงตัดสินใจออกเดินเลียบชายทุ่งไป ซึ่งอีกด้านหนึ่งเป็นละเมาะไม้ไม่มีบ้านคนเช่นกัน ข้าพเจ้าเดินอยู่เช่นนั้นเป็นเวลานานโข กระทั่งถึงหัวโค้งที่ชายละเมาะยื่นออกมา พอเลี้ยวหัวโค้งไปเล็กน้อย มองไปเบื้องหน้าแลเห็นแสงไฟวอมแวมเป็นจุดข้างหน้าไกลออกไป ข้าพเจ้าดีใจ เพราะที่นั่นแสดงว่าต้องเป็นบ้านคน จึงรีบสาวเท้าเพื่อให้ถึงเร็วๆ อีกครู่หนึ่งก็ใกล้เข้าไปจนได้ยินเสียงขูดมะพร้าวและตำน้ำพริก เมื่อถึงหน้าบ้านนั้น สังเกตได้ว่าเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูงมีบันไดขึ้นทางหัวเรือน ซึ่งเป็นนอกชานโล่งๆ แบบบ้านชาวนาในชนบท มีควายอยู่ใต้ถุนเรือน จะเป็นกี่ตัวมองไม่ค่อยถนัด หน้าบ้านมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่ แผ่เงามืดครึ้มไปเกือบทั่วลานดินหน้าบ้าน บนเรือนจุดตะเกียงซึ่งไม่ค่อยสว่างนัก มีควันตลบ ดูเหมือนจะเป็นตะเกียงลานซึ่งลานเสียใช้ไม่ได้ ตัวเรือนโล่งๆ ไม่มีฝาห้องทั้งด้านหน้าและด้านข้าง

มองดูคล้ายศาลาวัด มีหญิงสาว ๓-๔ คน กำลังทำอาหารอยู่นอกรั้ว ซึ่งทำด้วยไม้กระบอกผูกไว้พอเป็นเขตไม่สู้แน่นหนานัก จึงร้องถามออกไปว่า

"ขอโทษเถอะครับ ทางไปคลองเจ้าสัวยมไปทางไหน?"

เสียงผู้หญิงเหล่านั้นซุบซิบกันอยู่สักครู่ แล้วตอบลงมาว่า

"พวกฉันไม่รู้จักหรอกจ้ะนาย คลองอะไรนั่นน่ะ ฉันไม่เคยได้ยินชื่อเลย"

"นายหลงทางมาหรือ?" อีกเสียงหนึ่งร้องถามลงมา ข้าพเจ้าจึงตอบว่า

"จ้ะ ฉันหลงทางมา อ้อ! แล้วบางรักล่ะ ไปทางไหนจ๊ะ"

"ไม่รู้จักจ้ะ นาย"

"แล้วศาลาแดงล่ะจ๊ะ ไปทางไหน?"

"ไม่รู้จักจ้ะ นาย"

ข้าพเจ้ายืนงงและอึ้งเป็นครู่ นึกแปลกใจว่า ณ ที่ซึ่งข้าพเจ้ายืนอยู่บัดนี้ เป็นแห่งหนตำบลไหนกันแน่ ชาวบ้านที่นี่จึงไม่รู้จักบางรักและศาลาแดง ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงลองถามไปอีกว่า

"ถ้างั้นรู้จักบางกอกไหม กรุงเทพฯ น่ะ ที่นี่อยู่ในกรุงเทพฯ หรือที่ไหน?"

"ไม่รู้จักจ้ะ นาย"

ข้าพเจ้าถึงกับตะลึงชั่วครู่ นี่ข้าพเจ้าอยู่ที่ไหน? คนเหล่านี้เป็นใคร? อยู่ไหน? ถึงไม่รู้จักบางกอกหรือกรุงเทพฯ มันจะเป็นไปได้หรือว่า ข้าพเจ้าได้เดินทางมาจนพ้นเขตกรุงเทพฯ จนไม่มีใครรู้จัก แล้วเกิดหวาดหวั่นวิตกไปต่างๆ

เสียงหญิงสาวบนเรือนพูดปรึกษากันซุบซิบ แล้วมีเสียงร้องบอกลงมาอีกว่า

"ถ้านายหลงทางมา ค้างกับเราเสียที่นี่ก็ได้ แล้วพรุ่งนี้ค่อยไป

เราจะจัดที่พักให้ เชิญซิจ๊ะ” แล้วหญิงสาวเหล่านั้นก็หัวเราะกันคิกคัก

นิสัยของข้าพเจ้าในตอนนั้น ซึ่งอายุเพียงจะย่างวัยหนุ่ม เป็นคนขี้อายในเรื่องผู้หญิงอยู่มาก เมื่อได้ยินเสียงหัวเราะคิกคักของสาวๆ และเชื้อเชิญให้ขึ้นไปบ้านพักบนเรือนในเวลาค่ำคืนเช่นนั้น ก็บังเกิดความกระดากอายและประหม่าจนแข้งขาสั่น แข็งใจตอบขึ้นไปว่า

“ขอบใจจ้ะ แต่ฉันจำเป็นต้องรีบกลับบ้าน เพราะพรุ่งนี้เช้าจะต้องไปทำบุญที่วัด อีกประการหนึ่งผู้ปกครองทางบ้านจะเป็นห่วง”

“ค้างเสียที่นี่เถิดนาย” เสียงหญิงคนหนึ่งร้องบอกกังวานเสียงหวานและเยือกเย็น “ดึกดื่นป่านนี้อย่าเดินทางเลยจ้ะนาย มีอันตรายมาก เราอยู่กันสี่คนพี่น้องเท่านั้น ไม่มีคนอื่นหรอกมีแต่ผู้หญิงเท่านั้น”

ข้าพเจ้าแปลกใจอีก ที่หญิงสาวทั้งสี่พี่น้องนี้ช่างมีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างประหลาด ครอบครัวของหล่อนไม่มีผู้ชายอยู่ด้วยเลย จะเป็นไปได้หรือ ที่ลำพังหญิงสาวสี่คนพี่น้องจะอาศัยอยู่ที่ปลายทุ่งกว้างอันเปล่าเปลี่ยวเช่นนี้ จะหาเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงสักหลังหนึ่งก็ไม่มี หล่อนกล้าหาญชาญชัยอะไรเช่นนี้ ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังขบปัญหาอันน่าเวียนหัวอยู่นั่นเอง ก็ได้ยินเสียงร้องเร่งมาอีก

“ไงล่ะจ๊ะ เร็วๆ เข้าเถอะนาย ขึ้นมาบนเรือนฉันก่อนไม่ต้องเกรงใจ พรุ่งนี้เช้าจึงค่อยไป เชื่อฉันเถิด ดึกๆ อย่างนี้เดินทางแถวนี้ไม่ดีหรอก ค้างเสียที่นี่แหละ”

ข้าพเจ้ายิ่งกระดากมากขึ้น บ้านมีแต่ผู้หญิงเท่านั้น ข้าพเจ้าเป็นผู้ชายคนเดียวจะค้างอยู่กับผู้หญิงถึงสี่คนได้อย่างไร ยิ่งกว่านั้นยังไม่นึกเชื่อว่าจะไม่มีผู้ชายอยู่ที่บ้านนี้เลย ความรู้สึกของข้าพเจ้าจึงมีทั้งความกลัวและความอายระคนกัน

“ขอบใจจ้ะ แต่ไม่...ไม่ต้องหรอกจ้ะ ฉันจะรีบไป ลาก่อนนะจ๊ะ” แล้วข้าพเจ้าก็รีบผละออกจากที่นั่น คงมีเสียงร้องเรียกให้กลับไปก่อนและเสียงวิงวอนอีกหลายคำจากหญิงสาวบนเรือน แต่ข้าพเจ้าคงรีบเดิน

สาวเท้าเร่งให้พ้นหน้าบ้านนั้นโดยเร็ว

ข้าพเจ้าคงเดินดุ่มมุ่งต่อไปข้างหน้าอย่างไม่มีจุดหมาย และมืดมนเต็มที อาศัยเพียงแสงเดือนที่กระจ่างส่องทาง ให้เห็นตอไม้และหลุมบ่อพอเดินมุ่งต่อไปข้างหน้าได้ มีความหวังเพียงแต่ว่าคงจะได้พบบ้านคน และถามถึงหนทางกลับบ้านเท่านั้น คิดว่ามีปากอยู่กับตัวไม่ต้องกลัวหลงทาง

แต่แล้ว...ขณะที่ข้าพเจ้าเหลียวมองออกไปในทุ่ง ห่างออกไปไม่ไกลเท่าใดนัก ก็มองเห็นคนกลุ่มหนึ่งกำลังล้อมกองไฟกันอยู่ มีจำนวนสัก ๖-๗ คน ต่างก็มีผ้าคลุมศีรษะเป็นสำคัญเหมือนกันหมดทุกคน ข้าพเจ้าเดาว่าคนพวกนี้คงเป็นพวกต้อนวัวไปโรงฆ่าสัตว์ที่ถนนตก และนั่งล้อมวงสุมไฟแก้หนาว คอยเวลาที่จะต้อนวัวไปโรงฆ่าสัตว์ หรือเอาไปลงเรือลำเลียงขึ้นเรือใหญ่ส่งขายต่างประเทศ จึงตรงเข้าไปเพื่อจะถามดู เพราะอย่างไรเสียก็ต้องรู้จักถนนตกแน่นอน เมื่อรู้ทางไปถนนตกแล้วก็คงหาทางกลับบ้านได้ไม่ยากเย็น เมื่อเข้าไปใกล้พอเห็นได้ถนัด นึกแปลกใจอยู่บ้าง ที่คนเหล่านั้นคลุมศีรษะเสียเกือบมิดหมดทุกคน เหมือนหนาวหนักหนา ยิ่งกว่านั้นข้าพเจ้าเหลียวมองรอบๆ ไม่เห็นมีวัวควายผูกอยู่เลย จึงนึกหวาดระแวงไปว่า พวกนี้อาจเป็นโจรคอยปล้นสดมภ์ก็ได้ แต่ขณะนั้น ขณะที่ความคิดของข้าพเจ้ากำลังสับสนอึงอลด้วยปัญหา และความสงสัยระแวงใจต่างๆ พร้อมกับเท้าซึ่งเดินเรื่อยใกล้หมู่คนในยามวิกาลเหล่านั้นเข้าไปอีกประมาณสัก ๑๐ ก้าว ก็ถึงข้างหลังของคนพวกนั้นคนหนึ่ง ข้าพเจ้าก็ต้องหยุดชะงักด้วยความสะดุ้งเกิดหวาดไปเอง ก็พอดีกับร่างที่หันหลังอยู่นั้นเหลียวมามองข้าพเจ้า คุณพระช่วย! ข้าพเจ้าแทบล้มสิ้นสติอยู่ตรงนั้น ด้วยความตกใจสุดขีด

เพราะร่างที่หันมามองพร้อมเปิดผ้าคลุมหัวออก นั่นมันหัวกระโหลกผีชัดๆ นัยน์ตากลวงลึก ข้าพเจ้าถอยหลังกรูด ยังเห็นปีศาจ

นั้นยื่นมือมีแต่กระดูกขาวโพลน กวักมือเรียกให้ข้าพเจ้าเข้าไปร่วมวงด้วย ความกลัวเข้าสิงหัวใจข้าพเจ้า อย่างไม่มีอะไรหักห้ามได้ ขนลุกซู่เลือดในกายชาเย็น ขณะนี้ ความคิดของข้าพเจ้าทั้งหมดมีแต่ความหวาดกลัว คิดแต่จะหนี หนี หนีไปให้พ้นโดยเร็วที่สุด ความคิดบอกกับตัวเองว่า นั่นคือ "**ผี**" ซึ่งจะต้องหนีไปให้เร็วที่สุดที่จะเร็วได้

แล้วข้าพเจ้าก็หันหลังออกวิ่งไปอย่างสุดฝีเท้า วิ่งไม่คิดชีวิต วิ่งไปอย่างไม่มีจุดหมาย จะไปถึงแห่งหนตำบลใดก็แล้วแต่ ข้าพเจ้าวิ่งไปเพื่อหนีให้พ้นปีศาจร้ายเท่านั้น แต่ข้าพเจ้ายังได้ยินเสียงกังวานตามมาเบื้องหลัง มีทั้งเสียงกรีดแหลมและโหยหวนมีกังวานเยือกเย็นจับใจเคล้าระคนกับเสียงร้องเพลง มีสำเนียงต่ำๆ เป็นจังหวะฟังแล้วขนหัวลุกแต่อดเหลียวไปมองไม่ได้ แล้วข้าพเจ้าก็ต้องตกใจขึ้นอีกเป็นทวีคูณ เพราะปีศาจที่เห็นอยู่เมื่อแรก ๖-๗ ตัวนั้น บัดนี้เพิ่มขึ้นอีกเป็นสิบๆ ตัว และพากันกวดไล่หลังข้าพเจ้ามาในระยะกระชั้นชิด ข้าพเจ้าเร่งฝีเท้าให้เร็วขึ้นอีกด้วยความตกใจ แต่เมื่อเหลียวไปดู คุณพระช่วย! มันเพิ่มขึ้นอีกแล้วมีจำนวนเป็นร้อยๆ ฝูง เพียงแต่มันโคลงตัวซ้ายทีขวาทีเข้ากับจังหวะเพลงเสียงต่ำๆ แต่ดูมันกระชั้นชิดเข้ามาทุกที ทั้งที่ข้าพเจ้าได้วิ่งสุดฝีเท้าอย่างไม่คิดชีวิต

เหลียวไปครั้งไร เจ้าพวกผีเฝ้าทุ่งเหล่านั้นก็ยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้น จากร้อยเป็นพันแล้วก็เป็นจำนวนหมื่น ซ้ำยังกระชั้นชิดเข้ามาตลอดเวลา ข้าพเจ้ายังคงวิ่ง วิ่งต่อไปข้างหน้าด้วยความหมดหวัง หากเท้ายังทำหน้าที่ต่อไป เพราะความกลัวเท่านั้น ข้าพเจ้าคิดว่าปีศาจเหล่านี้คงเป็นปีศาจทหารโบราณ ณ ท้องทุ่งแห่งนี้คงเคยเป็นสนามรบมาก่อน และเกิดการรบราฆ่าฟันกันมาแล้วอย่างนองเลือด มีนักรบเสียชีวิตไปมากมาย ล้มตายลงในขณะที่ได้รับบาดเจ็บและโกรธแค้น ฉะนั้น วิญญาณทั้งหลายจึงมีแต่ความพยาบาทและดุร้าย

ขณะนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกเหน็ดเหนื่อยเกือบจะก้าวขาไม่ออกอยู่แล้ว

มันหนักอึ้งไปหมด และนึกทอดอาลัยว่าหากหมดกำลังล้มลง ข้าพเจ้าจะหลับตานิ่งฟุบหน้าลงกับพื้นดิน ไม่ยอมลืมตามองสารรูปอันน่าขนพองสยองเกล้าเหล่านั้นเลยเป็นอันขาด จะเป็นตายร้ายดีอย่างไรก็ปล่อยไปตามยถากรรม

ทันใดนั้นเอง สายตาที่ทอดออกไปเบื้องหน้าก็เห็นตาลใหญ่ ๓ ต้นอยู่ข้างหน้า ข้าพเจ้าเกิดกำลังใจขึ้นอีก แม้จะเป็นความหวังที่ออกจะเลือนรางอยู่บ้าง แต่เป็นสิ่งเดียวที่มีอยู่ ข้าพเจ้าจึงรวบรวมกำลังเป็นครั้งสุดท้าย แข็งใจวิ่งตรงไปที่ต้นตาล ๓ ต้นนั้น คิดว่าพอถึงก็จะรีบปีนขึ้นไป แต่ขณะที่ใกล้เข้าไปจะถึงนั้นเอง จึงเห็นว่ามีม้าตัวหนึ่งยืนเล็มหญ้าอยู่ใต้ต้นตาล ผูกเครื่องอานเรียบร้อย ความคิดที่จะหนีขึ้นต้นตาลเป็นอันเลิกล้ม แต่จะใช้ม้าตัวนี้ควบต่อไป ด้วยความกลัวพอถึงข้าพเจ้าก็เผ่นขึ้นนั่งบนหลัง เพราะปรากฏว่าม้าตัวนั้นไม่ได้ล่ามไว้ จึงกระตุกบังเหียนให้ออกวิ่ง แต่ม้าเจ้ากรรมตัวนั้นกลับผงกหน้า หันซ้ายหันขวาเหมือนมันกำลังตื่นตกใจ และไม่ยอมออกวิ่ง เมื่อข้าพเจ้าเหลียวไปดู ตายแล้ว! ฝูงปีศาจเหล่านั้นใกล้เข้ามาจนเกือบจะถึงตัว มองเห็นดวงหน้าของมัน ซึ่งเป็นหัวกระโหลกนัยน์ตากลวงลึกโบ๋ได้ถนัด ซ้ำเอื้อมมือที่มีแต่กระดูกมากระชากตัวข้าพเจ้าอย่างหวุดหวิด เป็นการจวนตัวอีกครั้งหนึ่ง ได้แต่เอี้ยวตัวหลบไปหลบมา เพื่อมิให้มือของปีศาจนั้นถูกต้องตัวได้ นึกเสียใจอยู่บ้างที่ไม่ควรยึดเอาม้าตัวนี้เป็นที่พึ่งเลย ระแวงไปว่า ฝูงผีเหล่านี้จะแกล้งเอาม้ามาล่อดักหน้าข้าพเจ้าไว้ และขณะที่ข้าพเจ้าขยับจะเผ่นลงจากหลังม้าวิ่งหนีนั่นเอง มือก็ไปถูกไม้เรียวที่เหน็บอยู่ข้างอาน แล้วสมองก็สั่งงานไปโดยไม่ต้องใช้ความคิด กระชากไม้เรียวออกมาหวดแรงๆ ที่ท้ายม้า มันก็เผ่นทะยานพุ่งออกไปข้างหน้าปานพายุ ซึ่งพอดีกับพวกปีศาจเหล่านั้นถลันเข้ามาถึง เป็นการพ้นไปอย่างหวุดหวิดที่สุด ข้าพเจ้าควบม้าออกไปอย่างเต็มฝีเท้า

อีกสักครู่ เมื่อเหลียวกลับไปข้างหลัง ข้าพเจ้าตกใจแทบสิ้นแรง

หล่นจากหลังม้า เพราะเจ้าฝูงปีศาจเหล่านั้นยังคงไล่กระชั้นชิดเข้ามาเช่นเดิม ไม่ห่างจากตัวข้าพเจ้าเท่าไรนัก หนำซ้ำดูจำนวนของพวกมันจะยิ่งมากขึ้นไปอีก เห็นเต็มทุ่งไปหมด ที่ร้ายก็คือมันออกวิ่งไล่กวดหลังมาอย่างไม่ลดละ แต่ละตนถือดุ้นฟืนเป็นอาวุธ บางตนก็ถือคบไฟมีไฟลุกโพลงอยู่ เสียงที่ไล่มานั้นดังกึกก้องและอึงอลอย่างบอกไม่ถูก บางครั้งเสียงอู้มาดังเกิดพายุใหญ่ ทั้งที่ไม่มีลมพายุมาต้องกายข้าพเจ้าเลย ข้าพเจ้าได้แต่ควบม้าต่อไปอย่างเต็มฝีเท้า เคราะห์ดีอย่างหนึ่ง ถึงหากจะเหนื่อยเมื่อยล้าเพียงไร แต่ข้าพเจ้าได้อาศัยนั่งบนหลังม้าพอผ่อนเอาแรงได้บ้าง และในขณะที่พุ่งสายตาไปเบื้องหน้านั่นเอง กำลังใจและขวัญของข้าพเจ้าดีขึ้นอีกเป็นกอง

เพราะถัดออกไปเบื้องหน้านั้นเอง เห็นวัด มีโบสถ์และกำแพงแก้วล้อมรอบ แสงเดือนสาดลงมาต้องกำแพงแก้วและผนังโบสถ์ ขาวโพลนเห็นได้ถนัด ข้าพเจ้าดีใจและมีความหวัง เพราะมีวัดก็ต้องมีพระ เวลานี้พระเท่านั้นซึ่งเป็นที่พึ่งของข้าพเจ้าได้ ฉะนั้น จึงควบม้าตรงเข้าไปอย่างสุดฝีเท้า ข้างหลังยังมีฝูงปีศาจตามมาอย่างไม่ลดละ เมื่อม้าข้าพเจ้าไปถึงข้างโบสถ์นั้น เห็นหน้าต่างบานหนึ่งเปิดอยู่ มีแสงไฟลอดมาสลัวๆ ข้าพเจ้าจึงชักม้ากระโดดข้ามกำแพงแก้วเตี้ยๆ นั้น เข้าไปจนถึงหน้าต่างที่เปิดอยู่ แล้วขึ้นยืนบนหลังม้า โดยจับขอบโบสถ์โหนตัวขึ้นไป แล้วโดดเข้าข้างในทันที รีบปิดหน้าต่างเสียจัดแจงลงสลักกลอนไว้ พอหันกลับมาก็เห็นพระภิกษุองค์หนึ่ง กำลังนั่งสมาธิหลับตาเข้าฌานนิ่งอยู่ เบื้องหน้ามีเทียนจุดอยู่เล่มหนึ่ง ด้วยแสงไฟจากเทียนเล่มนี้เอง ที่ข้าพเจ้ามองเห็นจากหน้าต่างโบสถ์เมื่อแรก

ด้วยความหวาดกลัวฝูงปีศาจ กับความดีใจที่ได้มาพบที่พึ่งเข้าโดยบังเอิญ ข้าพเจ้าไม่ทันคิดถึงสิ่งใด ข้าพเจ้ากรากเข้ากอดเอวท่านไว้ พยายามเอาศีรษะซุกเข้าไปในจีวรของท่าน

“หลวงพ่อช่วยผมด้วย ผีมันไล่มา หลวงพ่อช่วยผมด้วยครับ”

รู้สึกว่าท่านยังนั่งนิ่งไม่กระดุกกระดิก แต่ภายนอกนั้นเสียงฝูงปีศาจร้ายยังกู่ร้อง และกรีดเสียงเยือกเย็นรายล้อมโบสถ์ไว้โดยรอบ ข้าพเจ้ายิ่งเบียดตัวเข้าชิดหลวงพ่อ และพยายามซุกศีรษะจนซบลงบนตักท่านด้วยความกลัว แม้ว่าศีรษะจะมุดอยู่ในจีวรของท่านแล้ว แต่ใจนึกจะมุดเข้าไปให้จีวรหลวงพ่อคลุมจนมิดตัว ปากก็พร่ำวิงวอนขอให้ท่านช่วย และบอกว่า ฝูงผีมันไล่ติดตามมาจะคร่าตัวไปให้ได้

"นิ่งๆ เถอะลูก สงบสติอารมณ์เสียให้ดี หลวงพ่อรู้แล้ว" ท่านพูดเรียบๆ ฟังชัดเจน "เจ้าไม่ต้องกลัว หลวงพ่อจะช่วย ออกมานั่งดีๆ เถอะ"

ข้าพเจ้าค่อยใจชื้นและคลายความหวาดกลัวลงบ้าง จึงคลานมานั่งตรงหน้าท่าน แล้วข้าพเจ้าก็ต้องตะลึงงันไปชั่วครู่ เพราะพระภิกษุองค์นั้นเมื่อมองเห็นหน้าถนัดแล้ว ไม่ใช่ใคร คือ "ท่านใหญ่" นั่นเอง ข้าพเจ้าก้มลงกราบท่านด้วยความเคารพและดีใจยิ่งนัก ที่ได้พบท่านในยามคับขันเช่นนี้ แต่สิ่งที่ทำให้ประหลาดใจก็คือ ท่านใหญ่พูดภาษาไทยได้ชัดเจน ไม่มีสำเนียงแปร่งหรือเพี้ยนเลย ซึ่งโดยปรกติถ้ามีคนไทยไปหาที่กุฏิ จะต้องมีล่ามทะวายแปลเป็นไทยอีกทอดหนึ่ง เพราะท่านพูดแต่ภาษาทะวายเท่านั้น

"หลวงพ่อช่วยผมด้วย ขอให้ผมค้างในโบสถ์นี้ด้วยคน สว่างผมจึงจะกลับไป กลัวเหลือเกิน"

ท่านยิ้มๆ อย่างอารมณ์เยือกเย็น "เจ้าอยู่ในโบสถ์ถึงสว่างไม่ได้หรอกลูก เพราะเจ้าจะต้องไปถวายข้าวคาถาพันที่วัดย่ำรุ่งพรุ่งนี้ไม่ใช่หรือ?" ท่านนิ่งมองดข้าพเจ้าอยู่ครู่หนึ่งแล้วบอกว่า "นี่แน่ะ! เจ้าจงจำคำหลวงพ่อไว้ให้ดีเถิด คนเรานะ ต่อให้มีข้าทาสหญิงชายและพ่อแม่พี่น้อง แม้ที่สุดจะมั่งมีมหาศาล มีมิตรสหายและบริวารแวดล้อมอยู่ก็ตาม เมื่อถึงคราวคับขันมีภัยบังเกิดขึ้น จะไม่มีใครช่วยเราได้อย่างแท้จริงหรอก นอกจากความดีและกุศลของเราที่สร้างไว้เท่านั้น ที่จะช่วยตัว

เราได้อย่างเที่ยงแท้แน่นอน ฉะนั้น จงอุตส่าห์สร้างสมแต่ความดีเอาไว้เมื่อคราวคับขัน บารมีแห่งกุศลและคุณความดีนั้นจะช่วยตัวเราเอง”

ข้าพเจ้ากราบลงด้วยใจเคารพ “ใช่ครับหลวงพ่อ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีใครแม้แต่พ่อแม่พี่น้องสักคน ที่จะรู้เห็นและช่วยผมได้ เห็นแต่หลวงพ่อองค์เดียวเป็นที่พึ่ง ผมจะต้องไปทำบุญที่วัดตอนย่ำรุ่งให้ได้ หลวงพ่อช่วยไปส่งผมด้วย ผมกลัวผีเหลือเกิน มันยกพวกมาคอยดักอยู่ข้างนอกโบสถ์ กรุณาผมด้วยเถิดครับหลวงพ่อ”

“หลวงพ่อไปส่งเจ้าไม่ได้หรอก แต่ไม่ต้องกลัว หลวงพ่อจะให้ของไปคุ้มครองตัว” ท่านปลอบข้าพเจ้าน้ำเสียงอ่อนโยนมีเมตตาเช่นผู้ทรงศีล ข้าพเจ้าจึงนึกดีใจเพราะเชื่อมั่นในของวิเศษและแก่กล้าด้วยอาคมขลัง ซึ่งทราบในกิตติศัพท์มานานแล้วว่า ท่านใหญ่มีของดีแต่ท่านไม่ค่อยจะให้ใครง่ายๆ เมื่อลั่นวาจาเช่นนี้ จึงทำให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจดีขึ้นมากมาย

“ถ้างั้น หลวงพ่อให้ผมเดี๋ยวนี้เถิดครับ”

“เออน่ะ! ไม่ต้องร้อนใจหรอก” ท่านรับคำยิ้มๆ แล้วยกมือลูบศีรษะข้าพเจ้า บอกให้ก้มหัวลงที่หน้าตักของท่าน แล้วท่านเอาด้ายมงคลสรวมศีรษะ บริกรรมคาถาเป่าลงบนศีรษะอีกสามครั้ง ในฉับพลันนั้นเอง เหมือนมีปาฏิหาริย์ดลบันดาลให้ข้าพเจ้าเกิดกำลังใจขึ้นอย่างน่าประหลาด ความหวาดกลัวต่อพวกผีปีศาจสูญหายไป ไม่มีความขลาดเหลืออยู่ในหัวใจอีกเลย เมื่อข้าพเจ้าเงยหน้าขึ้นมองท่าน เห็นยังหลับตาบริกรรมคาถา แล้วเป่าลงตามร่างกายของข้าพเจ้า เมื่อเสร็จแล้วจึงก้มกราบท่านและถามว่า

“หลวงพ่อครับ ผมหลงทางมาจำไม่ได้เลย แล้วจะกลับบ้านได้อย่างไร”

“ไม่เป็นไรลูก หลวงพ่อจะช่วยให้เจ้ากลับจนได้” แล้วท่านใหญ่ก็ควานมือไปข้างตัวท่าน หยิบดาบส่งให้ข้าพเจ้าเล่มหนึ่ง บอกให้เอา

ไปป้องกันตัว ข้าพเจ้ารับดาบจากมือท่าน รู้สึกว่าเบาผิดปรกติ เมื่อพิจารณาดูจึงรู้ว่า เป็นดาบที่ทำด้วยไม้ นึกในใจว่านี่คงเป็นดาบเล่นลิเก ท่านคงเดาใจข้าพเจ้าถูก จึงบอกว่า

"นี่เป็นดาบไม้ ซึ่งได้ลงอักขระเลขยันต์ประดุจอาคม ไว้ใช้ปราบปรามภูตผีปีศาจสารพัด เจ้าอย่าสงสัยเลย"

เมื่อข้าพเจ้าพิจารณาดูอีกครั้งหนึ่งโดยละเอียด ก็เห็นมีอักขระเลขยันต์ลงไว้ตลอดเล่มดาบ จึงแน่ใจว่าเป็นของดีมีอาคมขลัง และในที่สุดท่านได้แนะนำให้ใช้ดาบนั้นชี้ไปรอบๆ ทิศ หากเห็นแสงสว่างมาทางทิศไหน จงมุ่งไปทางนั้น จะถึงบ้านโดยปลอดภัย

"จงรีบกลับไปเสียเถอะลูก ม้าของเจ้ายังคอยอยู่ที่หน้าต่างข้างโบสถ์" ท่านกล่าวขึ้นในที่สุด

ข้าพเจ้าก้มกราบนมัสการท่าน บัดนี้ รู้สึกว่าจิตใจของข้าพเจ้าห้าวหาญ ไม่หวาดกลัวฝูงปีศาจเหล่านั้นเลย จึงเดินตรงไปเปิดหน้าต่างโบสถ์ แล้วเหลียวมามองท่านใหญ่ เห็นหลับตานิ่งเข้าสมาธิต่อไป เสียงม้าร้องอย่างคึกคะนองและดีใจ เมื่อข้าพเจ้าหย่อนตัวลงจากหน้าต่างโบสถ์ พอขึ้นนั่งหลังม้าเรียบร้อยแล้ว มองออกไปนอกกำแพงแก้ว คุณพระช่วย! ฝูงปีศาจมากันมากมาย มันล้อมกำแพงโบสถ์อยู่โดยรอบทุกด้าน แสงไฟจากคบและดุ้นฟืนที่มันถือสว่างไปทั่วบริเวณ ขณะนั้นท้องฟ้ามืดมัวไปทั่วทุกสารทิศ ข้าพเจ้าขี่ม้าวนไปรอบโบสถ์ภายในกำแพงแก้ว เพียงได้เห็นจำนวนปีศาจร้ายที่มันแห่กันมาล้อมโบสถ์อยู่ในขณะนี้ ก็เกิดท้อใจเพราะมันมากมายสุดจะคณานับ ดูล้นหลามไปหมด อย่าเอาถึงกับจะสู้รบกับมันโดยลำพังตัวเองเลย เพียงแต่จะเดินเบียดแทรกมันออกไป ก็ไม่ทราบว่าเมื่อไรจะพ้นฝูงปีศาจเหล่านี้ไปได้ มองไม่เห็นทางจะบุกออกไปได้อย่างไร ข้าพเจ้าเกิดลังเลนึกจะย้อนกลับเข้าไปหาหลวงพ่ออีกครั้ง พอนึกได้เท่านั้นโบสถ์ทั้งหลังพลันหายวับไปทันที คงเหลือแต่กำแพงแก้วทั้งสี่ด้านกั้นพวกปีศาจไว้เท่านั้น

ข้าพเจ้ารำลึกได้ถึงคำของหลวงพ่อว่า ให้เอาดาบชี้ไปรอบๆ ทิศ หากปรากฏแสงสว่างขึ้นทางทิศไหน ให้ออกไปทางนั้น

ข้าพเจ้าจึงยกดาบขึ้นประนมมือจบเหนือศีรษะ ระลึกถึงหลวงพ่อผู้มีพระคุณ อธิษฐานขอคุณพระศรีรัตนตรัยคุ้มครองให้รอดพ้นอันตราย แล้วฟาดดาบชี้ไปโดยรอบ ทันใดนั้นทางเบื้องซ้ายมือของข้าพเจ้า ปรากฏแสงฟ้าแลบแปลบปลาบสว่าง ลั่นเปรี้ยงซ้อนๆ กัน แล้วคร่ำครึนเหมือนฟ้าจะถล่ม ฝูงปีศาจเหล่านั้นล้มระเนระนาด ส่งเสียงร้องโหยหวนด้วยความหวาดกลัว ข้าพเจ้าจึงเตือนม้าโผนออกวิ่งไปทิศทางนั้น ซึ่งพวกผีล้มระเนระนาดอยู่ พวกมันที่ยังเหลือพากันรุมล้อมเข้ามา ข้าพเจ้าจึงฟาดดาบฟันกราดเข้าไป พร้อมกับควบม้าตะลุยไปอย่างไม่ยั้ง ปีศาจเหล่านั้นล้มกระจัดกระจายไปคนละทางสองทาง ส่งเสียงโอดครวญเหมือนแสนเจ็บปวดทรมาน ข้าพเจ้ายังฟันดาบกระหน่ำอย่างไม่หยุดมือ เห็นพวกมันวิ่งหนีกระจัดกระจาย บางตัวที่อยู่ในระยะใกล้ชิดก็หัวขาด ล้มกลิ้งร้องโอดครวญเสียงเยือกเย็น ดิ้นทุรนทุรายอยู่ครู่หนึ่ง พอแขนขาติดกันได้อย่างเดิม ก็ลุกขึ้นวิ่งหนีไปอย่างไม่คิดชีวิต ข้าพเจ้าคงบุกทะลวงไปข้างหน้า สังเกตได้ว่าพวกปีศาจเหล่านั้นมันหวาดกลัวมาก เพราะอานุภาพของดาบศักดิ์สิทธิ์มหาศาล เมื่อฟาดไปทางใด ปีศาจที่อยู่ในรัศมีร่างกายขาดกระจุยกระจาย ที่ห่างไปหน่อยก็กระเด็นล้มลุกคลุกคลาน ร้องโอดครวญด้วยความเจ็บปวด ขณะนี้ไม่มีปีศาจกลุ่มใดกล้าเข้าขวางหน้าอีกแล้ว ต่างพากันวิ่งหนีกระเจิดกระเจิงหายไปในท่ามกลางแสงเดือนขมุกขมัว

อีกสักครู่เดียว ท้องทุ่งอันกว้างใหญ่ก็แลโล่งปราศจากภูตผีตนใดมาสำแดงร่างให้เห็นอีก ได้ยินแต่เสียงโหยไห้เยือกเย็นแว่วอยู่ไกลๆ และค่อยห่างออกไปทุกที จนกระทั่งเงียบสูญไป ขณะนี้ทุ่งนาอันกว้างใหญ่ไพศาลก็เงียบสงัด มีแต่เสียงฝีเท้าม้าที่ข้าพเจ้าขี่ดังระทึกไปตลอดทาง ม้าซึ่งได้มาโดยบังเอิญและค่อนข้างจะเป็นม้ารู้ พาควบตะบึงไป

อีกพักเดียว ก็ถึงต้นตาล ๓ ต้น เมื่อแรกที่ม้านี้ยืนเล็มหญ้าอยู่ ข้าพเจ้าระลึกถึงคุณม้าที่ช่วยชีวิตข้าพเจ้าไว้ได้ จึงตบแผงคอเบาๆ พูดกับมันว่า เจ้ามีบุญคุณแก่เรามาก เราจะรำลึกอยู่ไม่ลืมเลย แต่ขอให้เจ้าทำบุญและเมตตาแก่เราอีกครั้งเถิด ช่วยพาเราไปส่งให้ถึงบ้านด้วย น่าประหลาดที่ม้านั้นทำกิริยาเหมือนรู้ภาษาคน ผงกหน้าผงกหลัง แล้วซอยเท้าควบลิ่วมุ่งไปยังขอบฟ้าที่มีแสงสว่างเรืองรอง

ชั่วอึดใจเดียวก็มองเห็นกองไฟ มีคนนั่งล้อมรอบอยู่ พอเข้าไปใกล้ ข้าพเจ้าเห็นถนัดและจำได้ว่า มันคือพวกปีศาจที่ข้าพเจ้าพบครั้งแรก และพวกมันไล่กวดจะเอาชีวิตข้าพเจ้า ฉะนั้น จะต้องแก้มือกำราบให้มันสำนึกตัวเสียบ้าง ข้าพเจ้ากระชับดาบในมือแน่นแล้วกระตุ้นม้าโผนเข้าใส่ แต่พวกปีศาจทั้ง ๗ ตนนั้นกลับออกวิ่งหนี ข้าพเจ้าจึงกวดตามไปพอเข้าไปใกล้ได้ระยะช่วงดาบ คิดจะฟันให้ขาดกระจุย แต่ทันใดนั้นมันทั้ง ๗ กลับคุกเข่าลงหมอบนิ่งกับพื้นดิน ด้วยกิริยายอมแพ้อย่างราบคาบ นึกสงสารจึงลดดาบลง พูดกับมันว่า

“เจ้าไล่กวดทำร้ายจะเอาชีวิตข้าก่อน แต่ทีนี้เป็นคราวของข้าบ้างละ”

“ได้โปรดกรุณาเถิด อย่าทำร้ายข้าเลย พวกข้าต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในทุ่งนี้มานานนักแล้ว”

ข้าพเจ้าแปลกใจที่ปีศาจพวกนี้พูดได้ จึงบอกกับมันว่า

“แต่พวกเจ้าไม่ควรหลอกหลอน ทำร้ายแก่คนที่หลงทางมาในเวลาค่ำคืนเช่นนี้ คอยให้ความช่วยเหลือยังจะเป็นกุศลแก่เจ้าบ้าง”

“ข้าขอสัญญาแก่ท่านว่า ต่อไปนี้ถ้าผู้มีจิตใจบริสุทธิ์ผ่านมาทางนี้ พวกข้าจะไม่ทำอันตรายเลย แต่ถ้าเป็นพวกใจบาปหยาบช้าไม่มีศีลสัตย์ พวกข้าจะคอยหลอกหลอนทำร้าย” ปีศาจตนหนึ่งกล่าวขึ้น

“ก็พวกเจ้าจะเว้นทำอันตรายแก่มนุษย์ทั้งหมดไม่ได้หรือ?”

“ไม่ได้”

“แล้วมันจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง ที่พวกเจ้าคอยทำอันตรายมนุษย์”

พวกปีศาจเหล่านั้นคกเข่าก้มหน้านิ่งเฉยอย่ ข้าพเจ้าถามซ้ำไปอีกหลายคำ แต่ปีศาจทั้ง ๗ ยังคงนิ่งอิดเอื้อนไม่ยอมตอบอะไรทั้งสิ้น ข้าพเจ้าจึงแกล้งตะคอก

“บอกมาซิว่า เจ้าคอยทำอันตรายมนุษย์เพื่อประโยชน์อะไรกันบอกมานะ ถ้าไม่บอกข้าจะฟันเจ้าเดี๋ยวนี้” แล้วข้าพเจ้าก็เงื้อดาบขึ้นทำท่าจะฟัน เสียงมันร้องโอยด้วยความกลัว แล้วประนมมือไหว้

“โอย กลัวแล้ว อย่าฟันเลยจะบอกให้เดี๋ยวนี้แล้ว”

“บอกมาเร็ว” ข้าพเจ้าแกล้งขู่ “เจ้าทำร้ายเพื่ออะไร”

“กิน” เสียงปีศาจตอบอย่างไม่เต็มปาก

ข้าพเจ้าอึ้งไปทันที นึกหวาดไปถึงตัวเองเมื่อครู่ใหญ่ ถ้าหากพวกมันไล่จับข้าพเจ้าได้ทัน ป่านนี้คงเป็นอาหารของมันไปแล้ว แต่ถึงอย่างไร มาได้คิดเสียอย่างหนึ่งว่า การที่จะบังคับฝืนใจจนเกินไปคงจะไม่ได้ผล เพียงที่พวกมันให้สัญญาว่าจะไม่ทำร้ายผู้มีใจบริสุทธิ์ ก็น่าจะเป็นที่พอใจแล้ว จึงบอกกับมันว่า

“เออ ตามที่เจ้าให้สัญญา ข้าพอใจแล้ว แต่ต้องรักษาให้มั่นคงอย่าสับปลับ ลุกขึ้นเถิด แล้วบอกข้าหน่อยว่าทุ่งนี้ชื่อทุ่งอะไรถึงกว้างใหญ่นัก”

“ทุ่ง.....”

“ทุ่ง.....” ข้าพเจ้าทวนคำ นึกแล้วนึกอีก แต่ยังเลือนรางไม่รู้ว่าท่งนี้อย่ที่ไหน จึงย้อนถามไป

“ทุ่งนี้อยู่ที่ไหน เมืองอะไร ตำบลอะไร?”

“พวกข้าไม่รู้อะไรมากกว่านี้หรอก รู้แต่ทุ่งชื่อมหา.....เท่านั้น

ข้าพเจ้าเห็นเสียเวลาอยู่นานแล้ว และคงจะไม่ได้ประโยชน์อะไรอีกในการซักถาม จึงตัดความเสียว่า

"ข้าจะต้องลาพวกเจ้าไปก่อน แล้วอย่าลืมคำมั่นสัญญาที่ว่าจะไม่ทำร้ายมนุษย์ผู้บริสุทธิ์ก็แล้วกัน"

ปีศาจทั้ง ๗ ตนลุกขึ้นเต้นอย่างดีอกดีใจ ขณะที่ข้าพเจ้าเตือนม้าออกเดิน เสียงพวกมันตะโกนพร้อมกัน

"พวกข้าไม่ลืมสัญญา ขอท่านอย่าลืมพวกข้า พวกข้าต้องทนทุกข์ทรมานมานานแล้ว ถ้าทำบุญอะไร ขอให้นึกถึงและแผ่ส่วนกุศลให้พวกข้าบ้าง" เสียงนั้นร้องอยู่ซ้ำๆ หลายครั้ง จนข้าพเจ้าควบม้ามาไกลแล้ว เหลียวไปมองยังเห็นพวกปีศาจโบกมืออยู่ แล้วเสียงนั้นก็ค่อยห่างและเงียบหายไป

ข้าพเจ้าเร่งควบม้ามาอย่างรวดเร็ว พักเดียวก็ผ่านเรือนหญิงสาวทั้ง ๔ พี่น้อง แต่ม้ากำลังควบตะบึงจึงมองไม่ถนัด เห็นแต่แสงไฟตะเกียงเป็นที่สังเกต รู้สึกว่าม้าที่ข้าพเจ้าขี่มีฝีเท้าเร็วมาก ลมปะทะหน้าและหูสองข้างอื้อไปหมด กระทั่งตกถึงชายทุ่งอีกด้านหนึ่ง ม้าก็วิ่งตรงเข้าไปในป่าละเมาะ มีต้นมะพร้าวขึ้นอยู่บ้างประปราย แล้วก็ถึงป่าใหญ่ต้นไทรขึ้นอยู่เป็นอันมาก ม้าที่ข้าพเจ้าขี่ชำนาญทางเป็นอย่างดี ได้พาวิ่งลดเลี้ยวไปตามทางในป่าอย่างคล่องแคล่ว โดยที่ไม่ต้องชักบังเหียนบังคับเลย เดินทางอยู่ในป่าใหญ่สักครู่ ก็ออกถึงทุ่งอีกแห่งหนึ่งไม่สู้กว้างใหญ่นัก แสงเดือนท้องฟ้าปลอดโปร่งไม่มีเมฆปิดบัง แม้พระจันทร์จะค่อนไปทางตะวันตก ซึ่งสังเกตได้ว่าคงเลยเที่ยงคืนไปแล้ว แลเห็นหมู่บ้านเรียงรายอยู่รอบทุ่งข้างหน้า แล้วม้าก็วิ่งเข้าไปในหมู่บ้าน ซึ่งทุกหลังคาเรือนเงียบสงัด เห็นจะหลับไหลกันหมดสิ้น

พอพ้นหมู่บ้านนี้ไปแล้ว ม้าก็ลดฝีเท้าซึ่งทำให้มองเห็นอะไรได้ชัดเจนขึ้นมาก ขณะนี้ออกมาถึงปากช่องสู่ถนนใหญ่ มีต้นไม้สองข้างถนน ข้าพเจ้าดีใจเพราะจำทางได้แล้ว เมื่อดึงบังเหียนม้าให้เลี้ยวขึ้นสะพานออกมาถนนอีกสายหนึ่ง มีคลองขนานไปกับถนน อีกครู่หนึ่งก็ถึงโบสถ์วัดแขก ใกล้ๆ นั้นเป็นร้านซักรีดของชาวญี่ปุ่นอยู่ใต้ต้นประดู่

ใหญ่ ข้าพเจ้าเคยผ่านมาเห็นชายชาวญี่ปุ่นยืนรีดผ้าตั้งสูง มีผ้าขาวขวั้นเป็นเกลียวพันรอบศีรษะไว้ จำได้แน่นอนแล้ว ต่อไปอีกจึงมองเห็นโรงพยาบาลเป็นตึกสีขาวชั้นเดียว ตึกหลังนี้เป็นของชาวต่างประเทศผู้ใจบุญผู้หนึ่ง เป็นโรงพยาบาลที่ทันสมัยที่สุดในสมัยนั้น

ข้าพเจ้าเลี้ยวซ้ายมือออกถนนสายใหญ่ คือถนนเจริญกรุง บรรดาร้านโรงต่างๆ ปิดกันหมดแล้ว นอกจากที่ตรงข้ามตลาดมีโรงยาฝิ่นเห็นยังเปิดไฟสว่างอยู่ แต่ตามท้องถนนไม่มีแสงไฟเลยเพราะเดือนหงายไฟฟ้าตามถนนปิดหมด ที่หน้าโรงยาฝิ่นมีรถลากจอดอยู่ ๕ คัน เข้าใจว่าจีนลากรถคงเข้าไปนอนสูบฝิ่นกันหมด ถัดไปอีกหน่อยถึงร้านขายโจ๊ก ณ ที่นี้ เป็นครั้งแรกในคืนนี้ ที่ข้าพเจ้าได้แลเห็นมนุษย์จริงๆ ที่ร้านโจ๊กนี่เอง เห็นจีนขายโจ๊กซึ่งข้าพเจ้าจำได้ เพราะเคยมาซื้อรับประทานบ่อยๆ กับคนไทยรูปร่างเล็กๆ ผอมดำ นุ่งโสร่งสีแดงตาขาวเก่าๆ สวมเสื้อขาวคร่ำคร่ากำลังยืนโต้เถียงกัน

“กูให้แล้ว ไอ้ห่ะ! มึงจะมาเอาอะไรกับกูอีก ทั้งเนื้อทั้งตัวกูมีสิบสตางค์เท่านั้น แล้วจะเอาที่ไหนมาให้มึง”

“คนอะไรกินแล้วไม่ให้” เสียงเจ๊กอ้วนขายโจ๊กบ่นเอ็ดอึง “เดินไปเฉยๆ บอกว่า ให้แล้ว ฉิบหาย”

ข้าพเจ้าไม่ได้สนใจอะไรมากนัก คงขี่ม้าผ่านไปจนถึงร้านขายน้ำชาจีนซึ่งอยู่ถัดมา เป็นร้านเปิดขายคืนยังรุ่งอีกร้านหนึ่ง ที่หน้าร้านมีรถลากจอดอยู่ ๕ คันเหมือนกัน คันริมสุดมีจีนลากรถเจ้าของขดตัวหลับอย่างสบาย โดยนั่งอยู่ที่ที่วางเท้าผู้โดยสาร เอาศีรษะพิงริมเบาะนั่ง กอดอกค้ตัวหลับอย่างสบาย ส่วนอีก ๔ คันกำลังนั่งซดน้ำชาคุยกันเสียงสนั่น จากนั้นข้าพเจ้าก็ข้ามสะพานปากถนนสาทร พบรถขนอุจจาระเป็นรถตู้แบบใช้คนลากหลายคัน บางคันจอดอยู่ริมถนน คนลากยังเข้าไปเปลี่ยนถังตามบ้าน และได้ทิ้งถังเรียงรายอยู่ข้างถนนส่งกลิ่นตลบอบอวล ข้าพเจ้าจึงรีบขี่ม้าผ่านกลิ่นเหม็นปฏิกูลเหล่านี้ไปเสียโดยเร็ว

ถัดไปถึงซอยเข้าบ้าน และบ้านข้าพเจ้าอยู่ลึกเข้าไปจากถนนใหญ่ไม่ไกลนัก เมื่อเข้าซอยถึงบ้าน ข้าพเจ้าลงจากหลังม้า

ที่บ้านเห็นปิดประตูนอนกันหมดแล้ว ตามธรรมดาเมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านดึกผิดเวลา มารดาของข้าพเจ้าจะนั่งคอยเปิดประตู ไม่ยอมหลับนอน แล้วท่านก็จะบ่นว่าที่ไปเที่ยวดึกๆ ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยโต้เถียงเลยจนคำเดียว และบางครั้งข้าพเจ้าหลับไปแล้วตื่นขึ้นมายังได้ยินท่านบ่นอยู่อีก แต่คืนนี้แปลกที่คุณแม่ไม่คอยเปิดประตูรับ นอนหลับกันเงียบหมดทั้งบ้าน ครั้นจะร้องเรียกก็นึกเกรงใจคนอื่นๆ ข้าพเจ้ามองไปตรงหน้าต่างห้องนอนของข้าพเจ้า ซึ่งอยู่ชั้นบนหน้าต่างเปิดอยู่ จึงปีนขึ้นไปทางหน้าต่าง ขณะที่ปีนขึ้นไปนั้นรู้สึกว่าตัวเบาปีนได้คล่องแคล่วพอเอื้อมมือจับขอบหน้าต่างได้ ข้าพเจ้าก็โหนตัวขึ้นไปนั่งบนขอบหน้าต่างจะก้าวลงในห้อง ทันทีนั้นเอง ศีรษะก็กระแทกเข้ากับขอบหน้าต่างบนเต็มแรง มงคลและดาบตกลงไปข้างล่างทันที เมื่อเหลียวมองลงไปข้างล่างก็เห็นม้าที่มาส่งข้าพเจ้า ร้องเสียงก้องเหมือนจะบอกลา แล้วออกวิ่งย้อนกลับไปตามทางเดิม ข้าพเจ้าใจหายนึกเสียดายเหลือเกิน เมื่อหันเข้ามาในห้องเห็นเตียงนอนของข้าพเจ้าเอามุ้งลงเรียบร้อยแล้ว เสียงบิดาของข้าพเจ้าซึ่งนอนอยู่ห้องถัดไปกรนอย่างหลับสนิท ข้าพเจ้าจึงย่องไปขึ้นนอนเตียง

เสียงที่ปลุกให้ข้าพเจ้าตกใจตื่นขึ้น คือเพื่อนทั้งสองของข้าพเจ้าที่นัดกันไว้ว่าจะไปปั้นข้าวคาถาพันที่วัดนั่นเอง เมื่อลุกจากเตียงเพื่อไปล้างหน้าแต่งตัวนั่นเอง ก็ได้ยินเสียงพวกศิษย์วัดมาเที่ยวตะโกนป่าวร้องให้ชาวบ้านไปปั้นข้าวคาถาพัน จึงรู้ว่าข้าพเจ้าได้ฝันไป ฝันไปอย่างประหลาดพิสดาร มีทั้งความน่ากลัวและความมหัศจรรย์คาดไม่ถึง ยิ่งไปกว่านั้นทำให้ข้าพเจ้าเริ่มแปลกใจ เพราะเสียงที่บิดาของข้าพเจ้ากรนอยู่ในขณะนี้ ไม่ผิดแปลกกันเลยกับในความฝัน ขณะที่ปีนหน้าต่างเข้ามาเมื่อครู่ เมื่อแต่งตัวเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าออกไปพบกับเพื่อนทั้งสองที่

ยืนคอยอยู่หน้าบ้าน เพื่อนคนหนึ่งบอกว่านาพิกาเพิ่งตีสองเท่านั้น ไปรับประทานโจ๊กที่ตลาดเสียก่อนก็ทันถมไป เมื่อตกลงกันแล้วเราทั้งสามก็พากันมุ่งไปที่ตลาด กระทั่งมาถึงร้านน้ำชา ข้าพเจ้าต้องตกตะลึงเพราะทุกสิ่งทุกอย่างในภาพฝัน ได้ปรากฏเป็นภาพในสายตาของข้าพเจ้า บัดนี้ รถลาก ๕ คันยังจอดในที่ของมัน คันริมสุดจีนลากรถขดตัวนอนอยู่ในท่าเดิม อีก ๔ คนก็ยังนั่งคุยกันฟุ้งอยู่ที่โต๊ะ ไม่มีอะไรผิดแปลกไปจากภาพฝันเลย ข้าพเจ้าสงสัยอย่างยิ่ง อยากจะเล่าให้เพื่อนทั้งสองฟัง แต่เกรงจะไม่เชื่อ จำต้องนิ่งฉงนใจอยู่คนเดียว

เมื่อเข้าไปในร้านเจ๊กอ้วนขายโจ๊กแล้ว เราตรงไปนั่งที่โต๊ะหนึ่งซึ่งอีกสองโต๊ะมีคนนั่งกินอยู่แล้ว เราสั่งโจ๊กใส่ไข่ ๓ ชาม ข้าพเจ้าถือโอกาสเดินเข้าไปหาเจ๊กอ้วน ซึ่งกำลังหยิบเครื่องในใส่อวยทองเหลืองขึ้นตั้งเตาไฟ แล้วถามว่า

“นี่เฮีย! เมื่อสักครู่มีคนไทยนุ่งโสร่งสีแดงเก่าๆ รูปร่างผอมๆ ท่าทางเป็นขี้ยา มากินโจ๊กแล้วไม่ให้สตางค์ใช่ไหม?”

เจ๊กอ้วนชะงักมือที่ต่อยไข่ทันที หันมามองข้าพเจ้าอย่างสงสัย “ทำไมลื้อรั้ล่ะ”

“ก็จริงไหมล่ะ” ข้าพเจ้าถามรวบรัด เจ๊กอ้วนรู้สึกเดืองขึ้นมาอีกกล่าวบริภาษชายผู้นั้นต่อไป

“คนระยำหมา กินแล้วเดินออกไปเฉยๆ ทวงมัน มันบอกว่าให้แล้ว หน้าด้านฉิบหาย สิบสตางค์ก็โกง อั๊วอยากต่อยหน้าอีจัง กลัวมันตาย ทำอย่างนี้ไม่ดีน่า คนจีนถือ เช้าๆ กินไม่ให้สตางค์ซวยทั้งวัน” เจ๊กอ้วนยังบ่นและด่าไปอีกหลายคำ แล้วหวนถามข้าพเจ้าว่า

“ทำไมลื้อรู้ เห็นเรอะ?”

ข้าพเจ้าไม่ตอบคำถาม แต่กลับตั้งคำถามต่อไปอีก

“แล้วตอนนั้น ลื้อเห็นมีคนขี่ม้ามาทางนี้หรือเปล่า?”

เจ๊กอ้วนบอกไม่มี เห็นแต่รถม้ามาส่งหมู แล้วยังเพียรซักถาม

ข้าพเจ้าอีกว่า รู้เรื่องคนกินโจ๊กได้อย่างไร แต่ข้าพเจ้าไม่กล้าพูดอะไร ทั้งสิ้นหยิบสตางค์ ๑๐ ยื่นส่งให้เจ๊กอ้วน บอกว่าข้าพเจ้าใช้แทนคนขี้ยานั้นให้ จะได้ไม่ซวยตามที่เขาถือ เจ๊กอ้วนยื่นมือรับสตางค์ใส่ลิ้นชักอย่างดีใจ หัวเราะอย่างอารมณ์ดี ความจริงคงไม่ไยดีกับสตางค์ของข้าพเจ้าเพียงเท่านั้น แต่เป็นธรรมเนียมที่ถือเคล็ดลางของคนค้าขายเท่านั้น

ถึงแม้ว่าเพื่อนทั้งสองจะซักถามข้าพเจ้า ถึงเรื่องที่คุยกับเจ๊กอ้วน แต่ข้าพเจ้าไม่อาจเล่าอะไรให้ฟังได้ เพราะแม้แต่ตัวเองยังงงงันเกือบไม่นึกเชื่อว่าจะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ สมมุติว่าผู้อื่นเล่าให้ข้าพเจ้าฟัง ก็ต้องหาว่าเป็นเรื่องตลกหรือมดเท็จอย่างร้ายกาจ

เราทั้ง ๓ คนไปถึงวัดเมื่อเวลา ๓ นาฬิกา ผู้คนมากมายทั้งหญิงชายกำลังปั้นข้าวด้วยจิตศรัทธา ทุกคนมีใบหน้ายิ้มแย้มอิ่มเอิบ สำหรับข้าพเจ้าที่มาทำบุญครั้งนี้ รู้สึกว่าจิตใจเกิดศรัทธาผิดกว่าก่อนๆ ซึ่งหวังไปในเรื่องสนุกสนานเสียมากกว่า เช่นซื้อประทัดและดอกไม้เพลิงไปจุดเล่น แล้วก็ดูสาวๆ แต่คืนนี้อาจเป็นเพราะเหตุการณ์ในความฝัน ทำให้ข้าพเจ้ามีศรัทธาจริงจัง ข้าพเจ้าปั้นข้าวด้วยความตั้งใจและปั้นเท่าอายุ ซึ่งขณะนั้นข้าพเจ้ายังไม่ครบบวช เมื่อเสร็จแล้วก็ไปกราบพระพุทธและนำเงินไปติดเทียน นึกแผ่กุศลไปให้พวกปีศาจในทุ่ง.....อันลี้ลับนั้น

พอ ๔ นาฬิกาเศษ ผู้ที่มาทำบุญก็ช่วยกันยกข้าวของไปที่ปะรำท้ายโบสถ์ และจัดเตรียมของไว้ถวายพระในตอนรุ่งอรุณ กระทั่งมีคนทางวัดมาบอกว่าเตรียมตัวได้ เพราะท่านใหญ่กำลังมาถึงแล้ว เมื่อผู้มาทำบุญรวมทั้งข้าพเจ้าและเพื่อนไปถึงที่โบสถ์ ก็เห็นท่านใหญ่ถือตาลปัตรนำหน้าสงฆ์ลูกวัดองค์อื่นๆ มา ขณะท่านผ่านมา ชายหญิงทั้งหนุ่มสาวเฒ่าแก่นั่งลงยกมือไหว้ บ้างก็ก้มลงกราบด้วยความเคารพ สำหรับข้าพเจ้านั้นเพียงได้เห็นโฉมหน้าท่านขณะนี้ รู้สึกปลื้มปีติและเลื่อมใสในตัวท่านยิ่งกว่าทุกครั้งทุกคราว แทบว่าจะเข้าไปกราบแทบ

เท้าท่าน หากเกรงผู้อื่นจะครหาว่าประจบประแจงจนน่าเกลียด เมื่อท่านผ่านมาจึงเพียงแต่ไหว้ แล้วประนมมือก้มศีรษะเฉยอยู่ แต่ใจข้าพเจ้านั้นแน่วแน่เหมือนเข้าไปกราบท่านที่แทบเท้า แม้ว่าตัวจะไม่เคลื่อนไหวก็ดี ทันใดนั้นก็มีสิ่งที่น่าประหลาดเกิดขึ้น กล่าวคือเมื่อท่านผ่านมาถึงข้าพเจ้า แทนที่ท่านจะผ่านเลยไปเหมือนคนอื่นๆ ท่านใหญ่กลับหยุดยืนและลูบศีรษะ ข้าพเจ้าขนลุกซู่ทั้งตัว เมื่อเงยหน้าขึ้นก็ประสบกับสายตาที่จ้องมองข้าพเจ้าด้วยความเมตตาปรานี ข้าพเจ้าอยากจะเดาว่ามันมีความหมายประหนึ่งว่า “ลูกเอ๋ย ถ้าหลวงพ่อไม่ช่วยเจ้าไว้ อาจไม่ได้มาทำบุญในเช้าวันนี้แน่” ท่านยิ้มกล่าวอะไรพึมพำเหมือนจะให้ศีลให้พรเป็นแน่ แล้วท่านก็เดินเลยไป ข้าพเจ้ารู้สึกว่าทุกคนในที่นั้นต่างพากันพิศวงประหลาด แม้แต่เพื่อนของข้าพเจ้าเอง เพราะผู้คนในที่นั้นมากมายนับร้อยๆ ท่านมาหยุดยืนตรงหน้าและลูบศีรษะข้าพเจ้าคนเดียว

เช้าวันนั้นเมื่อท่านให้ศีล ข้าพเจ้าทำจิตใจบริสุทธิ์และรับศีล ๘ ด้วยจิตศรัทธา เมื่อถวายข้าวพระเสร็จไปแล้ว พอถึงเวลากรวดน้ำ ข้าพเจ้าตั้งจิตแน่วแน่ แล้วแผ่ส่วนกุศลอุทิศไปให้ฝูงปีศาจ “ท่ง.....” โดยทั่วถึงกัน ทันใดนั้น หูข้าพเจ้าก็แว่วไปเหมือนมีเสียงจำนวนหมื่นแซ่ซ้องร้องขึ้นพร้อมๆ กันว่า **“สาธุ”** เสียงนั้นกึกก้องกัมปนาทจนข้าพเจ้าตกตะลึง เมื่อเหลียวมองก็เห็นว่าทุกคนอยู่ในความสงบ อดรนทนไม่ได้จึงกระซิบถามเพื่อนว่า เมื่อกี้ได้ยินเสียงอะไรที่ผิดปรกติบ้างหรือเปล่า เพื่อนทั้งสองบอกว่าไม่มีเสียงอะไรเกิดขึ้น แล้วก็ซักไซ้ข้าพเจ้าเป็นการใหญ่ ซึ่งข้าพเจ้าต้องบ่ายเบี่ยงไปในทำนองว่า ข้าพเจ้าหูไม่ดีแว่วไปเอง

เรื่องทั้งปวงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความฝันหรือความจริงที่ประสบมาเมื่อคืนวันปั้นข้าวคาถาพัน ทำให้ข้าพเจ้าฉงนสงสัยอยู่ตลอดมา พยายามขบคิดเท่าไหร่ก็คิดไม่ออก ที่สุดจึงต้องตัดสินใจที่จะนำ

เรื่องนี้ไปกราบเท้าถามท่านใหญ่ให้จงได้ ฉะนั้น เมื่อออกพรรษาได้ไม่กี่วัน ข้าพเจ้าทนนิ่งไม่ไหว ข้าพเจ้าจึงไปที่กุฏิท่าน บนกุฏิขณะนั้นมีหญิงชายชาวทะวายอยู่หลายคน มีหญิงชราทะวายผู้หนึ่งเป็นผู้คุ้นเคยกับมารดา และเอ็นดูข้าพเจ้าดี เมื่อข้าพเจ้าตรงเข้าไปกราบท่านแล้ว หญิงทะวายซึ่งข้าพเจ้าเรียกแกว่าป้า จึงถามความประสงค์ในการที่ข้าพเจ้ามาหาท่านใหญ่ ข้าพเจ้าได้โอกาส จึงเล่าความฝันผ่านหญิงชราผู้นั้น ให้เป็นล่ามบอกท่านใหญ่ อยากทราบว่าจะเป็นความจริงเพียงไร

ท่านใหญ่เรียกข้าพเจ้าเข้าไปนั่งใกล้ๆ ท่านยิ้มอย่างเมตตากรุณาแก่ข้าพเจ้า แล้วบอกผ่านล่ามหญิงทะวายนั้นว่า

"สิ่งใดที่เราเชื่อก็เป็นความจริง ถ้าเราไม่เชื่อก็ไม่จริง และสิ่งที่เราจะเชื่อก็ต้องพิจารณาให้ถ่องแท้เสียก่อน จึงจะควรเชื่อ"

เป็นอันว่า ข้าพเจ้าไม่ได้รับคำตอบที่ตรงเผงตามปัญหาที่ยังสงสัย เป็นแต่ท่านตอบมาให้คิดเอาเอง ซึ่งก็เป็นความจริงและเหตุผลที่ไม่มีข้อโต้แย้งได้ แต่อะไรก็ช่างเถิดท่านที่เคารพ ข้าพเจ้าต้องประสบกับสิ่งประหลาดและมหัศจรรย์ที่สุดในชีวิต ข้าพเจ้าจึงตะลึงอ้าปากค้างเพราะขณะที่เหลือบไปที่ข้างฝากุฏิข้างหลังที่ท่านใหญ่นั่งนั่นเอง ก็เห็นดาบไม้ช่างเหมือนกับเล่มที่ท่านให้ข้าพเจ้าใช้ปราบฝูงปีศาจเหน็บอยู่ ยิ่งกว่านั้นยังมีแผ่นหนัง ซึ่งตัดเป็นรูปม้ามีอานและบังเหียนพร้อม ตัวขนาดเท่าหนังตะลุงระบายสีงดงาม แล้วยังมีด้ายสายสิญจน์ขดเป็นวงเสียบอยู่ใกล้กับของ ๒ สิ่ง ข้าพเจ้าขนลุกซู่พูดอะไรไม่ออก ทั้งเสื่อมใสศรัทธาและมหัศจรรย์ใจ คาดไม่ถึงว่าในโลกนี้จะมีสิ่งประหลาดเร้นลับซึ่งไม่มีสิ่งใดพิสูจน์ได้ ดังที่ข้าพเจ้าประสบมานี้อีกหรือ? แม้กระทั่งทุกวันนี้เหตุการณ์นั้นยังพ้นวิสัยที่ข้าพเจ้าจะขบคิดได้ ขอท่านที่เคารพทั้งหลายได้โปรดใช้วิจารณญาณของท่าน หาทางพิสูจน์เอาเองเถิด

เรื่องที่ ๑๕

๒ สรางทุกข ๔

เรื่องนี้ ถึงว่าเหตุการณ์จะเกิดขึ้นก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ มาแล้วก็ตาม แต่ข้าพเจ้าก็อดคิดไม่ได้ว่า มันอาจเป็นตัวอย่างที่เป็นประโยชน์อันหนึ่งสำหรับอนุชนรุ่นหลัง ในทางที่จะช่วยยับยั้งจิตใจของผู้ที่กำลังประสบเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับเรื่องนี้ มิให้ต้องตกอยู่ในห้วงของความทุกข์ ดังที่ข้าพเจ้าได้พบและจะบรรยายต่อไปนี้

ณ วันหนึ่งก่อนสงครามโลกคราวที่แล้ว ข้าพเจ้าได้รับบัตรเชิญรับประทานอาหารในงานมงคลสมรสของคู่บ่าวสาว ซึ่งได้จัดให้มีขึ้น ณ ภัตตาคารที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ครั้นถึงวันกำหนดในตอนเช้า ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังจะออกจากบ้านไปทำงาน ข้าพเจ้าก็ตั้งใจไว้ว่า วันนี้ต้องจัดหาของขวัญสักชิ้นหนึ่งเพื่อไปในงานสมรสที่ได้รับเชิญในคืนนี้ แต่ยังไม่ทันที่จะออกจากบ้าน เจ้าบ่าวกับพวกเพื่อนๆ ก็มาหาที่บ้าน ขอร้องให้ไปในงานสมรสคืนนี้ให้ได้ เพราะเขานับถือข้าพเจ้าเสมือนญาติผู้ใหญ่คนหนึ่ง ที่เขามากำชับเตือนเพราะเกรงว่าจะลืม ข้าพเจ้าก็รับปากว่าคืนนี้ต้องไปแน่ เพราะค้นเคยสนิทสนมกับบิดาของเขาดี และแม้เจ้าบ่าวก็นับถือเรียกข้าพเจ้าว่าอา

เย็นวันนั้น ข้าพเจ้าก็ตรงไปยังภัตตาคารตามเวลาที่แจ้งไว้ในบัตรเชิญ เมื่อขึ้นไปชั้นบนที่เขาจัดโต๊ะเลี้ยงอาหาร ก็เห็นผู้คนมาในงานมากมาย ข้าพเจ้าได้รับการต้อนรับอย่างดีจากเจ้าภาพ และถูก

เชิญไปนั่งที่โต๊ะมุมหนึ่งซึ่งมีผู้ใหญ่นั่งอยู่หลายท่าน จึงร่วมวงสนทนากัน ข้าพเจ้าสังเกตดูรู้สึกว่า การจัดงานคราวนี้เป็นงานที่มโหฬารใหญ่โต โต๊ะอาหารพร้อมด้วยสุราต่างประเทศอย่างดี จัดตั้งเรียงรายเตรียมไว้สำหรับบรรดาแขกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นยังมีวงดนตรีและเครื่องขยายเสียง นักร้องหญิงชายมีชื่อออกมาครวญเพลงด้วยเสียงอันไพเราะ และมีพวกหนุ่มๆ สมัครออกมาร้องเพลง ทั้งไทยและเทศตามที่ตนถนัด บรรยากาศภายในห้องโถงใหญ่เต็มไปด้วยความสนุกสนานรื่นเริง น่าเพลิดเพลินสำหรับชีวิตหนุ่มสาวยิ่งนัก ข้าพเจ้านึกชมอยู่ในใจว่า เจ้าภาพฝ่ายเจ้าบ่าวช่างจัดงานได้หรูหราถึงเพียงนี้ทั้งๆ ที่ฐานะก็ไม่ได้มั่งมีมากมายอะไรเลย ฐานะของเจ้าสาวก็มีสภาพเช่นเดียวกัน

หลังอาหารมีการให้ศีลให้พรคู่บ่าวสาว และเจ้าภาพก็ได้กล่าวแสดงความขอบคุณแขกที่มาในงาน เมื่อสมควรแก่เวลาแล้วข้าพเจ้าก็ลากลับ จากระยะเวลานั้นไม่นานนัก ข้าพเจ้าก็ลืมงานสมรสอันหรูหรานั้นเสียสิ้น

นับจากคืนวันนั้น เป็นเวลาประมาณ ๑ ปีกว่า ข้าพเจ้าได้ไปรับประทานอาหารกลางวันกับเพื่อนๆ ที่ภัตตาคารแห่งหนึ่ง เมื่อเข้าไปก็เห็นชายผู้หนึ่งกำลังรับประทานอาหารอยู่กับเพื่อนหลายคน ชายผู้นั้นคือเจ้าบ่าวที่ข้าพเจ้าไปในงานสมรสของเขาเมื่อปีที่แล้วนั่นเอง รู้สึกว่าเขาดีใจมากที่เห็นข้าพเจ้า รีบลุกขึ้นจากโต๊ะตรงเข้ามาหา และเชื้อเชิญให้ข้าพเจ้าไปร่วมโต๊ะกับเขา แต่ข้าพเจ้าบอกว่าข้าพเจ้ามากับเพื่อนหลายคน พลางชี้ไปที่เพื่อนๆ ที่เดินนำหน้าไปก่อน และถือโอกาสถามเขาว่า

"เป็นอย่างไรหลานชาย สบายดีหรือ มีลูกกี่คนแล้ว?"

แทนที่เขาจะตอบด้วยหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ตามธรรมดาของคนหนุ่มที่เพิ่งแต่งงานเพียงปีกว่า ใบหน้าของเขากลับสลดลง พร้อม

กับระบายความในใจออกมาว่า

"ไม่ไหวหรอกครับคุณอา ผมแย่ ภรรยาก็เริ่มตั้งท้อง หนี้สินเมื่อครั้งแต่งงานก็ยังใช้ไม่หมด การงานก็ไม่เดิน เงินก็ยิ่งหายากเต็มที ถ้ามีลูกก็ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายขึ้น ผมกลุ้มใจจริงๆ อยากจะตายให้พ้นทุกข์ร้อนไปสักที"

ข้าพเจ้าไม่นึกว่าจะได้ยินคำเหล่านี้ เพราะเมื่อตอนแต่งงานก็เห็นรื่นเริงและมีความสุขดี แต่บัดนี้ร่องรอยความสุขไม่เหลืออยู่เลย ข้าพเจ้าตบไหล่เขาเบาๆ แล้วปลอบใจว่า

"อย่าเพิ่งคิดสั้นอย่างนั้น เกิดมาเป็นคนทำอะไรก็ต้องมีผิดพลาดบ้าง ค่อยๆ แก้ไขซี คิดดูให้ดีๆ"

เมื่อเห็นข้าพเจ้าให้สติ และให้ความเห็นอกเห็นใจเช่นนั้น สีหน้าก็ดีขึ้นบ้าง เขาขอตัวข้าพเจ้า กลับไปขอโทษเพื่อนที่นั่งร่วมโต๊ะเดิมเพื่อขอเวลาสนทนา แล้วเดินตามข้าพเจ้ามา เราใช้เวลาที่เพื่อนๆ กำลังยุ่งอยู่กับการสั่งอาหาร มาสนทนาซักถามเรื่องราวของเขา จึงได้ทราบว่าการแต่งงานคราวนั้น ต้องไปกู้ยืมเขามาแต่ง การแต่งงานที่มีหน้าตาย่อมใช้เงินมาก แต่ภายหลังการแต่งงานถึงปีกว่าแล้ว เงินที่กู้ยืมมาก็ยังใช้เขาไม่ถึงครึ่ง ข้าพเจ้าไม่ได้ติเตียนเขาในสิ่งที่ล่วงมาแล้ว เพราะอาจจะทำให้เขากระทบกระเทือนใจมากขึ้น โดยคิดว่าแค่นี้แกก็ได้รับความทุกข์และรู้สึกตัวพอแล้ว เวลานี้แกก็มีทุกข์หนักอยู่ในใจเรื่องหนี้สิน แต่ก็อดนึกตำหนิในใจไม่ได้ว่า แกอยากเอาหน้าเอาตาเพียงชั่วระยะวันกับคืนเดียว ดูไม่สมกันเลยที่ตัวเองต้องมาใช้หนี้เขาไม่รู้จักสิ้นสุด เป็นการหาความทุกข์ใส่ตัวแท้ๆ ผู้คนที่ไปในงานคืนวันนั้นต่างก็ลืมกันหมดแล้ว ตัวเองต้องทนทุกข์ต่อไป เป็นเรื่องที่น่าสงสารและน่าเห็นใจอยู่เหมือนกัน

ข้าพเจ้าจึงถามว่า "หนี้สินใช้ไปเท่าไร และยังเหลืออีกเท่าไรล่ะ"

เขาตอบว่า "ไอ้ส่วนรายย่อยๆ ผมใช้ไปหมดแล้ว เหลือแต่ราย

ใหญ่ใช้ไปได้ประมาณ ๔๐% เดี๋ยวนี้ผมไม่มีจะส่งใช้เจ้าหนี้แล้ว ไม่กล้าแม้แต่จะมองหน้า คอยแต่จะหลบหน้า ผมกลุ้มใจเหลือเกิน วันนี้เผอิญเพื่อนเขามาจากต่างจังหวัดชวนมาทานอาหาร จึงได้พบกับคุณอา ถ้ามิฉะนั้นก็ไม่ได้พบ ผมเองก็ไม่ได้เกียจคร้านหรือคิดจะฉ้อโกงอย่างใด งานทุกสิ่งทุกอย่างผมทำได้ทั้งนั้น ขอแต่ให้ได้เงินมาใช้หนี้ก็แล้วกัน งานรับเหมาที่ผมเคยทำก็ไม่มี ผมผ่อนใช้หนี้เขาจนหมดทุนแล้ว”

ข้าพเจ้านิ่งฟังด้วยความเห็นใจ แล้วถามเขาว่า “เจ้าหนี้รายใหญ่น่ะใคร อยู่ที่ไหน? เป็นคนหน้าเลือดหรือเปล่า?”

เขาตอบว่า “เปล่าครับ ท่านเป็นคนดีน่านับถือมาก ถ้าเป็นเจ้าหนี้อื่นผมคงไม่มีที่อยู่แล้ว ผมรู้ตัวว่าผมเป็นคนไม่ดี ไม่สมกับที่ท่านไว้วางใจผม”

เขาพูดด้วยเสียงเครือๆ ข้าพเจ้าถามอีกว่าเป็นใครอยู่ที่ไหน ชื่ออะไร เพราะรู้สึกสนใจที่นานๆ จะได้ข่าวที่ว่า มีลูกหนี้ชมเชยเจ้าหนี้สักครั้ง

“ท่านเป็นหลวงครับ ชื่อคุณหลวง.....อยู่ทางใต้ของพระนคร”

เมื่อข้าพเจ้าได้ยินชื่อคุณหลวง.....จึงถามว่า

“รูปร่างเล็กๆ ขาวๆ ผมบางหน่อย หน้าตายิ้มแย้มอยู่เสมอใช่ไหม และเวลานี้เป็นข้าราชการเบี้ยบำนาญ”

“ใช่แล้วครับ ผมอายท่านเหลือเกินไม่อยากจะพบหน้า เพราะพูดไว้ไม่เหมือนคำพูด คุณอามีช่องทางจะช่วยเหลือแนะนำอะไรผมบ้างไหมครับ นึกว่าเอาผมไว้ใช้สักคนเถิดครับ”

ข้าพเจ้าเห็นหน้าแล้วก็สงสารอยากจะช่วย เพราะเขาพูดอย่างซื่อๆ และเปิดเผยดี จึงแนะนำว่า

“อันที่จริงเราน่ะมันผิดมาตั้งแต่ต้นแล้วนะ แต่ก็พอมีทางแก้ไขได้บ้าง ถ้าอาแนะนำ หลานจะเชื่อและทำตามที่อาบอกไหม?

แกรีบตอบรับโดยเร็ว ด้วยดวงหน้าและประกายตาที่ค่อยแจ่มใส

ขึ้นบ้าง

"ผมรู้ว่าคุณอาหวังดีต่อผม บอกมาเถิดครับว่าจะให้ผมทำอย่างไร ถ้าเป็นความเห็นของคุณอาแล้วผมจะทำตามทุกอย่าง ผมเคารพนับถือคุณอาเหมือนพ่อของผมก็ว่าได้"

ข้าพเจ้ายิ้มเมื่อได้ยินเช่นนั้น

"ขอบใจที่นับถืออา ในเบื้องต้นนี้อาขอให้ความเห็นว่า การที่เราคอยหลบหน้าเจ้าหนี้นั้น ถือกันว่าเป็นความผิดอย่างมากทีเดียว เพราะตลอดเวลาที่หลบ เราต้องแบกเอาความทุกข์ไว้ด้วย มันเป็นการทรมานจิตใจหมดความสุขสบาย และเราควรจะเคารพความจริง เราต้องกล้าสู้หน้ากับความจริง โดยเฉพาะสำหรับคุณหลวงนี่ ท่านเป็นคนดีมีศีลธรรม ที่ท่านออกจากราชการก็เพราะท่านเกษียณอายุ และท่านเองก็ไม่ค่อยแข็งแรง อารู้จักท่านดี ตั้งแต่ท่านยังรับราชการอยู่ที่..... การที่ท่านยินยอมให้หลานกู้หนี้ยืมสินมานี้ ก็นับว่าเป็นพระคุณ แม้ว่าทรัพย์นั้นจะถูกใช้ไปในทางที่ผิดหรือถูกก็ตาม เราก็ยังคงเป็นหนี้บุญคุณท่านอยู่เสมอ ฉะนั้น เราจึงควรจะมีความกตัญญูต่อท่าน โดยที่ไปหาท่านที่บ้าน เล่าความจริงให้ท่านฟัง มีหรือไม่ก็ต้องไปบอก และขอความเห็นใจจากท่าน คนเราเมื่อได้พูดจากันคงจะเห็นใจบ้าง ไม่มากก็น้อย ถ้ามีค่อยผ่อนใช้ไปบ้าง ถ้าไม่มีก็ผลัดไป แต่ต้องไปมาหาสู่อยู่เสมอ อย่าหลบหน้า มีอะไรที่จะช่วยท่านได้ก็คอยรับใช้ หรือเอาแรงงานเข้าช่วยไปก่อน ที่อาพูดมานี้ พอทำได้ก็เริ่มทำเสียเลย"

ข้าพเจ้าได้ย้ำถามเขาหลายหน เขานั่งคิดอยู่สักครู่หนึ่ง ก็ตอบว่า

"ความคิดของคุณอานี่ก็แปลกดีเหมือนกัน ทีแรกผมคิดว่าจะหลบหน้าท่าน จนกว่าจะหาเงินมาใช้ได้ครบ แต่ถ้าทำอย่างนั้นใจมันก็ไม่มีความสุขความสบาย จริงๆ อย่างคุณอาว่า ผมจะทำตามที่คุณอาแนะนำ บางทีอาจทำให้ผมสบายใจขึ้นได้บ้าง"

พอดีบ่อยยกอาหารที่เพื่อนๆ ข้าพเจ้าสั่งไว้มาตั้งบนโต๊ะ เขาจึงถือโอกาสกลับไปนั่งที่โต๊ะเดิม ต่อจากนั้นข้าพเจ้าก็ไม่ได้พบเขาอีกเลยเป็นแรมปี

ครั้นวันหนึ่ง ข้าพเจ้าก็ได้พบคุณหลวงในงานพระราชทานเพลิงศพท่านข้าราชการเก่าผู้หนึ่ง ข้าพเจ้าจึงถือโอกาสสนทนากับท่านเพราะไม่ได้พบกันเป็นเวลานาน และข้าพเจ้าได้เรียนถามถึงลูกหนี้คนนั้น ซึ่งคุณหลวงก็เล่าให้ฟัง ตอนหนึ่งคุณหลวงเล่าว่า

“เอ้อ! เมื่อพูดถึงเจ้าคนนี้มันก็แปลกดีเหมือนกัน เดิมมันคอยหลบหน้าหลบตาผมเรื่อย เพราะเอาเงินมาใช้บ้างไม่ใช้บ้าง ต่อมามันกลับมาหาและบอกผมว่า มันสำนึกในบุญคุณที่ผมได้ช่วยเหลือมันในยามขาดแคลน เมื่อยังไม่มีเงินนำมาคืนก็อยากจะช่วยทำงานขัดดอกไปก่อน สุดแท้แต่จะให้ทำอะไร ผมได้ฟังก็เห็นใจ เพราะเคยเห็นแต่ลูกหนี้เมื่อไม่มีเงินมาใช้หนี้ ก็คอยหลบหน้าเจ้าหนี้ทั้งนั้น ครั้นพบก็ผลัดเมื่อนั้นเมื่อนี้ แต่นายคนนี้แปลกดี จากวันนั้นมันก็ไปบ้านผมเสมอว่างเวลาไหนเป็นมา บางทีก็พาเมียมาด้วย เมียเขาก็ได้ช่วยเมียผมทำงานบ้าน เมียผมก็สงสารเอ็นดู จนเมียเขาท้องแก่แต่ก็ยังอุตส่าห์มารับใช้ เมียผมเกิดสงสารขึ้นมาเลยเป็นธุระช่วยฝากท้อง เป็นธุระในการคลอดบุตรทุกอย่าง นี่แหละคนเรา เมื่อเขามีมิตรจิต เราก็ต้องมีมิตรใจตอบ จริงไหมคุณ?”

ข้าพเจ้าได้ยินเช่นนั้นก็พลอยยินดีไปด้วย รีบถามว่า

“แล้วหนี้สินที่ยังค้างอยู่นั่นล่ะครับ ใช้หมดหรือยัง”

คุณหลวงหัวเราะอย่างใจดี

“ยังหรอกคุณ แต่ก็เหลือไม่เท่าไรหรอก และผมก็ไม่สนใจแล้ว คนดีๆ อย่างนี้หาไม่ค่อยได้ เวลานี้เขาก็เท่ากับเป็นสมาชิกในครอบครัวของผมเหมือนกัน ผมชอบที่เขาเป็นคนซื่อ มีความกตัญญูทั้งผัวทั้งเมีย นี่ก็ออกลูกมาเป็นชาย เมียผมเกิดสงสารเด็กเลยรักเหมือนลูกเหมือน

หลาน และผมก็ให้งานรับเหมาไป ๒ ราย และแนะนำไปที่อื่นๆ อีกหลายแห่ง”

ข้าพเจ้ารู้สึกตื่นเต้นยินดีมาก ที่ได้ทราบว่าคำแนะนำของข้าพเจ้าได้ผลเกินความคาดหมาย ข้าพเจ้าจึงพูดกับคุณหลวงว่า “เป็นเคราะห์ดีของลูกหนี้ที่ได้เจ้าหนี้ใจบุญอย่างคุณหลวง เพราะเจ้าหนี้ส่วนมากไม่ค่อยเห็นใจลูกหนี้ และลูกหนี้ก็ไม่เข้าใจเจ้าหนี้ เลยทำให้เข้าใจกันไม่ได้ ผมคิดว่านี่เป็นหนึ่งในพันด้วยซ้ำที่เป็นเช่นนี้” คุณหลวงยิ้มแล้วพูดว่า

“มันประกอบกันคุณ ฝ่ายใดจะดีฝ่ายเดียวไม่ได้ เพราะตบมือข้างเดียวมันไม่ดัง มันต้องดีด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย จริงไหมคุณ? ผมมาคิดดูเราก็อายุป่านนี้แล้ว จะอยู่ไปสักกี่วัน จะทำหน้าเลือดขูดรีดไป มันก็เป็นบาปเป็นกรรมติดตัวไปเปล่าๆ คิดช่วยคนขัดสนให้เขาได้พึ่ง ก็เป็นกุศลเหมือนกัน”

เมื่อเราสนทนากันถึงแค่นี้ ก็พอดีได้ยินเสียงพิณพาทย์ประโคมขึ้น พวกแขกทั้งหมดพากันยืนขึ้นแสดงความเคารพ แล้วก็เดินเข้าแถวกันขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์ ซึ่งเป็นพิธีการเผาศพขั้นต้น แล้วก็แยกกันกลับบ้าน

ต่อจากงานพระราชทานเพลิงศพมาประมาณ ๗ - ๘ เดือน ก็ถึงเทศกาลขึ้นปีใหม่ วันนั้นข้าพเจ้าอยู่บ้านในตอนเช้า เห็นรถยนต์คันหนึ่งแล่นเข้ามาในบ้าน และชายคนหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าจำได้ว่า คือเจ้าบ่าวคนที่ข้าพเจ้าแนะนำเขาไป ลงมาจากรถพร้อมด้วยถาดซึ่งมีของเต็มอยู่ในมือ ข้าพเจ้าเชิญให้เขาเข้าไปในห้องรับแขก เมื่อนั่งลงแล้วก็ทำความเคารพข้าพเจ้า

“ผมมากราบขอบพระคุณคุณอาครับ”

ข้าพเจ้าจึงถามว่า

“มาขอบคุณเรื่องอะไรกันล่ะ ทำไมเอาของมาให้มากมายอย่างนี้”

กฎแห่งกรรม

"ผมถือโอกาสมาส่งความสุขปีใหม่ด้วยครับ ภรรยาและบุตรก็ตั้งใจจะมากราบคุณอาพร้อมกัน เผอิญวันนี้ที่บ้านคุณหลวงมีงานรื่นเริงสำหรับเด็กๆ ภรรยาผมจึงต้องไปช่วยทางโน้น และคิดว่าวันหนึ่งคงได้มากราบคุณอา"

ข้าพเจ้าตื้นตันในความกตัญญูของเขาจึงตอบว่า "ขอบใจ ไม่ต้องให้ลำบากหรอก เออ! การงานเป็นอย่างไร ดีขึ้นบ้างไหม?"

"นี่สิครับ ที่ทำให้ผมต้องมากราบขอบพระคุณคุณอา ที่ได้ให้คำแนะนำ เพราะตั้งแต่ผมปฏิบัติแล้วก็สบายใจขึ้น เพราะคุณหลวงและคุณนายเป็นคนใจดีมาก ใจคอโอบอ้อมอารีเหมือนที่คุณอาพูด คุณหลวงได้ช่วยเหลือให้ผมได้งานทำ ๒ แห่ง เป็นงานรับเหมาซ้ำยังออกทุนให้ก่อน พองานเสร็จผมก็มีเงินใช้หนี้จนหมดสิ้นเรียบร้อย เวลานี้ผมหมดความกังวลแล้ว มีแต่ความสบายใจ ผมนึกถึงคุณอาเสมอ ตั้งใจจะมาหาหลายครั้งแต่ไม่มีเวลาว่างเลย พอดีวันนี้เป็นวันปีใหม่ งานหยุดจึงได้โอกาส"

"ความจริงอาไม่ได้ช่วยอะไรมากนัก เพียงแต่แนะนำให้บางเท่านั้น ความดีนั้นอยู่ที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้อยู่ที่ผู้แนะนำ หลานปฏิบัติได้ดีเป็นผลเกินกว่าที่อาได้คิดไว้ นี่แหละหลาน คนเราเกิดมาไม่ว่าใครย่อมจะมีการผิดพลาด รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่น้อยกว่าครั้งหนึ่งในชีวิต แต่ก็ยังไม่ควรหมดอาลัยในชีวิต เราต้องอดทนต่อสู้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ขอให้ถือว่ามันเป็นเพียงความทุกข์ที่เกิดขึ้นมา บดบังให้ปัญญาหายไปชั่วคราว ถ้าได้ตั้งใจปัดเป่าความทุกข์ไปไว้เสียทางหนึ่งแล้วใช้ปัญญาคิดแก้ปัญหาอยู่เสมอ ก็จะพบทางออกที่งดงาม ดังเรื่องของหลานนี้"

เรื่อง ๑๖

๒ สร้างกรรม

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ข้าพเจ้าได้โดยสารรถยนต์สองแถวไปยังต่างจังหวัด โชคดีที่นั่งข้างหน้ากับคนขับรถจึงรู้สึกกระเทือนน้อยลง ขณะแล่นอยู่บนถนนที่ไม่สู้จะเรียบนัก รถวิ่งไปหลายชั่วโมง ก็มาหยุดจอดพักที่ตลาดเล็กๆ ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เพื่อให้ผู้โดยสารลงพักยืดแข้งยืดขา รับประทานอาหารกลางวัน พอพักผ่อนสมควรเวลาแล้ว รถก็ออกวิ่งเดินทางต่อไป ข้าพเจ้าถือโอกาสสนทนากับคนขับ และชมแกว่าเป็นคนอารมณ์ดี การขับรถอยู่ในความไม่ประมาท มีความระมัดระวังดีสมกับที่ผู้โดยสารฝากชีวิตไว้กับคนขับคนเดียว ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจในอัธยาศัยของชายผู้นี้ยิ่งนัก ตลอดเวลาที่ได้สังเกตมาหลายชั่วโมงแล้ว ข้าพเจ้านึกแต่ในใจว่า คนผู้นี้ยังอยู่ในวัยหนุ่ม ต่อไปคงจะต้องมีอนาคตรุ่งเรืองแจ่มใสอย่างแน่นอน เพราะกิริยาท่าทางทุกสิ่งส่อไปในทางที่ดีทั้งสิ้น ฉะนั้น การที่ข้าพเจ้าชมแกนั้น ชมด้วยความจริงใจ มิได้เคลือบแฝงแกล้งเยินยอเลย สังเกตดูแกเห็นอกเห็นใจผู้โดยสารตลอดจนคนเดินถนน เมื่อเราหยุดพักแกก็อุตส่าห์ช่วยพยุงคนชรา ทั้งๆ ที่มีผู้ช่วยอยู่แล้ว ใช้คำพูดนิ่มนวลแสดงความคารวะผู้สูงอายุ มีกิริยาวาจาเรียบร้อยกับผู้โดยสารทั่วไป ข้าพเจ้าพอใจที่แกไม่ยอมขับรถเร็วเป็นพายุและไม่ช้าเกินไป ไม่แซงซ้ายขวาตัดหน้าคนอื่น หรือแสดงท่าโลดโผนอวดผู้โดยสารว่าข้านี้เก่งและนึกภูมิใจ เหมือนคนขับรถบางคนที่

ข้าพเจ้าเคยเห็นมาแล้ว ทำให้ผู้โดยสารบ่นกันว่า โดยสารครั้งเดียวเข็ดจนตาย แทนที่จะชมว่า ขับเก่งกลับแอบด่าแอบบ่น คนจัญไรมันรีบขับไปหาพ่อหาแม่มันที่ไหนกัน แต่ชายผู้นี้ไม่มีลักษณะเช่นนี้เลย มีแต่ความสุภาพเรียบร้อย และข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักเห็นหน้ามาก่อน เมื่อมาพบเห็นก็อดรักนึกเอ็นดูมิได้ คิดว่าความดีของคนผู้นี้ ทำให้ข้าพเจ้ารักใคร่เอ็นดูอย่างจริงใจ

รถแล่นออกมาไม่นานนัก ก็มีชายบ้านนอกคนหนึ่งวิ่งผ่านตัดหน้ารถในระยะใกล้ชิด ข้าพเจ้าเองก็อดตกใจไม่ได้ ใช้เท้ายันรถจนสุดแรง ตกใจเผลอตัวนึกว่าตัวเองขับเอง แต่คนขับได้ห้ามล้อหยุดได้ทันท่วงที ด้วยความไม่ประมาทและคอยระวังตัวอยู่เสมอ ผู้วิ่งตัดหน้าผ่านไปด้วยความปลอดภัย คนขับนั้นแทนที่จะใช้คำหยาบยื่นหน้าตะโกนออกไป เพื่อระบายอารมณ์โกรธอย่างที่ข้าพเจ้าเคยพบเห็นบ่อยๆ แต่ชายผู้นี้กลับยิ้มเศร้าๆ แสดงกิริยาเห็นอกเห็นใจและสงสาร หันกลับมาพูดกับข้าพเจ้าว่า

“ธรรมดาทุกคนกลัวตายทั้งนั้น การที่แกวิ่งตัดหน้ารถ ก็เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีใครหรอกครับ ที่วิ่งตัดหน้ารถเพื่อล้อเล่นกับความตาย นอกจากประมาท และตื่นตกใจจวนตัวไม่รู้จะวิ่งไปทางไหน คนเช่นนี้ผมสงสารและเห็นอกเห็นใจ เมื่อรอดไปได้ก็ขวัญเสียอยู่แล้ว ถ้าเราใช้คำหยาบตะโกนว่าแกไป ก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร มันไม่ทำอะไรให้ดีขึ้น เรื่องมันแล้วไปแล้วจะระบายอารมณ์ใช้คำหยาบๆ ทำให้คนอื่นที่มีจิตใจเป็นธรรม ฟังแล้วก็เกิดชังน้ำหน้าเราเปล่าๆ”

ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วก็นึกว่า บุคคลผู้นี้แม้จะเป็นคนขับรถโดยสารแต่ก็มีจิตใจสูง ซึ่งดีกว่าคนมีอำนาจวาสนา หรือบุคคลที่ร่ำรวยมหาศาลแต่มีจิตใจต่ำ และคิดว่าชายผู้นี้คงจะได้รับการอบรมมาแต่ในทางที่ดีก่อนที่เขาจะมาขับรถนี้ คงจะเป็นผู้ดีตกยากหรืออะไรทำนองนั้น จึงพยายามเลียบเคียงถามก่อนหน้าที่จะมาขับรถโดยสาร แกบอกกับ

ข้าพเจ้าว่า

"ชีวิตของผมก่อนที่จะมาขับรถคันนี้ มันเป็นเรื่องเศร้ามากครับ" แล้วแกก็หันมาถามข้าพเจ้าว่า

"คุณเชื่อไหมครับว่า คนที่สร้างกรรมชั่วนั้น กรรมต้องตามสนอง"

ข้าพเจ้าบอกว่า ข้าพเจ้าเชื่อมานานแล้ว เรื่องสร้างกรรมดีหรือกรรมชั่ว กรรมนั้นย่อมจะตามสนอง เป็นแต่ช้าหรือเร็ว ชาตินี้หรือชาติหน้าเท่านั้น

แกบอกว่า "ผมรู้สึกว่า คุณนี่ถูกนิสัยกับผม จึงอยากจะเล่าเรื่องที่ชีวิตผมได้ผ่านมา และได้รู้เห็นมากับตนเองให้คุณฟัง คนที่ไม่เชื่อผมก็ไม่อยากเล่า

เรื่องมีว่า เมื่อก่อนผมเป็นลูกน้องติดตามรถบรรทุก ซึ่งมีนาย.....ลูกพี่ของผมเป็นผู้รับจ้างบรรทุกของไปส่งจังหวัดต่อจังหวัด ผมเป็นผู้ช่วยผลัดเปลี่ยนขับ เพราะบางเวลาเราต้องขับทั้งกลางวันและกลางคืน ผมขับรถเป็นเพราะลูกพี่คนนี้ ลูกพี่ของผมคนนี้เป็นคนขับรถที่ชำนาญ แต่ชอบโลดโผนขับรถเร็ว ใครจะแย่งขึ้นหน้าเป็นไม่ยอม จะต้องแข่งขึ้นหน้าจนได้ การแข่งตัดหน้าเช่นนี้บางเวลาก็มีวิวาทด้วยคำพูด เกือบจะวางมวยกันหลายครั้ง รถเกือบๆ จะตกถนนก็หลายหน แต่ก็ไม่ตกลงสักที เวลาขับกลางคืนก็ไม่ยอมหรี่ไฟเมื่อสวนทางกัน รถคันที่สวนทางมาต้องหยุดข้างทาง เพราะมองไม่เห็นถนนกลัวจะถูกชนหรือตกถนน บางคันก็ตะโกนด่าด้วยอารมณ์โกรธที่ใช้แสงไฟใหญ่เข้าตา บางคันก็เพียงแต่บ่น ก่อเรื่องไม่เว้นแต่ละวัน แต่ลูกพี่ของผมเห็นเป็นของสนุกและพอใจ ต่อมาแกมีนิสัยใหม่ที่กลับร้ายไปกว่าเดิม คือถ้ามีรถหลังมาขอทางก็คอยกันแซงขวาไว้ก่อน พอเห็นมีรถข้างหน้าสวนทางมา แกก็กะระยะพอเฉียดอย่างใจคอหาย แล้วก็ให้สัญญาณโบกมือให้รถหลังขึ้นหน้า แล้วแกก็ชะลอรถพอให้ห่างๆ จากรถที่ขึ้นหน้ากับที่

สวนทางมาข้างหน้าปะทะกัน ซึ่งต่างมาจังหน้าในระยะใกล้ จะเบารถหยุดหรือห้ามล้อก็ไม่ทัน ต่างก็หักพวงมาลัยหลีกกันอย่างตกใจเกือบๆ จะตกถนนลงไปด้วยกัน บางครั้งก็ปะทะบังโคลนบู้บี้ด้วยกันทั้งคู่ บางทีก็หมอบไปไม่ได้ด้วยกัน ผมเห็นแกมีความพอใจ สนุกสนานในผลการกระทำของแก ผมรู้สึกไม่ชอบและไม่พอใจ และเด็กรุ่นๆ อีกสองคนที่ประจำรถก็เห็นเป็นของสนุกไปด้วย ส่วนมากแกใช้ให้เด็กเป็นคนโบกมือให้สัญญาณขึ้นหน้า ในเมื่อมีรถบีบแตรขอทาง ผมได้เตือนแกว่าอย่าทำอย่างนี้ ถ้าเกิดมีคนตายด้วยการกระทำของแก แม้จะเอาผิดไม่ถนัด แต่กรรมที่แกทำนี้จะตามสนองแกสักวันหนึ่ง และขอให้แกเห็นแก่ศีลธรรม มนุษยธรรม ขอให้เลิกเล่นพิสดารอย่างทารุณนี้เสียด้วย แกแก้ตัวว่าแกไม่ได้ทำอะไรเลย เขาขอทางก็หลีกทางให้ เมื่อไปชนรถข้างหน้าหรือสะพาน มันก็ไม่ใช่ความผิดของแก ถ้าใครจะบอกว่าแกผิดเพราะให้สัญญาณโบกมือให้ขึ้นหน้า แกก็จะแก้ว่าไม่ได้ให้สัญญาณแย่งขึ้นหน้าไปเองหรือตาฝาดไปเอง รถที่เป็นเหยื่อของลูกพี่ผมนั้นส่วนมากเป็นรถพวงมาลัยขับทางซ้าย เพราะมองไม่เห็นรถสวนมาข้างหน้า เนื่องจากมีรถหน้าบัง ยิ่งถนนเป็นฝนก็ยิ่งไม่มีทางที่จะเห็นรถสวนหรือสะพานแคบๆ ได้เลย แม้ผมจะไม่ได้ขับ ผมก็พยายามนั่งข้างหน้าและนั่งติดซ้ายทางลงให้ชิดที่สุด เมื่อเห็นว่าลูกพี่ของผมสั่งให้เด็กทำสัญญาณโบกมือให้รถตามหลัง ขึ้นหน้า เพื่อจะให้ปะทะกับรถสวนมาหรือสะพานก็ดี ผมก็แอบยื่นมือโบกห้ามเป็นสัญญาณไม่ให้ขึ้นหน้า จนกว่าจะพ้นอันตราย แต่จะได้ผลเพียงไรผมไม่แน่ใจนัก แต่รถขับพวงมาลัยซ้ายนั้นคงเห็นถนัด จึงไม่มีรถคันไหนได้รับอันตรายเลย ทำให้ลูกพี่มองผมด้วยสายตาเริ่มจะไม่เป็นมิตร เหมือนจะรู้ว่าผมเริ่มขัดขวางในความสนุกของแก และผมเองก็ทนดูความบ้าของแกไม่ไหว คิดว่าออกไปตายเอาดาบหน้า ดีกว่าที่จะทนเห็นการเล่นอย่างทารุณของแก

ผมยื่นคำขาด ขอให้แกเลิกเล่นเกมกีฬาที่เหี้ยมโหดเสียที แกก็ยืนคำว่าแกไม่ได้ทำผิดอะไร เราก็มีการเถียงกันบ้าง และผมได้ขู่ว่าหากแกยังแสดงกิริยาบ้าๆ เช่นนี้อีก ถ้าผมรู้จะไปแจ้งความจริงให้เจ้าหน้าที่ทราบ ถึงแม้จะผิดหรือไม่ผิดก็คงรู้กัน เราได้โต้เถียงกันหลายคำแล้วผมก็จากมา ผมคิดว่าตั้งแต่วันนั้นแกคงไม่คิดเล่นแบบนั้นอีก แกคงจะกลัวตามที่ผมได้ขู่ไว้ แต่ก็ไม่แน่ใจนักที่แกจะละทิ้งนิสัยชั่วนี้ได้ เพราะผมได้แยกกับแกแล้ว คงไม่มีใครขัดขวางการกระทำของแก จิตใจผมยังเป็นห่วงแกมาก เพราะทุกครั้งที่ผมได้ข่าวว่า มีรถชนกันก็ดี ตกสะพาน หรือชนสะพาน หรือตกข้างถนน ตกคูก็ดี เหล่านี้ผมก็อดที่จะคิดสิ่งไม่เป็นมงคลถึงการกระทำของลูกพี่ทุกครั้งไป แม้แกเองจะไม่รู้และไม่เกี่ยวข้องด้วยก็ดี

ผมได้จากลูกพี่มาประมาณ ๖ เดือน ผมก็ได้งานขับรถประจำ ซึ่งระหว่างก่อนหน้าผมก็ได้แต่ขับแทนเท่านั้น เมื่อผมได้ขับรถประจำแล้ว วันหนึ่งผมได้ขับรถไปตามทาง ก็มองเห็นข้างหน้ามีคนมุงดูรถบรรทุกคันหนึ่งหลบสะพาน รถเสียหลักตกลงไปตะแคงข้างถนน พอผมเห็นก็ตกใจ เพราะจำได้ว่ารถคันนั้นลูกพี่ของผมเป็นผู้ขับ ผมรีบหยุดรถลงข้างถนน แล้วลงไปถามชาวบ้านซึ่งมีทั้งเด็กผู้ใหญ่หญิงและชาย กำลังยืนพูดถึงเรื่องรถตกถนนกันอยู่ ก็ได้ความว่ารถคันนี้ได้แย่งขึ้นหน้ารถอีกคันหนึ่ง พอขึ้นหน้าได้ก็เห็นสะพาน กลัวจะชนสะพานคนขับจึงตัดสินใจลงข้างถนน จึงพลิกกลิ้งลงตะแคงอยู่ข้างถนนดังที่ได้เห็นมาแล้ว ผมได้ถามถึงคนขับว่าเป็นอย่างไรบ้าง ก็ทราบว่าคนขับถูกพวงมาลัยกระแทกหน้าอกสลบไป และรถที่ตามหลังมาก็รีบจัดการส่งคนป่วยไปโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด ผมได้ทราบก็สลดใจและเศร้าใจมาก เพราะถึงอย่างไรแกก็เคยมีบุญคุณกับผมที่จะลืมเสียมิได้ การโต้เถียงก็มิใช่ว่าจะโกรธกัน เป็นเพราะผมหวังดีแท้ๆ วันนั้นพอผมนำรถกลับเข้าจังหวัดแล้ว ผมก็รีบไปขออนุญาตเจ้าของรถ ไปเยี่ยมลูกพี่ของผมที่

โรงพยาบาลเท่าที่ผมได้ทราบมา ผมไปถึงโรงพยาบาลบอกถึงชื่อและเหตุที่ต้องมาอยู่โรงพยาบาลกับนางพยาบาล แล้วก็รีบไปที่ห้องตามที่นางพยาบาลบอกทันที เมื่อเข้าไปในห้องก็เห็นคนป่วยนอนเรียงรายกันเป็นแถว ดูลานตาไปหมด บังเอิญผมได้มองไปเห็นพี่ชายของลูกพี่กำลังยืนหน้าเศร้าอยู่ที่มุมของห้องข้างเตียงคนไข้ ผมก็ทราบได้ดีว่าแกคงนอนป่วยที่นั่น แต่แล้วผมก็มองเห็นมารดาของแกนั่งอยู่ข้างเตียงน้ำตานอง ผมเข้าไปทำความเคารพพี่ชายและมารดาของลูกพี่ แล้วก็มองดูเห็นแกพันผ้าเลยหน้าอกขึ้นมาก็ใจหาย ได้ทราบว่าเขาเพิ่งเอาออกจากห้องปฐมพยาบาลหรือห้องผ่าตัด แกยังสลบอยู่ ผมเลยถือโอกาสถามถึงสาเหตุ ก็ได้ทราบจากพี่ชายของแกว่า รถที่แกแซงขึ้นหน้านั้นเป็นรถที่พี่ชายแกเป็นคนขับ และพี่ชายแกก็ประหลาดใจและตกใจเหมือนกัน เพราะอยู่ๆ แกก็เร่งขึ้นหน้า ทั้งๆ ที่ข้างหน้าเป็นสะพาน พี่ชายได้ตะโกนบอกว่า อย่าเพิ่งแซงแกก็ไม่ฟัง พอขึ้นหน้าก็จะชนสะพาน แกเลยตัดสินใจหักลงข้างทาง ผมเองได้ยินก็สลดใจอย่างที่สุด พอดีแกฟื้นจากสลบ ทำหน้านิ่วด้วยความเจ็บปวด เมื่อลืมตามาเห็นผม ก็พยักหน้าให้เข้ามาใกล้ๆ

คนป่วยพูดเสียงแผ่วเบาเพราะความเจ็บปวดทรมาน และขอน้ำทานเป็นคำแรก ผมรีบหยิบกาใส่น้ำที่ตั้งไว้ไปจ่อที่ปาก จิตใจสงสารเป็นที่สุด เมื่อดูดน้ำจากพวยกากระเบื้องพอสมควร แกก็เอ่ยปากขึ้นว่า

“พี่ขอบใจแกที่มาเยี่ยม พี่รู้สึกตัวแล้วว่า กรรมชั่วได้ตามสนองพี่แล้ว พี่คงจะไม่ได้มีโอกาสเห็นหน้าแกต่อไป พี่รู้ตัวดี มันเจ็บปวดเหลือเกิน เจ็บไปทั้งหน้าอก”

แกพูดพลางน้ำตาก็ไหลรินออกมา ทำให้ผมสงสารอย่างจับใจ น้ำตาพลอยร่วงลงมาด้วย ได้แต่ปลอบโยนแกให้ทำใจให้เข้มแข็ง เพื่อจะได้ต่อต้านกับความเจ็บปวด แต่แล้วมารดาแกก็เข้ามาขอร้อง อย่าให้พูดมากให้นอนนิ่งๆ วันนั้นผมได้จากแกมาด้วยจิตใจที่เศร้ามาก และ

ได้มอบเงินให้กับมารดาแกไว้ร้อยบาท บอกว่าถ้าหากแกต้องการจะกินอะไร ก็ช่วยซื้อให้ด้วย ผมเองเวลานั้นก็ไม่ใช่ว่าจะมั่งมีอะไร แต่เห็นการเจ็บป่วยต้องทรมานแล้วก็สงสาร นึกว่าผมเองจะอดก็ยินดี เพราะผมก็ตัวคนเดียวคงไม่อดตายแน่ ก่อนกลับก็ไม่ลืมไปเยี่ยมเด็กประจำรถอีกสองคน คนหนึ่งแขนเดาะแต่ยังพูดจาได้ดี ผมจึงได้รู้เรื่องว่าการที่ลูกพี่แซงขึ้นหน้ารถพี่ชายนั้น เพราะแกเห็นว่า คันหน้าให้สัญญาณโบกมือให้ขึ้นหน้า ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเห็น แต่ลูกพี่ตาฝาดไปเองจึงเกิดเรื่องขึ้นนี่แหละครับคุณ ทำให้ผมเชื่อแน่เหลือเกินว่า กรรมใดที่สร้างไว้ กรรมนั้นย่อมตามสนอง เพราะต่อมาลูกพี่ของผมก็ถึงแก่กรรม เพราะทนพิษบาดแผลไม่ไหว นี่เป็นเรื่องเศร้าเรื่องหนึ่งในชีวิตของผม”

ข้าพเจ้าฟังเรื่องราวแล้วก็พลอยเศร้าไปด้วย แล้วข้าพเจ้าถามว่า

“เมื่อไหร่จะคิดแต่งงานมีครอบครัวบ้างล่ะ”

แกยิ้มตอบอย่างอายๆ และพูดว่า

“เดี๋ยวนี้ผมมีภรรยาแล้วครับ” ข้าพเจ้าต้องยิ้มเก้อๆ ไปด้วย เลยถามว่า “แต่งงานมานานแล้วหรือ ภรรยาเป็นชาวจังหวัดไหน หรือคนกรุงเทพฯ”

“ภรรยาผมเป็นลูกสาวเจ้าของรถที่ผมขับนี่แหละครับ” แกเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เมื่อมาขับรถประจำได้ประมาณสักปีเศษ เจ้าของรถเห็นแกเป็นคนซื่อ เหล้ายาก็ไม่กิน และพวกคนโดยสารขึ้นลงประจำ เขานิยมนั่งรถที่แกขับมากกว่าคันอื่น ด้วยมารยาทที่ดีและขับรถไม่ประมาท เป็นที่ไว้ใจได้ว่าไม่พาไปตกถนนหรือชนกันแน่ หรือพาไปตายหมู่เหมือนคนอื่น ฉะนั้น ระยะเพียงปีเดียวทำรายได้มากกว่าคนรถเก่าตั้งครึ่ง ต่อมาเจ้าของรถคงเห็นความดีอันนี้ จึงได้ยกบุตรสาวให้เป็นภรรยา โดยมิได้รังเกียจว่าแกเป็นเพียงลูกจ้างขับรถ ข้าพเจ้าชมแกว่าเล่าได้ละเอียดดีมาก แกบอกว่า

กฎแห่งกรรม

"ผมได้บันทึกไว้ครับ ผมได้พยายามอ่านทวนความจำอยู่เสมอ เพื่อจะได้คอยเตือนสติให้ผมไม่ประมาท ทำในสิ่งที่ผมไม่ควรกระทำ"

ข้าพเจ้าฟังแกเล่าเรื่องอย่างยืดยาว ก็มีความพอใจในความประพฤติของแกที่ล่วงแล้วมา จึงคิดและพูดว่า

"ผู้ใดประกอบกรรมดี ผู้นั้นย่อมจะได้รับกรรมดีตอบสนองเหมือนกันกับความชั่ว ไม่ช้าก็เร็ว ไม่มีใครจะสามารถยื้อแย่งเอาความดีไปได้ ขอให้ทำความดียิ่งๆ ขึ้นไปเถิด จะได้เป็นมงคลกับตัวเอง"

ข้าพเจ้าเห็นแกยิ้มอย่างภูมิใจและมีความสุข เมื่อพูดถึงความดีที่มีผู้ชม และพูดว่า

"ครับ ผมจะดำรงความดีจนชีวิตหาไม่"

อันตัวข้าพเจ้านั้น มิใช่ญาติพี่น้องของแกก็จริง แต่เมื่อทราบถึงกรรมดีที่แกได้สร้างมา ก็อดที่จะพลอยปลื้มปีติยินดีไปด้วยความจริงใจไม่ได้

เรื่องที่ ๑๗

เหตุเมื่อหลบฝน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สงบลงใหม่ๆ วันหนึ่งขณะที่ข้าพเจ้ากำลังเดินอยู่บนถนนสายหนึ่งนอกชานพระนคร เวลานั้นเป็นเวลาบ่าย ฝนได้ตกลงมาอย่างหนักโดยไม่ได้ตั้งเค้ามาก่อนเลย ผู้คนซึ่งกำลังเดินอยู่บนท้องถนน ต่างก็วิ่งหาที่กำบังเพื่อหลบฝนมิให้เปียก ข้าพเจ้าผู้หนึ่งที่ต้องวิ่งเข้าไปใต้กันสาดตึกแถวร้านค้าใกล้ที่สุดในย่านนั้น ฝนตกอย่างจะเทลงมา กันสาดตึกแถวนั้นไม่สามารถจะกันละอองฝน ซึ่งกระเซ็นมาถูกต้องเครื่องแต่งกายได้ ข้าพเจ้าจึงเดินเลาะมาพอได้มุมตึกแถว เป็นทางที่จะเข้าไปในตลาดเล็กๆ ซึ่งพอเป็นที่กำบังทั้งลมและฝน และละอองฝนได้ดี ข้าพเจ้าคงหยุดเพียงหัวมุมตึกเท่านั้น ทางที่จะเข้าเกือบถึงตลาดนั้นเป็นที่เฉอะแฉะเลอะเทอะ จึงไม่ค่อยมีใครจะเข้าไปหลบ นอกจากบรรดาแม่ค้าและแม่ครัวที่มาจ่ายตลาดเท่านั้น บุคคลที่หลบฝนต่างยืนนิ่งมองดูน้ำฝน ที่ตกลงมาจากที่ชายคาเป็นระยะถี่บ้างห่างบ้าง สุดแต่ลมจะพัดกระโชกมาเป็นคราวๆ

พวกเราที่มาหลบฝนนี้คงมีความปรารถนาอย่างเดียวกัน คือคิดว่าเมื่อไหร่ฝนจะหายสักทีจะได้กลับบ้าน คอยแล้วคอยอีกฝนก็ไม่เบาบางลง ซ้ำตกหนักหนาเม็ดมากขึ้นกว่าเดิมอีก นอกจากฝนตกแล้วฟ้ายังคะนองกระหึ่ม แลบแปลบปลาบ เป็นสายสว่างแฉลบลงมาจากท้องฟ้า พวกผู้หญิงเอากระเป๋าถือปิดหน้าบังแสงเข้าตา บ้างก็เอามือ

กฎแห่งกรรม

อุดหูกลัวเสียงฟ้าร้อง ซึ่งเสียงดังเหมือนจะผ่าลงมาใกล้ๆ หลังจากแสงฟ้าแลบสว่างจ้าเป็นระยะๆ เสียงฟ้าลั่นแทบจะทำให้แผ่นดินถล่มทลายก็ตามมาทุกครั้ง

กลุ่มผู้คนที่หลบฝน นอกจากข้าพเจ้ายังมีชายจีนสองคน ซึ่งปากอยู่ไม่สุข ชอบถ่มน้ำลายออกไปนอกชายคา เหมือนจะโกรธฝนมาสักร้อยปี บางครั้งข้าพเจ้าต้องถอยหลบ กลัวฝอยน้ำลายจะกระเซ็นมาถูกตัว และมีสุภาพบุรุษไทยอายุกลางคนผู้หนึ่งยืนอยู่ข้างๆ ข้าพเจ้าและห่างไปเล็กน้อยก็มีสุภาพสตรีวัยรุ่นแต่งตัวเป็นนักศึกษาอยู่สองคนยืนคุยกระซิบกระซาบกันอยู่ รู้สึกว่าไม่ค่อยจะเอาใจใส่เรื่องฟ้าฝนเท่าใดนัก ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งมีสามคนเป็นสาวใหญ่แต่งกายแบบเดินแถวย่านพาหุรัด หญิงทั้งสามนี้รู้สึกมีความกระวนกระวายมาก ต่างหันหน้ามาระบายอารมณ์สาปแช่งฝนว่าไม่รู้ว่าจะตกไปทำไม ตกไม่รู้จักหยุด ที่บ้านนอกท้องนาไม่รู้จักตกดันมาตกในกรุงเทพฯ จะไปไหนก็ไม่ได้กลุ้มใจจริงๆ นอกจากนั้นยังมีหญิงแม่ค้าหาบห่อหมกขาย แกวางหาบแล้วก็นั่งพิงผนังตึกข้างร้าน เหม่อมองอย่างอ่อนอกอ่อนใจ หมดอาลัยไยดีต่อโลกภายนอก คงคิดว่าจะขาดทุนหรือกำไรเท่านั้น เมื่อห่อหมกอยู่เต็มหาบ ฝนก็ยังไม่หยุด ข้าพเจ้าเข้าใจว่าแกเป็นคนบ้าจี้ เพราะทุกครั้งที่เสียงฟ้าร้อง แกตกใจ ทำท่ายกมือปัดป้องเหมือนหลบหมัดหลบมวย แล้วอุทานออกมาเป็นคำแปลกๆ ซึ่งบางคำคนธรรมดาไม่เคยได้ยิน ทำให้เกิดขันและขำไปตามๆ กัน พอแก้เหงาในยามหลบฝนได้บ้าง

ขณะนั้น ได้ยินเสียงเด็กร้องไห้เสียงดังเป็นห้วงๆ และมีเสียงไม้เรียวกระทบเนื้อหนังดังค่กันไปด้วย ข้าพเจ้าหันหลังเข้าไปดในร้านที่ยืนอยู่นั้น ก็มองเห็นชายอายุประมาณสามสิบ กำลังหิ้วแขนเด็กชายลากถูลู่ถูกัง อีกมือหนึ่งใช้ไม้เรียวฟาดลงไปตามร่างกายของเด็กอย่างไม่เลือก ปากก็ด่าว่าสั่งสอนอย่างอารมณ์ของผู้โกรธจัด เมื่อไม้เรียวฟาดถูกกลางหลังเด็ก เด็กก็ร้องดังขึ้นทุกครั้ง เด็กคนนั้นคะเนอายุไม่เกิน ๗ ขวบ

ซึ่งทำให้พวกที่หลบฝนอยู่ต่างมองดู นึกตำหนิในใจว่า ทำโทษเด็กคนนั้นหนักเกินไป ต่างก็สงสารเด็กน้อยซึ่งถูกเฆี่ยนตีอย่างทารุณ เพราะผู้ใหญ่เป็นทาสของอารมณ์โกรธ แต่เราไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะไม่ได้เกี่ยวข้องเป็นญาติหรือผู้คุ้นเคยกับชายผู้นั้นมาก่อน เราเพียงแต่เป็นผู้หลบฝน เมื่อฝนหายแล้วต่างก็แยกย้ายกันไปคนละทาง นึกสงสารเด็กและติเตียนผู้ใหญ่อยู่ในใจ และคิดว่ามีทางใดที่จะทำให้ชายผู้นี้ยุติการเฆี่ยนเด็กได้บ้าง

แต่ทันใดนั้น ข้าพเจ้าเห็นพระภิกษุรูปหนึ่งเดินเข้าไปในร้าน ใช้มือแตะแขนชายผู้นั้น ซึ่งก้มหน้าก้มตาใช้ไม้เรียวหวดลงไปตามร่างกายของเด็ก มิได้เอาใจใส่ต่ออย่างอื่น มุ่งแต่จะให้คลายอารมณ์ด้วยการเฆี่ยนตีเท่านั้น เมื่อมีผู้มาแตะแขนก็เงยหน้าขึ้นมอง พอเห็นเป็นพระภิกษุ ชายผู้นั้นก็เปลี่ยนเป็นคลายความโกรธ และรู้สึกได้สติขึ้นบ้าง วางไม้เรียวแล้วปล่อยแขนเด็ก ยกมือแสดงความเคารพ แล้วนิมนต์ให้นั่งเก้าอี้ทันที ข้าพเจ้านึกชมในใจว่า ชายนี้แม้จะอยู่ในอารมณ์โกรธ แต่ก็ยังมีจิตใจเป็นกุศล รู้จักเคารพสงฆ์ผู้ทรงศีล

ข้าพเจ้าได้ยินพระองค์นั้นกล่าวว่า

“อาตมาขอบิณฑบาต หยุดเฆี่ยนหนูคนนี้ไว้ก่อนเถิดโยม แกเป็นบุตรของโยมใช่ไหม?”

ชายผู้นั้นตอบว่า

“บุตรของผมเองครับหลวงพ่อ แต่มันซนดื้อด้านสิ้นดี ผมเฆี่ยนตีสั่งสอนเท่าใดก็ไม่จดจำ ทำให้เกิดโมโหต้องเฆี่ยนกันเสมอไป”

เด็กน้อยครั้นเห็นพระมาช่วยให้พ้นจากการถูกเฆี่ยน ก็หยุดร้องไห้นั่งกับพื้นฟังพ่อกับพระพูดกัน ทั้งน้ำตายังไม่ทันแห้ง ชายผู้นั้นพูดว่า

“ผมห้ามไม่ให้วิ่งเล่นน้ำฝนเวลาฝนตก ห้ามแล้วห้ามอีกมันก็ไม่ฟังเสียง เผลอหน่อยเดียวก็ออกไปวิ่งเล่นอีกแล้ว ร้องเรียกเท่าไรมันก็

ไม่กลับมา มันกวนโมโหเหลือเกินหลวงพ่อ อยากจะตีให้มันเนื้อแตก ดีกว่าจะให้มันไปถูกรถชน”

พระภิกษุรูปนั้นยิ้มอย่างอารมณ์เย็น แล้วพูดว่า

“จริงของโยม คนเราเมื่อมีความโกรธขึ้นมาแล้วก็ลืมอะไรหมดทั้งสิ้น มุ่งแต่จะทำสิ่งที่ให้สมกับความโกรธ ไม่นึกถึงเหตุผลจะผิดหรือถูกอย่างไร ความโกรธทำให้คนดีกลายเป็นคนบ้าไประยะหนึ่ง ทำให้เกิดเหตุร้ายแรง และทำให้เกิดฆาตกรรมขึ้นบ่อยๆ เพราะเหตุไม่มีสติเหนี่ยวรั้งอารมณ์ไว้ กว่าจะรู้สึกตัวว่าได้ทำอะไรลงไป มันก็สายเกินไปที่จะแก้ไข นี่แหละโยม ขอให้ยับยั้งความโกรธไว้ก่อน อาตมาเห็นว่าลูกชายของโยมคนนี้แกยังมีอายุน้อย ความนึกคิดก็น้อยตามอายุไปด้วย การพูดจาสั่งสอนอย่างธรรมดา แกก็ไม่ค่อยจะเข้าใจอยู่แล้ว เพราะแกยังเด็กมาก จะพูดจาอะไรจะให้แกรู้อย่างผู้ใหญ่นั้นไม่ได้ ยิ่งสอนพลางตีพลางให้แกเจ็บให้แกกลัวนั้น ไม่ได้ผล เด็กจะเจ็บตัวเปล่าๆ ไหนแกจะคอยระวังไม้เรียว จะสั่งสอนอะไรแกไม่คิดจำทั้งสิ้น แกจะคอยระวังไม้เรียวอย่างเดียว จะให้รับปากอะไร ไม่ให้แกทำอะไร แกก็รับปากทุกอย่าง ขออย่างเดียวขอให้หยุดเฆี่ยนไว้ก่อนเท่านั้น การที่โยมเฆี่ยนลูกก็เพื่อสั่งสอนเพราะรัก โยมคงไม่อยากจะเฆี่ยนเพื่อดับโมโห ขอโยมจงพิจารณาดูที่อาตมาพูดมานี้ เป็นความจริงไหม?”

ชายผู้นั้นตอบว่า “จริงครับหลวงพ่อ ถูกอย่างหลวงพ่อพูด ยิ่งตีมันเวลาถูกเฆี่ยน มันรับปากทุกอย่างขอไปที แต่แล้วมันก็ลืม ผมหมดปัญญาสั่งสอนมันแล้ว เจ็บใจนักเลี้ยงลูกไม่อยู่ในโอวาทเหมือนลูกคนอื่นเขา จึงต้องเฆี่ยนเพราะโมโห”

พูดแล้วแกก็แสดงความน้อยอกน้อยใจ พระองค์นั้นท่านยิ้มอย่างเห็นใจ แล้วปลอบว่า

“อย่าท้อถอยเลยโยม อาตมาดูท่าทางแกไม่น่าจะดื้อเลย ท่าทางก็ฉลาด ขอให้อาตมาซักถามแกสักหน่อย บางทีแกจะดีขึ้น โยม

คงไม่ขัดข้องนะ”

ชายผู้นั้นรีบตอบว่า

“นิมนต์ครับหลวงพ่อ บางทีมันอาจจะเชื่อหลวงพ่อดีกว่าผม”

ทันใดนั้น พระก็จูงมือเด็กน้อยผู้นี้ลุกขึ้น ซึ่งแกกำลังนั่งฟังพ่อกับพระสนทนากันเพลินอยู่ ท่านแสดงความเอ็นดูด้วยกิริยายิ้มแย้ม ทำให้เด็กหายหวาดกลัว เพราะท่านเป็นที่พึ่งให้พ่อหยุดเฆี่ยนได้ และท่านใจดีมิได้แสดงกิริยาเกรี้ยวกราด ดุกรรโชกเหมือนพ่อของตัว แล้วหันมาดูพ่อเหมือนจะแสดงให้รู้ว่า ทีนี้พ่อตีหนูไม่ได้แล้วละ พระท่านช่วยหนูแล้ว คงนึกคิดตามภาษาเด็กๆ แล้วตรงเข้าไปหาพระเพื่อขอความคุ้มครองและประจบ

ท่านเอามือเชยคางเด็กน้อยขึ้นมาดูด้วยความเมตตา พลางบอกให้พ่อเอาผ้าห่มมาเช็ดตัวเด็กให้แห้งและห่อไว้ ชายผู้นั้นบัดนี้คงได้สติ ความโกรธที่มีอยู่ได้หายไปหมดสิ้นแล้ว เด็กน้อยก็ลืมการถูกเฆี่ยนตี เพราะตามธรรมดาของเด็กนั้นลืมง่ายหายเร็ว พระท่านก็เริ่มถามว่า

“หนูถูกเฆี่ยน เพราะหนูไม่เชื่อพ่อที่ห้ามไม่ให้วิ่งเล่นน้ำฝนที่ถนนใช่ไหม?”

ท่านถามขึ้นเมื่อเห็นเด็กคุ้นกับท่าน โดยไม่มีความกลัวเหลืออยู่ เด็กนั้นตอบว่า “ใช่ครับ มันสนุกดี อ้ายตี๋ลูกเจ๊กโกก็เล่น เตี่ยมันไม่เห็นตี อ้ายเปียหลังบ้านก็เล่นไม่เห็นแม่มันเฆี่ยน มีพ่อเฆี่ยนหนูคนเดียว”

เด็กพูดด้วยความน้อยใจขึ้นมา พระยิ้มแล้วลูบหลังอย่างเอ็นดู แล้วพูดว่า “หนูเคยเห็นคนถูกรถชนไหม?”

เด็กน้อยทวนคำ “ถูกรถชนหรือครับ” แล้วทำท่านึก แล้วอ้อทานออกว่า “เคยครับ เห็นคนวิ่งข้ามถนนตรงโน้น” พลางชี้มือออกไปข้างนอก “รถยนต์แล่นมาพอดีชนลงไปนอนกลางถนน แล้วคนขับก็หยุดรถลงมาดู คนนั้นนอนอยู่กลางถนนเลือดออกตามหน้าตามตัว ร้องโอยๆ แล้วตำรวจกับคนขับรถก็อุ้มขึ้นรถคันนั้นไป เขาว่าคงไปโรงพยาบาล

หนูกับอ้ายเปียยังวิ่งไปดู”

พระยิ้มด้วยความพอใจ แล้วถามว่า “หนูกลัวไหมรถยนต์ชนกลัวมากไหม?”

เด็กตอบทันทีว่า “หนูกลัวครับ กลัวมากครับ” แล้วแสดงกิริยาหวาดกลัวขึ้นมาทันที

พระท่านพูดต่อไปว่า “นี่แน่ะหนู พ่อเขารักหนูมาก กลัวว่าหนูวิ่งเล่นน้ำฝนแล้วรถมาชนหนูเหมือนคนนั้น พ่อก็ไม่รู้แม่ก็ไม่เห็น เขาอุ้มหนูไปโรงพยาบาล หนูไม่ได้พบแม่ ต้องร้องไห้หาพ่อหาแม่ ต้องไปนอนคนเดียว หนูไม่คิดถึงพ่อแม่หรือ?”

ทันใดเมื่อพระพูดขาดคำ หนูน้อยก็ร้องขึ้นว่า “หนูไม่ไป หนูไม่ไป หนูจะอยู่กับพ่อ หนูจะอยู่กับแม่ที่บ้าน หนูกลัวครับ”

เด็กน้อยพูดขึ้นด้วยความหวาดกลัวอย่างจริงใจ พระท่านพูดต่อไปว่า “หนูไม่ต้องตกใจ พ่อเป็นคนที่รักหนูมาก พ่อจึงไม่อยากให้หนูถูกรถชน พ่อจึงห้ามหนูไม่ให้วิ่งเล่นน้ำฝนตามถนน กลัวหนูจะถูกอุ้มไปนอนโรงพยาบาลคนเดียว ไม่เห็นพ่อไม่เห็นแม่ หนูไม่เชื่อ พ่อจึงเฆี่ยนหน”

พระท่านพูดแล้วทิ้งระยะช้าๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจดีขึ้น เมื่อท่านพูดขาดคำ เด็กก็ร้องขึ้นว่า “หนูไม่วิ่งเล่นน้ำฝนอีกแล้ว หนูกลัว”

พลางเด็กน้อยเหลียวมาหาพ่อ ซึ่งบัดนี้แกลืมการถูกเฆี่ยนแล้ว จิตใจก็มีอยู่อย่างเดียวคือไม่ยอมจากพ่อจากแม่

บัดนี้ ใบหน้าแห่งความโกรธเคืองเกรี้ยวกราดของผู้เป็นพ่อเมื่อก่อนนั้นได้หายไปสิ้นแล้ว คงเหลือแต่ความสงสารเมตตากรุณาและความรัก ซึ่งเป็นธาตุอันแท้จริงของผู้เป็นพ่อ น้ำตาไหลซึมออกมาจากเบ้าตาของผู้เป็นพ่อ เขาอ้าแขนรับเมื่อเด็กน้อยโผเข้าหา แล้วกอดคอพ่อไว้แน่น เป็นการสารภาพผิดในตัวความรู้สึกของมันแล้ว เป็นภาพสะเทือนใจแก่ผู้พบเห็นยิ่งนัก ข้าพเจ้าเองก็พลอยสะอื้นในทรวงอก

ด้วยความปีติยินดีที่ได้เห็นภาพเช่นนี้

เมื่อเห็นเรื่องลงเอยอย่างสดชื่นเช่นนั้น ข้าพเจ้าจึงหันไปดูทางบรรดาเพื่อนร่วมหลบฝน ซึ่งได้พากันกลับเมื่อใดข้าพเจ้าไม่ได้สังเกต ปรากฏว่าฝนหยุดแล้ว เหลือแต่ข้าพเจ้ายังเพลินต่อเหตุการณ์ที่ได้เห็นในวันนั้น ก่อนกลับข้าพเจ้าไม่ลืมเหลือบดูหมายเลขบ้าน และคิดมาตลอดทาง ครุ่นคิดถึงคำพูดของพระ ของเด็ก และผู้เป็นพ่อ

ต่อจากนั้นประมาณ ๗-๘ เดือน ข้าพเจ้าได้ผ่านไปทางเก่า ที่เกิดเหตุเมื่อวันฝนตกหนักนั้นอีก ข้าพเจ้าถือโอกาสไปซื้อของบางอย่างที่ไม่จำเป็นในร้านนั้น ต้องการเพียงเป็นสื่อสนทนา เพราะข้าพเจ้าจำพ่อของเด็กคนนั้นได้ แกกำลังอยู่ในร้าน เมื่อชำระเงินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าถือโอกาสถามถึงบุตรชายของแก และท้าวความถึงวันฝนตกเมื่อ ๗-๘ เดือนมาแล้ว และพระองค์หนึ่งได้ขอบิณฑบาตการเฆี่ยนตีเด็ก เมื่อเจ้าของร้านได้ทราบเช่นนั้น ตาแกลุกวาวยิ้มออกมาด้วยความยินดีและพอใจ แสดงกิริยาต้อนรับข้าพเจ้าอย่างเป็นกันเองทันที เชิญข้าพเจ้านั่งเหมือนคุ้นเคยกันมาแรมปีก็ไม่ปาน เหมือนว่าข้าพเจ้าถามไปถูกใจแก ซึ่งอยากจะเล่าให้ใครๆ ฟังอยู่แล้ว เมื่อมีคนมาถามขึ้นเช่นนั้นก็เป็นที่ถูกใจ

แกเล่าให้ฟังว่า “ตั้งแต่วันนั้นผมไม่เคยเฆี่ยนลูกผมอีกเลย ผมเชื่อหลวงพ่อท่านว่า คนเราส่วนมากเฆี่ยนตีลูกเพื่อดับโมโห ไม่ใช่เฆี่ยนตีเพื่อสั่งสอน เป็นความจริงส่วนมากครับคุณ”

แกยิ้มอย่างเป็นสุขและพอใจ แล้วพูดว่า “บัดนี้ลูกผมเป็นคนว่านอนสอนง่ายไม่เหมือนก่อน จะพูดอะไรก็เข้าใจง่าย เพราะผมใช้คำพูดง่ายซ้ำๆ สำหรับเด็กอายุ ๗-๘ ขวบ พอจะเข้าใจได้ เด็กยังมีอายุน้อย ความคิดก็น้อย สิ่งใดที่ผู้ใหญ่เข้าใจ เด็กย่อมไม่เข้าใจเป็นส่วนมาก นี่แหละครับคุณ หลวงพ่อท่านอบรมลูกผมวันนั้น ผมจึงได้สติ ต่อมาผมไม่ยอมเป็นทาสของอารมณ์โกรธต่อไป”

แล้วข้าพเจ้าก็เห็นหญิงสาวคนหนึ่ง อุ้มเด็กออกมาจากข้างใน เด็กคนนั้นอายุประมาณ ๖-๗ เดือน หน้าตาน่าเอ็นดู ชายผู้นั้นก็แนะนำให้ข้าพเจ้ารู้จักว่าเป็นภรรยา และเล่าต่อไปว่า เมื่อวันฝนตกหนักนั้น ภรรยาของแกได้คลอดบุตรได้เพียง ๓-๔ วัน พลางบอกภรรยาว่า

"คุณผู้นี้ แกมายืนหลบฝนที่นี่ และเห็นหลวงพ่อท่านมาอบรมสั่งสอนลูกเราวันนั้นด้วย"

ภรรยาแกหันมาทำความเคารพข้าพเจ้า แล้วพูดว่า "ลูกดิฉันนับแต่วันนั้นมา แกดีขึ้นผิดเป็นคนละคน ซนน้อยลง รู้อะไรๆ มากขึ้น วันอาทิตย์หยุดเรียน ดิฉันก็ให้พ่อเขาพาไปหาหลวงพ่อที่วัด ท่านใจดีรักเด็กและเด็กก็ติดท่าน"

ทั้งสองสามีภรรยาได้กล่าวถึงบุตรและพระด้วยความยินดี คิดว่าคงจะได้ระบายความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นทราบ และมีความภูมิใจ

เมื่อข้าพเจ้าลากลับ ทั้งคู่ยังสั่งว่า หากข้าพเจ้าผ่านมาทางนี้ขอให้แวะเยี่ยมแกด้วย คงจะเห็นข้าพเจ้าสนใจ จึงทำให้รู้สึกเกิดความสนิทสนมขึ้นอย่างรวดเร็ว ข้าพเจ้าต้องขออภัย หากจะมีบางท่านคิดว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องข้างถนนมาใส่ใจ แต่ข้าพเจ้าก็เห็นว่า เรื่องนี้แม้จะไม่เป็นประโยชน์ทั่วไป ก็คงมีประโยชน์สำหรับบางท่านบ้างไม่มากก็น้อย จึงได้เก็บมาเล่าสู่กันฟัง

เรื่องที่ ๑๘

เรื่องเวร

เมื่อก่อน พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นเวลาที่ชีวิตของข้าพเจ้าต้องตกอยู่ในความทุกข์ทรมานจิตใจอย่างแสนสาหัสทนแทบไม่ไหว เกือบจะระเบิดออกมาเป็นความบ้า เพราะข้าพเจ้าเป็นผู้ถือความเป็นธรรม สิ่งใดที่เห็นว่าไม่เป็นธรรม ข้าพเจ้าไม่ยอมปฏิบัติและไม่ยอมเห็นดีด้วย การที่ข้าพเจ้าต้องตกอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้หลงอำนาจคนหนึ่ง ที่มีจิตใจหยาบช้า เอาแต่อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ เห็นแก่ตัวโดยไม่ได้คำนึงถึงหลักธรรม แม้ใครจะเดือดร้อนก็ช่าง หวังแต่ให้ได้ผลประโยชน์ส่วนตัวก็แล้วกัน เป็นธรรมดาอยู่เอง เมื่อความเห็นไม่ลงรอยกันเช่นนี้สายตาย่อมไม่กินกัน ข้าพเจ้าก็เริ่มถูกกลั่นแกล้งอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนั้นข้าพเจ้ายังได้รับคำพูดดูหมิ่นเสียดสีจากพวกประจบสอพลอทำนองนายว่าขี้ข้าพลอย ใช้คำพูดแดกดันเยาะเย้ยถากถาง จนในบางครั้งข้าพเจ้าแทบจะกระอักออกมาเป็นโลหิต เพราะความโกรธแค้น แต่ข้าพเจ้าสามารถทนอยู่ได้ก็เพราะความซื่อสัตย์สุจริตปฏิบัติงานมาแต่เก่าก่อน เจ้านายชั้นสูงยังมีใจเป็นธรรมอยู่บ้าง เห็นความดีของข้าพเจ้าจึงเป็นเหมือนเกราะแก้วคอยป้องกันภัยเหล่าอธรรมไว้ได้ โดยไม่สามารถสั่งให้ข้าพเจ้าพักงาน เพื่อหวังตำแหน่งให้ลูกน้องผู้ใกล้ชิดประจบสอพลอได้ ฉะนั้น จึงถูกแกล้งทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ทนอยู่ไม่ได้จนลาออกไปเอง แต่ข้าพเจ้าไม่ยอมลาออก คิดว่าธรรมย่อมชนะอธรรม

จึงถูกแกล้งจนประสาทเกือบเสีย หลายครั้งต้องไปนอนคิดด้วยความกลัดกลุ้มใจ เพราะทั้งเจ็บทั้งแค้น รู้สึกมีอาการสมองมึนชา ประสาทหลงลืมเหมือนจะครึ่งหลับครึ่งตื่น บางครั้งเกือบจะไม่รู้กาลเวลาว่าเช้าหรือเย็น กลางคืนหรือกลางวัน คล้ายกับถูกผีอำ จิตใจไม่มีสติจะคิดอะไรได้ ครั้นรู้สึกตัวก็พยายามทำใจนิ่งสงบหยุดคิดฟุ้งซ่าน นึกถึงแต่พระธรรม ทำจิตใจให้เป็นอิสระ ไม่ยอมอยู่ในอารมณ์ใดๆ อาการร้ายเช่นนี้เป็นชั่วระยะหนึ่งไม่นานก็หายไป เมื่อถูกกดขี่กลั่นแกล้งมากเข้าเป็นเหตุให้ความแค้นถึงขีดสุด กลายเป็นความพยาบาทเกิดขึ้นในใจ ข้าพเจ้าหมดความอดทน หมดความอาลัยไยดีในชีวิตอีกต่อไปแล้ว ปรารถนาให้สิ้นสุดกันที คิดว่าความชั่วช้าสามานย์เช่นนี้ อย่าให้มีชีวิตอยู่ในโลกต่อไปเลย เราควรจะตายไปข้างหนึ่ง แผนสังหารก็เกิดขึ้นในสมองทันที เราะจะอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้

ข้าพเจ้าจึงเตรียมการไว้เรียบร้อย และคิดว่าจะลงมือในวันสองวันนี้ อยากจะเห็นมันเจ็บปวด อยากจะเห็นมันดิ้นตายไปต่อหน้าต่อตา เพื่อให้สมกับความแค้น ข้าพเจ้าก็เริ่มวางแผนการไว้อย่างแนบเนียน ตั้งใจจะลงมือเอง เพราะความแค้นอย่างพยาบาท จะทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่เคยทำมาก่อน เมื่อกำหนดวันโดยเรียบร้อยแล้ว ในวันนั้นรู้สึกจิตใจมันดูว้าเหว่ เหมือนตัวคนเดียวโดดเดี่ยวอยู่ในโลกกว้างใหญ่ ซึ่งมองไม่เห็นใครเป็นที่พึ่งจะระบายความแค้นให้ทราบได้ นอกจากอัดไว้ในอกของตัวเอง ต้องซ่อนความรู้สึกที่แท้จริงไว้ในใจ ไม่ยอมให้เกิดพิรุธเป็นที่สงสัยแก่ผู้อื่น แม้แต่ภรรยาและบุตร เมื่อหวนมานึกถึงบุตรและภรรยาแล้วก็สะท้อนใจ เห็นท่วงทีบริสุทธิ์ร่าเริงอย่างไม่เดียงสา แกคงไม่ทราบว่าพ่อของแกและสามีของเธอกำลังจะเป็นฆาตกร กำลังจะเป็นผู้ร้ายฆ่าคน อีกสองวันถ้าหากเธอทราบว่า ข้าพเจ้าเป็นตัวการผู้ร้ายฆ่าคน เธอจะรู้สึกอย่างไร คิดแล้วใจหายไม่สบายใจ รู้สึกเศร้าอย่างบอกไม่ถูก ไม่ทราบจะระบายอย่างไร

เข้าไปในห้องพระ กราบพระพุทธรูปและอัฐิบุพการีที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งตั้งเรียงรายอยู่ตรงหน้า คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงาย แต่ไม่มีความหมายอะไรสำหรับคนมีความทุกข์ ความแค้น และความพยาบาทอย่างข้าพเจ้า ยิ่งนึกถึงเวลาที่จะลงมือใกล้เข้ามา ก็ยิ่งกระสับกระส่าย กระวนกระวาย เพราะไม่เคยมีฝีมือประหัตประหารมนุษย์ พยายามตั้งจิตให้สงบและนึกถึงคุณพระรัตนตรัย แล้วก็ระบายความคับแค้นในใจให้พระ และวิญญาณบุพการีรับทราบว่า ข้าพเจ้าได้รับความแค้นและกำลังจะล้างแค้น ขอให้พระและวิญญาณบุพการีช่วยคุ้มครองข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าไม่เคยสร้างบาปกรรมใดๆ มาแต่ก่อน ขอให้จิตใจข้าพเจ้าเข้มแข็ง ด้วยเจตนาอันแรงกล้าขอให้การสังหารมนุษย์ชั่วเกิดผลตามความประสงค์ แม้กระนั้นก็ยังรู้สึกว่าจิตใจยังไม่ปลอดโปร่ง เพราะพระพุทธรูปมิได้แสดงกิริยาเห็นดีเห็นชอบ หรือคัดค้านประการใด

ขณะนั้น จิตได้หวนระลึกถึงพระภิกษุรูปหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือมาก ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับท่านก่อนที่จะอุปสมบท แม้ท่านจะอ่อนพรรษาและอ่อนทั้งวัย แต่ข้าพเจ้าก็รู้สึกว่ายังไม่เคยมีใครถูกชะตาเท่ากับพระภิกษุรูปนี้ และข้าพเจ้าก็รู้สึกว่า ท่านเองก็มีความกรุณารักใคร่ข้าพเจ้าไม่น้อยกว่าที่ข้าพเจ้าเคารพนับถือท่าน เห็นจะเป็นเพราะเรามีจิตใจตรงกัน เมื่อท่านไปบวชเป็นภิกษุ ท่านก็มุ่งปฏิบัติในทางธรรมอย่างเคร่งครัด สมกับที่ท่านได้สละแล้วในทางโลก ข้าพเจ้าระลึกถึงพระภิกษุรูปนี้ขึ้นมาได้ ก็รู้สึกจิตใจผ่องใสขึ้นมาทันที เห็นแสงเดือนสว่าง ทางเข้าวัดก็ไม่สู้จะลำบากนัก และระยะทางระหว่างบ้านกับวัดแม้จะอยู่ห่างไกลสักหน่อยแต่การไปมาก็สะดวก นึกได้เช่นนั้นข้าพเจ้าแต่งตัวออกจากบ้านทันที พอไปถึงที่วัดสำนักของพระภิกษุผู้เป็นเพื่อนก็รีบขึ้นไปบนกุฏิ ทราบจากเด็กว่าท่านกำลังสวดมนต์อยู่ในห้อง ข้าพเจ้านั่งรออยู่ข้างนอกสนทนากับเด็กไปพลาง เพื่อรอเวลาท่านสวดมนต์จบ สายตาก็มองดูรอบๆ บริเวณวัด เห็นหลังคาโบสถ์เหลืองอร่าม

กฎแห่งกรรม

เมื่อสีทองต้องกับแสงเดือน มองเห็นสุสานที่ไว้ศพเป็นช่องเรียงเป็นแถว เห็นเมรุเผาศพถาวร ทุกสิ่งทุกอย่างที่เห็นมันเป็นสิ่งที่เตือนจิตใจ ให้สำนึกถึงสังขารอันไม่เที่ยงแท้แน่นอน มองดูสุสาน ก็นึกถึงร่างที่นอนเรียงรายอยู่ภายในอย่างเงียบสงบ ร่างเหล่านั้นคงจะมีทั้งดีและชั่ว บางท่านเคยพบสำมะเลเทเมาตามสถานที่หย่อนใจในยามราตรี พร้อมทั้งสุรา นารี เต้นรำตามเสียงเพลงอย่างสนุกสนานในสถานที่มีแสงสีอันงดงาม ไม่เคยนึกถึงความตาย มาจบชีวิตง่ายๆ ก็นอนสงบรวมอยู่ในสถานที่แห่งนั้น บางท่านกำลังสาว สวยสดงดงาม ความรู้สูง พร้อมทั้งทรัพย์สินมหาศาล ชื่อหอมฟุ้งไปทั่วทิศ ใครเห็นก็ชมอยากรู้จัก แต่ต้องมาจบชีวิตขณะกำลังสาวสวยด้วยความประมาท ต้องมานอนสงบท่ามกลางแสงเดือนในป่าช้า ร่างที่เคยสวยสดงดงาม บัดนี้เหลือแต่ร่างที่น่าเกลียดน่ากลัว บางท่านข้าพเจ้าเคยรู้จัก ครั้งหนึ่งเคยรุ่งเรืองด้วยอำนาจวาสนา พร้อมด้วยทรัพย์สมบัติบริบูรณ์ ตึกรามบ้านช่องใหญ่โต เครื่องบำรุงความสุขทุกอย่างที่จะหาได้ด้วยเงินตรา แต่เมื่อจบชีวิตแล้ว ญาติก็นำมาฝากวัด ส่วนทางบ้านมุ่งหวังที่จะช่วงชิงทรัพย์สินที่ผู้ตายเหลือทิ้งไว้ บางคนก็แช่งด่าผู้ตายว่าไม่ให้ความยุติธรรม เลยนำร่างมาฝากไว้ที่วัด มิได้กำหนดจัดการสิ่งใดลงไป ข้าพเจ้าเคยเดินดูทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักมากมายด้วยกัน คิดแล้วก็เศร้าใจ

กำลังคิดเพลินอยู่ ภิกษุผู้เพื่อนก็ออกจากห้องกุฏิ เห็นข้าพเจ้านั่งคอยอยู่ก็ทักทายปราศรัยตามควร ข้าพเจ้ากราบท่าน ท่านจัดแจงรินน้ำชาใส่ถ้วยส่งให้ แล้วท่านก็เอ่ยขึ้นว่า

"วันนี้เธอคงมีธระสำคัญ จึงได้มาหาอาตมาในเวลาค่ำคืนเช่นนี้"

ข้าพเจ้าอึกอักอยู่พักหนึ่ง เพราะไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไรถูก ทั้งๆ ที่ท่านเคยเป็นเพื่อนรักใคร่กันมาก่อน จิตใจข้าพเจ้าเกิดจะรวนเร เพราะเรื่องคอขาดบาดตายอย่างนี้ไม่ควรจะรบกวนผู้ทรงศีล แต่คิดว่าไหนๆ ก็ตั้งใจมาแล้ว ก็หักใจเรียนท่านไปว่า

"ผมมีธุระสำคัญที่สุดในชีวิต อยากจะแจ้งให้หลวงพี่ทราบเป็นความลับ"

ท่านนิ่งฟังไม่พูดอะไร เดินผลักบานประตูกุฏิแล้วหันมาพยักหน้ากล่าวว่า

"เข้ามาพูดข้างในนี้ดีกว่า"

ข้าพเจ้าลุกขึ้นตามท่านเข้าไป แล้วงับบานประตูไว้ ในห้องมีพระพุทธรูป และตั้งเครื่องบูชาประดับไว้อย่างงดงาม รู้สึกหอมอบอวลไปด้วยกลิ่นธูปควันเทียน และกลิ่นผ้าเหลือง ข้าพเจ้าถือโอกาสกราบพระบูชาสามครั้ง เมื่อกราบพระพุทธรูปแล้ว ท่านก็ให้ข้าพเจ้าเริ่มเรื่องธุระกับท่าน ข้าพเจ้าก็เล่าถึงเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนสุดทุกสิ่งทุกอย่างตลอดจนได้วางแผนการที่จะล้างแค้น เวลาที่ข้าพเจ้าเล่า ท่านนั่งฟังด้วยความสงบและสนใจ จนข้าพเจ้าเล่าเรื่องจบ ท่านก็นั่งนิ่งใช้ความคิดตริตรองสักครู่หนึ่ง ท่านจึงได้พูดขึ้นว่า

"อาตมาเห็นใจในเรื่องของเธอมาก สมควรแล้วที่เธอจะต้องแค้น พูดตามจิตใจของผู้ที่อยู่ในทางโลก อาตมาเห็นใจเธอในเรื่องนี้ ถ้าอาตมายังไม่เข้ามาส่ความสงบในทางธรรม ยังอยู่ในทางโลกเหมือนครั้งก่อน ก็คงคิดอย่างเธอเหมือนกัน และอาจร่วมมือกับเธอด้วย คิดว่าคนชั่วชนิดนี้ไม่ควรจะอยู่ในสังคมใดบ้านใดเมืองใด เพราะจะนำความเดือดร้อนมาสู่บ้านนั้นเมืองนั้น หากผู้นั้นมีวาสนามากขึ้น ก็จะนำความปั่นป่วนมาสู่โลกได้ คนชนิดนี้เกิดมาเพื่อทำลาย"

ข้าพเจ้าได้ยินคำพูดของท่านแล้ว รู้สึกปีติยินดีอบอุ่นขึ้นอย่างประหลาด และเพิ่มความเคารพท่านยิ่งขึ้น ที่ท่านผู้เป็นภิกษุสงฆ์ทรงศีลยังให้ความเห็นอกเห็นใจ ทำให้อุ่นใจที่ไม่ว้าเหว่อย่างที่คิด แต่แล้วท่านก็พูดต่อไปว่า

"แต่เวลานี้อาตมาเป็นสงฆ์ มิบังควรจะออกความเห็นในสิ่งที่ผิดต่อศีลธรรม เรื่องการฆ่าฟันกันนั่นมันมิใช่กิจของสงฆ์ ที่จะส่งเสริมหรือ

ห้ามปรามในเวลานี้ สงฆ์มีหน้าที่จะชักนำไปสู่ทางดีเท่านั้น”

ท่านพูดแล้วก็หันมามองหน้าข้าพเจ้า เหมือนจะอ่านจิตใจว่าข้าพเจ้ากำลังคิดอะไรอยู่ ข้าพเจ้ากำลังปลาบปลื้มใจในคำพูดของท่าน ข้าพเจ้าก้มลงกราบท่านน้ำตาไหลซึมออกมาด้วยความดีใจ แล้วก็พูดว่า

“ขอบคุณหลวงพี่ที่ให้ความเห็นอกเห็นใจ ผมมีความอบอุ่นขึ้นอย่างประหลาด อย่างน้อยก็มีหลวงพี่องค์หนึ่งที่เห็นใจ”

แต่แล้วท่านก็กล่าวเรียบๆ ว่า

“ที่เธอจะทำการครั้งนี้ เหมือนเอาชีวิตเข้าแลกด้วยจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่ยอมให้สิ่งใดมาเปลี่ยนแปลงเจตนาของเธอได้”

ข้าพเจ้าตอบว่า “จริงครับหลวงพี่ ถ้าผมไม่ได้ล้างแค้น จะอยู่เป็นคนต่อไปก็ไม่มีความสุขตลอดชาติ”

ท่านอมยิ้มอย่างเห็นใจ แล้วพูดว่า

“ก่อนเธอจะสร้างกรรมลงไปนั้น อาตมาใคร่จะแนะนำในสิ่งที่ดีและเป็นมงคลกับตัวเธอสักอย่างหนึ่ง ไม่ทราบว่าเธอจะทำตามหรือไม่ แต่ไม่เป็นที่ขัดขวางเกี่ยวข้องกับการกระทำสิ่งใดของเธอเลย”

ท่านพูดแล้วก็นิ่งฟังคำตอบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าคิดแล้วจึงตอบท่านว่า

“หลวงพี่ผู้เดียวที่ผมไว้ใจ และเป็นผู้ที่เห็นใจผม สิ่งใดที่หลวงพี่แนะนำไปในทางดี ไม่ขัดต่อการกระทำของผม ผมยินดีปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่าง”

เมื่อท่านได้ยินข้าพเจ้าพูด ท่านก็แสดงความพอใจและเสริมว่า

“อาตมาเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน จึงอยากจะให้สร้างความดีเสียก่อนที่จะทำอะไรลงไป คืออยากให้เธอถือศีล ๘ อยู่ที่วัดนี้กับอาตมาสัก ๘ วัน และอยากจะให้เริ่มต้นแต่วันพรุ่งนี้ เพราะเป็นวันพระขึ้น ๑๕ ค่ำแล้ว ให้ถึงวันพระแรม ๘ ค่ำ เป็นอันสิ้นสุดตามอาตมาร้องขอ ต่อจากนั้นอาตมาจะไม่ร้องขออะไรอีกเลย”

เมื่อข้าพเจ้าได้ยินเช่นนั้น ทำให้อึกอักมิได้ตอบรับทันที การที่ให้ข้าพเจ้าถือศีล ๘ วันนั้น หมายความว่าข้าพเจ้าจะต้องยืดเวลาตามแผนการออกไปอีกหลายวัน เมื่อท่านเห็นข้าพเจ้านิ่ง ท่านก็พูดต่อไปว่า

"การที่อาตมาแนะนำให้ถือศีลนั้น ก็เพื่อเธอจะได้ชำระจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์เสียก่อน เพื่อกุศลอันนี้จะได้ช่วยเธอได้บ้าง"

ข้าพเจ้าทบทวนดูแล้ว คิดว่าการถือศีลเพียง ๘ วันเท่านั้น ไม่ทำให้ข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงจิตใจได้ นอกจากจะประวิงเวลาให้ช้าไปเท่านั้น การถือศีลก็เป็นความดีอย่างหนึ่งไม่เสียหายอะไร เพื่อสนองความหวังดีและความเห็นอกเห็นใจของท่านที่มีต่อข้าพเจ้า ก็ตกลงรับปากกับท่านว่า จะถือศีลอยู่กับท่านให้ครบ ๘ วัน ก่อนจะทำอะไรลงไป ท่านแสดงความพอใจและยินดีด้วย

รุ่งขึ้นข้าพเจ้าก็ลาพักงานทันที แล้วก็มาอยู่ที่วัดตามที่ตกลงไว้ ทำให้บุตรและภรรยาของข้าพเจ้าแปลกใจที่จู่ๆ ก็เข้าวัดถือศีล ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยมีวี่แววเลย การมาอยู่วัดและถือศีลทำให้จิตใจปลอดโปร่งขึ้น จิตใจสบาย ซึ่งแรมปีที่แล้วมา ข้าพเจ้าไม่เคยมีความสบายใจเช่นนี้มาก่อนเลย หลวงพี่ท่านไม่เคยพูดและเอ่ยถึงสิ่งอะไรทั้งสิ้น นอกจากพูดสอนศีลธรรมทางปฏิบัติทั่วๆ ไป

ต่อจากนั้นอีก ๒ วันก็จะถึงวันพระ ๘ ค่ำ เป็นวันหมดกำหนดที่ข้าพเจ้าตกลงไว้ วันนั้นท่านได้กล่าวขึ้นว่า

"อาตมาจะเล่าเรื่องจริงให้ฟังสักเรื่อง แม้เรื่องนี้จะเกิดขึ้นนานมาแล้วก็ดี แต่เรื่องมันก็คล้ายคลึงกับเรื่องที่เธอได้ประสบมา ซึ่งเรื่องมีอยู่ว่า วัดทางชนบทวัดหนึ่ง มีพระอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในทางวิปัสสนากรรมฐาน ชื่อพระอาจารย์พรหม มีคนเคารพนับถือมากมาย มีลูกศิษย์ที่รักใคร่อยู่คนหนึ่งชื่อเจียม วันหนึ่งที่วัดมีงานออกร้าน มีเพลง ละครรำ และลิเก ๓ วัน ๓ คืน ซึ่งตามบ้านนอกในสมัยนั้นก็นับว่าเป็นงาน

สนุกสนาน เพราะนานปีจะมีสักหน ผู้คนชาวบ้านใกล้ไกลต่างชวนกันมาเที่ยวงานอย่างคับคั่ง ห่างจากวัดออกไปหลายคุ้งน้ำ มีหมู่บ้านอยู่หมู่บ้านหนึ่ง ชาวบ้านมีอาชีพในทางทำนา ในหมู่บ้านนี้มีชายหนุ่มอยู่คนหนึ่ง ชื่อนายพุ่ม ซึ่งพ่อแม่แม้จะทำนาก็พอมีอันจะกิน วันนั้นนายพุ่มอยากจะไปเที่ยวงานวัดที่อาจารย์พรหมอยู่ เพราะไม่เคยไปเลย และนายพุ่มแม้จะเป็นลูกชาวนาเกิดในละแวกบ้านก็ดี แต่พ่อแม่ได้ส่งมาอยู่กับลุงที่บางกอกตั้งแต่เด็ก เพิ่งจะกลับไปอยู่บ้านไม่กี่เดือน ฉะนั้นเมื่อได้ทราบข่าวว่าที่วัดอาจารย์พรหมมีงาน ทำให้ใจจดจ่ออยากจะไปอย่างที่สุด ในชีวิตนายพุ่มไม่เคยเป็นเช่นนี้มาก่อนเลย เที่ยวชวนเพื่อนหนุ่มๆ ในละแวกบ้าน ก็ไม่มีใครเขาไปเป็นเพื่อน เพราะต่างก็ยังติดงานนวดข้าว ขอร้องให้นายพุ่มรอไว้วันสุดท้าย จึงจะไปเป็นเพื่อนด้วย แต่นายพุ่มไม่ทันใจอยากจะไปแต่วันต้น เมื่อไม่มีใครไปเป็นเพื่อน ก็ถามหนทางที่จะไปให้แน่นอนเพื่อกันหลงทาง ธรรมดาจากหมู่บ้านไปทางเรือกว่าจะถึงวัดก็หลายชั่วโมง หากจะเดินตัดทุ่งราวสองชั่วโมงก็ถึง ฉะนั้น นายพุ่มจึงเลือกเอาทางบก แม้พ่อแม่จะห้ามปราม นายพุ่มก็ไม่ยอมฟังเสียง เพราะตั้งใจอย่างเด็ดขาดไว้แล้ว นายพุ่มออกเดินทางจากบ้าน มีไม้ตะพดอันเดียวเป็นเพื่อนร่วมทาง พวกเพื่อนและพ่อแม่คิดว่าคงไปติดลูกสาวชาวบ้านใกล้วัดแถบนั้นเป็นแน่

ครั้นนายพุ่มไปถึงในบริเวณวัดที่มีงาน ก็เดินเที่ยวชมงานอยู่คนเดียว ดูโน่นนิดนี่หน่อยจนมาถึงโรงละครรำ เห็นชายกลุ่มหนึ่งกำลังเพลินอยู่ เนื่องจากละครกำลังเล่นบทตลก จึงมีเสียงเฮฮาอย่างครื้นเครงทั่วไป นายพุ่มจึงเร่เข้าไปดูด้วย ขณะที่กำลังยืนดูอยู่เหลือบไปเห็นหน้าชายคนหนึ่งซึ่งยืนอยู่ใกล้ๆ กัน นายพุ่มไม่เคยรู้จักชายคนนั้นมาก่อนเลย แต่เห็นหน้าแล้วรู้สึกไม่ถูกชะตา ให้รู้สึกชังน้ำหน้าเหมือนกับว่าเป็นศัตรูคู่อริกันมานาน ไม่ว่าชายผู้นั้นจะแสดงกริยาสนุกหรือร่าเริงอย่างไร ก็รู้สึกขัดนัยน์ตาของนายพุ่มทุกๆ อย่าง ชายคนนั้น

ไม่รู้ตัว คงตั้งหน้าดูละครและหัวเราะอย่างสนุกสนาน นายพุ่มเองก็นึกแปลกใจตนเองเหมือนกันว่า ทำไมเกลียดชายคนนั้นอย่างรุนแรงถึงเพียงนี้ ทั้งที่ไม่เคยทำความเจ็บช้ำน้ำใจมาก่อนเลย

นายพุ่มยืนดูสักครู่ รู้สึกหมั่นไส้กิริยาท่าทางของชายผู้นั้นจนทนไม่ไหว ลืมตัวไปวูบหนึ่ง นายพุ่มจึงใช้ไม้ตะพดที่ถือมาตีหัวชายคนนั้นเต็มแรง ทำให้ชายคนนั้นซึ่งไม่รู้ตัว ถลาลงไปนอนดิ้นอยู่พักหนึ่ง คนซึ่งกำลังดูละครเรื่องสนุกๆ ก็แตกฮือกันขึ้น ตัวละครชะงักการเล่นกลางคัน ส่วนนายพุ่มนั้นพอได้สติรู้ตัวว่าทำอะไรลงไปแล้วก็ตกใจ เห็นคนแตกตื่นตกตะลึงกันอยู่ จึงถือโอกาสหนีทั้งๆ ที่ตัวเองก็ไม่ชำนาญทาง พวกเพื่อนๆ ของชายคนนั้นเมื่อหายตกตะลึง กวงตามหลังนายพุ่มมาทันที นายพุ่มวิ่งไปหลบอยู่ใต้ถุนกุฏิ พักเดียวเห็นผู้คนล้อมเข้ามารอบด้าน ก็รู้ตัวว่าใกล้จะจนมุม ครั้นเห็นไม้กระดานใต้ถุนกุฏิแห่งหนึ่งมีช่องโหว่ พอตัวจะรอดขึ้นไปได้ จึงใช้มือเหนี่ยวโหนตัวขึ้นไปทันที ก่อนพวกติดตามจะแลเห็น พอทรงตัวได้ก็แลเห็นพระภิกษุรูปหนึ่งยืนดูอยู่ที่ชานหน้ากุฏิ นายพุ่มนั้นรู้สึกตัวกลัวความผิดจนตัวสั่น ครั้นพบพระก็มลงกราบ แล้วบอกว่า

“ช่วยผมด้วยเถิดครับหลวงพ่อ เขากำลังจะตามจับผม”

พระภิกษุรูปนั้นชี้เข้าไปในห้อง นายพุ่มรีบวิ่งหลบเข้าไปในห้อง พระองค์นั้นเดินตามเข้ามา และปิดประตูห้องกุฏิ แล้วท่านจึงสั่งให้นายพุ่มนั่งลง สงบสติอารมณ์ให้ดี แล้วเล่าเรื่องให้ท่านฟัง ท่านรับรองว่าเมื่อนายพุ่มอยู่กับท่านจะปลอดภัย นายพุ่มค่อยหายกลัว จึงนั่งลงเล่าเรื่องตั้งแต่ตอนที่อยู่บ้าน และมีความรู้สึกอยากมาเที่ยวในงานเหลือเกิน จึงพยายามมาเที่ยวจนได้ ตลอดจนได้มาพบเห็นและเกิดเรื่องต่างๆ ขึ้น แล้วโหนช่องโหว่หนีขึ้นมาบนกุฏิ เมื่อเล่าจบก็พอดีได้ยินเสียงผู้คนเดินอยู่นอกห้องขวักไขว่ และได้ยินเสียงพูดขึ้นว่า

“หลวงพ่อคงจำวัด”

แต่อีกเสียงหนึ่งบอกว่า

“ต้องบอกให้ท่านรู้ เพราะลูกศิษย์ของท่านถูกตีหัวเป็นการลบเหลี่ยมพวกเรา และดูถูกหลวงพ่อด้วย แล้วพวกเราก็มากมายยังจับมันไม่ได้ ปล่อยให้มันลอยนวลไปได้”

อีกเสียงหนึ่งกล่าวว่า

“มันไวยังกะปรอท เผลอเดี๋ยวเดียวหายตัวไปแล้ว พวกเราก็มัวตะลึงอยู่ ไม่นึกว่าจะมีนักเลงต่างถิ่นมาเหยียบจมูก ถ้าข้าพบจะไม่ไว้ชีวิตมันแน่”

นายพุ่มได้ยินเสียงคนพูดหลายเสียง เต็มไปด้วยความโกรธแค้น ก็นั่งตัวสั่นอยู่ในกุฏิ กราบแล้วกราบอีกให้หลวงพ่อช่วย ท่านจึงบอกให้นั่งนิ่งๆ ก่อน และทำใจให้ดี ท่านจะจัดการให้เรียบร้อย หลวงพ่อก็เปิดประตูกุฏิออกไป พบลูกศิษย์ของท่านแสดงความโกรธแค้น แต่ละคนถือไม้ตะพดและอาวุธอื่นๆ ท่าทางเอาเรื่อง ถ้าพบคนต้นเหตุอย่างน้อยก็มีหวังเนื้อตัวน่วมเป็นแน่ พวกลูกศิษย์ครั้นเห็นอาจารย์พรหมออกมาจากห้อง ต่างก็นั่งลงไหว้และรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ทราบ ท่านอาจารย์นิ่งฟังโดยสงบไม่พูดว่ากระไร แต่หันหลังกลับไปหยิบไพลออกมา แล้วยื่นให้ลูกศิษย์ชื่อเจียมที่ถูกตีหัวโนเท่าลูกมะกรูดพลางบอกว่า

“เอาไปทา ประเดี๋ยวก็ยุบ” นายเจียมลูกศิษย์คนโปรดเห็นชามใส่ไพลก็ตกใจ เพราะเมื่อเช้าหลวงพ่อสั่งให้เขาฝนไพลไว้ เมื่อเขาถามว่าฝนไปทำไม หลวงพ่อก็บอกว่าเอาไว้ให้ตัวเขาเอง เจียมยังหัวเราะนึกว่าท่านพูดตลกเล่น เพราะไม่นึกว่าตัวเองจะเจ็บป่วยเป็นอะไร เนื่องจากเป็นคนแข็งแรง

บัดนี้ ท่านได้ยื่นชามไพลมาให้จึงรู้ว่าท่านพูดจริง ไม่ได้พูดตลกเล่นขันๆ ตามความเข้าใจเสียแล้ว เจียมนึกในใจว่า หลวงพ่อนี้ทายเหตุการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ เสียแต่ว่าท่านไม่บอกให้รู้ตัว จึงพูด

อย่างน้อยใจว่า

"หลวงพ่อรู้ว่าผมจะถูกตี ทำไมไม่เตือนให้ผมรู้ตัวบ้าง เสียแรงเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อแท้ๆ ยังปล่อยให้คนอื่นมาทำได้"

หลวงพ่อจึงปลอบนายเจียมว่า

"เจียมเอ๋ย เจ้าอย่าน้อยใจเลย หลวงพ่อรู้ก็บอกเจ้าไม่ได้ เพราะมันเป็นการก่อเวรไม่สิ้นสุด จึงอยากจะให้พ้นเวรสิ้นกรรมกันเสียที่ชาตินี้ การที่เจ้าถูกตีหัววันนี้ เป็นเวรกรรมกันมาแต่ชาติก่อน เมื่อชาติก่อนเจ้าถูกเขาฆ่า มาชาตินี้ถ้าหลวงพ่อบอกเจ้าว่ามีคนจะมาทำร้าย เจ้าก็จะต้องฆ่าเขาตาย เป็นการใช้เวรกันแต่เพียงชาตินี้ เจียม เจ้าควรหัดเป็นคนมีความอดทน รู้จักเสียสละและการให้อภัย เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร แล้วเจ้าก็จะมีความสุข"

ท่านพูดจบแล้ว นายเจียมยังไม่หายน้อยใจ จึงกล่าวว่า

"หลวงพ่อจะให้ผมเสียสละ อดทน แต่ผมถูกลอบตีหัวโดยไม่รู้ตัว ผมไม่เคยทำความเจ็บใจให้มันมาก่อนเลย แล้วหลวงพ่อจะให้ผมยอมแพ้มันง่ายๆ หลวงพ่อเห็นคนอื่นดีกว่าผมเสียแล้วหรือครับ"

เจียมพูดด้วยกิริยาเศร้าโศกเสียใจ ท่านอาจารย์พรหมท่านประกอบด้วยความสุขุม จึงปลอบศิษย์รักของท่านว่า

"เจียมเอ๋ย เท่าที่เจ้าอยู่กับหลวงพ่อมา เคยเห็นว่าหลวงพ่อมีอคติลำเอียงต่อศิษย์คนใดบ้าง เจ้าเคยเป็นศิษย์ที่ดี มีความกตัญญูเดี๋ยวนี้เจ้าหมดความนับถือไม่เชื่อฟังคำหลวงพ่อแล้วหรือ การใดที่ทำไปนั้นก็ด้วยความหวังดีต่อเจ้า และเพื่อเป็นการให้ระงับเวรในชาตินี้และวันนี้ หลวงพ่อต้องการให้เจ้าพ้นทุกข์ หลวงพ่อเป็นสงฆ์ไม่เคยหวังร้ายต่อใคร มีความหวังดีทั้งสิ้น"

พอท่านพูดจบ เจียมก็รู้สึกตัวว่า ตัวเองออกจะวู่วามและทำให้อาจารย์เสียใจ จึงตรงเข้ากราบขอโทษ พร้อมกับกล่าวว่า

"พระคุณหลวงพ่อที่กรุณาผมมาตั้งแต่น้อยคุ้มใหญ่ ผมยังไม่ได้

ทดแทนคุณเลย ที่พูดไปนั้นด้วยความน้อยใจเท่านั้น บัดนี้ ผมรู้สึกตัวแล้ว ผมขออภัยหลวงพ่อด้วย ผมจะเชื่อหลวงพ่อ ผมจะอดทนที่ต้องรับความเจ็บปวด ผมจะเสียสละและให้อภัยแก่คนที่ทำผมลับหลัง โดยที่ผมไม่รู้จักตัว ขอให้หลวงพ่อเมตตาผมเหมือนเดิม ถ้าผมไม่มีหลวงพ่อคุ้มครองวันนี้ คงจะเจ็บมากกว่านี้”

พระผู้เป็นอาจารย์เห็นศิษย์เชื่อฟังก็พอใจ พลางบอกให้ศิษย์อื่นๆ รออยู่ข้างนอก ชวนนายเจียมเข้าไปกราบพระในกุฏิ พอนายเจียมเข้าไปท่านก็ปิดประตูลงกลอน ในห้องมืดสลัวเพราะท่านได้ปิดหน้าต่างหมดทุกด้าน ท่านให้นายเจียมจุดธูปเทียนบูชาพระพุทธรูปและก้มกราบ ๓ ครั้ง แล้วกล่าวต่อหน้าพระว่า

“ข้าขอสัญญาว่า วันนี้ข้าถูกทำร้ายโดยศัตรูที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย ข้าจะขออโหสิกรรมให้ และไม่ขอจองเวรกันต่อไป ไม่ว่าชาตินี้หรือชาติไหนๆ ขอพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จงเป็นองค์พยานด้วย”

นายเจียมกล่าวจบ ก็ก้มลงกราบพระพุทธรูปอีกครั้งหนึ่ง นายพุ่มซึ่งหลบอยู่ในมุมมืด ได้ยินการสนทนาระหว่างศิษย์กับอาจารย์ทราบความตลอดหมด เมื่อศิษย์และอาจารย์เข้ามาในห้อง นายพุ่มก็จับตาดูตลอดเวลาด้วยหัวใจที่สั่นระริก เมื่อเจียมกล่าวคำต่อหน้าพระเสร็จแล้วก็รู้สึกเบาใจ อาจารย์จึงพยักหน้าให้นายพุ่มออกมา นายพุ่มก็คลานออกมาจากมุมห้อง เจียมได้ยินเสียงก๊อกแก๊กก็เหลียวมาดู เห็นคนคลานออกมาก็ตกตะลึง เพราะไม่เคยนึกฝันมาก่อน นายพุ่มเมื่อคลานออกมาตรงหน้า นายพ่มก็ก้มลงกราบ พลางพูดว่า

“ขอพี่จงยกโทษให้ฉันด้วย ที่ฉันทำไปเพราะอารมณ์วูบเดียวแท้ๆ แล้วหนีมาพบท่านอาจารย์จึงรอดชีวิตมาได้ ท่านอาจารย์บอกว่าเป็นเพราะกรรมเก่าแต่ชาติก่อน เราเคยก่อเวรจองกรรมกันมา ท่านจึงขอให้เราอโหสิกรรมเสียในชาตินี้ ให้หมดเวรหมดกรรมกันเสียที ขอพี่

อภัยให้ด้วย”

นายพุ่มนั้นไม่ได้กล่าวแต่เพียงคำพูดอย่างเดียว แต่สะอื้นน้ำตาไหล เนื่องจากสำนึกในความผิดของตัว เจียมครั้งแรกเห็นคนคลานจากที่มืดก็ตกตะลึงอยู่แล้ว เมื่อนายพุ่มเข้ามากราบขอโทษ จึงเดาเรื่องถูกหมด ครั้งแรกก็ยังนึกโกรธอยู่ เพราะตัวต้องเจ็บโดยไม่รู้เรื่องราว แต่เมื่อนึกว่าตัวได้สัญญากับอาจารย์ว่าจะอโหสิกรรม และตัวเองก็ได้ประกาศต่อหน้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว จิตใจก็อ่อนลง เห็นนายพุ่มร้องไห้ก็สงสาร จึงปลอบนายพุ่มว่า

“นิ่งเสียเถิดน้องชาย พี่ยกโทษให้หมดแล้ว เราไม่ขอจองเวรจองกรรมกันต่อไป เราสองคนนี้เป็นหนี้พระคุณของหลวงพ่อท่าน ที่ท่านช่วยระงับเวร ซึ่งเนื่องมาแต่ชาติก่อนให้สิ้นสุดกันไป”

ท่านอาจารย์เห็นทั้งสองปรองดองกันได้เรียบร้อย ก็มีความพอใจ ท่านจึงบอกให้ทั้งสองรับศีลห้าพร้อมกัน เสร็จแล้วทั้งสองก็กล่าวคำอโหสิกรรมต่อหน้าพระพุทธรูปในกุฏินั้นพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง นายพุ่มอ่อนกว่านายเจียมสองปี จึงถือนายเจียมเป็นพี่ ต่อจากนั้นมาทั้งสองก็รักใคร่กันมากและสามารถตายแทนกันได้ จึงเป็นเรื่องที่ศัตรูกลายเป็นมิตร เรื่องนี้ชาวบ้านแถบนั้นเล่าให้ลูกหลานฟังกันตลอดมา และที่วัดนั้นต่อมาเมื่อจัดงาน ทางวัดก็จะห้ามคนถือตะพดเข้าไปเที่ยวในบริเวณงานอีก ใครจะถือติดมือไปก็ต้องไปฝากไว้ที่ประตูทางเข้าในงาน โดยทางวัดให้มีคนคอยรับฝาก ให้ความสะดวกโดยทำเบอร์เลขเป็นใบรับตรงกันไว้ให้ และก็เป็นตัวอย่างของงานวัดอื่นต่อมา”

เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังเรื่องราวที่พระท่านเล่านั้น ก็มาคร่นคิดถึงเรื่องของตัวเอง จิตใจรวนเรตัดสินใจอะไรไม่ถูก เพราะระยะที่ได้ถือศีลนั้น ได้เปลี่ยนจิตใจของข้าพเจ้าให้เบาบางจากความแค้นลงไปมาก คิดถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น เมื่อข้าพเจ้าได้ล้างแค้นสมประสงค์ ข้าพเจ้าก็คงจะไม่มีความสุขอย่างที่หวัง เพราะมือกฎหมายก็คงจะ

จัดการกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอาจถูกคุมขังหรืออาจถูกประหาร ผลที่ได้รับมันยิ่งร้ายเสียกว่าการทรมานใจเหมือนก่อน

รุ่งเช้า วันสุดท้ายที่ข้าพเจ้าครบกำหนดถือศีล วันที่ ๘ พอดี ข้าพเจ้าไปหาพระภิกษุผู้ชี้ทางสว่างให้แก่ข้าพเจ้า แล้วนั่งสนทนาอยู่ชั่วครู่ ข้าพเจ้าบอกว่านอนไม่หลับข้องใจในเรื่องต่างๆ ที่ได้ยินได้ฟัง แต่รู้สึกว่าจิตใจสบายขึ้นกว่าเดิม ท่านได้ฟังเช่นนั้นก็หัวเราะและพูดว่า

“นั่นแหละจิตเราเกิดกุศลขึ้นแล้ว การอดทน การเสียสละ และการให้อภัยนั้น ถ้าใครยึดถือได้ก็ย่อมทำให้จิตใจสงบ เกิดความสุขแก่ผู้นั้น และถือว่าเป็นผู้ชนะจิตใจตนเองได้ขั้นหนึ่ง อันผู้ใดก่อความชั่วไว้กรรมย่อมจะสนองผู้นั้นไม่ช้าก็เร็ว ฉะนั้น ที่เธอคิดจะแก้แค้นด้วยชีวิตนั้น มันเป็นการก่อเวรขึ้น ไม่สมควรที่เธอจะเข้าไปเกี่ยวข้อง ให้เกิดเวรขึ้นตามสนองจองล้างกันตลอดไปไม่สิ้นสุด อาตมาจึงอยากจะห้ามตั้งแต่ตอนแรก ที่เธอมาระบายความแค้นออกมาให้ทราบแล้ว แต่อาตมาคิดว่าหากห้ามเวลานั้นคงไม่สำเร็จ ถือสุภาษิตโบราณว่า น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ อาตมาจึงให้ความเห็นอกเห็นใจและคล้อยตามไปก่อน ทำให้เธอคลายความตึงเครียดลงบ้าง เพราะอย่างน้อยก็ยังมีผู้เห็นอกเห็นใจ หากเวลานั้น ถ้าอาตมาห้ามปรามในขณะที่เธอกำลังโกรธแค้น ย่อมมุมานะทำสิ่งที่ไม่สมควรลงไป เพราะคนเรามีความอวดดีประจำตัวไม่มากก็น้อย ยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ อาตมาจึงได้ประวิงเวลาไว้ เพื่อให้เธอได้ผ่อนคลายอารมณ์แค้นลง และให้เธอได้คิดภายหลังแล้วบัดนี้การที่เธอได้ตัดสินใจยอมอโหสิกรรมนั้น อาตมามีความพอใจและตรงตามความประสงค์ของอาตมา ปล่อยให้กรรมชั่วสนองผู้สร้างเองดีกว่า จงคอยดูไป อาตมาว่าไม่ช้ากรรมนั้นคงสนองแน่”

ข้าพเจ้าได้ฟังท่านให้โอวาท จิตใจผ่องใสสดชื่นขึ้น ข้าพเจ้ากราบท่านแล้วพูดว่า “หลวงพี่รู้เรื่องนายพุ่มละเอียดมาก คิดว่าหลวงพี่คงเป็นศิษย์อาจารย์พรหมคนหนึ่ง”

ท่านยิ้มแล้วตอบว่า “มิได้ นายพุ่มเป็นปู่ทวดของอาตมา” ข้าพเจ้าจึงว่า

“กระผมรู้สึกผิดชอบแล้วครับหลวงพี่ ผมจะอดทนต่อไปและเสียสละ จะให้อภัยแก่เขาผู้นั้น”

แล้วข้าพเจ้าก็เข้าไปกราบพระพุทธรูป ขออโหสิกรรม ไม่จองเวรจองกรรมต่อไปตั้งแต่บัดนี้ และตั้งใจว่าหากถูกกลั่นแกล้งอย่างไรอีก ข้าพเจ้าจะอดทน ให้อภัย และคิดถึงทางธรรมว่า ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว เมื่อคิดได้จิตใจก็สบาย ไม่ทุกข์ทรมานเหมือนอย่างเดิม เพียงระยะ ๘ วันที่ข้าพเจ้าได้เข้าวัด เปลี่ยนจิตใจของข้าพเจ้าผิดกันเป็นคนละคน

หลังจากข้าพเจ้ากลับเข้าทำงานแล้ว ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างประหลาด การกลั่นแกล้งทำลายจิตใจเกือบจะไม่มี เห็นจะเป็นเพราะข้าพเจ้าอดทนให้อภัย หน้าตาคงจะเปลี่ยนจากความเคร่งเครียดมายิ้มแย้ม จึงทำให้ทุกอย่างเข้าสู่ระดับปรกติ ต่อจากนั้นมาไม่นานนักเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างนึกไม่ถึงก็เกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาที่เคยกลั่นแกล้งทางจิตใจ เกือบจะทำให้ข้าพเจ้าเป็นบ้าเป็นหลังเสียผู้เสียคนจวนจะกลายเป็นผู้ร้ายใจเหี้ยม ก็หมดอำนาจวาสนาดับแสงลงทันที ท่ามกลางความรุ่งเรืองซึ่งตัวเองก็ไม่เคยนึกมาก่อน พวกประจบสอพลอก็พากันตีตนออกห่าง ที่คอยติดหน้าตามหลังก็หายไปสิ้น ข้าพเจ้าก็ได้ลืมเรื่องเก่าๆ และได้อโหสิกรรม ให้อภัยสิ้นแล้ว เมื่อเห็นกรรมตามสนองก็อดมีใจกลับนึกสงสาร และคิดถึงคำว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ยังยืนยงคงอยู่ไม่อับแสง ลบล้างสิ่งที่ข้าพเจ้าเคยคิดว่า “คนสร้างกรรมชั่ว กลับได้ดี” บัดนี้กรรมชั่วได้ตามสนองเห็นผลทันตาแล้ว จากนั้นข้าพเจ้ารู้สึกว่าชีวิตช่างมีความหมาย โลกเต็มไปด้วยความสดชื่นน่าพิสมัย ทุกสิ่งทุกอย่างเต็มไปด้วยชีวิตจิตใจ แม้แต่ต้นไม้ดอกไม้ดอกหญ้าช่างสวยสดงดงามเหมือนจะยิ้มรับ อันคนเรายามสุขนั้นมองเห็นทุก

กฎแห่งกรรม

สิ่งทุกอย่างสดชื่นเบิกบาน อันยามทุกข์มองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างเหี่ยวแห้งมีแต่ตรมเศร้า จะแก้ไขได้ก็ด้วยที่ใจของตนเอง แต่ผู้นั้นจะต้องมีจิตใจที่บริสุทธิ์ มีความอดทนให้อภัยและเสียสละ ดังตัวข้าพเจ้าได้ประสบมาเป็นตัวอย่าง ข้าพเจ้ายังนึกถึงพระคุณของพระภิกษุผู้จูงข้าพเจ้าออกมาจากที่มืด มาสู่แสงสว่างที่สดชื่น ซึ่งเป็นชีวิตใหม่ ที่ได้ปรับปรุงจิตใจให้สดใสบริสุทธิ์ มองดูโลกได้ทุกแง่ ข้าพเจ้าจะขอจดจำพระคุณอันนี้จนกว่าชีวิตจะหาไม่

หมายเหตุ คำว่า “ข้าพเจ้า” นั้น เป็นผู้ได้ประสบการณ์ ซึ่งไม่ประสงค์จะออกนาม ข้าพเจ้าผู้เขียนเป็นผู้เรียบเรียง หากผู้ใดไม่เชื่อในกรรมดีกรรมชั่ว ก็ขอให้คิดว่าเป็นเรื่องอ่านเล่น เพราะเรื่องกรรมดีกรรมชั่วนั้นเป็นเรื่องเข้าใจกันยาก นอกจากประสบกับตัวเองเท่านั้น

เรื่องที่ ๑๙

วยรุ่น

กลางดึกของคืนวันหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นวันที่บุตรชายของข้าพเจ้าขออนุญาตไปในงานต้อนรับน้องใหม่ของสถาบันการศึกษาชั้นสูงแห่งหนึ่ง คืนวันนั้นข้าพเจ้ารู้สึกกระวนกระวายใจด้วยความเป็นห่วง เนื่องจากได้ทราบข่าวมาในตอนเย็นวันนั้นว่า การต้อนรับน้องใหม่ของสถาบันนี้ บรรดานักศึกษารุ่นพี่ที่เป็นชาย จะมอมกรอกสุรายาเมาพวกน้องใหม่ที่เป็นชายจนเมาหมดสติ แล้วอุ้มไปหอพักเพื่อจัดการแก้ไขพยาบาล เป็นวิธีการต้อนรับที่ออกจะแปลกประหลาดอยู่เท่าที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินมา และรู้สึกว่าน่าเป็นห่วงมาก สำหรับผู้อื่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสนุกสนานขบขันครึกครื้นและเป็นของธรรมดา แต่บังเอิญข้าพเจ้าเป็นผู้ไม่ชอบการดื่มสุรายาเมา เพราะชีวิตข้าพเจ้าเคยผ่านมารู้คุณโทษของมันดี ฉะนั้น จึงไม่ยอมให้บุตรของข้าพเจ้าดื่มเป็นอันขาด และถือเป็นข้อบังคับประจำบ้าน ถ้าหากผู้ใดที่อยู่ในบ้านของข้าพเจ้าฝ่าฝืนไปดื่มสุราเมามายแล้ว ข้าพเจ้าถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง

ตอนเย็นวันงานนั้น ข้าพเจ้าได้เรียกบุตรชายมาพูดว่า

“เธอก็รู้แล้วนะ พ่อไม่ชอบคนกินเหล้าเมายา ยิ่งถ้าคนนั้นเป็นลูกของพ่อ ก็ยิ่งเป็นสิ่งที่ไม่น่าให้อภัย ฉะนั้น ถ้าเธอหลีกเลี่ยงการดื่มไม่ได้ก็ไม่ควรไป แม้ว่าเธอจะถูกมอมหรือถูกขอร้องประการใดก็ดี เธอ

จะอ้างเหตุผลอย่างไร พ่อก็ไม่ยอมยกโทษให้เป็นอันขาด จำไว้นะ”

ข้าพเจ้าเห็นบุตรชายทำหน้าเศร้าแสดงความหนักใจ และตอบว่า

“เป็นประเพณีเขามีมานานแล้ว ผมไม่รู้จะฝ่าฝืนอย่างไร ครั้นผมจะหลบไม่ไป ก็ได้นัดกับเพื่อนฝูงไว้แล้ว ไม่อยากให้เสียคำพูดจึงจำเป็นต้องไป”

“ถ้าเธอจะเป็นขี้เมาในคืนนี้ ก็ไม่ต้องมาให้พ่อเห็นหน้าอีกต่อไป จงจำไว้ เธอต้องกลับมาโดยไม่แตะต้องสุรายาเมา คิดว่าเธอคงเข้าใจดี”

ครั้นแล้ว บุตรชายข้าพเจ้าก็ไปงานโดยจิตใจไม่ส้จะสบายนัก

ฉะนั้น คืนนั้นจะพ้นเที่ยงคืนไปนานแล้วก็ดี ข้าพเจ้าก็ยังไม่หลับ ผลุดลุกผลุดนั่งลุกขึ้นมาหยิบหนังสือนั่งอ่าน เพื่อฆ่าเวลาในการรอการกลับของลูก แต่แล้วก็อ่านไม่รู้เรื่อง เพราะจิตใจไม่ได้อยู่ที่หนังสือ สายตาคอยจับที่ประตูนอกว่าเมื่อไรจะเห็นแสงไฟหน้ารถยนต์ เมื่อไรจะได้ยินเสียงเปิดประตู ความเป็นห่วงทำให้จิตใจไม่เป็นสุข ความเงียบในกลางดึกทำให้นึกถึงเรื่องเก่าๆ เมื่อตัวเองยังอยู่ในวัยรุ่น นึกถึงการเริ่มดื่มครั้งแรกในชีวิต เรื่องในอดีตช่างจำได้ติดหติดตาหวนนึกถึง...

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ สงบลง โดยฝ่ายพันธมิตรเป็นผู้มีชัย ครั้งนั้นทหารอาสาสงครามของไทยเรากลับมาจากยุโรปถึงประเทศไทยรุ่นสุดท้าย ทางราชการและห้างร้านต่างก็ประดับธงทิว จุดประทีปโคมไฟกันอย่างสว่างไสว มีมหรสพสมโภชต้อนรับทหารหาญของชาติ เวลานั้นอายุของข้าพเจ้าอยู่ในวัยที่ยังมองเห็นโลกแคบ ข้าพเจ้ากับพวกเพื่อนจึงชวนกันออกเที่ยวเตร่ เราเริ่มออกจากบ้านตั้งแต่เย็น ตั้งใจจะเดินเที่ยวดูไฟประดับในสถานที่ต่างๆ อย่างสวยงาม และกำหนดว่าจะให้ถึงวังหลวงให้ค่ำพอดี เมื่อได้เวลาจุดโคมไฟ ได้พากันเดินมาเลยปากตรอกเต้าไปหน่อย ก็มีร้านขายสุราแขวนธงแดงเป็นเครื่องหมาย เราก็แลเห็นเพื่อนร่วมเรียนหลายคนกำลังนั่งดื่มสุราในร้าน พอเดินผ่าน

หน้าร้าน เพื่อนผู้หนึ่งตาไวมองเห็นพวกเราผ่านไป จึงวิ่งออกมาตาม เข้าไปในร้าน ข้าพเจ้าตั้งใจจะไม่ยอมเข้าไป แต่ก็เสียอ้อนวอนเพื่อนไม่ได้ เข้าไปนั่งในร้าน ร้านนั้นเป็นร้านจำหน่ายสุราอย่างเดียว มีสุราชนิดต่างๆ และยาดองเหล้าใส่ในขวดโหลเรียงราย ข้าพเจ้าเห็นเพื่อนคนหนึ่งได้สั่งให้เจ้าของร้านตักสุราใส่แก้วมาแจกเรียงตัว รวมทั้งตัวข้าพเจ้าด้วย ข้าพเจ้าขอตัวไม่ดื่มเพราะดื่มไม่เป็น คนอื่นเขารับแก้วมาแล้วก็ดื่มกันอย่างสนุกสนานสรวลเสเฮฮา มีข้าพเจ้าคนเดียวเท่านั้นที่ปฏิเสธ เพื่อนฝูงหลายคนพยายามอ้อนวอนให้ข้าพเจ้าดื่ม ข้าพเจ้าก็ยังไม่ยอมดื่ม และพวกเพื่อนไม่ละความพยายาม เพื่อนคนหนึ่งได้ตัดพ้อต่อว่าเป็นเชิงเยาะเย้ยถากถางข้าพเจ้าว่า

"เกิดมาเป็นลูกผู้ชาย ถ้าไม่ดื่มเหล้า ก็ไปนุ่งผ้าซิ่นเสียดีกว่า"

คำเยาะเย้ยนี่เอง ทำให้ข้าพเจ้าผู้ยังเยาว์ต่อความคิด เยาว์ต่อโลก เยาว์ต่อสิ่งที่ผิดและถูก ชั่วและดี มุมานะคิดว่าตัวเรานี้ก็เป็นลูกผู้ชาย ไฉนจะให้คนอื่นดูหมิ่นเยาะเย้ยอยู่ทำไม ข้าพเจ้าจึงยกแก้วเหล้าขึ้นดื่มอย่างฝืนใจ เป็นการดื่มครั้งแรกในชีวิต เพื่อนฝูงที่ร่วมโต๊ะต่างตบมือแสดงความยินดี เขาคงดีใจที่ทำให้ข้าพเจ้าดื่มได้ ต่างก็ร้องว่า

"ลูกผู้ชายต้องอย่างนี้ซิ"

แต่ข้าพเจ้าเวลานั้นจะร้องไห้หรือหัวเราะดี เพราะเหล้าที่ผ่านเข้าไปในลำคอนั้น มันเฝื่อนๆ ร้อนวูบวาบในลำคอชอบกล ไม่หอมหวานเหมือนที่คิดไว้ก่อนดื่ม ต้องถ่มน้ำลายออกมาอย่างเสียกิริยาเพื่อให้คลายความขื่นคอ เพื่อนๆ พากันหัวเราะ เมื่อเห็นข้าพเจ้ามีสีหน้าตื่นๆ และพากันเรียกข้าพเจ้าไก่อ่อน บางคนยื่นกับแกล้มส่งมาให้แก้เฝื่อน ข้าพเจ้ารับมากินอย่างซังกะตาย ประเดี๋ยวก็ร้อนวูบวาบตามหน้า รู้สึกว่าหูร้อนและหูหนาขึ้น หน้าก็ชักจะตึงๆ ท้องไส้ก็ร้อนวูบๆ บ้านช่องดูคล้ายกับว่าสั่นโคลงเคลงและเริ่มหมุน นี่แหละคือการเริ่มต้น

การดื่มของข้าพเจ้า ต่อมา ข้าพเจ้าในความคิดของเพื่อนๆ ก็เริ่มดื่มเต็มตัวชนิดขี้เมาหัวราน้ำ ข้าพเจ้ามาคิดว่า ผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นนั้นอาจจะชักนำไปในทางดี หรือทางชั่วได้ง่ายกว่าวัยอื่น เพราะยังอ่อนต่อโลก ยังอ่อนต่อความคิด มักจะไม่สามารถทนการเยาะเย้ยดูหมิ่นได้ง่ายกว่าวัยอื่น มักดื้อดึงพยายามทำสิ่งที่ตนไม่เคยทำ เพราะอยากจะเป็นคนเก่ง เป็นลูกผู้ชาย สมกับคำโบราณว่า

“คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล คบคนดีมีศรีแก่ตน คบคนชั่วอัปราชัย”

ต่อมาภายหลังเพื่อนที่เคยเยาะเย้ยข้าพเจ้าในเรื่องการดื่ม เขามีครอบครัวและมีบุตรชายคนหนึ่งอายุประมาณ ๒ ขวบ เมื่อผู้ใหญ่เลี้ยงสุราเมรัยกัน ก็เรียกเด็กน้อยเข้ามาจับสุรากรอกเข้าไปให้เด็กดื่ม เมื่อเด็กร้องไห้ เมาเดินโซเซ พวกผู้ใหญ่ก็เห็นเป็นของสนุกขบขัน บิดาของเด็กทำท่าคล้ายจะอวดเพื่อนว่า ลูกอั๊วนี่เป็นลูกผู้ชายตั้งแต่เล็กๆ ข้าพเจ้าแม้จะเป็นคนขี้เมาหยำเปคนหนึ่งไปแล้วก็ตาม ยังนึกติเตียนและเวทนาสงสารเด็ก มิได้รู้สึกสนุกสนานไปด้วยเลย

ต่อมา ข้าพเจ้าได้ตัดสินใจเลิกดื่มเด็ดขาด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ เพราะมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น อันเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าเลิกดื่มได้ ดังที่ข้าพเจ้าได้บันทึกไว้ในเรื่อง **“ครั้งหนึ่งในชีวิต”** ภายหลังต่อมาเพื่อนผู้ถือคติว่า “เป็นลูกผู้ชายต้องดื่ม” ยิ่งนานวันไปก็ยิ่งดื่มมากขึ้นๆ ทุกที จนติดเป็นสันดานไม่สามารถจะเลิกได้ แต่เป็นคนใจใหญ่ชอบเลี้ยงเพื่อนฝูง ซึ่งต้องสิ้นเปลืองทรัพย์และเสียสุขภาพ ต่อมาสมองก็เริ่มเสื่อมลง ต้องเที่ยวขอความช่วยเหลือจากเพื่อนฝูงเพื่อยังชีพ หลายครั้งที่แกมาหาข้าพเจ้า เมาจนพูดอะไรแทบไม่รู้เรื่อง พูดได้แต่เพียงว่า

“ขอสตางค์ อั๊วจนเต็มที”

ทำให้ข้าพเจ้าสังเวชใจและสงสารอย่างที่สุด เขาและข้าพเจ้าเป็นเพื่อนฝูงเก่าแก่กันมา ข้าพเจ้าจึงพยายามช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้

ภายหลังก็ถึงแก่กรรมลงด้วยโรคพิษสุราเรื้อรัง น่าเศร้าใจที่สุดในชีวิตของเพื่อนผู้นี้ นี่ถ้ารู้จักประมาณตัวและไม่ประมาท ชีวิตก็คงไม่อับเฉาถึงเพียงนี้ ข้าพเจ้าคิดแล้วก็เศร้าใจ ความเงียบสงบของราตรีภายหลังเที่ยงคืนไปแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าหวนนึกถึงแต่เรื่องเก่าๆ ร้อยแปดในอดีตที่ชีวิตผ่านพ้นมาแล้ว ใจหนึ่งก็คอยนึกว่าเมื่อไรลูกจะกลับมาถึงบ้านสักที และถ้ากลับมาแล้ว ถ้ามีกิริยาเปลี่ยนไปในทางมึนเมา ข้าพเจ้าจะทำอย่างไร แต่แล้วก็นึกมั่นใจว่า ลูกข้าพเจ้าคงไม่ดื่มเหล้าในคืนนี้เป็นแน่ แม้กระนั้นจิตใจก็ยังกระวนกระวายไม่หาย ข้าพเจ้าเพิ่งจะมารู้สึกตัวเอาก็คราวนี้เองว่า อันความรักความห่วงใยของบิดามารดาที่มีต่อบุตรนั้นสูงสุด ยากที่จะหาความรักความห่วงใยอันใดมาเปรียบเทียบได้ เป็นความรักที่บริสุทธิ์และละเอียดอ่อน เสมอต้นเสมอปลาย ข้าพเจ้าก็มาได้สำนึกกับตัวเอง ยังทำให้หวนไปคิดถึงครั้งหนึ่งในอดีต

สมัยแผ่นดินพระมงกุฎเกล้านั้น มีงานฤดูหนาวที่สวนจิตรลดา เป็นงานที่หรูหราเอิกเกริกครึกครื้นที่สุดงานหนึ่งในสมัยนั้น มีการออกร้าน มีร้านของเจ้านายฝ่ายใน และร้านของข้าราชการ พ่อค้า ส่วนรอบนอกมีร้านสำเพ็ง ทางด้านนี้มีการพนันประเภท ๒ เช่น น้ำเต้า ปปลา จับยี่กี่ และเต๋าเขย่า ฯลฯ ผู้คนจึงพากันมาเที่ยวมากมาย คืนนั้นข้าพเจ้าได้ขออนุญาตผู้ปกครองไปเที่ยวในงานนั้นด้วย เพื่อนคนหนึ่งนำรถมารับข้าพเจ้าไปด้วยกัน ๒ คน เราเที่ยวกันอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินกับการนั่งรถกระดอนขึ้นกระดอนลง สมัยนั้นเรียกว่ารถเหาะ แต่ความจริงเป็นรถที่ใช้รางเหล็ก ประกอบขึ้นเป็นโครงสูงจากพื้นดินแล้ววางรางจากที่สงลงต่ำและจากที่ต่ำไปที่สง เหมือนลงจากภูเขาแล้วก็ขึ้นอีกลูกหนึ่ง และการลงจากที่สูงนี่เองที่ส่งไปถึงปลายทางได้สบาย มีผู้คนพอใจนั่งกันมาก เพราะมันทำให้ตื่นเต้นหวาดเสียวและสนุก พวกสาวๆ ร้องวี้ดว้ายไปตามกัน เมื่อขึ้นที่สูงแล้วก็ดิ่งลงต่ำ ข้าพเจ้าเองกับเพื่อนๆ ก็เพลิดเพลินเป็นเวลานาน ขึ้นแล้วขึ้นอีกจนดึก ยิ่งดึกก็ยิ่ง

หนาว แล้วเราก็ออกจากรถเหาะไปเดินดูร้านในสำเพ็ง สำเพ็งเป็นชื่อเรียกในบริเวณรอบนอกของงานในสมัยนั้น ซึ่งมีร้านขายอาหารและการละเล่นต่างๆ และการพนัน พากันเดินดูร้านโน้นนิดร้านนี้หน่อย จนบางร้านในสำเพ็งจุดประทัดปิดร้านเพราะลูกค้าไม่มีเล่น เวลาจวนสว่างแล้ว ถามดูถึงรู้ว่าเป็นเวลา ๔ นาฬิกา เป็นวันสุดท้ายของงาน พวกจีนจึงจุดประทัดไหว้เจ้าแล้วก็เลิกร้าน ข้าพเจ้ากับเพื่อนจึงรีบออกมาจากในงานขึ้นรถกลับบ้าน เพราะรู้ว่าทางบ้านเป็นห่วง เพราะไม่เคยเที่ยวดึกเช่นนี้มาก่อน

ครั้นมาถึงบ้านจวนสว่าง ได้ทราบว่าทั้งพ่อและแม่ไม่ได้หลับนอนตลอดคืน นั่งคอยเวลากลับของข้าพเจ้าด้วยความเป็นห่วง และได้ว่ากล่าวติเตียนที่ข้าพเจ้าเที่ยวสนุกสนานจนลืมบ้าน ไม่รู้ว่าพ่อแม่เป็นห่วงเพียงไร คอยแล้วคอยอีกไม่ได้นอนตลอดคืน ข้าพเจ้ารับผิดกับท่านที่เที่ยวเพลิน แต่ในใจข้าพเจ้าอดนึกไม่ได้ว่า คนอยู่บ้านไม่ควรจะเป็นห่วงคนไปเที่ยวสนุกสนาน ถ้าเป็นข้าพเจ้าก็จะนอนให้สบายไม่ต้องห่วง แต่ก็ไม่ได้พูดอะไรออกมา เพียงแต่เข้าห้องล้มตัวลงนอน หลับไปเพราะความเพลียและอดนอน

บัดนี้ เหตุการณ์เหล่านั้นได้มาถึงตัวข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้สำนึกถึงตัวเอง ความรักและความเป็นห่วงของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้นมีมากเพียงไหน ก่อนข้าพเจ้าไม่เคยนึกไม่เคยสนใจเลย ขณะนี้ข้าพเจ้ารู้แล้ว แต่เด็กวัยรุ่นยังไม่รู้เพราะไม่สนใจ ไม่มีทางจะรู้ได้ว่า ความรักของพ่อแม่นั้นลึกซึ้งเพียงไร จนกว่าจะได้ตำแหน่งเป็นพ่อแม่ เมื่อนั้นแหละจะต้องกลับมาหวนคิดถึงพ่อแม่ เมื่อนึกก็ตื้นตันใจน้ำตาจะไหลออกมาให้ได้ ความรักของพ่อแม่นั้นบริสุทธิ์สุขุมและอบอุ่น แม้จะไม่แสดงออกมาก็ฝังไว้ในส่วนลึกของหัวใจ แม้ลูกจะเป็นคนร้ายดีอย่างไร พ่อแม่ก็ไม่สามารถจะทอดทิ้งได้ ผิดกับความรักของหนุ่มสาว เป็นความรักที่สดชื่นหวานฉ่ำ รักอย่างหลงใหลใฝ่ฝันปานจะกลืน เป็นความรักที่

รุนแรง ครั้นความรักจืดจางหมดลงก็เกิดความชังขึ้นมาแทน แม้แต่หน้าก็ยังไม่อยากมอง อยู่ใกล้ก็เหมือนอยู่ไกล ลืมความรักที่หวานชื่นซึ่งเคยมีมาแต่อดีตเสียสิ้น บางรายในที่สุดก็ประหัตประหารถึงแก่ชีวิตก็มี ความรักของพ่อแม่สุขุม แม้จะมีการดุด่าเฆี่ยนตีบ้างก็เป็นความหวังดี ไม่มีความอาฆาตมาดร้ายแค้นเคืองอยู่ในใจของพ่อแม่ แม้ลูกจะผิดก็ให้อภัย บางครั้งเสียสละยอมพลีชีวิตเพื่อลูก สุดที่จะหาความรักอันใดมาเสมอเหมือนได้ยากยิ่ง ความดึกและความเงียบสงัดทำให้จิตใจหวนไปนึกถึงแต่ชีวิตเก่าๆ อันเป็นความหลังที่ได้ผ่านมาแล้ว

ข้าพเจ้าต้องตื่นจากภวังค์ ได้ยินเสียงบุตรข้าพเจ้าเข้ามาในบ้านพร้อมด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้ม กล่าวกับข้าพเจ้าว่า

“พ่อยังไม่นอนหรือครับ”

“พ่อกำลังคอยเธอ”

แกพูดขึ้นด้วยกิริยาร่าเริงว่า

“โชคดีครับพ่อ ปีนี้อาจารย์ห้ามไม่ให้มอมเหล้าน้องใหม่เหมือนปีที่แล้วๆ มา ผมเลยรอดตัว ไม่ต้องคอยหลบหลีก”

ข้าพเจ้าก็พลอยโล่งใจ เมื่อทราบว่าสถาบันแห่งนี้งดการมอมเหล้า ไม่เหมือนอย่างปีก่อนๆ ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าปีต่อไปงดการมอมเหล้า ก็จะเป็นที่พอใจสำหรับผู้ปกครองที่ไม่ชอบให้บุตรหลานดื่มเหล้าเช่นข้าพเจ้าเป็นต้น สำหรับผู้ที่ถือคติว่าลูกผู้ชายต้องดื่มเหล้าเป็น คงจะไม่พอใจ เพราะจิตใจคนเราไม่เหมือนกัน ในสิ่งเดียวกันย่อมมองกันไปคนละแง่ทั้งดีและร้าย หากว่าสถาบันแห่งนี้จะมีประเพณีนี้ขึ้นอีก ก็ขอให้เป็นเพียงให้พวกน้องใหม่สมัครใจเอง ไม่ควรบังคับให้ดื่ม เพราะบางคนไม่ต้องบังคับก็อยากอยู่แล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า จะเป็นการยุติธรรมดีสำหรับผู้ที่อยากดื่มและไม่อยากดื่ม ข้อความที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้นนี้หากจะเป็นที่กระทบกระเทือนผู้ใดบ้าง ข้าพเจ้าต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

เรื่องที่ ๒๐

เสียสัตย์

วันหนึ่งเมื่อปลาย พ.ศ. ๒๕๐๒ มีเพื่อนผู้หนึ่งมาหาข้าพเจ้า เพื่อนผู้นี้ได้ไปประกอบอาชีพอยู่ต่างจังหวัด นานทีปีหนจึงจะได้เข้ามาธุระในกรุงเทพฯ เลยถือโอกาสมาเยี่ยมข้าพเจ้าในฐานะที่ชอบพอรักใคร่คิดถึง และจากกันไปนาน เราดีใจที่ได้พบกันสนทนาตามอัธยาศัย ไต่ถามทุกข์สุขซึ่งกันและกัน หลังจากสนทนาเรื่องอาชีพทุกข์สุขและดินฟ้าอากาศกันพอสมควรแล้ว เพื่อนผู้นั้นพูดว่า

"มีเรื่องเศร้าใจเกิดขึ้นสดๆ ร้อนๆ ต่อหน้า ผมอยากจะเล่าให้คุณฟัง บางทีเรื่องนี้อาจเป็นคติเตือนใจแก่บุคคลทั่วไป และผู้ที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน อย่าให้เกิดเหตุเป็นประวัติศาสตร์ซ้ำรอยไม่รู้จักสิ้นสุด"

เรื่องของเขานั้นมีดังนี้

"สถานที่ผมอยู่นั้นห่างไกลจากตัวจังหวัด เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในป่าใกล้ลำน้ำ มีโรงเลื่อยจักร และมีตลาดเล็กๆ สมกับสภาพของบ้านป่า ชาวบ้านนั้นส่วนมากมีอาชีพทำไม้และเป็นกรรมกรรับจ้างแรงงาน บ้างก็มีช้างไว้สำหรับรับจ้างลากจุงไม้ซุง แม้เวลานี้ความเจริญจะทำให้มีรถบรรทุกและรถแทรกเตอร์ลงลากจูง เครื่องยกกว้านและเครื่องทุ่นแรงอื่นๆ มากมายก็ดี แต่ช้างก็ยังเป็นสัตว์ที่จำเป็นจะต้องใช้งานเพื่อประโยชน์ จะขาดเสียมิได้ ฉะนั้น ที่ผมอยู่จึงมีช้างสำหรับใช้งานจำนวนไม่น้อย ช้างเหล่านั้นฝึกใช้การได้ดี ทั้งยังรู้เวลาทำงานและพักงานเลิก

งานเป็นสำคัญ

วันนั้น เผอิญผมอยู่ในที่นั้นด้วยจึงเห็นเรื่องราวได้ตลอด คือมีควาญช้างคนหนึ่งรับเหมาขนไม้ซุงซึ่งกองไว้ใกล้ๆ กับโรงเลื่อย ขนลงไปไว้ที่ท่าน้ำ เพื่อรอเวลาน้ำมากจะได้ผูกแพล่องไป แกเริ่มใช้ช้างลากจูงไม้ซุงกองนั้น ตั้งแต่เช้าจนถึงเที่ยงวัน ยังคงเหลืออีก ๒ ต้นก็จะหมดกอง ก็พอดีสัญญาณทางโรงเลื่อยดังขึ้น หมายถึงเวลาเที่ยงเป็นเวลาที่หยุดพัก ควาญผู้นั้นไสช้างขึ้นจากท่าน้ำพอดี แล้วไสช้างให้เข้าไปที่กองซุง แต่ช้างนั้นชะงักอยู่ไม่ยอมเดินเข้าไป เพราะถือเป็นเวลาเที่ยงสำหรับพักผ่อน ช้างอื่นๆ พากันหยุดพัก ควาญได้นำไปใต้ร่มไม้ใหญ่ให้หญ้า ให้น้ำตามที่เคยปฏิบัติกันมา พวกกรรมกรต่างก็ไปหาที่ร่มไม้แล้วก็แก้ห่อข้าวออกมานั่งรับประทานกัน บ้างก็สรวลเสเฮฮาหยอกล้อซึ่งกันและกันตามประสาของผู้ใช้กำลังเป็นแรงงาน ไม่ต้องมีภาระหนักใจรับผิดชอบในสิ่งใดทั้งสิ้น ส่วนควาญช้างผู้ขยันเห็นช้างชะงักไม่ยอมเข้าไป ก็พูดขึ้นว่า

“ไอ้เพื่อนยาก ลากลงไปตีนท่าอีกสักต้นเถิด แล้วจึงค่อยพักผ่อนกินหญ้ากินน้ำ คงไม่เสียเวลามากนัก”

เมื่อช้างได้ยินดังนั้น ก็ยอมตรงเข้าฉุดลากซุงลงไปท่าน้ำต่อไป พวกเพื่อนๆ ควาญช้างและกรรมกรที่นั่งรับประทานอาหารอยู่ ต่างก็นึกว่า วันนี้ทำไมทั้งช้างและคนช่างขยัน แล้วก็ตะโกนล้อเล่นขันๆ แกมตลกพากันหัวเราะสนุกสนาน เมื่อช้างขนซุงลงไปท่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควาญก็ไสช้างขึ้นมาทางเก่า เพื่อจะนำช้างไปพักใต้ร่มไม้ ครั้นผ่านกองซุงยังเหลืออีก ๑ ต้นก็ไสช้างตรงเข้าไป แล้วพูดว่า

“มันเหลืออยู่ต้นเดียวเท่านั้น ทิ้งไว้ทำไม ทำเสียให้มันเสร็จเรียบร้อย บ่ายจะได้ทำงานอื่นต่อไปไม่ต้องเสียเวลา”

แต่คราวนี้ช้างไม่ยอมทำงาน ดื้อนิ่งยืนเฉยหูกางอยู่ ควาญเห็นเช่นนั้นก็มีความโกรธ ร้องด่าว่าไปหลายคำล้วนแต่หยาบๆ แถมยังว่า

กฎแห่งกรรม

"อ้ายมึงนี่มันสันดานขี้เกียจและจองหอง ซุงเพียงต้นเดียวแค่นี้ มึงจะทำให้เสร็จก็ไม่ยอมทำ มึงคอยดู กูจะให้มึงอดหญ้าอดน้ำ มึงลองดีกับกูก็ให้รู้ไป"

ว่าแล้วก็จะเอาชนะช้างให้ได้ พลางเอาขอสับแล้วเอาส้นเท้ากระทุ้งหูสองข้าง

ช้างนั้นเมื่อเห็นควาญโกรธ ก็ยอมตรงเข้าไปฉุดลากไม้ซุงต้นสุดท้ายลงไปท่าน้ำแต่โดยดี ถึงกระนั้นยังไม่เป็นที่พอใจของควาญ แกบ่นด่าไปตลอดทาง

ครั้นถึงท่าริมน้ำ ช้างก็วางซุงลงเรียบร้อย แล้วก็ใช้งวงตระหวัดขึ้นบนหลังรัดตัวควาญซึ่งไม่ทันรู้ตัว และกำลังบ่นอย่างคนปากไม่อยู่สุข แล้วจับฟาดลงมากับพื้นริมตลิ่งท่าน้ำขาดใจตายทันที ท่ามกลางหมู่กรรมกรที่คอยผูกแพไม้ซุงและพวกล่องแพ ต่างก็เห็นเหตุการณ์โดยตลอด แต่ไม่สามารถจะเข้าช่วยแก้ไขได้ทันท่วงที เพราะมัวตกตะลึงและไม่นึกว่าเหตุร้ายแรงจะเกิดขึ้น

ช้างนั้นเมื่อจับควาญฟาดลงมาถึงแก่ความตายแล้ว เหมือนจะรู้สึกสำนึกตัวได้ จึงตรงเข้าไปยืนเอาขาทั้งสี่คร่อมศพไว้น้ำตาไหลพรากพลางส่ายหัวอยู่ไปมา เหมือนจะรู้ความผิดที่ตัวได้กระทำลงไป และน้ำตาไหลคร่ำครวญ อาลัยควาญซึ่งเป็นคู่ทุกข์คู่ยากกันมาแต่เก่าก่อน ต้องมาดับชีพลงเพราะอารมณ์โกรธของตนเพียงวูบเดียว"

ข้าพเจ้าฟังเพื่อนเล่าแล้วก็พลอยสลดใจไปด้วย มานึกและคิดว่าแม้แต่ช้างซึ่งเป็นเพียงสัตว์เดียรัจฉานยังรู้จักโกรธ ในเมื่อมนุษย์ผู้ซึ่งเจริญแล้วไม่รักษาคำพูด เอาแต่ประโยชน์ของตัวเองเป็นใหญ่ ไม่ยอมเห็นอกเห็นใจช้าง ซึ่งเป็นสัตว์ที่นำผลประโยชน์มาให้ สัญญาจะให้พักก็ไม่ให้ตามสัญญา ครั้นช้างจะไม่ยอมทำตามก็มีอารมณ์โกรธ ไม่นึกถึงเหตุผลและคำที่ตัวพูดไว้ ดูถูกว่าช้างเป็นสัตว์ที่อยู่ใต้อำนาจของตน จะทำอะไรก็ทำตามความชอบใจ ขาดความเมตตาปรานี จึงต้องจบชีวิต

อย่างน่าอเนจอนาถใจ

เมื่อหวนมานึกถึงมนุษย์เราทุกวันนี้ มีจิตใจเสื่อมทรามลงมิใช่น้อย มีข่าวฆ่าฟันกันตายในหน้าหนังสือพิมพ์มากมาย เหลือที่จะจดจำได้เกือบจะเป็นข่าวธรรมดา ผิดกับสมัยก่อนนานทีปีหนกว่าจะมีข่าวฆ่ากันตาย เห็นจะเป็นเพราะสมัยก่อนคนกลัวบาป และมีสัตย์มากกว่าคนสมัยนี้ แต่คนสมัยนี้ส่วนมากมีแต่คำพูดไม่แน่นอน พูดกลับไปกลับมามีแต่ความหลอกลวงไม่รักษาคำพูด ไม่มีศีลสัตย์ ไม่มีความอายต่อบาป แม้แต่ช้างซึ่งเป็นสัตว์ที่ไร้เดียงสา ก็ยังมีความโกรธแค้นอาฆาตจนทนไม่ไหว ต้องสังหารควาญถึงแก่ความตายเช่นในเรื่องนี้ หากมนุษย์เรายังมีชีวิตจิตใจเสื่อมทรามไม่รักษาความสัตย์ เอาแต่อารมณ์ของตนเป็นใหญ่ เห็นประโยชน์ของตนเป็นสำคัญกว่าสิ่งอื่น ขาดความเมตตา คนผู้นั้นย่อมจะมีแต่ศัตรูมากกว่ามิตร และชีวิตย่อมจะไม่ยั่งยืนเหมือนผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์ รักษาสัตย์ เห็นอกเห็นใจ มีจิตเมตตารู้ให้อภัย คนผู้นั้นย่อมจะมีแต่มิตร ปราศจากศัตรูและภัยอันตราย จะไปไหนก็ไม่ต้องหวาดระแวงคอยระวังภัย นี่ก็เป็นรางวัลชิ้นหนึ่งของผู้ที่ประพฤติแต่กรรมดี ที่ทันตาเห็นในชาตินี้ก็คือ “ความสบายใจที่ปราศจากศัตร”

เรื่องที่ ๒๑

๒
คนบ้านนอก

เช้าวันหนึ่ง ข้าพเจ้าหยิบหนังสือพิมพ์รายวันขึ้นมาอ่านก่อนที่จะรับประทานอาหาร ได้เห็นข่าวประจำวันที่น่าสนใจ มีชื่อของบุคคลผู้หนึ่งซึ่งข้าพเจ้าเคยรู้จักมาก่อน ถูกนำมาเป็นข่าวในเรื่องจ่ายเช็คไม่มีเงินในธนาคาร เจ้าทุกข์ได้แจ้งให้ทางตำรวจจัดการ ข้าพเจ้ารู้สึกสลดใจมาก เพราะเมื่อประมาณปีเศษมาแล้ว นับย้อนหลังจากเช้าวันนั้น ข้าพเจ้าได้รับเชิญไปรับประทานอาหารที่บ้านของชายผู้เป็นข่าวนี้ จำได้ว่าวันนั้นไปถึงราว ๑๘.๐๐ น. มีแขกซึ่งได้รับเชิญมาก่อนหน้าข้าพเจ้าทั้งหญิงชายประมาณ ๘-๙ คน งานนี้เจ้าภาพไม่ได้บอกว่าเป็นงานอะไร ผู้รับเชิญจึงจัดของขวัญไม่ถูก ฉะนั้น ส่วนมากจึงไม่มีอะไรติดมือไปเพียงแต่ไปร่วมรับประทานอาหารธรรมดา แต่ก็มีผู้เอาช่อดอกไม้งามๆ สำหรับปักแจกัน และกระเช้าดอกไม้หลากสีไปด้วยหลายท่าน

เจ้าของบ้านซึ่งเป็นผู้กว้างขวางและมีใจนักเลงผู้หนึ่ง ตามที่รู้กันทั่วไปว่ายังเป็นโสดอยู่ ในจำนวนแขกนี้เป็นสุภาพสตรีทั้งสาวสวยและไม่สาวอีกหลายคน มีที่ข้าพเจ้าเคยรู้จักและไม่เคยรู้จัก คิดว่าในจำนวนหญิงสาวเหล่านี้ คงจะมีคนใดคนหนึ่งต้องเป็นคู่หมายของเจ้าบ้านรวมอยู่ด้วย

เมื่อข้าพเจ้าได้รับการแนะนำให้รู้จักกับแขกอื่นๆ ทั้งชายหญิงที่ยังไม่เคยรู้จักกันมาก่อนอย่างทั่วถึงกันแล้ว เราก็ได้ร่วมสนทนากันด้วย

อัธยาศัยไมตรี บางคนก็ดื่มสุราพลาง คุยพลาง อย่างสนุกสนานเป็นกันเอง ข้าพเจ้าแม้จะไม่ดื่มสุรา แต่ก็เข้ากับพวกที่ชอบดื่มได้อย่างสนิทสนม

จนกระทั่งจวนพลบค่ำ มีหญิงชราผู้หนึ่งปรากฏตัวในบ้าน สังเกตได้ว่าเป็นชาวชนบท ทั้งกิริยาท่าทางและเครื่องแต่งกาย แกหิ้วชะลอมใส่ของทั้งสองมือ มีสีหน้าและกิริยาตื่นเล็กน้อย เมื่อเห็นมีแขกมากหน้าหลายตาอยู่ในบ้าน ทำให้แกชะงัก แล้วเดินเลี่ยงเลาะข้างบ้านมุ่งตรงไปบ้านคนใช้ ซึ่งอยู่ข้างครัวห่างจากบ้านทางด้านหลัง

มีเพื่อนผู้หนึ่งถามเจ้าบ้านว่าใครมาหา เจ้าบ้านบอกว่าเป็นญาติของแม่ครัว แม้คำพูดและกิริยาที่ตอบจะไม่สนใจต่อหญิงชราผู้เป็นญาติของแม่ครัวผู้นั้นก็จริง แต่สังเกตเห็นว่า เจ้าบ้านได้แฝงความไม่พอใจในสีหน้าอย่างชัดเจน

จากนั้น ทุกคนรวมทั้งข้าพเจ้าก็ไม่ได้สนใจกับหญิงชราคนนั้นต่อไปอีก เราคงสนทนาสรวลเสเฮฮากันต่อไป สุราผสมกับโซดาแก้วแล้วแก้วเล่า ความสนุกเพิ่มพูนขึ้นตามจำนวนของสุราที่หมดลงไป เสียงพูดคุยหรือหยอกล้อ ตลอดจนเสียงหัวเราะที่ประหยัดและอดออมอยู่เมื่อแรก ก็ค่อยระบายออกจะผาดโผนเพิ่มขึ้น บางคนก็พูดล้อเลียนหยอกเย้าสุภาพสตรีอย่างสนิทสนม ความเกรงอกเกรงใจซึ่งกันและกันดูเหลือน้อยเต็มทน อาหารหนักยังไม่ทันยกมาตั้งโต๊ะ พวกแขกนั่งดื่มต่างก็มึนเมาไปตามๆ กัน ต่างผลุดลุกผลุดนั่ง ร้องรำทำเพลงไปตามภาษาคนที่ตกอยู่ในอำนาจน้ำเมา ขณะนี้เองที่ข้าพเจ้าสังเกตเห็นท่านเจ้าของบ้านได้ลุกหายไปจากที่นั่ง ตามความเข้าใจนึกว่าเขาคงจะเข้าไปสั่งงานบางอย่างในเรื่องอาหาร

เป็นการบังเอิญอย่างที่สุด ที่ข้าพเจ้าต้องการจะเข้าห้องน้ำปรากฏว่าห้องน้ำบนบ้านมีห้องเดียว มีสุภาพสตรีผู้หนึ่งเข้าไปก่อนข้าพเจ้าคอยอยู่ครู่ใหญ่จนไม่สามารถจะทนรอต่อไปได้ ข้าพเจ้าจึงรีบลง

จากบ้านเพื่อไปหาที่ลับตาพอถ่ายเบาได้ เดินไปหาที่หลายแห่งก็ไม่พ้นแสงไฟจากบ้านใหญ่ได้เลย จึงแอบเดินไปทางด้านหลังครัว เห็นเป็นที่ลับตาและมืดพอสมควร ทันใดนั้น ข้าพเจ้าได้ยินเสียงคนพูดคุยกันในห้องคนใช้ข้างครัว เป็นเชิงต่อว่าต่อขานกัน ออกจะเสียกิริยาที่ข้าพเจ้าไปได้ยินเข้าโดยไม่ตั้งใจ

เสียงหนึ่งข้าพเจ้าจำได้ว่าเป็นเสียงของเจ้าบ้าน เสียงนั้นไม่ค่อยดังนัก แต่ก็ได้ยินถนัดชัดเจนซึ่งทำให้ข้าพเจ้าสะดุ้ง

“ฉันบอกแม่กี่ครั้งแล้วว่าอย่ามา นี่แม่ตั้งใจจะมาฉีกหน้าฉันหรือ? ดูสิแขกมาเต็มบ้าน รู้หรือเปล่า ล้วนแต่ผู้ดีมีเกียรติทั้งนั้น แม่ไม่ไว้หน้าฉันบ้างเลย ทำให้ฉันต้องอับอายขายหน้าแขกเท่าไหร่ ต่อไปใครเขาจะนับถือฉัน”

เสียงหญิงชราพูดสั่นเครือเหมือนจะร้องไห้ว่า

“โธ่! นี่แกถือเอาเป็นความผิดกับแม่ใหญ่โตถึงเพียงนี้เทียวหรือมีแม่ที่ไหนบ้างจะฉีกหน้าลูกอย่างที่แกว่า”

เสียงนั้นแสดงความน้อยใจแกมสะอื้น ข้าพเจ้าก็สะเทือนใจไม่น้อย

เสียงเจ้าบ้านพูดว่า

“ฉันไม่รู้ละ แต่แม่ทำอย่างนี้มันเสียหายฉัน”

เขาพูดเสียงกระโชกกระชากราวกับดุเด็กคนใช้

“ถ้าฉันไม่สั่งไว้ก่อนจะไม่ว่าเลย แม่ลองดูตัวของแม่เองซิ ดูได้รึ? แต่งเนื้อแต่งตัวเหมือนกับตัวอะไร อย่างนี้แล้วเพื่อนฝูงแขกเหรื่อทำไมเขาจะไม่ดถกฉัน”

เสียงหญิงชราสะอื้นถี่ เสียงนั้นพลอยบาดลึกลงไปในหัวใจข้าพเจ้าด้วย

“แกพูดอย่างนี้แม่เสียใจ แม่ไม่รู้เลยจริงๆ ว่ากำลังมีงาน คิดถึงลูก แม่ก็มาหา กลับมาเป็นความผิดไปเช่นนี้ได้”

เสียงของหญิงชราขาดหายไปในลำคอ แล้วก็มีเสียงสะอึกสะอื้นร่ำไห้

ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะทนฟังเสียงนั้นต่อไปได้ ความรู้สึกเต็มไปด้วยความปวดร้าวและเศร้าใจ นึกเห็นอกเห็นใจหญิงชราผู้เป็นแม่ยิ่งนัก อดคิดไม่ได้ว่าแกคงจะตามใจลูกชายจนเคยตัว และนึกชังเจ้าบ้านที่ใช้กิริยาอันไม่สมควร ไม่เคารพต่อผู้บังเกิดเกล้า ซึ่งส่อให้เห็นว่าปราศจากความกตัญญูรู้คุณ

ข้าพเจ้ารีบผละจากที่นั่นไปด้วยอารมณ์อันขุ่นหมอง ขึ้นบนบ้านรวมกับแขกที่กำลังสนุกสนานเฮฮากันตามภาษาคนเมา และไม่เมาปนกัน อีกครู่ใหญ่เจ้าบ้านก็กลับขึ้นมาด้วยสีหน้าอันยิ้มแย้มชื่นบาน เป็นที่สนิทเสน่หาสำหรับคนอื่น แต่สำหรับข้าพเจ้า? รู้สึกเหมือนว่ามองทะลุเข้าไปภายในเห็นจิตใจของคนผู้นี้ได้ดีกว่าแขกที่รับเชิญทุกคน ข้าพเจ้าไม่อาจทนอยู่ได้ จึงขอตัวลากลับก่อน แม้ว่ายังไม่ถึงเวลาอาหารก็ดี การทักท้วงเหนี่ยวรั้งของเพื่อนๆ รวมทั้งเจ้าบ้านก็ไม่สามารถเปลี่ยนใจข้าพเจ้าได้ เพียงข้อแก้ตัวสั้นๆ และง่ายๆ ที่ข้าพเจ้ายืนกรานว่า รู้สึกไม่ค่อยสบาย ต้องขอตัวกลับก่อน ช่วยให้ปลีกตัวกลับก่อนได้โดยไม่ยากนัก และความจริงก็ไม่สบายจริงๆ แต่ไม่ใช่ทางร่างกาย แต่เป็นทางจิตใจ จึงอยากปลีกตัวให้ห่างไกล พ้นไปจากกลิ่นอายของผู้ไม่มีความเคารพกตัญญูต่อผู้บังเกิดเกล้าของตนเอง

บัดนี้ ชายนั้นมาเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ เมื่อหวนคำนึงถึงเรื่องเก่าๆ แล้วก็อดสลดใจไม่ได้ หลังจากนั้นไม่กี่วัน ได้พบเพื่อนผู้หนึ่งซึ่งค้นเคยกับชายผู้นั้นมาก ข้าพเจ้าจึงถามว่า ข่าวหนังสือพิมพ์รายวันลงนั้นเป็นความจริงเพียงไร

จากเพื่อนผู้นั้นก็ได้ทราบว่า เมื่อเจ้าหนี้ได้ขอให้ทางการตำรวจจับกุม ชายผู้นั้นก็ให้คนไปส่งข่าวถึงมารดาซึ่งอยู่ต่างจังหวัด หญิงชราผู้เป็นมารดาเมื่อทราบข่าวร้ายเกิดขึ้นกับบุตรชายก็ตกใจ เป็นทุกข์เป็น

ร้อนเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีอาญา ด้วยความรักลูก ถึงแม้จะรู้ว่าลูกนั้นขาดความเคารพก็ตัดไม่ขาด นำทรัพย์สินเท่าที่มีอยู่ไปจำหน่ายหรือจำนอง รวบรวมเงินมาช่วยลูกชายให้พ้นจากข้อหาของหนี้ไป ทำให้อดคิดไม่ได้ว่า พ่อแม่นั้นแม้จะโกรธแสนโกรธ แต่เมื่อรู้ว่าลูกตกอยู่ในอันตราย จะเป็นตายร้ายดีอย่างไร ก็ไม่สามารถทอดทิ้งดูดายอยู่ได้ ต้องพยายามช่วยเหลือจนสุดความสามารถ

ยามเมื่อลูกมีความสุขสนุกสนาน พร้อมด้วยเพื่อนฝูงหญิงชาย พ่อแม่ไม่ได้ร่วมความสุขสนุกสนาน แต่เมื่อลูกเกิดได้รับทุกข์ ได้รับความลำบากขึ้นมา พ่อแม่ต้องร่วมทุกข์ไปกับลูกด้วย ข้าพเจ้าคิดว่าชายผู้นั้นคงจะสำนึกถึงสิ่งที่ได้ทำกับหญิงชราผู้มารดาแล้ว และน่าจะเห็นหัวอกของแม่ที่รักลูก เสียสละเพื่อลูก กลับใจมาเคารพบูชาพระคุณของแม่ต่อไป

หลังอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ และทราบข่าวหญิงชราผู้เป็นมารดาซึ่งช่วยบุตรให้พ้นจากข้อหา เรื่องนี้รบกวนจิตใจให้ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลดอยู่หลายวัน ทำให้หวนระลึกถึงชีวิตอดีตเมื่อกำลังอยู่ในวัยเรียน เหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นตั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดที ๖ นั้น จะผ่านพ้นมานานแล้วก็ดี แต่เมื่อนึกถึงสิ่งดีงามที่ล่วงเลยมาแล้ว หัวใจก็ชุ่มชื่นขึ้นอย่างประหลาด

บรรยากาศในสมัยนั้นช่างเต็มไปด้วยคนดีมีศีลธรรม มีความเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ มีความกตัญญูต่อบิดามารดา ครูบาอาจารย์ มีความเสียสละ อดทน ยิ่งนึกก็ยิ่งมองเห็นภาพในอดีตอันสดชื่นในครั้งนั้น เหมือนความฝันที่ได้ผ่านพ้นไปใหม่ๆ ทำให้จิตใจแช่มชื่นแจ่มใสในความทรงจำของข้าพเจ้าอย่างไม่รู้ลืม

ในครั้งนั้น ข้าพเจ้ายังเป็นเด็กนักเรียนสวมหมวกฟาง นุ่งกางเกงสีดำขาสั้น ใส่เสื้อคอปิดมีขอเกี่ยว ใช้ลูกกระดุม ๕ เม็ด ทองเหลืองกลมขัดเป็นเงา ส่วนรองเท้านั้น บางครั้งก็สวม บางครั้งก็

เดินเท้าเปล่าไปโรงเรียน ที่โรงเรียนมีเพื่อนสนิทร่วมห้องเรียนคนหนึ่ง อายุแก่กว่าข้าพเจ้า ๓ ปี มาจากต่างจังหวัด ขอเรียกชื่อสมมุติของเขาว่า “ขวัญ” การที่ขวัญมีอายุแก่กว่าข้าพเจ้า ๓ ปี แต่มาอยู่ห้องเดียวกันก็เนื่องจากขวัญเป็นบุตรคนโตของบิดา ต้องช่วยทำงานบ้านเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของพ่อเธอ ฉะนั้น จึงต้องรอให้น้องชายโตขึ้นพอทำงานแทนได้ จึงได้เข้ามาเรียนกรุงเทพฯ ขวัญต้องเสียเวลาเล่าเรียนไปด้วยประการเช่นนี้ เมื่อเข้ามาเรียนกรุงเทพฯ นั้น ได้มาอาศัยอยู่กับพระที่วัด ซึ่งไม่ไกลจากโรงเรียนนัก

ขวัญเป็นเด็กบ้านนอกที่มีอัธยาศัยและอารมณ์ดี ใจคอเยือกเย็นและหนักแน่น เมื่อเข้ามาเรียนใหม่ๆ รู้สึกเคอะเขิน สำเนียงพูดก็แปร่งๆ เหน่อๆ เหมือนชาวชนบททั่วๆ ไปในเวลานั้น แต่สำหรับสมัยนี้สำเนียงเช่นนั้นไม่ค่อยได้ยิน เนื่องจากการศึกษาและการคมนาคมสะดวก พวกเพื่อนนักเรียนที่เกเรพากันล้อเลียน เยาะเย้ยต่างๆ นานา เพราะเห็นเป็นตัวตลกว่า ”อ้ายบ้านนอก” บ้าง “อ้ายควายไถนา” บ้าง ขวัญก็ไม่ถือโกรธและโต้ตอบให้มากความ การล้อนั้นจึงไม่เกิดรสชาติสนุกอย่างไรขึ้น เพราะเป็นการล้อข้างเดียว นานๆ เข้า พวกที่ล้อกลัวจะเป็นบ้าไปฝ่ายเดียว เลยยอมแพ้หยุดไปเอง

เนื่องจากขวัญเป็นบุคคลสำคัญในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจึงใคร่จะนำประวัติของขวัญที่เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ เท่าที่ทราบมาเล่าให้ท่านผู้อ่านฟัง

ขวัญพักอยู่วัดกับพระภิกษุรูปหนึ่ง ซึ่งขวัญเรียกหลวงอา ทั้งๆ ที่ไม่มีความเกี่ยวพันทางวงศาคณาญาติกันเลย หลวงอาเป็นบุตรชายคนเดียวของคุณนายผู้มั่งคั่ง เจ้าของนาที่บิดาของขวัญเช่าทำอยู่ เมื่อครั้งที่ยังไม่ได้อุปสมบท ก็เคยออกไปตรวจที่นาและเก็บค่าเช่าบ้างเป็นครั้งเป็นคราว หลวงอาเป็นผู้มีจิตใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารีคนยากจน และมีศีลธรรม บางครั้งเมื่อออกไปเก็บค่านา ลูกนาขอความ

กรุณาผ่อนผันว่า ทำนาไม่ได้ผลเพราะฝนแล้ง ท่านไม่เคยพูดจาให้เจ็บใจ หรือเร่งรัดเหมือนเจ้าของนารายอื่น กลับปลอบใจไม่ให้กังวลในเรื่องค่าเช่า ขอให้มีมานะทำต่อไป เมื่อได้ผลเมื่อไหร่ค่อยนำไปผ่อนให้ตามกำลัง ครั้งนั้นเองหลวงอาได้พบกับขวัญ ก็มีความพอใจเอ็นดูรักใคร่มาก เพราะขวัญเป็นเด็กขยัน ขวัญเล่าให้ฟังว่า ได้ยินพ่อปรารภว่าในชีวิตของพ่อไม่เคยเห็นใครมีน้ำใจดีเช่นนี้เลย เมื่อได้ยินพ่อชมเชยหลวงอา ก็รู้สึกเคารพบูชานิยมชมชอบความดีของหลวงอา ซ่อนไว้ในใจตามประสาเด็ก

ครั้งหนึ่ง พ่อของขวัญได้นำเงินค่าเช่ามาชำระที่บ้านท่านในกรุงเทพฯ หลวงอาซึ่งยังไม่ได้บวชก็ได้ให้การต้อนรับอย่างดี ไม่เหยียดหยามว่าเป็นลูกหนี้หรือลูกนา วาระนี้เองที่ชีวิตของขวัญได้หันเข้าสู่ทางอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยความกรุณาของหลวงอานั่นเอง ได้แนะนำให้บิดาของขวัญส่งลูกชายคนโตมาเล่าเรียนในกรุงเทพฯ ท่านจะเป็นผู้ช่วยเหลืออุปการะตามควร บิดาของขวัญเห็นการณ์ไกล จะส่งบุตรเข้ามาเรียนกรุงเทพฯ ก็ไม่มีทุนทรัพย์ เมื่อมีผู้อุปการะให้เล่าเรียนก็ดีใจ แต่ขวัญก็เป็นหัวแรงในการทำมาหากิน จึงขอผลัดให้ลูกคนเล็กเติบโตพอช่วยงานได้เสียก่อน

ครอบครัวของขวัญมีเพียง ๓ คนพ่อลูก เพราะมารดาได้ถึงแก่กรรมตั้งแต่น้องชายยังเล็กๆ ขวัญเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของพ่อ เมื่อน้องชายโตขึ้นพอช่วยทำนาได้แล้ว พ่อก็พาขวัญมากรุงเทพฯ ตามที่สัญญาไว้ เมื่อมาถึง ก็ทราบว่าหลวงอาได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว จึงพากันไปหาท่านที่วัด ขอฝากลูกเพื่อเข้าเล่าเรียนต่อไป หลวงอาต้อนรับด้วยความเต็มใจ จัดการให้ขวัญได้เข้าเรียนตามความประสงค์

ก่อนที่พ่อจะกลับไปบ้านนา ได้พร่ำสอนลูกชายให้เอาใจใส่ในการเรียน ให้เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของหลวงอา เพราะท่านเป็นผู้มีพระคุณ ให้ทำตัวเป็นคนว่านอนสอนง่าย ไม่ละเลยหน้าที่ปฏิบัติรับใช้

ท่าน ความกตัญญูรู้คุณจะเป็นแรงกุศล ส่งให้ประสบผลสำเร็จและรุ่งเรืองต่อไปภายหน้า ขวัญเป็นเด็กว่านอนสอนง่าย เขาเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำพ่อทุกอย่าง จึงเป็นที่รักและเมตตาปรานีของหลวงอาตลอดจนพระสงฆ์และศิษย์วัดทั่วไป

เมื่อขวัญจากบ้านมาเข้าเรียนและอยู่กับหลวงอาที่กรุงเทพฯ แล้ว ต่อมาความเป็นอยู่ของพ่อทางบ้านนาก็ได้ฝืดเคืองลง เพราะน้องชายขยันขันแข็งในการงานไม่เหมือนพี่ ทั้งพ่อก็มีอายุมาก ร่างกายทรุดโทรมกว่าแต่ก่อน จึงมีรายได้น้อยลง ฐานะตกอยู่ในระดับอัตคัด ขวัญรู้เรื่องก็ไม่สบายใจ ครั้นจะหันไปพึ่งหลวงอา ท่านก็อยู่ในเพศสละหมดสิ้นในโลกียสมบัติ ในกุฏิของท่านไม่มีอะไรสะสมไว้ นอกจากเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับสงฆ์ ถ้าท่านยังไม่บวช ครอบครัวของขวัญก็คงไม่ลำบาก แต่พ่อของขวัญเป็นคนอดทนจึงมานะกัดฟันต่อสู้ไม่ท้อถอย เพื่อความเจริญก้าวหน้าของลูกในอนาคต เช่นเดียวกับพ่อที่ดีทั้งหลาย

ชีวิตนักเรียนของขวัญในกรุงเทพฯ ดำเนินไปอย่างราบรื่น มีหลวงอาเป็นที่พึ่งประดจร่มโพธิ์ทอง นอกจากท่านจะให้ความอปการะเรื่องที่อยู่ที่กิน และอุดหนุนจุนเจือตามฐานะของผู้ทรงศีลแล้ว หลวงอายังคอยอบรมสั่งสอนด้วยความเมตตาเอ็นดู ปลูกฝังคุณธรรมอันดีให้เกิดขึ้นกับจิตใจของขวัญ เป็นต้นว่า ให้รู้จักเคารพพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ให้รู้จักอดทนและมีใจคอเยือกเย็น เอาชนะความชั่วด้วยความดี แม้ที่สุดจนให้ประพฤติตัวอยู่ในศีลธรรมเหล่านี้เป็นต้น

ข้าพเจ้าเชื่อว่าเหตผลเหล่านี้เอง ที่ทำให้ขวัญมีนิสัยดี ใจคอเยือกเย็น มีความอดกลั้นโทสะจริตได้อย่างน่าสรรเสริญ หากเป็นเด็กอื่น ถ้าตกอยู่ในสภาพเช่นขวัญ ได้รับแต่การดูหมิ่นเหยียดหยามล้อเลียนอยู่เสมอ น้อยคนนักที่จะอดกลั้นอยู่ได้ แต่ขวัญชนะด้วยความอดกลั้น นิ่งและให้อภัย จนต่อมาเป็นที่นับถือของนักเรียนทั่วไป นี่เป็น

ขั้นต้นที่ขวัญได้เอาชนะด้วยความดี

นิสัยของขวัญรักความสงบและยุติธรรม เคยมีบ่อยๆ นักเรียนที่โตกว่ากำลังจะรังแกและข่มเหงเด็กที่เล็กกว่า ขวัญเป็นต้องเข้าไปห้ามปราม ขอร้องแต่โดยดีและไกล่เกลี่ยให้สงบเรื่องและได้ผลดี ทำให้เขากลายเป็นคนที่รักยกย่องและเกรงใจของเด็กๆ ซึ่งเป็นเพื่อนทุกคน มิใช่เพราะรูปร่างอันใหญ่โตแข็งแรงเช่นคนทำงานหนัก แต่ข้าพเจ้าคิดว่าคงเนื่องจากอัธยาศัยอันดี ใจอารีอารอบของเขามากกว่าเหตุอื่น แม้จะยากจนด้วยทรัพย์สินเงินทอง แต่ขวัญก็มีจิตใจอันงดงามเต็มไปด้วยศีลธรรม ซื่อสัตย์ มั่นคงอยู่ในความกตัญญูกตเวที ที่ได้ถ่ายทอดจากหลวงอา

ข้าพเจ้ารักน้ำใจขวัญมาก เรามีความสนิทสนมกันยิ่งขึ้น สนิทกันมากกว่าคนอื่นๆ ด้วยความดีของเขาตามที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง ต่อมา ข้าพเจ้าเรียกขวัญว่า “พี่” และเรียกติดปากเรื่อยมา จนกระทั่งเราทั้งสองโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ มีงานอาชีพเป็นหลักฐาน

ระหว่างที่ยังเป็นนักเรียนอยู่นั้น พี่ขวัญได้ชมเชยยกย่องสรรเสริญคุณความดีของหลวงอาอยู่เสมอ จนทำให้ข้าพเจ้านึกบูชาเคารพท่านด้วย ทั้งที่ยังไม่เคยพบเห็นมาก่อน และก็ไม่เคยได้ยินพี่ขวัญว่าใครไม่ดีเลย

วันหนึ่ง ขณะที่เป็นเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน นักเรียนต่างพากันเข้าไปในโรงอาหาร บางคนพอออกจากห้องเรียนได้ก็วิ่งออกหน้ารีบไปก่อน บางคนก็ลงไปเตะลูกบอลล์เล่นอยู่กลางสนาม ก่ออาหาร ข้าพเจ้าเดินเข้าไปในโรงอาหารพร้อมพี่ขวัญ ที่มุมหนึ่งในโรงอาหารเห็นชายสูงอายุผู้หนึ่ง นั่งชะเง้อมองไปตามกลุ่มนักเรียน เหมือนมองหาใครสักคนหนึ่ง สารรูปของชายผู้นั้นมอซอ ลักษณะท่าทางเป็นชาวชนบท เครื่องแต่งกายบอกให้รู้ว่า ยากจนข้นแค้น

ทันใดนั้นเอง พี่ขวัญซึ่งเดินเคียงอยู่กับข้าพเจ้าเพื่อไปทาน

อาหารด้วยกัน พอเห็นชายผู้นั้นก็ดีใจรีบสาวเท้าตรงเข้าไปหาทันที

"พ่อ พ่อจ๋า"

พี่ขวัญย่อตัวก้มลงกราบบนตักชายผู้นั้น

"พ่อมาตั้งแต่เมื่อไร"

ข้าพเจ้าเดินตามเข้าไปยืนดูอย่างตกตะลึง เพราะคาดไม่ถึง นักเรียนอีกจำนวนมากต่างหยุดมองดู ชายผู้นั้นหรือพ่อของพี่ขวัญลูบศีรษะบุตรชายอย่างเอ็นดู ดวงตาทั้งสองของแกแจ่มใสขึ้น พี่ขวัญก็กอดรัดไม่ห่างพ่อเลย เป็นภาพที่ก่อความรู้สึกตื้นตันใจ พร้อมกับนึกชมในความกตัญญู ที่ได้เห็นบุตรผู้แสดงคารวะต่อผู้บังเกิดเกล้า ต่อหน้าผู้ที่ได้ประสบ โดยมิได้นึกรังเกียจว่าพ่อแต่งกายเกือบจะเป็นขอทาน เข้าไปกอดรัดด้วยความรักใคร่ดีใจในการพบครั้งนี้

"พ่อคิดถึงก็มาเยี่ยมลูก ไปที่วัดมาแล้ว หลวงอาท่านบอกให้มาที่นี่ พ่อจะต้องรีบกลับวันนี้ค้างไม่ได้"

แกหยุดมองหน้าลูกชายครู่หนึ่ง แล้วพูดต่อไปว่า

"ทิ้งอ้ายแดงให้อยู่บ้านคนเดียวไม่ค่อยไว้ใจ ค่ำมืดอย่างไรก็ต้องกลับให้ถึงบ้าน หมู่นี้ทางบ้านขโมยควายกันชม เราก็มีอ้ายเผือกอยู่ตัวเดียว ถ้าโดนเข้ามั่งจะแย่เทียวลูกเอ๋ย พ่อน่ะหมดปัญญาแล้ว ไม่รู้จะหาเงินที่ไหนไปซื้อแทนอีกได้ ตั้งแต่เจ้ามาอยู่กรุงเทพฯ แล้ว ทางบ้านหากินฝืดเคืองเต็มที ทำไม่ค่อยพอกิน อ้ายแดงมันก็ยังเด็กนัก ทำงานได้/ครึ่งเสียครึ่ง"

แกพรรณนาให้ลูกชายฟัง ด้วยสีหน้าที่หม่นหมองลงกว่าเดิม ขณะนั้น พอดีพี่ขวัญเหลียวมาเห็นข้าพเจ้า จึงแนะนำให้รู้จักว่าเป็นบิดา ข้าพเจ้ายกมือไหว้ด้วยความเคารพไม่ได้รังเกียจอย่างไร เพราะข้าพเจ้ารักและนับถือพี่ขวัญ คนเรามิได้เคารพกันที่เครื่องแต่งกายหรือรูปร่าง เราเคารพน้ำใจกัน แกยกมือข้างหนึ่งขึ้นรับไหว้

"ไหว้พระเถิดพ่อคุณ ขอให้พ่อจำเริญ จำเริญเถิด"

ข้าพเจ้าเพียงก้มศีรษะรับคำพรนั้น ไม่ทราบว่าจะพูดอะไรต่อไป สายตาเหลือบไปเห็นป้าอิ่มคนขายข้าวแกงประจำโรงเรียน แกจ้องมองมาที่พี่ขวัญและพ่อเฒ่าด้วยสายตาที่มีแววของความพอใจอย่างเห็นได้ชัด แกยิ้มทั้งน้ำตาไหลซึมด้วยความชื่นชม ครูบางคนที่ผ่านมาก็หันมามองดูด้วยความเห็นใจ ข้าพเจ้าสังเกตดู ไม่เห็นว่าจะมีใครแสดงท่าทางดูหมิ่นเหยียดหยามหรือรังเกียจเลย ที่พ่อของพี่ขวัญเป็นคนยากจนพวกเพื่อนๆ กลับเห็นใจและสงสารพี่ขวัญมากขึ้น เมื่อพ่อลูกคุยกันอีกสักครู่ ชายผู้เป็นบิดาก็กลับไป

ตั้งแต่นั้นมา ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพวกครูอาจารย์ต่างก็ให้ความกรุณาเห็นอกเห็นใจพี่ขวัญมากขึ้น หาโอกาสให้รางวัลในการเรียนดี สอบดี เช่นให้สมุดดินสอเป็นต้น แม้จะขึ้นชั้นก็ยังอุตส่าห์หาหนังสือเรียนมาให้ ทั้งนี้ข้าพเจ้าเองก็ไม่ทราบแน่ว่า เนื่องจากได้เห็นความกตัญญูต่อพ่อของพี่ขวัญ หรือเป็นความหมั่นเรียน แต่พี่ขวัญก็เป็นผู้ที่มั่นอยู่ในความเคารพบูชาครูบาอาจารย์ เมื่อนึกถึงครูอาจารย์สมัยนั้นบางท่านแล้ว ข้าพเจ้าก็อดนึกเคารพบูชาด้วยความจริงใจเสียมิได้ เพราะท่านเหล่านั้นเป็นผู้ที่น่าเคารพบูชาจริงๆ เท่าที่ข้าพเจ้าเคยเห็นมา ท่านไม่เคยมีอคติต่อศิษย์คนหนึ่งคนใด ใครเรียนดีท่านก็สนับสนุนให้ความรู้ สั่งสอนให้ไม่มีความเบื่อหน่าย ดวงหน้าของท่านก็ยิ้มแย้มอยู่เสมอ ทำให้ศิษย์ทุกคนรักท่านอย่างฝังจิตฝังใจ บางครั้งท่านไม่ได้มาสอน ดวงหน้าของศิษย์ก็เศร้าหมองไปตามกัน กลัวท่านจะเจ็บป่วยหรือเป็นอะไรไปจนไม่สามารถมาสอนได้ เมื่อครูบางคนถูกย้ายหรือออกจากหน้าที่ไป เราก็พากันอาลัย บางครั้งถึงกับร้องไห้ก็มี นี่คือความรักที่ออกมาจากใจจริงของเด็กๆ ในสมัยนั้น ความรักครูบาอาจารย์ รักโรงเรียน รักเพื่อนฝูง นี่คือความรักของเด็กเกือบทั่วไป พวกเราเคารพครูก็เพราะท่านไม่เลือกชั้นวรรณะ ลูกคนจน คนมั่งมีเศรษฐี หรือผู้มีอำนาจ ท่านให้ความรู้ความรัก ความเห็นอกเห็นใจเท่ากันหมด ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ผิด

ท่านก็ทำโทษ ถูกท่านก็ชมเสมอหน้ากัน

ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าถูกใช้ให้ไปในห้องอาจารย์ใหญ่ แต่ในห้องของท่านมีแขก ข้าพเจ้าต้องรออยู่ข้างนอกห้อง จึงบังเอิญได้ยินการสนทนาระหว่างอาจารย์ใหญ่กับแขกผู้มีเกียรติ ซึ่งข้าพเจ้ายังจำได้อย่างแม่นยำ ท่านผู้มีเกียรติกล่าวกับอาจารย์ใหญ่ว่า

"ผมได้ข่าวว่าที่โรงเรียนนี้ให้ความเสมอภาค ไม่ว่าลูกคนมีคนจน ไพร่หรือผู้ดีเหมือนกันหมด ความจริงผมชอบวิธีนี้ โรงเรียนทำถูกแล้วที่อบรมเช่นนี้ ผมจึงอยากฝากลูกให้เข้าเรียนกับอาจารย์ ลูกคนจนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในเวลานี้ อาจจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในอนาคตก็ได้ เด็กที่เรียกว่าลูกผู้ดีอาจตกยากในภายหน้า ใครจะรู้ชะตาชีวิต จริงไหม ผมพูดอย่างนี้"

ข้าพเจ้าได้ยินอาจารย์ใหญ่ตอบว่า

"จริงครับ ใต้เท้าพูดถูก"

แขกของอาจารย์ใหญ่หัวเราะเสียงดัง แล้วพูดว่า

"เราอย่าดูกันแต่เพียงวันเดียว ควรดูวันข้างหน้าด้วย อย่าไปนึกว่าลูกผมเป็นลูกเจ้าคุณ ต้องเอาอกเอาใจมัน แม้มันจะขี้เกียจ ครูก็ไม่ทำโทษ มันจะได้นึกว่า บารมีพ่อมันคุ้มครอง ต่อไปมันก็ระยำ ขอให้อาจารย์เห็นมันเป็นเด็กธรรมดา แล้วฝึกมันให้ดี ผมอนุญาตให้เฆี่ยนตีสั่งสอนได้ ผมชอบให้มันสังคมเป็นเพื่อนกับเด็กทั่วๆ ไป ผมเองก็เคยเป็นเด็กวัดมาก่อนเหมือนกัน" ท่านพูดเสียงดังอย่างเปิดเผย และหัวเราะอารมณ์ดี

ข้าพเจ้าได้ยินคำพูดแล้วซาบซึ้งว่า ท่านผู้นี้มีจิตใจเที่ยงตรงมองเห็นการณ์ไกลจริงๆ

ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าจำได้ว่า มีเด็กพาลเกเรมาเข้าใหม่คนหนึ่ง ได้ทราบว่า ออกจากโรงเรียนที่เคยเรียนมา เพราะความเกเรทำผิดร้ายแรง โทษถึงกับไล่ออก เด็กคนนี้เป็นคนใจแข็ง แม้จะถูกเฆี่ยนตี

หน้าชั้นเพราะความผิด แกก็ไม่มีสีหน้าวิตกทุกข์ร้อน แต่กลับยิ้มแย้ม เหมือนยืนขึ้นแสดงจำอวดให้ดู ซึ่งความผิดความเกเรเกิดซ้ำๆ กันเข้า จวนจะถูกเสนอเข้าที่ประชุมใหญ่พิจารณาอยู่แล้ว ท่านอาจารย์ใหญ่ ขอประวิงเวลาไว้ก่อนเพราะเป็นห่วงอนาคตของเด็ก แล้วท่านก็เรียกนักเรียนเกเรคนนั้นเข้าไปในห้อง ต้องเสียเวลานานพอควรอยู่ในห้องของท่าน นักเรียนเกเรก็ออกจากห้องอาจารย์ใหญ่

น่าประหลาดที่เขาเดินร้องไห้จนตาแดงออกมา เป็นครั้งแรกที่ได้เห็นเด็กเกเรผู้นี้ร้องไห้ ทั้งที่อาจารย์ใหญ่หาได้เฆี่ยนตีหรือทำโทษเหมือนครูประจำชั้นไม่ นอกจากจะใช้แต่เพียงคำพูดก็ทำให้เด็กที่พาลเกเรร้องไห้ได้ ทำให้พวกเราตระหนักได้ว่า เด็กคนนี้กลัวคำพูดของอาจารย์ใหญ่ ยิ่งกว่ากลัวโดนเฆี่ยนเสียอีก เราไม่มีโอกาสทราบว่าท่านได้พูดว่าอะไร ทั้งตัวเด็กคนนั้นก็ไม่ยอมบอก ต่อมานิสัยพาลเกเรก็ค่อยๆ หายไป กลับกลายเป็นเด็กดีเรียบร้อย เป็นที่รักใคร่ของครูอาจารย์และเพื่อนร่วมเรียน

ข้าพเจ้ายังจำได้ว่า ครั้งหนึ่งยังมีนักเรียนเก่าผู้หนึ่งกลับมาจากต่างประเทศ ท่านผู้นั้นได้เที่ยวตามหาครูบาอาจารย์ผู้หนึ่งตามตรอกตามซอย ตามเรือกสวนไร่นาที่ห่างไกลจากชุมนุมชน เป็นเวลาหลายวันกว่าจะได้พบตามความประสงค์ ด้วยความกตัญญู เมื่อได้พบแล้วทั้งศิษย์และอาจารย์ต่างก็ปลาบปลื้มยินดี ศิษย์ตรงเข้าไปกราบตรงหน้าทำให้ท่านอาจารย์ผู้นั้นน้ำตาไหล เพราะดีใจที่ศิษย์จนๆ ของท่าน ซึ่งครั้งหนึ่งท่านได้ช่วยเหลือหาสมุดดินสอให้เรียนเท่าที่จะช่วยได้ มาบัดนี้ได้ประสบความร่ำเรืองในชีวิต แต่ด้วยแรงกตัญญู ศิษย์ผู้นั้นมิได้ลืมเลย ครูบาอาจารย์ก็มีความปลื้มปีติ เมื่อทราบว่าศิษย์ของท่านประสบความสำเร็จในชีวิต

เวลานั้นยังไม่มีสมาคมศิษย์เก่า แต่ศิษย์ทุกคนก็หาโอกาสมาเคารพและช่วยเหลือครูบาอาจารย์อยู่เสมอ ความจริงครูบาอาจารย์มาก

ด้วยกัน ย่อมต้องมีบางท่านที่มีจิตใจลำเอียงศิษย์ที่ยากจน เอาอกเอาใจแต่เด็กที่มีพ่อแม่ร่ำรวยหรือเป็นขุนนาง แต่ข้าพเจ้าก็ไม่ค่อยได้พบในสมัยนั้น ถ้าจะพูดถึงคุณงามความดีของครูบาอาจารย์สมัยนั้นแล้ว ย่อมไม่มีวันจบ จึงขอพักไว้และดำเนินเรื่องต่อไป

ในวันรุ่งขึ้น เมื่อข้าพเจ้าไปรับประทานอาหารกลางวัน ป้าอิ่มแม่ค้าข้าวแกงได้พูดคุยกับข้าพเจ้าถึงเรื่องพี่ขวัญ แกยกย่องพี่ขวัญสรรเสริญความดี ความกตัญญูของพี่ขวัญมากมาย ตอนหนึ่งแกบอกว่า

“จริงๆ นะเธอ คนอย่างพ่อขวัญมีแต่จะเจริญขึ้น เด็กอย่างนี้ไม่อับเฉาหรอก ไม่เชื่อคอยดูกันไป ไม่ผิดจากปากป้าไปได้หรอก ป้าเห็นมามากแล้ว เด็กที่มีความกตัญญูอย่างนี้ต้องเจริญไม่มีวันตกต่ำ”

แกหยิบหมากและพลูจีบใส่ปาก เคี้ยวพลางพูดพลางอย่างชื่นชมไม่เบื่อ

ตั้งแต่นั้นมา พี่ขวัญก็ได้รับความเอ็นดู เห็นอกเห็นใจจากครูบาอาจารย์ยิ่งขึ้น ป้าอิ่มแกก็นิยมชมชื่นพี่ขวัญยิ่งกว่าใครทั้งหมด เพราะแกเป็นคนไม่มีลูก สามีตายตั้งแต่แกยังสาว แกก็ไม่คิดมีสามีอีก ครองตัวเป็นโสดทำมาหาเลี้ยงตัวเอง โดยทำข้าวแกงขายเป็นประจำที่โรงเรียน นอกจากนั้นแกก็มีเด็กซึ่งแกบอกว่าเป็นหลานสาว หน้าตาค่อนข้างขี้ริ้วคอยช่วยเหลือล้างชามส่งอาหารตามโต๊ะ แล้วก็ไม่มีใครอีก

ในระยะนี้ทางบ้านพ่อของพี่ขวัญเกิดขัดสน การทำนาไม่ค่อยได้ผล น้องชายของพี่ขวัญไม่ขยันเหมือนพี่ขวัญ พ่อจะทำคนเดียวก็ไม่ไหว จึงทำกินไปวันหนึ่งๆ พอกันอดตายเท่านั้น พี่ขวัญต้องเจียดเงินค่าขนมค่าใช้จ่ายที่หลวงอาให้ เพื่อนำไปให้พ่อใช้ทางบ้านนา ส่วนตัวเองนั้นอุตส่าห์อดมื้อกินมื้อด้วยความอดทน ไม่กล้ารบกวนหลวงอา เวลานั้นเครื่องแบบนักเรียนก็เหลือชุดเดียว พี่ขวัญบอกว่า บางคืนเมื่อเสร็จจากปฏิบัติหลวงอาจนท่านจำวัดแล้ว ก็จัดแจงมาซัก พอบิดให้หมาดๆ จึงใช้เตารีดซึ่งยืมจากเด็กวัดด้วยกัน รีดไปจนกว่ามันจะแห้ง

คาเตา รุ่งเช้าจะได้ใช้สวมไปโรงเรียน ป้าอิ่มแกทราบเรื่องก็สงสารอุตส่าห์เจียดกำไรค่าข้าวแกง นำเงินมาให้ไปตัดเครื่องแบบอีกชุด พี่ขวัญบอกว่ารับไม่ได้เพราะเกรงใจ แกก็ยัดเยียดให้ พี่ขวัญน้ำตาไหลเมื่อนึกถึงป้าอิ่ม แม้แกจะยากจนข้นแค้น แต่น้ำใจแกนั้นประเสริฐเหลือคนจนย่อมจะเห็นอกคนจนด้วยกัน แกเมตตาราวกับว่าพี่ขวัญเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของแกเอง ป้าอิ่มให้สิทธิ์พิเศษแก่พี่ขวัญ โดยให้รับประทานข้าวแกงของแกฟรี และออกปากให้ความช่วยเหลือ แต่พี่ขวัญไม่ใช่คนฉวยโอกาส ไม่ยอมรับประทานอาหารฟรี เห็นใจป้าอิ่มที่แกเป็นคนมีน้ำใจดี จึงช่วยป้าอิ่มล้างจานใส่อาหารขายโดยไม่อาย แต่ป้าอิ่มแกก็ไม่ยอมให้ทำเหมือนกัน บอกว่าที่ช่วยเหลือพี่ขวัญมิได้ปรารถนาการตอบแทนด้วยสิ่งใด นอกจากรู้สึกรักในอุปนิสัยและน้ำใจที่มั่นคงมีความกตัญญู เป็นเด็กในลักษณะที่เรียกว่า “รักดี” ยิ่งกว่าสิ่งอื่น

ในระยะนี้ทางบ้านของพี่ขวัญทวีความขัดสนยิ่งขึ้น พี่ขวัญเกือบตัดสินใจลาออกจากโรงเรียนไปช่วยพ่อทำนาเสียหลายครั้ง เพราะสงสารพ่อที่แก่แล้วยังต้องลำบากเหน็ดเหนื่อยต่อการงาน แต่หลวงอาห้ามไว้บอกว่า ไหนๆ ได้บากบั่นเล่าเรียนมาถึงเพียงนี้ ถ้าเลิกเสียกลางคันก็น่าเสียดายมาก ยิ่งกว่านั้นท่านยังปลอบโยนให้กำลังใจอีกเป็นอันมาก พี่ขวัญซึ่งปรกติเคารพและเชื่อฟังหลวงอาอยู่แล้ว จึงระงับความคิดที่จะลาออกเสีย แต่จิตใจเป็นห่วงพ่อเป็นที่สุด เมื่อหลวงอารับรองว่าจะไปขอความช่วยเหลือจากโยมผู้เป็นมารดาของท่าน ขอให้งดเก็บค่าเช่านาจากบิดาของพี่ขวัญ ท่านอ้างเหตุผลว่า เพราะบุตรชายได้มาเป็นศิษย์รับใช้ปฏิบัติอยู่ที่กุฏิ และเป็นเด็กดีท่านรักใคร่มาก ทั้งยังขอร้องให้โยมแม่ของท่านช่วยเหลือทางการเงินแก่ครอบครัวนี้บ้างเป็นครั้งเป็นคราว โยมของท่านก็เต็มใจปฏิบัติตามความประสงค์ของพระลูกชาย

แต่นั้นมา บิดาของพี่ขวัญจึงค่อยคลายความเดือดร้อนในด้าน

การครองชีพ มีความสุขขึ้นบ้าง เป็นผลเกี่ยวโยงให้พี่ขวัญมีความสบายใจ ตั้งหน้าเล่าเรียน ไม่ต้องมีทุกข์กังวลใจอย่างเมื่อก่อน การเล่าเรียนก็ได้ผลดีขึ้น พี่ขวัญพูดเสมอว่า ในชาตินี้หลวงอาเป็นผู้มีบุญคุณอันยิ่งใหญ่ แม้จะเอาชีวิตทดแทนก็ยังไม่คุ้ม

ต่อมา ข้าพเจ้าจะต้องถูกย้ายโรงเรียน เป็นความเจตนาของบิดามารดา ซึ่งสุดปัญญาที่จะทัดทานและขัดความประสงค์ได้ เป็นความหวังดีเพื่ออนาคตอันรุ่งเรืองของบุตร แต่ก็เป็นความหวังดีที่นำความว้าเหว่และเศร้าใจมาให้แก่ข้าพเจ้าอย่างยิ่ง เพราะข้าพเจ้าจะต้องจากครูบาอาจารย์และเพื่อนฝูงที่รัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าพเจ้าจะต้องจากพี่ขวัญ ซึ่งข้าพเจ้ารักเหมือนพี่ร่วมอุทร จากป้าอิ่มแม่ค้าใจดีที่ข้าพเจ้านับถือน้ำใจ และแกก็รักใคร่เอ็นดูข้าพเจ้าไม่น้อย พอพี่ขวัญรู้ข่าวว่าข้าพเจ้าจะต้องย้ายโรงเรียน เขาหน้าเศร้าและเงียบเหงาไปจนผิดสังเกต บางครั้งเมื่อเราอยู่กันสองต่อสองและพูดกันถึงเรื่องนี้ พี่ขวัญน้ำตาคลอ เห็นได้ว่ามีความอาลัยอาวรณ์ข้าพเจ้าไม่น้อย พี่ขวัญบอกว่า ตั้งแต่มีเพื่อนมาไม่เคยรักใครเท่าข้าพเจ้าเลย รักเหมือนน้องในไส้ ป้าอิ่มเองก็เสียน้ำตาสำหรับการต้องจากไปของข้าพเจ้า

ในวันปิดเทอมปลายปี ข้าพเจ้าได้กราบลาครูบาอาจารย์ และร่ำลาเพื่อนฝูงเป็นครั้งสุดท้าย ต่างแสดงความเสียใจที่ข้าพเจ้าจะต้องจากไป เพื่อนฝูงที่สนิทหลายคนน้ำตาไหลพราก ป้าอิ่มกับพี่ขวัญนั้นถึงแม้จะรู้ข่าวมาก่อน แต่ว่าวันนี้เป็นวันสุดท้ายที่ข้าพเจ้าจะต้องจากไป แกก็อดน้ำตาไหลไม่ได้ ทำให้ข้าพเจ้าต้องพลอยน้ำตาร่วงพรูไปด้วย

“คุณไปแล้ว หาเวลามาเยี่ยมป้าบ้างนะ ป้าคิดถึง โธ่! คุณสองคนกับพ่อขวัญรักกันมาก เห็นคนหนึ่งก็ต้องเห็นอีกคนหนึ่ง ไม่ห่างกันเลย เมื่อจากไปเสียเช่นนี้ก็ใจหาย ทีนี้ป้าจะได้เห็นแต่พ่อขวัญคนเดียว”

ข้าพเจ้ารับคำว่าจะพยายามหาโอกาสมาเยี่ยม วันนั้นเป็นวันที่ข้าพเจ้าเศร้าที่สุดสำหรับวัยเด็กซึ่งอยู่ในวัยศึกษา ถึงข้าพเจ้ากับพี่ขวัญ

จะต้องแยกที่เรียนกันก็ดี แต่เราก็ยังติดต่อกันเสมอ ฉะนั้น เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดกับพี่ขวัญ ข้าพเจ้าก็ยังทราบดีเพราะพี่ขวัญเล่าให้ฟัง

ต่อจากนั้นไม่นานนัก คุณนาย ผู้เป็นโยมของหลวงอาก็ป่วยลงด้วยโรคชรา หลวงอาท่านต้องหาหมอมารักษาพยาบาล ตัวท่านเองก็ต้องเฝ้าไข้ตลอดเวลา ทั้งกลางวันกลางคืน สังขารร่างกายย่อมจะแตกดับเมื่อถึงกาลเวลา ไม่มีใครจะหนีพ้นความตายไปได้ ที่สุดโยมของท่านก็ได้ถึงแก่กรรมลง ทรัพย์สมบัติมากมายก็ตกทอดมาเป็นของหลวงอา ซึ่งเป็นบุตรชายคนเดียวผู้เป็นทายาท ทุกคนเมื่อทราบเรื่องก็คิดว่า หลวงอาคงจะลาสิกขาบทออกมาเป็นฆราวาส เพื่อปกครองทรัพย์สินบ้านเรือน เมื่อจัดงานศพโยมของท่านเรียบร้อย แทนที่ท่านจะสึกออกมาปกครองทรัพย์สินตามความเข้าใจของคนทั่วไป ท่านกลับเรียกทนายประจำตระกูลมาจัดการเรื่องมรดกของท่าน โดยให้แบ่งทรัพย์สินทั้งหมดออกเป็น ๓ ส่วน

ส่วนหนึ่งถวายวัด เพื่อใช้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เป็นที่ถาวรสืบไป

ส่วนหนึ่งท่านมอบให้พวกข้าเก่าแก่ และคนใช้ที่อยู่กับโยมแม่ของท่านตลอดมา รวมทั้งผู้ที่ได้ปฏิบัติโยมของท่านในเวลาเจ็บป่วย แต่ละคนก็ได้มากน้อยตามความดี และความซื่อสัตย์สุจริตที่เคยปฏิบัติมาแล้ว

อีกส่วนหนึ่งท่านมอบให้พี่ขวัญ ซึ่งไม่มีใครจะนึกจะฝันว่าจะเป็นไปได้เช่นนั้น! แต่ทุกสิ่งได้เป็นไปแล้วตามความประสงค์ของหลวงอา ท่านได้เปลี่ยนแปลงชีวิตของเด็กบ้านนาจนๆ คนหนึ่ง ซึ่งมีความกตัญญูเป็นที่ตั้ง อาศัยพระและข้าววัดเลี้ยงชีวิตมา กลายเป็นผู้ที่มั่งคั่งขึ้นแล้ว ส่วนหลวงอานั้น หาได้แตะต้องทรัพย์สินมรดกอันมีค่านั้นไม่ เครื่องใช้ที่จำเป็นและเครื่องบริขารมีอยู่เท่าใด ก็ยังคงมีเท่าเดิม

ภายหลังจากเมื่อเสร็จการแบ่งทรัพย์สินเรียบร้อยแล้ว หลวงอา

ก็พูดขึ้นกับพี่ขวัญว่า

"ขวัญ บัดนี้โยมของหลวงอาก็ได้สิ้นไปแล้ว ความเป็นห่วงกังวลก็สิ้นสดลง สำหรับขวัญกับหลวงอานั้น เมื่อชาติก่อนเราเคยทำบุญร่วมกันมา ชาตินี้จึงทำให้หลวงอามีความรักใคร่ เพราะความประพฤติดีของขวัญ มีความกตัญญู เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ทำให้หลวงอาเมตตาเกื้อกูลเท่าที่จะสามารถทำได้ ขวัญก็ได้รับสิ่งตอบแทนความดีความชอบที่ได้ประพฤติตลอดมาแล้ว หลวงอาจะลาขวัญเพื่อธุดงค์ไปหาสถานที่วิเวกสงบเงียบ เหมาะสมกับการประกอบศาสนกิจ"

พี่ขวัญเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เมื่อได้ยินหลวงอาพูดเช่นนี้ใจหายวาบ ราวกับใครมาควักเอาหัวใจออกจากร่าง รู้สึกสังหรณ์ใจว่า จะไม่ได้พบท่านอีกในชาตินี้ น้ำตามันร่วงออกมาอย่างไม่รู้ตัว ก้มลงกราบที่เท้าท่าน แล้วพูดว่า

"หากหลวงอาจะไปในที่แห่งใด จะลำบากยากเย็นประการใด กระผมก็จะขอติดตามไปทุกหนทุกแห่ง เพื่อปรนนิบัติหลวงอาจนกว่าชีวิตจะหาไม่ หลวงอาเป็นผู้มีพระคุณล้นเหลือ ชุบชีวิตของกระผมจากเด็กชาวนาจนๆ คนหนึ่ง ขึ้นมาเป็นคนได้ด้วยความกรุณาของหลวงอา ในชีวิตนี้ตั้งใจจะฉลองพระเดชพระคุณของหลวงอาตลอดไป กระผมไม่ยอมพรากจากหลวงอา"

หลวงอาท่านยิ้ม แล้วปลอบศิษย์รักของท่านว่า

"ขอบใจขวัญมาก หลวงอานั้นหมดภาระหมดห่วงใย เพราะโยมแม่ท่านก็สิ้นบุญไปแล้ว สำหรับขวัญนั้นยังมีพ่อที่ชราและน้องชายที่จะต้องเป็นห่วง นอกจากนั้นยังมีทรัพย์สมบัติที่จะต้องดูแล ชีวิตของขวัญจะรุ่งเรืองในทางโลกต่อไป ฉะนั้น หากยังเคารพนับถือหลวงอาอยู่เช่นเดิมจะขอสั่งว่า เมื่อหลวงอาธุดงค์จากไปแล้วห้ามติดตามหรือใช้ให้ผู้หนึ่งผู้ใดติดตามหลวงอาไป เพราะหลวงอาตั้งใจอุทิศทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดทั้งชีวิตและร่างกายเพื่อแสวงหาสัจธรรม หากจะมีกรรม

ใดที่ได้สร้างไว้ในอดีตชาติ ก็จะได้ใช้หนี้ให้สิ้นสุดกันเพียงชาตินี้ นี่เป็นความประสงค์ของหลวงอา ขอให้ปฏิบัติตาม ถ้าขวัญยังเคารพระลึกถึงหลวงอาก็ให้ประกอบความดีตลอดไป”

ขวัญต้องจำใจรับปากจะปฏิบัติเคารพตามคำสั่งของท่าน อย่างไม่เต็มใจ จิตใจของพี่ขวัญต้องทุกข์ระทมอย่างสาหัส

ภายหลังออกพรรษาแล้วไม่นาน ท่านก็ได้เดินทางออกจากกรุงเทพฯ ไป แล้วก็ไม่ได้ทราบข่าวคราวอีกเลยว่าท่านไปอยู่ที่ไหน อีกพรรษาหนึ่งก็ได้ผ่านพ้นไปแล้ว กำลังเข้าพรรษาใหม่ พี่ขวัญอดที่จะระลึกถึงอาลัยอาวรณ์หลวงอามิได้ แม้จะได้รับปากว่าจะไม่ติดตามแต่ก็อยากทราบว่า ท่านได้จำพรรษาอยู่แห่งใด จึงได้จัดส่งคนไปเที่ยวสืบหาตามวัดต่างๆ ในประเทศไทยทุกตำบล ทุกจังหวัด ตั้งแต่ภาคเหนือจดภาคใต้ แต่ก็ไม่พบว่าหลวงอาท่านไปจำพรรษาอยู่ในวัดใดเลย ที่ออกสืบหาหลวงอาในเวลาเข้าพรรษานั้น ก็เพราะย่อมหาง่ายกว่าเวลาธรรมดา ทั้งที่ตัวพี่ขวัญก็ออกสืบเอง และให้คนไปสืบเป็นเวลาติดๆ กันถึง ๓ พรรษา ก็ไม่มีวี่แวว ทราบแต่เพียงว่า มีพระองค์หนึ่งรูปร่างลักษณะเหมือนกับหลวงอา ได้ผ่านออกไปทางแม่สอด คงจะออกไปทางประเทศพม่า และอาจเดินทางต่อไปอินเดียและธิเบต ทั้งเวลานั้นการเดินทางออกนอกประเทศก็สะดวก ไม่กวดขันการเข้าออกทั้งฝ่ายอังกฤษและไทย ฉะนั้น การสืบหาจึงเป็นเรื่องลำบาก มีผู้ใหญ่บางท่านบอกว่า หลวงอาท่านสำเร็จแล้ว

ต่อมา พี่ขวัญได้เข้ารับราชการและมีครอบครัว ทั้งได้รับบรรดาศักดิ์ทางราชการเจริญรุ่งเรืองในเวลาต่อมา ส่วนข้าพเจ้านั้นได้เดินทางไปเผชิญโชคทางภาคเหนือ ข้าพเจ้ากับพี่ขวัญยังคงติดต่อกันเสมอโดยทางจดหมาย ความรักใคร่สนิทสนมนั้นยังคงแน่นแฟ้นไม่เปลี่ยนแปลง

ครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าเดินทางลงมาจากภาคเหนือไม่ได้พบกับพี่

ขวัญ เพราะไปตรวจการต่างจังหวัด ข้าพเจ้าถือโอกาสไปเยี่ยมป้าอิ่ม แกไปอยู่สวนไม่ไกลจากพระนครมากนัก

ป้าอิ่มเห็นข้าพเจ้าก็แสดงความดีใจ เมื่อถามถึงความทุกข์สุขกันพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าก็ถามป้าอิ่มว่า

“ทำไมป้าจึงชอบมาอยู่ในสวน เงียบออกจะตาย”

ป้าอิ่มหัวเราะแล้วพูดว่า

“ป้าชอบทำงาน”

แกเล่าว่า ครั้งแรกพี่ขวัญรับแกไปอยู่บ้าน บอกว่าให้ไปช่วยทำงานบ้านทำครัว แกจึงเลิกขายข้าวแกงที่โรงเรียน เห็นว่าตัวเองก็แก่แล้ว การหาบๆ คอนๆ ก็ไม่ค่อยจะมีแรงเหมือนก่อน คิดจะไปช่วยทำงานเป็นแม่ครัว พอมีชีวิตไปวันหนึ่งๆ เพื่อฝากผีฝากไข้เมื่อยามป่วยก็ดีเหมือนกัน ครั้นมาอยู่บ้านพี่ขวัญเข้าจริงๆ งานเขาก็ไม่ให้ทำ จะช่วยทำครัวเขาก็มีแม่ครัวแล้ว ก็ได้แต่นั่งกินนอนกิน คนนั้นก็ยกย่องเรียกคุณป้า คนนี้เรียกคุณน้า งานการไม่ได้ทำนั่งเป็นคุณนาย เช้าสำรับถึง เย็นสำรับถึง ป้าอิ่มบอกว่า ทนไม่ได้ที่จะต้องอยู่เฉยๆ ทั้งไม่ได้เป็นญาติกับเจ้าของบ้านสักนิด จึงบอกกับพี่ขวัญว่า อยู่อย่างนี้ทนไม่ไหว ประเดี๋ยวเป็นง่อยตาย ขอไปหาบข้าวแกงขายตามเดิม

แกเล่าให้ข้าพเจ้าฟังแถมท้ายว่า

“จริงๆ นะคุณ ป้าอยู่เฉยๆ ไม่ได้ คุณขวัญเป็นคนดีจริงๆ บอกว่าป้าแก่แล้วไม่อยากให้ไปทำอะไร เพราะป้ามีบุญคุณกับแกมาก ซ้ำแกเองก็ไม่มีแม่ แกเคารพป้าเหมือนแม่ของแก ป้ารู้สึกตื้นตันใจที่ได้ยินแกพูดเช่นนี้ ป้าบอกว่าขอให้ป้าได้ทำงานบ้างเถิด เพราะป้าทำงานมาตั้งแต่สาวจนแก่ พอไม่ได้ทำงานมันก็ไม่สบายใจ ป้ารู้สึกขอบคุณคุณขวัญมากที่เอาใจใส่ต่อป้าดีแสนดี และทุกคนในบ้านก็เคารพป้ารวมทั้งภรรยาของคุณขวัญ ไม่เคยพูดจาให้ป้าสะเทือนใจเลย ช่างดีอะไรเช่นนี้ก็ไม่รู้”

แกพูดพลางน้ำตาไหลออกมา แกเอาผ้าแถบซับน้ำตา ข้าพเจ้าได้มาเห็นน้ำตาของป้าอิ่มเป็นครั้งที่สอง ที่ไหลออกมาเพราะความดีของเด็กบ้านนาจนๆ คนหนึ่ง ครั้งแรกที่ได้เห็นพี่ขวัญกราบพ่อซึ่งแต่งตัวมอซอที่โรงอาหารโรงเรียน และก็มาครั้งนี้ ซึ่งแกก็ร้องไห้เพราะตื้นตันใจในความดีของพี่ขวัญอีก

"จริงๆ นะคุณ ป้าเองก็ไม่เคยนึกเคยฝันว่าจะพบคนดีอุปการะป้าอย่างนี้" แกพูดต่อไป

"ไม่มีคนดูถูกว่าป้าเป็นคนจนๆ หาบข้าวแกงขายมาก่อน ทุกคนเคารพป้า ไม่มีใครรังเกียจ"

ข้าพเจ้าจึงพูดว่า

"ก็พี่ขวัญเป็นเจ้าของบ้านมีความเคารพป้า ก็เป็นธรรมดา คนอื่นเขาก็ต้องเคารพป้าไปด้วย และป้าแม้จะเป็นคนขายข้าวแกงยากจนคนหนึ่ง แต่ก็เป็นคนจนมีน้ำใจดี น่าเคารพบูชาดีกว่าคนมั่งมีที่มีน้ำใจเลวเห็นแก่ตัว ผมเองก็เคารพป้าเพราะป้ามีจิตใจงาม"

ข้าพเจ้าพูดออกมาจากใจจริง

"พอเถิดคุณ อย่ายอป้าเลย เดี๋ยวป้าจะลอยเท้าไม่ติดดิน"

ข้าพเจ้าบอกว่า พูดออกมาจากใจจริงไม่ได้พูดเกินความจริง แล้วเลยถามแกว่า ทำไมจึงได้มาอยู่ในสวนนี้ ป้าอิ่มเล่าให้ฟังว่า แกเป็นคนไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบทำงาน เมื่อเห็นว่าป้าอิ่มแกไม่ยอมอยู่ที่บ้านพี่ขวัญจึงยกสวนให้เป็นกรรมสิทธิ์ มีผลไม้นานาชนิดเป็นที่ถูกใจป้าอิ่มมาก แต่ป้าอิ่มจะขอเพียงอยู่ไปทำไปเท่านั้น ไม่ขอเป็นกรรมสิทธิ์ แต่พี่ขวัญไม่ยอม อ้างว่าเหตุการณ์ข้างหน้าไม่แน่นอน ฉะนั้นจึงได้โอนกรรมสิทธิ์ให้ป้าอิ่ม ซึ่งป้าอิ่มจะขายหรือให้ใครก็ได้ตามใจชอบ สวนนี้ข้าพเจ้าทราบว่า เป็นมรดกชิ้นหนึ่งที่หลวงอายกให้พี่ขวัญ

ส่วนบิดาของพี่ขวัญนั้น ข้าพเจ้าทราบว่า ไม่ยอมมาอยู่กับลูกชายที่กรุงเทพฯ อ้างว่าเคยอยู่บ้านนอกมาตั้งแต่เกิดจึงไม่อยากจากมา

ที่นาก็เป็นกรรมสิทธิ์ของลูกชายแล้ว ไม่มีสิ่งใดจะต้องทุกข์ร้อน ลูกชายคนเล็กมาเรียนหนังสืออยู่กรุงเทพฯ แล้วก็ออกไปอยู่บ้านนา และได้แต่งงานกับหญิงชาวบ้านตำบลเดียวกันมีบุตรด้วยกัน พ่อของพี่ขวัญก็ไม่เงียบเหงายังมีหลานเล็กๆ ทำให้ชีวิตสดชื่นขึ้นอีก บั้นปลายของแกก็มีความสุข วันที่ข้าพเจ้าไปสวนเพื่อเยี่ยมป้าอิ่มนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่าป้าอิ่มมีความสุขมาก ข้าพเจ้าจึงได้ถามแกว่า

“ป้าอิ่มคงมีความสุขมากที่ได้มาอยู่สวน”

แกบอกว่า

“ป้าสบายใจที่ได้ทำงาน วันพระก็ได้ไปวัดฟังเทศน์ฟังธรรมบ้างเรามันแก่แล้ว ป้าคิดว่า สวนนี้หากป้าตายก็จะยกคืนให้คุณขวัญตามเดิม เพราะคุณขวัญแกเป็นคนดีจริงๆ หาไม่ได้อีกแล้วคนอย่างนี้ และมาเยี่ยมป้าเสมอทั้งผัวทั้งเมีย เมื่อมาก็ซื้อของอะไรมาฝากป้าอยู่ทุกครั้ง ถ้าปีใหม่ สงกรานต์ก็มีผ้านุ่งผ้าห่มมาให้ ป้าได้แต่สวดมนต์ไหว้พระขอให้เจริญยิ่งขึ้น วันนั้นข้าพเจ้าจำได้ว่าป้าอิ่มได้เลี้ยงข้าวมันส้มตำข้าพเจ้า ซึ่งข้าพเจ้าเคยชมฝีมือปรุงของแกตั้งแต่เป็นนักเรียนแล้ว ก่อนที่ข้าพเจ้าจะลากลับก็อดคิดไม่ได้ว่า

“คนดีพบคนดี นำไปในทางดี”

กฎแห่งกรรม

โปรดติดตามเล่มที่ ๓

เรื่องที่ ๒๒ คู่ปรับ
เรื่องที่ ๒๓ ความบริสุทธิ์
เรื่องที่ ๒๔ วันเกิด
เรื่องที่ ๒๕ ทางผิด
เรื่องที่ ๒๖ มัจจุราชเอื้อมไม่ถึง
เรื่องที่ ๒๗ วิญญาณกตัญญู
เรื่องที่ ๒๘ ใครผิด
เรื่องที่ ๒๙ คิดสั้น
เรื่องที่ ๓๐ เพื่อนร่วมตาย

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิท่านผู้ให้แสงสว่างของ ท.เลียงพิบูลย์

๑. เพื่อส่งเสริม การศึกษาในสถานที่ขาดแคลน และช่วยให้ผู้ด้อยทุนทรัพย์ มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน

๒. เพื่อเกื้อกูล การพระศาสนา

๓. เพื่อเพาะนิสัย ให้ทุกคนมี ความจงรักภักดี ต่อ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

๔. เพื่อปรับปรุง คุณภาพของบุคลากรในชาติให้เป็นพลเมืองดี โดยจัดให้มีการเผยแพร่ธรรมทางอากาศ นำประชาชนไปขอฟังธรรมจากพระภิกษุสุปฏิปันโน และจัดพิมพ์เอกสารหนังสือเกี่ยวแก่การนั้น เป็นรูปแผ่น และเป็นแผ่น จำหน่าย จ่ายแจก

๕. เพื่อร่วมมือ กับองค์การ การกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณะประโยชน์

๖. ไม่ดำเนินการ เกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

ท่านผู้ที่มีความประสงค์จะอนุเคราะห์บริจาคช่วยสมทบทุนมูลนิธิ ท่านผู้ให้แสงสว่างของ ท.เลียงพิบูลย์ กรุณาติดต่อได้ที่

นายยุทธนา เพ็งปาน

สถานีวิทยุทหารอากาศ ๐๑ มีนบุรี

เขตมีนบุรี กทม. ๑๐๕๑๐

ธนาณัติสั่งจ่าย ป.ณ.มีนบุรี

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่

นางสุรีย์ กิรานนท์

เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ท.เลียงพิบูลย์

โทร. ๐๒-๙๑๔๖๕๑๗, ๐๘๖-๙๐๕๓๑๗๑